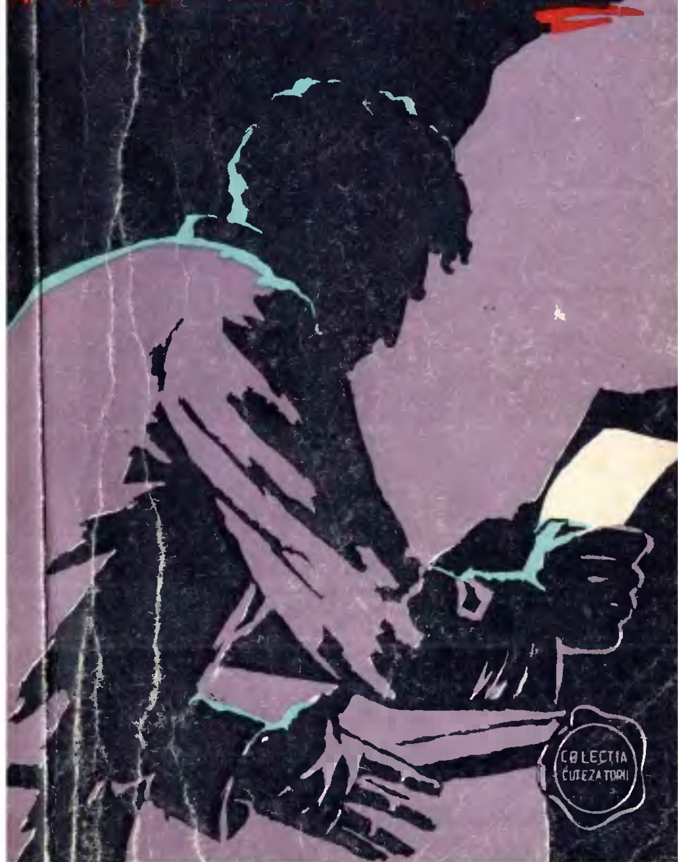
I. D. MUȘAT

MISIUNEA H.S.

I. D. MUSAT

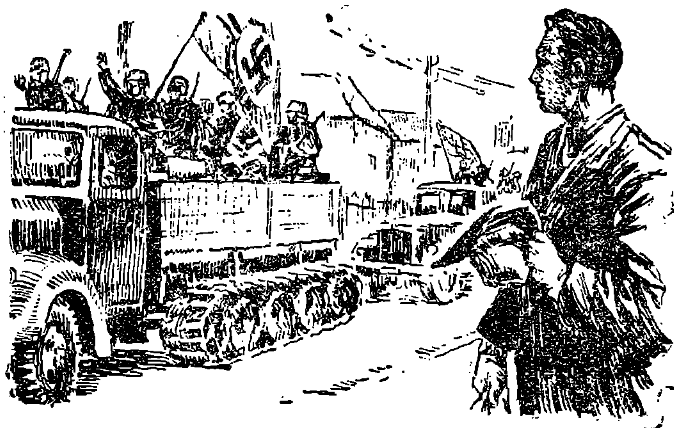
MISIUNEA H. S.

I. D MUŞAT

MISIUNEA H. S.

1957

EDITURA TINERETULUI

I

Intîmplare obișnuită și aventură: unde sfîrșește prima, unde începe a doua? Mă îndoiesc că cineva ar putea fixa o limită între ele!

Să luăm, spre pildă, cele întîmplate docentului On Bilț (On de la Ion, Bilț era maramureșan). Cine și-ar fi putut închipui că un om ca Bilț, cercetător meticulos în munca sa științifică, chibzuit în toate, corect pînă la pedantism cu lumea înconjurătoare, atașat cu totul căminului și tinerei sale soții, să ajungă deodată eroul unor întîmplări care să-i schimbe cu totul felul de viață?

Încercînd să pun pe hîrtie, schițînd în grabă peripețiile vieții lui On Bilț, n-o fac cu gîndul de a scrie un

roman de aventuri, gen pentru care nu am nici o vocaţie, ci pentru a face dovada că cele afirmate la început sînt cu totul întemeiate, că între o întîmplare obişnuită şi aventură nu se poate fixa nici o limită, că omul cel mai puţin predispus spre aventură poate deveni eroul unor extraordinare aventuri.

Intîmplările pe care le voi povesti şi care se referă la o parte din viaţa lui Bilţ s-au petrecut în pragul iernii anului 1940 şi au continuat, mergînd din senzaţional în senzaţional, pînă la moartea sa.

*

In toamna anului amintit, universitatea clujană se afla în refugiu ; unele facultăţi se îndreptaseră spre Sibiu, altele spre Timişoara ; tot fondul ştiinţific — biblioteci, colecţii muzeale, ustensile de laborator — zăcea prin lăzile îngrămădite pe coridoarele noilor localuri, puse la dispoziţie de către cele două oraşe-gazdă ; personalul didactic se adăpostise pe unde putuse şi tot aşa şi studenţii, căci puterea de găzduire a oraşelor amintite nu era prea mare.

Au fost zile grele şi numai cei ce le-au trăit îşi pot da seama cîte piedici stăteau în calea reluării activităţii universităţii, brusc întreruptă din pricina refugiului.

Inainte de a părăsi Clujul, On Bilţ funcţionase la catedra de mineralogie, fiind conferenţiar de cristalografie. Titularul catedrei fusese profesorul Munte, un bătrîn suferind, care murise subit,în primele clipe cînd aflase rezultatul conferinţei de la Viena, conferinţă prin care puterile axei impuseseră brutal ciuntirea ţării. Murind Munte, tot greul refugiului şi evacuării fondului facultăţii rămase pe seama lui Bilţ. Om energic şi conştiincios, Bilţ se achitase mult mai bine ca alţii de această sarcină tristă şi grea.

Prin moartea profesorului Munte, catedra de mineralogie rămăsese vacantă ; lucrările sale de specialitate şi faptul că-şi luase doctoratul la Sorbona, unde fusese asistentul renumitului geolog Jean de Roberty, îl in-

dicau pe Bilţ ca succesor al profesorului decedat. Fireşte, unele piedici îi stăteau în cale, dar bazat pe cunoştinţele sale şi pe puterea sa de muncă, Bilţ nu prea ţinea seama de ele.

Piedici ? Da — cu toate calităţile sale, Bilţ era totuşi un intrus — un intrus neînrudit cu universitatea, căruia nu i se putea trece nimic cu vederea... Neînrudit cu universitatea ? Cum vine asta ? Aşa : Bilţ nu era nici fiul, nici ginerele vreunui profesor din clica celor care conduceau pe timpul acela universitatea — şi mai era şi un alt motiv, unul cît se poate de serios : în ţară, situaţia politică se schimbase radical, fasciştii erau la putere, iar codiţele lor din universitate începuseră să şoptească cum că Bilţ, la Paris, îl secondase întru totul pe maestrul său — cunoscut luptător antifascist — în activitatea sa, ceea ce nu era chiar adevărat. Într-adevăr, Bilţ era pretutindeni alăturea de Roberty pe la întrunirile la care vorbea maestrul său, dar participarea lui era pur sentimentală, izvorîtă din ataşamentul faţă de profesorul său şi din aversiunea faţă de hitleriştii care, în perioada aceea, dădeau asalturi furibunde asupra a tot ce însemna cultură, înălţau ruguri pe care ardeau cărţile marilor gînditori — ceea ce pentru un intelectual şi un om de cultură, cum se socotea Bilţ, constituia cea mai grozavă crimă.

Totuşi, deocamdată, senatul universitar, deşi sub influenţa fasciştilor, nu se putea dispensa de cunoştinţele ştiinţifice ale docentului On Bilţ ; aşa că, în lipsa altuia, Bilţ începu să fie considerat ca titularul catedrei, deţinută înainte de către decedatul profesor Munte.

Toate preparativele fiind îndeplinite, On Bilţ anunţă începerea cursurilor în noul local din Timişoara, fixînd ziua şi ora : 4 decembrie, ora 12. În dimineaţa acelei zile, Bilţ porni de acasă mai de timpuriu. Renunţînd la tramvai, el o luă agale în lungul străzilor, încercînd să-şi fixeze în minte punctele principale pe care trebuia să le atingă în cursul prelegerii sale. Era prelegerea lui de început şi ar fi vrut să vorbească liber,

fără notițe. Cuvintele pe care urma să le rostească de la înălțimea catedrei, trebuiau să iasă puțin din vocabularul științific obișnuit — să fie mai calde, mai puțin rigide, să prezinte studenților o disciplină științifică atractivă, stîrnindu-le nu numai interesul, ci și dragostea și pasiunea pentru studiul mineralogiei ; cu alte cuvinte, ar fi vrut să se prezinte în fața lor ca un animator, nu ca un belfer învechit în forme mîncate de molii.

Formulînd în gînd fraze potrivite, închegîndu-le într-un tot armonios, pășind rar și murmurînd pe vîrful buzelor fragmente din prelegere, găsindu-le așa cum trebuie să fie, On Bilț înainta prin străduțele pustii la ora aceea foarte mulțumit de el insuși, uneori chiar încîntat, surîzînd. Nu avusese niciodată înclinații spre lirism, dar iată că de data aceasta cuvintele rostite în gînd începeau să aibă un ritm deosebit ! Fu fericit de această constatare ; grăbind pasul, ajunse la o încrucișare de străzi — și iată că deodată, în mod cît se poate de brutal, fu trezit din visările sale de puternice și stridente sunete de claxoane. Tresări, se opri în loc și-și îndreptă privirea spre dreapta. Nu departe de acolo văzu înșiruită o lungă coloană de camioane verzui — coloana staționa, dar claxoanele țipau într-una, iar după cîteva clipe începură și motoarele să duduie, umplînd atmosfera cu un fum înecăcios.

Primul camion porni în zgomot asurzitor de șenile, celelalte îl urmară. Bilț fu nevoit să se lipească de gardul unei vile pentru a nu fi stropit cu noroi, căci strada, neîngrijită, avea din loc în loc mici băltoace.

— Drace ; aceștia sînt nemți, hitleriști ! își zise Bilț ; ce Dumnezeu, de ieri și pînă astăzi am fost și noi cotropiți ? Nu știa ce să creadă : postul nostru de emisiune nu anunțase nimic ; ascultase jurnalul de dimineață, dar în afara cunoscutelor lozinci legionare, nimic ! Nici gazetele din capitală, venite în oraș cu o zi în urmă, nu aminteau despre vreo înțelegere sau vreun conflict : ce să fie ?

Prin fața lui Bilț trecură vreo treizeci de camioane

grele — unele cu şenile, altele cu roţi obişnuite — toate încărcate cu ostaşi hitlerişti, cu vulturi de tinichea pe pieptul vestoanelor, cu svastică pe micile drapele ce fluturau pe radiatoare. Sudori reci îl năpădiră deodată — maşinal îşi ridică pălăria ca să-şi şteargă fruntea asudată cu batista ; gestul lui fu luat drept salut, fluturarea batistei — drept urare de bun sosit ; hitleriştii dintr-un camion izbucniră frenetic :

— *Heil Hitler ! Heil Hitler !*

Cînd Bilţ mai auzi şi strigătele acestea, toate cuvintele frumoase gîndite pînă atunci îi zburară din minte, urechile începură să-i vîjîie, inima parcă încetase să-i mai bată, iar pe fruntea lui broboanele de sudoare izvorau într-una reci ca vîrfuri de gheaţă ce parcă-i sfredeleau ţeasta dinlăuntru înafară. Rămase locului, pînă şi ultimul camion se pierdu în negura fumului eşapamentului. Abia cînd norii se împrăştiară şi duduitul motoarelor nu se mai auzi, porni mai departe, spre facultate.

În centrul oraşului coloana fusese probabil întîmpinată cu aclamaţii, căci voci în cor şi sunetele unei fanfare ajunseră pînă la urechile lui Bilţ, însă oamenii care treceau grăbiţi pe străzi, îndreptîndu-se ca şi el spre locul ocupaţiilor lor, mergeau tăcuţi, posomorîţi, alungaţi parcă. Faptul acesta mări neliniştea lui Bilţ : ce-o fi ? Ce s-o fi întîmplat ?

O clipă avu ideea de a se îndrepta spre o cafenea din centrul oraşului, unde unii dintre colegii lui obişnuiau să-şi ia cafeaua de dimineaţă ; fără îndoială cineva va fi în măsură să-l informeze, să-i spună ce-i cu coloana hitleristă : au intrat în ţară ca cotropitori, sînt numai în trecere, ce urmează de acum ? Dar dîndu-şi seama că, informat sau nu, faptul rămîne, el renunţă, continuîndu-şi drumul, încercînd să-şi înnoade din nou gîndurile întrerupte o dată cu apariţia coloanei. Nu reuşi însă ; cuvintele nu-i mai veneau în minte ; toate zburaseră, alungate brutal de duduitul motoarelor.

Ajungînd la facultate, On Bilţ îşi dădu seama că plecase de acasă mult prea devreme — pretutindeni

coridoarele erau goale, nici o mişcare nicăieri. Intră în cabinetul său de lucru, își dezbrăcă paltonul și se apropie de soba încinsă. Se mai liniștise, dar elanul cu care plecase de acasă se spulberase ; prelegerea lui de început nu-l mai interesa : „va fi cum va fi și gata !" își spuse și, fiindcă nu se simțea în stare de nimic temeinic, nu trecu în laborator, după cum obișnuia, ci se apucă să facă puțină ordine în hîrtiile aduse de la Cluj.

Între două vitrine cu colecții pietrografice, laborantul Matei așezase un dulăpior cu rulou. On Bilț, prea ocupat pînă atunci, nu-l deschisese, deși știa că în dulăpior se păstrează unele acte în legătură cu activitatea catedrei. Trăgînd sertarul biroului, luă legătura cu chei şi se îndreptă spre dulăpior, cu gîndul de a-i cerceta conţinutul. Ar fi vrut să vadă care hîrtii sînt în legătură cu catedra şi care nu, căci predecesorul său le cam amesteca. Introducînd în broască cheie după cheie, văzu cum nici una nu se potrivea. Fu nevoit să sune, să-l cheme pe Matei, laborantul ; poate el, care fusese cel mai apropiat colaborator al răposatului profesor Munte, să aibă cheia dulăpiorului.

Matei veni după cîteva minute ; avea într-adevăr o cheie potrivită, cu care deschise pe dată dulăpiorul. Cum Bilţ stătea în apropierea lui Matei, îl izbi un miros puternic de băutură alcoolică tare — deci dis-de-dimineaţă, Matei era băut, ceea ce-l supără pe Bilţ ; fu gata să-l alunge, cînd Matei începu sfătos, cu vocea tărăgănată :

— În dulăpiorul acesta, domnul profesor Munte, Dumnezeu să-l ierte, îşi păstra lucrurile secrete...

— Atît de secrete, încît una dintre chei era la dumneata, îl întrerupse ciudos Bilţ.

— Totdeauna o cheie era la mine ! Aşa hotărîse domnul profesor, Dumnezeu să-l ierte, căci se întîmpla uneori de-şi uita cheile acasă ; ce s-ar fi făcut dacă n-ar fi fost o cheie la mine ? Chiar dumneavoastră, acum...

Duhoarea de rachiu îl izbi pe Bilț în față ; nu se mai putu stăpîni şi-i spuse laborantului în faţă :

— Ascultă, Matei: cît timp vei lucra cu mine, fă bunătate și lasă-te de băutură! Altfel voi fi nevoit să-mi caut alt laborant; ne-am înțeles?

Cuvintele lui Bilț și tonul cu care fuseseră pronunțate îl jigniră profund pe Matei. Emotivitate bolnăvicioasă de bețiv, Matei mai să înceapă a plînge — pleoapele îi clipeau într-una, buzele îi tremurau:

— De la domnul profesor Munte, Dumnezeu să-l ierte, niciodată n-am auzit astfel de cuvinte! îngăimă el.

— Iată că de la mine le auziși, și ține minte, am vorbit cît se poate de serios: ori laboratorul, ori crîșma; din două una, alege!

Matei îi aruncă o căutătură mustrătoare, provocătoare:

— Cu alte cuvinte, mă goniți, mă dați afară? Vreți să vă scăpați de mine ca de un cîine de care nimeni nu mai are nevoie; bine-ai ajuns, Matei!

Bilț începu să răsfoiască hîrtiile din dulăpior, neacordîndu-i o prea mare atenție. Matei însă se pornise și nu mai înceta: că domnul profesor Munte, Dumnezeu să-l ierte, se purta cu el așa, ca față de un, de un... că nu făcea nici un pas fără el, că atunci cînd plecau în cercetări... că fără el, ce-ar fi putut face?... și alte multe palavre de bețiv amărît.

— Bine, bine; acum du-te și dă-mi bună pace — vom vorbi cînd vei fi treaz! îi spuse într-un tîrziu Bilț, tot cercetînd mapele din dulăpior.

— Nu mă alungați că vă pedepsește Dumnezeu! Treizeci de ani am slujit aici! ridică arătătorul în sus Matei, mai mult ca o implorare decît ca o amenințare.

— Omule, du-te și te culcă, nu vezi că abia te poți ține pe picioare? spuse Bilț și, punîndu-i mîna pe umăr, îl împinse ușurel spre ușă.

— Nu puneți mîna pe mine! se smunci Matei; dacă-i vorba de plecat, plec singur! și ieși trîntind ușa.

„Uite cum sînt oamenii!“ spuse în urma lui Bilț, părîndu-i rău de cele întîmplate, căci, deși bețiv și nesocotit, Matei era totuși un laborant priceput.

Aprinzîndu-şi o ţigară, Bilţ luă la întîmplare o mapă şi se aşeză la biroul lui, începînd să răsfoiască prin hîrtiile aflate în mapă. Erau corespondenţe fără prea mare însemnătate — unele aveau un caracter personal, altele erau în legătură cu catedra, mai toate însă păreau perimate.

Cînd întoarse şi ultima hîrtie, Bilţ dădu peste două plicuri nedesfăcute: unul purta antetul Universităţii din Berlin, celălalt nu avea nici o indicaţie a expeditorului, ci numai ştampila poştei germane.

Întrucît plicurile erau nedesfăcute, Bilţ ajunse la următorul raţionament: „Fără îndoială, Munte le-a primit înainte cu cîteva clipe de aş da sufletul; murind subit, plicurile au rămas intacte, iar cînd Matei a dat peste el, înainte de a anunţa pe cineva, le-a luat în grabă şi le-a pus în mapă, apoi mapa a închis-o în dulăpior".

Raţionamentul lui Bilţ era just — ca să se convingă şi mai mult, cercetă ştampila poştei Cluj; ştampila coincidea cu ziua morţii profesorului Munte.

On Bilţ ezită să deschidă plicurile — erau adresate lui Munte, nu facultăţii; dar curiozitatea de a vedea ce legături avusese predecesorul său cu „brunii" învinse pînă la urmă. Desfăcu primul plic — scrisoarea găsită avea următorul cuprins:

„Stimate domnule coleg,

Probele trimise de dumneavoastră spre analiză nu prezintă importanţa pe care le-o acordaţi; din pricina aceasta nu mai întocmim un buletin de analiză, ci vă informăm pe această cale; totuşi, întrucît unele indicii foarte vagi ne-au atras atenţia şi ne-au stîrnit oarecare interes ştiinţific, vă comunicăm că pentru elucidarea lor unul dintre colaboratorii noştri, care va trece ocazional prin ţara dumneavoastră, vă va face o vizită.

Am dori ca dumneavoastră, cu această ocazie, să binevoiţi a-i da desluşiri mai ample — în special asupra locului unde se află zăcămîntul din care aţi luat

probele; cercetări asupra structurii și genezei va face colaboratorul nostru, iar de va fi cazul, va lua și cîteva probe pentru eventuale analize.

Decan..."

— Bestiile! Să poftească; să poftească! izbucni On Bilț, pornit contra tuturor celor ce se puseseră în slujba lui Hitler; mototolind furios scrisoarea, o azvîrli în coșul de hîrtii.

Însă în clipele următoare își dădu seama că scrisoarea era cu totul neobișnuită, simplă vorbărie. Ori răspunsul trebuia să fie precis: probele conțin asta și asta, sau nu conțin nimic!

— Ce înseamnă răspunsul acesta? Pentru ce n-au eliberat un certificat de analiză, după cum, desigur, a cerut Munte? Ce se ascunde aici? începu să se întrebe Bilț.

Se aplecă și ridică scrisoarea din coș, o netezi cu mîna și începu s-o citească din nou. A doua lectură îl convinse că de fapt Berlinul ascundea ceva, urmărea ceva. Într-o clipă îl avu în față pe profesorul Munte, așa cum fusese el — un om lipsit de elanul tinereții, dar totuși un cercetător conștiincios și harnic; fire cam ascunsă, dar om bun, căruia îi plăcea să rîdă cu poftă și să se hrănească bine, în ciuda recomandațiilor medicilor, care-i prescriseseră, din cauza inimii sale hodorogite, un regim alimentar strict, și emoții cît mai puține.

Acum On Bilț își aduse aminte și de scena petrecută în cabinetul lui Munte, cînd acesta, pe ascuns, pregătea probele pentru a fi expediate în străinătate. Era tocmai în timpul examenelor, studenții așteptau să fie examinați, iar profesorul se închisese în cabinetul său și dimpreună cu Matei trebăluia în taină. Rugat de către studenți, Bilț s-a dus să vadă ce-i cu Munte de întîrzie atîta; a trebuit să bată de mai multe ori în ușă pînă i s-a deschis:

— Vă rog să mă iertați, a început Bilț cu oare-

care jenă ; sînteţi aşteptat şi nu mai puteţi întîrzia, am venit să vă rog în numele studenţilor...

— Lasă-i să aştepte că nu piere lumea ; nu vezi ? Sînt ocupat ! E o chestie mare, Onule, schimbă tonul Munte, ceea ce-l făcuse pe Bilţ să zîmbească ; cunoştea el chestiile astea mari ale titularului catedrei.

Bătrînul îşi reluă lucrul — scria de zor o scrisoare, iar Matei plumbuia doi saci. Aruncîndu-şi ochii pe unul dintre saci, Bilţ văzu adresa Universităţii din Berlin şi faptul acesta îl intrigă :

— Mă mir că dumneavoastră întreţineţi relaţii cu slugile lui Hitler ! spuse el.

Bătrînul ridică capul contrariat :

— Ai dumneata pe alţii la îndemînă, cărora ne-am putea adresa ? Uiţi că războiul a cuprins aproape întreaga Europă, că ne-a tăiat toate legăturile ?

— Bănuiesc că-i vorba de o analiză ; poate m-aş fi încumetat şi eu s-o fac ! Nu mi-aţi cerut lucrul aceasta şi trebuie să-mi exprim părerea de rău pentru neîncrederea pe care mi-o arătaţi, răspunse Bilţ.

— Cu ce ? întrebă scurt profesorul Munte ; aici nu-i vorba de analize obişnuite ! Fii sigur, pe cele obişnuite în prealabil le-am făcut şi eu — vreau însă ceva mai mult decît constatarea prezenţei elementului bănuit şi pentru asta noi nu avem aparatura necesară, o ştii prea bine !

— Dar despre ce-i vorba ? întrebă Bilţ.

— Ei, nu fii prea curios ; o să afli la timpul potrivit!

— Sînt, de sigur, probe tot din „Zăvoiul Corbilor“, sau de pe aproape, din zona Crai, nu ? surîse On Bilţ, căci el nu avea încredere în supoziţiile profesorului Munte, care stăruia în părerile sale, considerînd cîmpurile acelea ca depozitare de minerale rare.

— Inversează genul şi eşti aproape pe calea cea bună, îi răspunse într-o doară Munte— dar mai apoi căută să-l pună la punct, schimbînd tonul :

— Ţi-am spus în nenumărate rînduri să nu insişti, văd că nu ţii seama de spusa mea şi-mi pare rău ; nu că m-aş feri de dumneata, dar...

Bilț rîse ușurel, se înclină și ieși — cunoștea mentalitatea bătrînului profesor, mentalitate de căutător de aur, plină de taine, așa că-i dădu bună pace, căutînd o scuză față de studenții care așteptau nerăbdători să intre în examen.

Iată acum rezultatul analizei probelor trimise atunci: scrisoarea Universității din Berlin, din care nu reiese nimic precis, ci doar unele vagi indicii — probabil asupra vreunui metal rar, care intră în compoziția oțelurilor întrebuințate de ei la fabricarea armelor!

Bilț mai citi o dată scrisoarea, apoi o vîrî în plicul ei, pregătindu-se s-o deschidă pe a doua. Auzind ciocănituri în ușă, nu mai apucă s-o facă.

— Intră! strigă el, crezînd că trebuie să fie laborantul Matei, care vine să-l plictisească din nou cu cine știe ce, sau poate să-i făgăduiască solemn că nu va mai pune nici strop de băutură în gură.

Dar nu era Matei, ci nesuferitul de decan, domnul Caragaț, și nu venea singur: era însoțit de o tînără doamnă, îmbrăcată cam neobișnuit, purtînd o haină de piele fină strînsă pe talie și o pălăriuță verde de silvicultor, în care sta înfiptă ostentativ o pană înaltă. De sub pălăriuță ieșeau bucle aurii — un auriu nenatural, în neconcordanță cu ochii ei negri.

Bilț vîrî în grabă în buzunarul hainei scrisoarea nedesfăcută pe care o avea în mînă și păși în întîmpinarea lor. Probabil cineva rămăsese în laborator, care era un fel de anticameră, căci domnul Caragaț se întoarse și-l îmbie și pe acesta să intre:

— Poftiți; poftiți, domnule profesor! spuse decanul; codindu-se, temîndu-se parcă, intră și a treia persoană; era un om slab, palid, o umbră.

Domnul decan Caragaț făcu prezentările, adresîndu-se lui Bilț:

— Colega, am fericirea să-ți prezint pe domnișoara Dr. Hannelore Schmidt de la Universitatea din Berlin!

Tînăra, înainte de a întinde mîna lui Bilț, îl privi cîteva clipe stăruitor, apoi spuse simplu :

— Hannelore ! și surîse.

— Bilț : On Bilț ! răspunse în același fel Bilț.

— Domnul profesor Dr. ing. Johann Roth, de la Politehnica din Dresda, mai spuse domnul Caragaț, prezentîndu-l pe al treilea.

— Conferențiar Ion Bilț ! grăi On Bilț și se înclină, căci Roth nu-i întinsese mîna.

Decanul era un palavragiu, care vorbea vrute și nevrute, mai ales cînd se afla în fața unei femei frumoase căreia căuta să-i intre în grații. Numele său era altul, dar studenții îi spuneau Caragaț, pentru că era zoolog și avea o mare pasiune pentru colecționat rădaște. Dealtfel și semăna cu o rădașcă : avea o burtă proeminentă, un cap chel cu două bucle care i se ridicau în sus pe tîmple, exact ca două coarne. Purta în permanență o jachetă neagră cu coadă și o vestă de mătase lucioasă ; pantalonii strîmți, vărgați, îi subțiau și mai mult picioarele ; semăna cu adevărat a rădașcă, a rădașcă ridicată pe picioare.

Domnul Caragaț, o dată în cabinetul lui Bilț, reluă o discuție pe care probabil o începuse cu domnișoara Hannelore ; vorbea o nemțească cam stîlcită, stîlcire accentuată și de năzuința de a se face plăcut interlocutoarei sale :

— După cum vedeți și aici, ne-am instalat destul de bine, chiar luxos, nu găsiți ? A fost cam greu, domnișoară Dr. Schmidt, dar am învins greutățile și acum ne simțim foarte bine în acest oraș în bună parte german ! Cred că știți, Timișoara are o numeroasă populație germană, și tot așa și districtul, județul cum spunem noi... și o dată pornit, domnul Caragaț, slugarnic și curtenitor totodată, începu să vorbească despre marea catastrofă care lovise țara ca despre o binefacere.

— Timișoara, și mai ales Sibiul, unde de fapt se află sediul universității noastre, mai mult ca sigur

— spunea el — va deveni Heidelbergul Romîniei noi! şi tot aşa, pe tema aceasta, preamărindu-i pe nemţi, ridicîndu-l în slavă pe Hitler, domnul Caragaţ uitase parcă rostul vizitei lor.

Ascultîndu-l, On Bilţ făcea feţe-feţe, stăpînit de mînie şi dezgust. Ar fi vrut să-i astupe gura cumva, dar nu îndrăznea în faţa străinilor.

Caragaţ perora într-una, Hannelore îl asculta, căutînd să pară interesată de spusele lui; de fapt abia aştepta să-l vadă încetînd pălăvrăgeala, pentru a deschide discuţia asupra celor ce-o interesau într-adevăr.

Profesorul Roth, căzut într-o stare apatică, părea cu totul absent — fără să fi fost invitat s-o facă, el se aşezase într-un fotel, îşi înfundase capul în gulerul ridicat al paltonului şi sta cu ochii închişi; părea bolnav sau extrem de obosit.

Bilţ îşi purta privirea de la unul la altul, Caragaţ îi da cu gura înainte, tot mai curtenitor, tot mai slugarnic, preamărind pe hitlerişti, arătîndu-se fericit c-a părăsit Clujul pentru Timişoara, unde — spunea el — totul pare mai larg, cu mai multă perspectivă! Ascultîndu-l, lui On Bilţ îi veni în minte o întîmplare petrecută la Paris: un prieten al său, un gazetar francez, întîlnise întîmplător o aşa zisă miss — o frumuseţe trimisă de către contele Teleky să cutreiere capitalele europene şi să facă atmosferă favorabilă pentru o cauză pierdută. Invitînd-o la un supeu mai intim, fata, conştientă de rolul ei, l-a întrebat pe gazetarul franţuz, scurt: „Ce părere aveţi despre tratatul de la Trianon?“ Tînărul a rămas perplex, dar şi-a dat pe dată seama cu cine are de-a face — şi fiindcă fata era frumoasă şi promiţătoare, i-a răspuns prompt: „Trianonul? O adevărată monstruozitate!“ La care „miss“ a spus din inimă: „Atunci sînt a dumitale cu trup şi suflet!“ şi a primit invitaţia.

„Cîtă deosebire între fata aceea, o simplă frumusețe și nimic mai mult, dar conștientă de rostul ei, și acest imbecil cu pretenții de savant!“ gîndi On Bilț — și fiindcă decanul continua, își continuă și Bilț monologul tacit: „Ce dobitoc! În loc să-i zvîrle în nas imputare după imputare, să-i arate toată nenorocirea noastră, pe care ei și Hitler al lor ne-au cauzat-o, în loc să-i arate adevărata stare de lucruri și revolta care mocnește în sufletele noastre pentru nedreptatea care ni s-a făcut, iată-l cum vorbește, imbecilul! Iată-l cum slugarnic linge labele bestiilor ăstora brune!“ Bilț, naiv și în privința aceasta, cinstit în relațiile cu oamenii, credea că se poate discuta cu hitleriștii deschis.

Tresări din gînduri, cînd domnul Caragaț, schimbînd vorba i se adresă în romînește:

— Domnule coleg, domnișoara Dr. Hannelore Schmidt a venit ca să-ți ceară unele informațiuni — de fapt, ar fi dorit să vorbească cu profesorul Munte, dar lucrul acesta, cu nemărginită părere de rău, nu se mai poate; bătrînul ne-a părăsit pe neașteptate, dînd ortul popii! și începu să rîdă prostește, ca de o glumă pe care ar fi făcut-o.

— Mă rog, sînt la dispoziție, răspunse în nemțește Bilț, și în minte îi veni pe dată scrisoarea Universității din Berlin, al cărei plic se afla tot pe biroul său.

— Am sosit cu întîrziere mare, surîse domnișoara dr. Schmidt; știți... evenimentele!

— Da: evident! răspunse Bilț, strîngîndu-și buzele să nu izbucnească, și în clipa aceea auzi din nou sunetele stridente ale claxoanelor, duduitul motoarelor și strigătele acelea: „Heil Hitler!“ Un miros înecăcios îi îngreună respirația, și Bilț nu-și putea da seama de unde vine: era parfumul tare, sintetic, pe care-l folosea fata, sau mirosul fumului de eșapament care-i revenise în nări?

— Ați primit scrisoarea? întrebă Hannelore.

On Bilț tresări, tresări și profesorul Roth și deschise ochii mari, îndreptîndu-și privirea rugătoare, imploratoare, spre fața lui Bilț; Bilț prinse această privire și nu știa cum s-o explice: fără îndoială, întrebarea fetei îl trezise din apatie pe profesorul Roth; „ce poate fi aici?“ se întrebă Bilț.

Hannelore îl privea stăruitor. Sta dreaptă, cu mîinile înfipte în buzunarele hainei sale de piele, cu pieptii înainte, reliefați și mai mult de strînsura cordonului, și aștepta răspunsul lui Bilț, care întîrzia:

— Nu! răspunse scurt Bilț, uitînd că scrisoarea putea fi ușor observată de către Hannelore.

— E vorba de niște pietre, de un minereu, sau cam așa ceva, o dădu din nou pe romînește domnul Caragaț; eu nu mă pricep, e specialitatea dumitale. Apoi preciză cu autoritate:

— Țin ca domnișoara dr. Schmidt să fie pe deplin satisfăcută, și prin ea, Universitatea din Berlin!

— Vă rog, despre ce-i vorba, domnișoară Schmidt? întrebă Bilț, încruntîndu-se fără voie, stăpînit de puternice sentimente de adversitate.

Hannelore se așeză în al doilea fotel ce se afla în cabinetul lui Bilț, își luă o mină degajată și întrebă:

— Cred că știți pentru ce am venit, nu?

— Din spusele domnului decan am înțeles că-i vorba de unele informațiuni pe care le doriți — de sigur, informațiuni cu caracter științific, dar...

— Mai puțin științific! îl întrerupse Hannelore.

— Așa cred și eu, mai puțin științific — repetă Bilț — fiindcă, după cum prea bine știți, noi profesăm la o universitate modestă, chiar foarte modestă; așa că nu văd ce v-ar interesa pe dumneavoastră să aflați de la noi! Privirea lui Bilț se întîlni cu aceea a lui Roth, și parcă se stabili instantaneu o înțelegere între ei.

— În ceea ce privește știința, într-adevăr, da... însă nu e vorba de știință, ci doar de unele informații asupra unui zăcămînt pe care l-ar fi descoperit predecesorul dumneavoastră, simplă operă de cercetător no-

rocos !... Ei bine, domnule profesor Bilț, zăcămîntul acesta ne interesează și pe noi în mare măsură ; pentru asta am venit, înțelegeți ?... Mă mir că n-ați primit scrisoarea universității noastre ! încheie Hannelore, care zărise pe birou plicul cu antetul Universității din Berlin.

— Vă rog să țineți seama de faptul că pe la sfîrșitul lunii august — începutul lunii septembrie, noi eram în febra refugiului, și asta, vă rog să mă iertați, nu din vina noastră, ci datorită politicii dumneavoastră și conducătorului dumneavoastră, domnul Hitler!... Se prea poate ca scrisoarea să se fi pierdut, sau să fi ajuns în mîna celor care au venit după noi în orașul pe care-l părăseam, oricum... se opri Bilț căutînd o justificare a răspunsului pe care i-l dăduse ; totodată se întreba : oare a văzut sau nu plicul de pe masă ?

Hannelore își mușcă buzele, îl privi în ochi :

— Nu ne sînteți prieten, domnule conferențiar dr. Bilț ! și deodată se ridică nervoasă și începu să frămînte în mîini mănușile.

Bilț nu răspunse — acum își dădea seama că minciuna lui fusese descoperită. Nu avu curajul s-o privească în față pe Hannelore și-și îndreptă privirea spre profesorul Roth — acesta căzuse din nou în starea lui apatică de mai înainte. Bilț avu cîteva clipe de stingherealǎ, dar își reveni și cu un calm desăvîrșit luă scrisoarea, o puse în mapă, și, fără să țină seama de cei prezenți, se îndreptă spre dulăpior, puse mapa înăuntru și, ridicînd ruloul, suci și cheia.

— Cred că nu mai am nimic de așteptat de la dumneavoastră și-mi pare rău, domnule dr. Bilț ; da, îmi pare rău, fiindcă aveam convingerea că voi da peste un prieten, și cînd colo...

Bilț ridică din umeri nepăsător, dar domnul Caragaț nu se mai putu abține — tăcuse pînă atunci, căci nu înțelesese nimic din spusele lui Bilț și ale Hannelorei, dar cînd o văzu pe trimisa Berlinului furioasă, vorbind cu vădite aluzii învinuitoare, interveni cu toată autoritatea lui :

— Domnule conferențiar Ion Bilț, începu în romînește, cu un ton foarte ridicat; atitudinea dumitale îmi dă de gîndit! Da, îmi dă serios de gîndit; nu cumva antecedentele dumitale sînt cauza acestei purtări lipsite de politeță și spirit de colaborare față de reprezentanții celei mai înalte instituții de cultură din lume? Cred că înțelegi la ce fac aluzie?

— Nu prea înțeleg, dar în fine... spuse de mîntuială Bilț.

— Domnule, nu mă pune în situația de a fi mai explicit! Am datoria să-ți atrag atenția că dumneata și noi, trebuie să ne simțim onorați de vizita care ni s-a făcut: onorați într-un grad maximum maximorum, domnule! rosti cu emfază decanul.

— Poate! răspunse Bilț, în romînește, continuînd apoi în nemțește: Țin să precizez: nu știu nimic despre vreun zăcămînt pe care l-ar fi descoperit profesorul Munte, acesta-i adevărul! Iar în privința scrisorii, ce-aș putea să vă spun? Profesorul Munte, fără îndoială, a primit mai multe scrisori de la Universitatea din Berlin, ca și de la alte universități; domnișoara dr. Schmidt să binevoiască a face, la rîndul său, precizări, ca să știm despre ce-i vorba!

— Prea bine, domnule — aflǎ că zăcămîntul despre care-i vorba conține un minereu ce pe noi ne interesează astăzi în foarte mare măsură! Dumneavoastră sînteți în spațiul nostru și țin să vă spun că zăcămîntul despre care-i vorba este considerat din partea noastră ca strategic; înțelegeți ce înseamnă asta?

— În spațiul dumneavoastră? Nu înțeleg! rosti Bilț, dîndu-și seama că problema e cu mult mai importantă, și că intrase într-un joc periculos, deci trebuia să se țină bine, să nu dea nimic hitleriștilor, dar în schimb să încerce să obțină tot ce dorea în legătură cu rezultatul analizei probelor trimise de către profesorul Munte; acum vedea clar de tot că scrisoarea căuta să ascundă adevărul.

— Da, da ; în spaţiul nostru ; e timpul să înţelegeţi acest lucru! răspunse Hannelore.

Bilţ era gata să izbucnească, dar se stăpîni : „Cu bandiţii trebuie vorbit bandiţeşte!" îşi spuse el şi începu ca şi cînd n-ar avea interesul să ascundă ceva, ci din contra, să afle amănunte cît mai multe pentru a putea răspunde la obiect :

— Domnişoară dr. Schmidt, m-aţi înţeles greşit, şi fără îndoială greşit aţi interpretat cuvintele mele — într-adevăr, după cîte îmi amintesc, cu o zi înaintea morţii sale, profesorul Munte mi-a vorbit despre o scrisoare primită de la Universitatea din Berlin ; era vorba în scrisoarea aceea despre rezultatul negativ al unor analize — aşa stînd lucrurile, nici el, nici eu nu i-am mai acordat vreo atenţie ; despre scrisoarea aceasta m-aţi întrebat ?

— Exact! răspunse scurt Hannelore.

— Dar rezultatul era negativ ! Sau poate cunoaşteţi dumneavoastră adevăratul rezultat ? Dacă da, fiţi bună şi comunicaţi-mi-l şi mie ; vom discuta apoi în cunoştinţă de cauză !

Roth tresări, îşi trecu mîna prin păr şi se ridică. Hannelore stătu cîteva clipe în cumpănă, şi numai într-un tîrziu spuse :

— Pentru ceea ce pe noi ne interesează, rezultatul a fost pozitiv — mai mult nu-i nevoie să ştiţi ! Răspundeţi-mi la ceea ce v-am întrebat : unde se află cîmpul care ascunde zăcămîntul din care s-au luat probele ?

Bilţ putu da un răspuns cu totul sincer, întrucît habar nu avea unde se află zăcămîntul ; lucrul acesta ar fi dorit şi el să-l afle, tot aşa cum dorea să afle adevăratul rezultat al analizelor.

— Răspunde o dată, omule ; ce sînt tăcerile acestea care dau de bănuit ? interveni domnul decan Caragaţ, pentru care atitudinea lui Bilţ era cît se poate de neînţeleasă.

— Aş răspunde cu plăcere, dar n-am ce ; nu cunosc locul unde se află zăcămîntul ! Profesorul Munte

avea obiceiuri cam ciudate ; pînă nu avea ceva precis, nu comunica nimănui, nici chiar celor mai apropiaţi colaboratori ai săi ! Probabil, prin agendele sale, pe care n-am avut timpul să le cercetez — abia începusem astăzi, dar aţi venit dumneavoastră şi m-aţi întrerupt — probabil, zic, să se găsească unele notări asupra locului unde se află acel zăcămînt. Cînd voi descoperi vreo urmă, vă voi comunica, dar pînă atunci, cu părere de rău trebuie s-o spun, sînt cu totul neştiutor ! Iar ca să fiu întrucîtva înlesnit în cercetările mele, insist pe lîngă domnişoara dr. Schmidt, rugînd-o să-mi comunice ce conţineau probele pe care le-a analizat laboratorul dumnealor.

— Comunicaţi-i, domnişoară, nu-l vedeţi ?! făcu domnul Caragaţ, dar de pe urma intervenţiei sale se alese doar cu o căutătură furioasă din partea Hannelorei.

— Unde se află arhiva profesorului Munte ? întrebă ea brusc.

— Arhiva profesorului Munte ?! Dar aşa ceva n-a existat ! o făcu pe miratul On Bilţ ; o parte din agendele sale se aflau aici ; chiar mapa pe care am pus-o în dulăpior îi aparţinea. Altele au rămas probabil la Cluj, la fosta lui gazdă. Se prea poate să se afle şi astăzi acolo, căci bătrînul neavînd pe nimeni, mai mult ca sigur n-a avut cine le ridica.

— Sînteţi bun să scoateţi din nou mapa aceea şi să cercetăm împreună hîrtiile din ea ? Mi s-a părut c-am văzut un plic cu antetul universităţii noastre, spuse Hannelore, nesigură deocamdată de atitudinea pe care trebuie s-o adopte.

Roth, care-i urmărea cuvintele, părea gata să se prăbuşească — se sprijini de masă uitîndu-se lung la Bilţ, ca şi cînd el singur ar fi în măsură să-l scoată dintr-un impas :

— Domnul profesor pare bolnav, nu găsiţi c-ar trebui... începu Bilţ, privind-o îngrijorat pe Hannelore.

— Vă înşelaţi — i-o reteză scurt domnişoara dr. Schmidt; domnul profesor Roth nu are decît o oboseală trecătoare! V-am rugat...

— Da, evident, m-aţi rugat, dar în afara faptului că domnul profesor Roth mi se pare bolnav, nici eu nu am timp să vă stau la dispoziţie pentru moment; mai am cîteva minute şi trebuie să-mi încep cursul... De aceea, v-aş ruga să poftiţi mîine dimineaţă, cînd vă voi sta cu multă plăcere la dispoziţie. Vom cerceta împreună mapa pe care a-ţi văzut-o. Vom cerceta, dacă doriţi, chiar întregul conţinut al dulăpiorului în care păstra predecesorul meu actele în legătură cu studiile sale; cred că nu-i nici o grabă?

— Ba da, răspunse pe dată Hannelore; o grabă mai mare decît vă închipuiţi! Dar vă fac pe voie şi nu mai stărui, rămîne ca mîine să-mi faceţi dovada bunăvoinţei dumneavoastră şi a spiritului de colaborare de care trebuie să fiţi animaţi, sau...

— Fireşte, fireşte! făcu Bilţ, cu ochii tot asupra lui Roth.

Pe semne Hannelore observase stăruinţa privirilor lui Roth îndreptate asupra lui Bilţ şi atenţia pe care Bilţ i-o acorda apaticului bătrîn, căci ea se întoarse deodată spre Roth, întrebîndu-l cu afectată îngrijorare:

— Vă simţiţi tot obosit? dar îi sugeră, fără întîrziere, şi răspunsul; cred că nu, sau foarte puţin, nu este aşa?

— Puţin; puţin! răspunse Roth şi continuă să-l privească mai departe, implorator, pe Bilţ.

Cîteva minute nu mai deschise nici unul gura, depănîndu-şi fiecare gîndurile. O tăcere apăsătoare, de neîncredere şi suspiciune domnea printre ei.

Hannelorei i se spusese la plecare că întreaga chestiune e cît se poate de simplă, că va întîlni pretutindeni numai bunăvoinţă, că de la prima întrevedere va afla unde se găseşte zăcămîntul şi că în cîteva zile, Roth — ca singurul specialist — va determina valoarea şi bogăţia lui şi va proiecta lucrările de exploa-

tare și preparație, urmînd ca Berlinul să trimită apoi tehnicienii și mașinile de trebuință. Și cu toate asigurările, iată că aici întîmpină greutăți, chiar rezistențe! Hannelore deveni oarecum îngrijorată ; primise o însărcinare de mare răspundere ; se va achita oare în mod onorabil de ea, ca să fie și pe mai departe demnă de încrederea pe care însuși Hitler i-a acordat-o? „Parteigenossin Hannelore", i-a spus, stringîndu-i mîna, Hitler ; „mă bizui pe dumneata !" Da, totul părea neted și iată că apar în cale obstacole ! Și ce însemnătate poate să aibă avertismentul cifrat, primit la escala făcută pe aerodromul din Budapesta : „Atențiune, forțe adverse luat același drum" ; ce poate însemna asta într-un spațiu în care sîntem aproape stăpîni ? Cu gîndul la acest avertisment, în mintea lui Hannelore luă deodată naștere o întrebare : Oare nu cumva forțele de care vorbește avertismentul mi-au luat-o înainte ? Nu cumva acest profesoraș romîn ?... Mi-a cerut să amîn pe mîine cercetarea actelor rămase de la predecesorul său — motivele invocate par valabile ; sînt ele oare cele adevărate ? Dar, oare, amînînd, nu periclitez întreaga mea misiune ?... Oricum, insistînd, forțîndu-l, sînt sigură, nu voi ajunge la rezultatul dorit, ci dimpotrivă, îl voi înverșuna în împotrivire; n-ar fi mai bine să-i arăt oarecare încredere? În unele împrejurări, cu anumiți oameni — omul pare că face parte din categoria acestora — procedeul „prin încredere" dă rezultate bune !

Și deodată Hannelore se adresă lui Bilț :

— Domnule profesor Bilț, vreau să vă mai pun o singură întrebare !

— Mă rog ! Întrebați...

După cîteva clipe de intensă iscodire vizuală. Hannelore începu cu ton de interogator :

— Astăzi, înainte de a veni noi, n-a trecut nimeni pe la dumneavoastră ?

— Nu înțeleg ! răspunse Bilț.

— Mă refer la o persoană străină, care ar fi venit în aceeași chestiune pentru care am venit și eu; răspundeți-mi cinstit, deschis!

— Absolut nimeni!

— E cazul să vă cred?

— Mă jigniți! făcu Bilț, din ce în ce mai mirat de ciudățenia acestui joc enigmatic, întrebîndu-se: „Un străin? dar în acest caz chestiunea e mult mai complicată decît mi-am închipuit-o!"

— Bine; vă cred! răspunse Hannelore, mulțumită de răspuns, nemulțumită de sine însăși, căci își dădu seama că nu trebuia să pună astfel de întrebări, prin care putea stîrni bănuieli.

— Dacă ar fi venit cineva, ca și dumneavoastră, ar fi venit mai întîi la mine, se vîrî în vorbă domnul Caragaț — dar Hannelore nu-i acordă nici o atenție, ea căută să pară prietenoasă față de Bilț, mai puțin oficială:

— Domnule coleg Bilț, aș vrea din tot sufletul să-mi schimb părerea pe care mi-o făcusem la începutul întrevederii noastre; am motive s-o fac? și surîse cu multă grație.

— Sînteți stăpînă pe părerile dumneavoastră! răspunse rece On Bilț; vi le faceți și vi le schimbați după voie, așa după cum facem cu toții! și surîse și el, fără amabilitate.

— Atunci ne vedem mîine; la revedere, domnule profesor Bilț. Mîine, fără îndoială, veți fi într-o stare mai bună, îi spuse Hannelore, strîngîndu-i cu putere mîna, convinsă că procedeul „prin încredere" dăduse rezultate bune.

Apaticul profesor neamț mai aruncă spre Bilț o căutătură disperată, apoi făcu un semn din cap, care putea fi luat și drept salut și o urmă pe Hannelore.

Înainte de a ieși, domnul decan Caragaț îi șopti cu condescendență lui Bilț:

— Pentru Dumnezeu, nu ne pune rău cu protectorii noștri! apoi grăbi pasul pe urma celor doi.

Așezat din nou la masa lui de lucru, Om Bilț încercă să-și adune gîndurile; capul și-l simțea greu, urechile îi vîjîiau, totul i se învălmășea în fața ochilor: profesorul Munte, Clujul părăsit, coloana hitleristă, Hannelore, zăcămîntul acela despre care nu știa ce conține și nici unde se află. Clar stăruia în mintea lui doar brutalitatea faptelor: necinstea celor de la Berlin, care au ascuns adevăratul rezultat al analizei; cotropirea țării prin coloanele lor motorizate; insistența plină de aroganță a domnișoarei Schmidt: „Au nevoie de bogățiile noastre, bestiile! Au nevoie de metale rare pentru fabricarea armelor lor ucigătoare, criminalii!"

Minutele treceau unul după altul, iar Bilț, în loc să încerce să se liniștească, să se calmeze, căci trebuia să intre în sală și să înceapă cursul, mai tare se întărîta, înverșunîndu-se în dușmănia sa față de hitleriști.

Într-un tîrziu, scoase ceasul și-l puse pe masă — mai avea vreo zece minute. Își aprinse o țigară și încercă să reconstituiască întrevederea cu Hannelore: „Da, s-a prezentat nu ca trimisa unei instituții științifice, ci ca reprezentanta forței, a unei puteri în fața căreia trebuie să te pleci! Pentru ce au trimis-o tocmai pe fata aceasta; e vreo somitate, sau ce-i? Dar profesorul Roth, ce rol are? Și pentru ce mutra disperată pe care o afișa bătrînul? Un om obosit, cum căuta să-l prezinte fata, nu te privește tot timpul ca un desnădăjduit, ochii lui nu imploră!... Și ce poate conține zăcămîntul pentru care au venit? De sigur, numai un metal rar, necesitat din noua tehnică metalurgică impusă de război!... Dar, de fapt, unde naiba s-o fi aflînd mult rîvnitul zăcămînt?"

Analizînd, Bilț începu să-și dea seama că în chestiunea aceasta el nu cunoaște nimic, că a intrat într-un joc enigmatic, în care se mișcă aproape inconștient, de fel în cunoștință de cauză: „Da, totul e învăluit în taină pentru mine". Ea, Hannelore, are și ea o taină în față, însă e în avantaj față de mine — ea

are în mînă o cunoscută : rezultatul pozitiv al analizei, conținutul zăcămîntului ! Eu nu cunosc nimic ! Ba da, am totuși ceva : am sesizat interesul mare pe care ei îl arată zăcămîntului ; însăși Hannelore a declarat că zăcămîntul descoperit de profesorul Munte este considerat la Berlin ca strategic. Deci cunoscînd motivul rîvnei lor de a ajunge la zăcămînt, îmi pot fixa poziția, care nu poate fi alta decît... decît... Ah, la dracul ! Hannelore trebuie să-mi mărturisească ce conține zăcămîntul ! De la ea trebuie să aflu, și voi afla chiar dacă voi fi nevoit s-o strîng de gît ! Nu pot bîjbîi în întuneric, trebuie să cunosc cel puțin atîta cît și ei, ca să știu ce am de făcut !

— Dar de fapt, unde o fi situat zăcămîntul ? începu cu voce tare Bilț, ridicîndu-se, pornind cu pași mari prin cameră, avînd în fața ochilor scena cînd îl surprinsese pe profesorul Munte expediind probele la Berlin : pentru ce n-a insistat atunci ? Pentru ce nu i-a explicat că nu-i colegial și nici științific să umble cu ascunzișuri ? Hm ! Ciudată figură a fost și bătrînul Munte ! Să aibă mai multă încredere în Matei, decît în mine, colaborator la aceeași catedră !

Deodată Bilț se opri locului înmărmurit :

— Matei ! exclamă el ; Matei e singurul om care cunoaște locul unde se află zăcămîntul ! Tocmai el, bețivul pe care-l poți cumpăra cu o cinzeacă de rachiu — de acest om lipsit complet de orice simț al răspunderii să atîrne mai știu eu ce, în orice caz un ce foarte important pentru războiul deslănțuit de bestia brună !... Da, sigur, din moment ce slugile lui Hitler acordă o așa de mare importanță ascunsului zăcămînt, știu ei pentru ce o fac ! Ei bine, Matei trebuie făcut să nu mai poată vorbi, astupe-i-se gura ; dispară, dacă altfel nu s-o putea !

Bilț se înfioră de propriile sale cuvinte — bobițele de sudoare îi năpădiră fruntea, tot așa cum i-o năpădiseră și atunci cînd dăduse ochi cu coloana hitleristă :

— Vai, ce gînduri îmi trec prin minte; în condițiunile acestea nu știu cum îmi voi mai începe cursul! își spuse, ștergîndu-și fruntea asudată.

Clopoțelul de pe coridor anunță sfîrșitul unei ore de curs; peste cîteva minute trebuia să intre în sală, să-și înceapă prelegerea — prelegere care trebuia să fie puntea de apropiere între el și studenți, prin care trebuia să-i cucerească de la bun început pe tineri, să le stîrnească pasiunea pentru studiul mineralogiei; cum să facă? De renunțat nu putea fi vorba.

Bilț părăsi cabinetul de lucru și ieși pe coridorul pe care forfoteau studenții. De data aceasta i se părură neobișnuit de mulți; mulți și nerăbdători să-l audă vorbind. Îi privi din fugă: ah, de-ar fi mai puțini; de-ar fi mai puțini! Atunci s-ar descurca cumva, s-ar rezema de catedră, sau s-ar plimba cu mîinile la spate printre cele două rînduri de bănci, ar vorbi fixîndu-și privirea asupra unuia, asupra altuia — ar merge! Dar așa, în fața unei săli pline!

În dreptul unei ferestre un grup de șase studenți îmbrăcați cu cămăși verzi îi atrase în mod deosebit și neplăcut atenția. Nu erau studenții lui, veniseră pe semne să-i asculte prelegerea cu un alt scop, și bănuiala asta îi mări și mai mult agitația. Ceilalți însă se dădeau respectuoși la o parte din calea lui, unii se înclinau salutînd, privindu-l ca pe unul care se bucură de dragostea lor.

Dar Bilț știa: începutul acesta va fi hotărîtor pentru întreaga lui activitate viitoare — și rezultatul primei lui prelegeri începu să-l îngrijoreze. Va reuși să și-i apropie pe studenți, sau îi va îndepărta de el pentru totdeauna? Dar nu-i vorba numai de el, de persoana lui, e vorba în primul rînd de știință, de disciplina pe care urmează să le-o predea. Cîți vor rămîne deziluzionați pentru că el, profesorul, n-a putut, datorită unor întîmplări independente de voința sa, să prezinte studiul ca pe un ce atractiv, util și interesant, pentru însușirea căruia merită să se facă toate sforțările?

Cu gîndurile acestea străbătu de cîteva ori coridorul, trecînd printre studenții care se dădeau la o parte din calea lui; căuta să se liniștească, fără însă a reuși, mărindu-și și mai mult zbuciumul. Cînd clopoțelul sună începerea orei de cursuri, Bilț se opri în loc și, fără să-și dea seama, se apropie de fereastră, privindu-se în geam — sticla îi reflectă figura: fața îi era crispată, congestionată. „Fără îndoială sînt palid ca un mort!" își spuse și-și trecu mîna prin părul negru, stufos și zbîrlit, încercînd să și-l pună în ordine. Avea mîini cu mușchi puternici și totuși îi tremurau ca varga, abia își putea trece degetele prin păr: „Cred că am și febră; nu cumva sînt bolnav?" se întrebă și-și prinse cu mîna stîngă pe cea dreaptă, cercetîndu-și pulsul.

Unul cîte unul studenții intraseră în sală, coridorul se golise. Bilț mai parcurse încă o dată culoarul pe toată lungimea lui, apoi cu sufletul înghețat intră în sală; de căldura pe care trebuia s-o imprime cuvintelor sale nici vorbă nu mai putea fi.

Din ușă își roti privirea rătăcitoare asupra întregii săli, căutînd un punct de sprijin, dar nu găsi nici unul. Grupul celor cu cămăși verzi ocupase una din băncile din față. Bilț își opri cîteva clipe ochii asupra lor și simți o nouă înfiorare de înghețat; iar cînd rosti primele cuvinte, lui însuși i se părură săgeți de gheață.

Cine și-ar fi putut închipui că această suprarăcire sufletească să fie mai generatoare de puternice emoții decît căldura care învăluie sufletul celui inspirat? Că sub această rece presiune, cuvintele vorbitorului pot provoca puternice emoții, prin care sufletele ascultătorilor să fie total cucerite?

On Bilț își începu prelegerea prin fraze frînte, cu răsunet scurt, ca răsunetul loviturilor de ciocan în stînca de granit — sala se înfioră de la primele lui cuvinte. Pășea rar printre cele două rînduri de bănci, capul și-l ținea aplecat puțin în jos, parcă ar fi vorbit unui auditor ce se afla dedesubt, sub pămînt. Conti-

nuîndu-şi plimbarea pe scurtul parcurs al lungimii sălii, Bilţ depăna incoherent prelegerea — incoherent şi totuşi extrem de strîns. Cuvinte înmănunchiate încercuite parcă printr-un cerc de oţel : „Noi, dumneavoastră, eu, dar mai ales voi, care aţi venit aici cu gîndul de a vă însuşi cunoştinţele ştiinţei geologice, pătrundeţi-vă de la început de gîndul că, după patru ani, veţi deveni păstrătorii unui bogat tezaur — tezaur de care atîrnă propăşirea viitoare a patriei noastre !" Oprindu-se în capătul băncii ocupate de către cei cu cămăşi verzi, Bilţ îşi încrucişă privirea cu privirile lor şi continuă : „Nu fac paradă de patriotism, dar"...

Şi începu să vorbească despre pămîntul ţării şi despre ceea ce ascunde pămîntul în afundul său ; despre bogăţiile ştiute şi despre cele neştiute — vorbi despre petrol şi cărbune, despre aur şi argint ; despre minereurile de aluminiu şi despre alte minereuri rare pe care pămîntul romînesc le păstrează ascunse — se opri mai mult asupra celor necunoscute, nedescoperite încă, vorbi şi despre profesorul Munte, ca om de ştiinţă şi cercetător îndrăgostit de pămîntul ţării. Amintind numele lui Munte, trecu la pămînturile rare care forma preocuparea oarecum ascunsă, dar permanentă a lui Munte — vorbi despre uraninit, despre grupa radioactivelor şi făcu o scurtă introducere în noua ştiinţă a dezintegrării atomului şi transmutaţiei — aminti despre cercetările şi descoperirile italianului Feri, ale englezului Doddy — arătă importanţa pe care o avea în viitor minereul de uraniu în desvoltarea civilizaţiei, şi puse întrebarea : oare munţii noştri nu ascund acest preţios minereu ?

Tot vorbind, tot păşind printre bănci de la un capăt la altul al sălii, în faţa ochilor îi apăru domnişoara Hannelore Schmidt şi deodată grăbi paşii şi se opri în faţa celor cu cămăşi verzi — a fost o provocare, o bravadă nesocotită, sau o sondă de încercare, nici el însuşi n-ar fi putut s-o spună, destul că începu deodată, cu voce tremurîndă, cu verb îngheţat : „Aţi văzut, poate, ca şi mine, pe cei care astăzi, în sunete

stridente de claxoane, au intrat în orașul nostru — ați auzit, poate, ca și mine, duduitul cotropitor al motoarelor, și, poate, ca și mine, v-ați înfiorat și v-ați întrebat: ce caută acești nepoftiți? Și, poate, ca și mine, n-ați găsit nici un răspuns în clipele acelea — dar mai apoi, poate, ca și mine, v-ați dat seama, și lucrul acesta trebuie ținut minte — marșul lor, peste trupul atîtor țări..."

El se întrerupse cîteva clipe, lăsîndu-și fraza neterminată, privi fețele celor șase, toate îndreptate asupra sa, și văzîndu-le încruntarea, dar și o oarecare jenă, continuă cu același ton, cu aceeași înghețată dicțiune, iar cînd sfîrși prelegerea, sala izbucni brusc într-un nesfîrșit ropot de aplauze.

Aclamațiile îl năuciră complet — tot timpul avusese convingerea că ratase prelegerea, și cînd colo!...

Studenții, în picioare, îl mai aplaudau încă, numai cei șase legionari părăsiseră în grabă sala, fără să spună un cuvînt, fără să arunce o privire în urmă.

Simțindu-se ca unul care ar fi făptuit un lucru foarte grav, Bilț părăsi sala, îndreptîndu-se în grabă spre cabinetul său, unde căută să recapituleze tot ce spusese, dar nu-și mai reaminti aproape nimic, numai ropotul aplauzelor mai stăruia în amintirea lui și privirile imbecilizate de patimă ale celor șase cu cămăși verzi.

Era tîrziu, așa că-și luă paltonul și porni spre casă; străbătînd prin mulțimea studenților care umpleau coridorul, el își dădu seama că ei comentau spusele lui, că-i cîștigase, că-i făcuse să gîndească ca și el, și asta îi dădu o mare mulțumire sufletească compensîndu-l de tot zbuciumul de pînă atunci.

Ziua era frumoasă, cu soare călduț — zăpada care căzuse cu cîteva zile în urmă se topise toată. Ajungînd la o stație de tramvai, Bilț se urcă în primul vagon oprit în fața lui. Luă tramvaiul nu pentru a ajunge mai curînd acasă, ci pentru a veni puțin timp în contact mai apropiat cu oamenii orașului. Ar fi dorit să le audă șoaptele, comentariile, căci își închi-

puia că gîndul fiecăruia, ca și al lui, trebuie să fie numai la trecerea prin oraș a coloanelor hitleriste.

Într-adevăr, o parte dintre cei aflați în vagon vorbeau cu entuziasm despre noile acțiuni militare ale lui Hitler, dar aceștia nu erau prea mulți; ceilalți, majoritatea, păreau stăpîniți de o îngrijorare apăsătoare — o îngrijorare mută, care parcă le luase graiul, nici unul nu scotea o vorbă. Se priveau doar unul pe altul temători, bănuitori și neîncrezători în nimeni, aruncînd din cînd în cînd priviri furișe spre cei ce cu voce tare, proslăveau pe hitleriști.

La o nouă stație de tramvai, dădu buluc în vagon un grup de tineri — erau tineri șvabi, se vedea după felul cum erau îmbrăcați, purtînd aceleași spențere ale tineretului hitlerist, aceiași ciorapi albi; tinerii fasciști începură un cîntec războinic, sacadat, agasant, care nemulțumi mai pe toți cei din vagon și mai mult ca pe ceilalți pe On Bilț, care la prima oprire sări jos din vagon.

Văzîndu-se singur pe trotuar, Bilț simți nevoia de a fuma — vîrî mîna în buzunarul hainei și acolo, lîngă portțigaret, dădu peste a doua scrisoare găsită în mapa lui Munte. Uitase de ea. Ca și cealaltă, și scrisoarea aceasta era adresată tot lui Munte personal, așa că și acum Bilț ezită cîteva clipe înainte de a o deschide — o deschise totuși și citi:

„Iubite colega,

Cîtă plăcere mi-a făcut scrisoarea dumitale! Amintirile din tinerețea noastră mi-au revenit în minte, stîrnite de rîndurile pe care cu atîta căldură mi le-ai scris; au fost timpuri frumoase timpurile tinereții noastre, păcat c-au trecut așa de repede!

Îți mai amintești de excursiile pe care le făceam cu întreaga noastră bandă? De banda noastră care radia *atîta sănătate și veselie? Dar de Joachim și mica lui localitate din Boemia? Ah, ce tip; cîtă energie* radia *neastîmpăratul acela! Ei bine, prietene, analizînd cu minuțiozitate cele ce mi-ai trimis, citindu-ți și expu-*

nerea, îți pot spune cu certitudine — ai în cele cuprinse un complex similar cu acel al lui Joachim!

Nu știu dacă trebuie să te felicit sau să te compătimesc — eu, ținînd seama de împrejurările în care ne aflăm, mi-aș permite să-ți dau un sfat: lasă totul înmormîntat! E singurul lucru pe care un om care nu vrea să-și încarce conștiința cu o grea povară îl poate face.

Eu, dragă prietene, nu mai sînt la catedră; Politehnica din Dresda nu mai are nevoie de mine. Cred c-ai aflat: la noi toate trebuie să fie „chimic pur"! Și, dacă-ți mai amintești, eu nu corespund întru totul acestei cerințe!

E vorba să fiu pus la o muncă — alta decît cea didactică, căci oricum, sînt (tocmai în ceea ce te interesează și pe tine) unul dintre puținii specialiști — e mare cinstea care mi se face, și trebuie să mulțumesc lui Dumnezeu pentru îndurarea sa, altcum nu știu ce m-aș fi făcut, căci — bătrîn, dar tot mai țin la viață!

Așadar, nu mai trimite nimic la vechea mea adresă, iar la cea nouă nu se va mai putea. De altfel, pe cea nouă nici eu n-o știu încă.

Revenind la tinerețea noastră, pe care așa de sentimental ai evocat-o — alungă regretele, ele nu-și mai au rostul! Da, nimic nu-și mai are acum rostul, în afară de viața pe care trebuie să ne-o păstrăm... Deci, prietene, ca ultim cuvînt: lasă totul înmormîntat, nu mai scotoci nimic — e mai bine așa; Dumnezeu să ne ajute!

Adio!

Bătrînul tău coleg și prieten
Dr. Johann Roth."

„Ce naiba o mai fi însemnînd și asta? Ce sînt sentimentalismele astea între doi oameni de știință? Ciudat! Roth! Johann Roth, profesor la Politehnica din Dresda!... A! Dar ăsta-i apaticul profesor Roth,

bătrînul care m-a vizitat astăzi dimpreună cu nazista Hannelore Schmidt !" gîndi Bilţ.

Aruncîndu-şi din nou ochii pe scrisoare, observă sublinierile şi o străfulgerare îi lumină mintea :

— *Radia!* Cuvînt subliniat şi repetat! şopti Bilţ, nespus de bucuros că deslegase enigma : ah, şi Joachim, şi mica lui localitate din Boemia! Vasăzică Munte a descoperit un zăcămînt de uraninit ; bravo, bravo lui ! Şi eu, nesocotitul, care mi l-am închipuit un naiv, un naiv cu mentalitate de căutător de aur! Oho, dar bătrînul nu numai că nu era naiv, ci dimpotrivă — cunoscîndu-i pe nazişti, el trimite o probă şi fostului său coleg de universitate, iar Roth răspunde mascat, comunicînd ceea ce Berlinul nu vrea ca Munte să afle ; asta-i explicaţia apatiei lui Roth, scrisoarea aceasta ! Bătrînul e posedat de teama permanentă că scrisoarea lui, cu ocazia vizitei lui Hannelore, va ieşi la iveală ; dar ce caută bătrînul aici, cu această valchirie nazistă ?... Da, da, fără îndoială Hitler nu s-a putut dispensa de oamenii de ştiinţă, şi chiar cînd nu sînt „chimic pur" e nevoit să-i folosească ; bietul profesor Roth, trebuie să-l asigur pe o cale oarecare că în privinţa scrisorii poate să fie liniştit !

Bucuros de cele aflate, Bilţ porni aproape alergînd spre casă. Cunoştea acum rezultatul analizei : zăcămîntul lui Munte era compus dintr-un minereu radioactiv similar celui din Cehoslovacia ; „vasăzică uraniul îi interesează pe nazişti, metalul acesta radioactiv l-au declarat ei strategic ; pun radioactivitatea în slujba războiului, bestiile !"

În grădina casei, proprietarul lui Bilţ, un şvab bătrîn, pensionar al căilor ferate, vechi social-democrat de factură austriacă, îşi curăţa pomii de uscături, mînuind cu atenţie foarfeca şi ferestrăul. Sta cocoţat pe o scară şi cum îl văzu pe Bilţ intrînd în grădină şi începu :

— *Herr Doktor*, i-aţi văzut ?

— Te bucuri, *Herr Hans?* îi răspunse printr-o întrebare Bilţ, ca să-l întărîte, căci de la cotropirea Au-

striei şi lichidarea socialiştilor vienezi, bătrînul pensionar devenise cel mai neîmpăcat adversar al lui Hitler. De multe ori cînd discuta cu Bilţ, iar acesta aducea ca motiv al adversităţii sale faţă de hitlerism călcarea în picioare a tot ce omenirea a avut mai măreţ ca creaţie a gîndirii, bătrînul Hans îl întreba: „Dar democraţia noastră socialistă vieneză unde-o laşi? Uiţi c-a fost zdrobită sub călcîiul cizmei hitleriste?"

— Eu? Să mă bucur? *Herr Doktor,* cum vorbiţi aşa? Fireşte, pînă la urmă zugravul o să-şi frîngă gîtul, sînt sigur de asta, dar astăzi, cînd i-am văzut, m-au trecut fiori, iar ca să mă liniştesc, după cum vezi, m-am apucat să-mi curăţ pomii.

— Bravo, *Herr Hans,* îmi pare rău că nu-ţi pot strînge mîna, nici eu n-am avut o zi bună! răspunse Bilţ.

— Stai că mă dau jos, mai stai! insistă bătrînul, dar Bilţ se îndepărtase, era de acum în pragul casei.

Marta, soţia lui Bilţ, îl întîmpină nerăbdătoare, drăgăstoasă:

— Onule, cum a fost? Ştii? Tot timpul între orele douăsprezece şi unu am ţinut cîte cinci minute pumnii strînşi, ca să ai succes!

— Am şi avut; un succes extraordinar. Am fost şi aplaudat; e gata masa?

— Gata, dar... ştii? Iar nu mi-au reuşit găluştele de griş!

— Iar?! făcu Bilţ, ca să pară în ton.

— Iar, dar am pentru tine o surpriză, aşa că o să mă ierţi pentru găluşte; am pus mîna pe Cavalerul Medieval; hai să ţi-l arăt!

Despre Cavalerul acesta Medieval, Marta ciripise în nenumărate rînduri şi pe diferite căi căutase să-l determine pe Bilţ pentru a sacrifica o mică sumă, cu care să-l poată cumpăra de la anticarul unde-l ochise. Era un tablou vechi, portretul unui cavaler medieval care-i plăcuse foarte mult Martei, dar Bilţ nu se lăsase niciodată impresionat; banii trebuiau

pentru alte multe ale micului lor cămin. Ea însă ciupise cîte puţin din banii de coşniţă şi pînă la urmă reuşise să facă suma ; acum Cavalerul Medieval trona în camera de lucru a lui Bilţ, ca un dar al ei pentru întîia lui zi de profesorat plin.

Într-adevăr, Bilţ îl găsi interesant : o figură expresivă, ochii vii, căutătură şireată şi iscoditoare. Şi ceea ce remarcă Bilţ de la prima vedere era că, ori din care parte ar fi privit portretul, ochii Cavalerului îl urmăreau :

— Ţine toată casa şi pe toţi sub ochi ! spuse Bilţ ; pare permanent treaz, ca şi glasul conştiinţei !

— Nu-i aşa ? Am ştiut eu, mă pricep în alegerile pe care le fac ; află, domnul meu, că am mai ochit ceva, ceva tot pentru tine, pentru camera ta, dar nu-ţi spun, ca să nu crezi că iarăşi vreau să-ţi cer bani ; hai acum la masă !

Bilţ se simţea nespus de bine în micul lor cămin, injghebat din strădania Martei, care făcuse totul aproape din nimic, adunînd diferite piese vechi, de ocazie, de pe la anticari, cu care împodobise şi mobilase casa. Era mîndră de achiziţiile ei, şi de fapt, micul lor apartament ieşea sub toate aspectele din banalitatea interiorului burghez.

— Găluştele, de data aceasta, sînt excelente ! remarcă Bilţ, mîncînd cu poftă.

— Hai, hai ; nu-ţi rîde de mine... dar ia spune-mi, domnul Caragaţ a fost şi el la prima ta prelegere, aşa după cum se obişnuieşte ?

— Da, a fost şi el, dar nu la prelegerea mea ; asta mi-ar mai fi trebuit...

— De ce ?

— Hai, să nu mai vorbim !

— Onule ; îmi ascunzi ceva ! Ce s-a întîmplat ? Îmi pari schimbat, morocănos, ce-i cu tine ?

Întrebările ei insistente îi stîrniră din nou gîndurile, gîndurile şi teama : oare se va putea descurca în chestiunea cu Hannelore, oare va putea să-i dejoace pe nazişti ? Dar ieşirea lui în timpul prelegerii, nu va

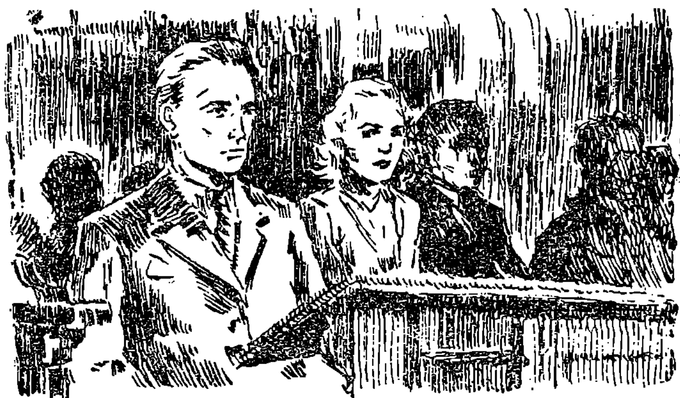
avea ea urmări ? Doamne, în ce situaţie critică ne-au zvîrlit evenimentele !

Marta ciripea într-una, dar de data aceasta ciripitul ei nu-i mai făcea plăcere, căută să mănînce în grabă şi invocînd ocupaţii urgente, un studiu pe care urma să-l întocmească, trecu în camera sa de lucru.

— În seara aceasta avem concertul de orgă, nu uita ! îi strigă Marta ocupată cu strînsul mesei.

— Bine, bine, răspunse de mîntuială Bilţ.

— Doamne, că morocănos mai eşti ! murmură Marta în urma lui.

2

Cu gîndurile învălmăşite, avînd în fața ochilor cînd pe domnişoara Hannelore Schmidt, cînd pe profesorul Roth, Bilț se apucă să răsfoiască toate revistele de specialitate pe care le avea. Acum, după vizita Hannelorei, după scrisoarea lui Roth şi văzînd interesul mare pe care naziştii îl arătau zăcămîntului de uraninit, descoperit de către profesorul Munte, Bilț căută să se pună la curent cu tot ce se lucrase pînă atunci în domeniul radioactivității.

Îl interesau în primul rînd descoperirile în legătură cu geneza zăcămintelor radioactive — poate, îşi spunea Bilț, între timp, geologii să fi emis noi teorii, în afara celor cunoscute de el în această privință.

Răsfoi mai toate revistele străine pe care le avea dar nu găsi aproape nimic în afara celor cunoscute

Numai în „Bulletin Suisse de Minéralogie" dădu peste un scurt studiu, care avea ca obiect zăcămîntul canadian de dincolo de cercul polar — era un studiu comparativ între acest zăcămînt și cel african situat în provincia Katagna din Congul belgian. În încheiere, autorul studiului amintea că atît unul cît și celălalt zăcămînt au intrat în exploatarea intensă a americanilor, care arată un viu interes cercetărilor în legătură cu uraniul.

— Așadar, nimic nou ! își spuse Bilț și încercă să încadreze zăcămîntul descoperit de către profesorul Munte în una dintre categoriile genetice cunoscute, întrebîndu-se tot mereu : „să fie sub formă de filoane concentrate în pegmatitele granitice ? Pare posibil ! Dar oare cantitativ ar prezenta vreun interes ? S-ar putea ! Războiul nu se supune legilor economice, nu vrea să știe de economie în muncă și bani ; dacă Hitler are nevoie de ceva, scoate acel ceva și din piatră seacă ! Ar mai putea fi de formație exogenă, dar nu-mi vine a crede ! Dacă într-adevăr zăcămîntul există și prezintă toate condițiile pentru a fi exploatat cu succes, nu poate fi decît hidrotermal ! Bine ; hidrotermal ; dar unde-și are locul ?"

Bilț scoase dintr-un sertar mai multe hărți geologice și începu să le cerceteze cu atenție, începînd să facă presupuneri, toate în legătură cu posibilitatea existenții zăcămîntului descoperit de Munte — dar nu peste mult timp se convinse că, deși prospectat de mult și exploatat din timpuri imemorabile, subsolul țării noastre, fără îndoială, ascunde încă multe taine.

Lăsă problema nerezolvată și trecu la alta, care nu era de specialitatea lui, dar avea oarecare legătură cu afacerea zăcămîntului, cu vizita Hannelorei și interesul mare pe care naziștii îl arătau minereului uranifer. Ar fi vrut să ia cunoștință de cele mai noi descoperiri în domeniul dezintegrării atomului de uraniu, ca să-și completeze vagile cunoștințe pe care le avea în domeniul acesta încă de pe timpul cînd se afla la Paris, și care rămăseseră în stadiul acela, căci întors

în țară, angajat în activitatea didactică, nu mai avusese timp să se ocupe de o problemă care nu intra în preocupările specialității lui.

Păstra revistele de specialitate din domeniul fizicii și chimiei nucleare, le avea aproape pe toate, căci nu erau prea numeroase, stăteau vraf pe dulapul lui, necercetate — iată că le venise și lor rîndul, după ce răsfoise pe toate cele ce aveau ca obiect geologia și științele înrudite.

Găsi un studiu al lui Feri și îl citi cu atenție. Feri avansase mult între timp ; cercetările sale ajunseseră la un stadiu foarte înaintat, dar el afirma că mai avea multe necunoscute în față. Intîlni și un studiu al lui Joliot-Curie și constată cam același lucru.

Într-o revistă berlineză, Bilț dădu peste un studiu semnat de doi savanți germani : Hahn și Strassman — din studiul lor reieșea că ei reușiseră să dezintegreze atomul de uraniu, întrebuințînd o metodă nouă, despre care însă nu se dădea nici o relație. De altfel, întreg studiul părea acoperit cu o perdea, sub care putea străbate doar privirea specialiștilor și nu a neinițiaților.

Urmă o perioadă fără nici o mențiune — revistele tăceau complet, ca și cînd problema ar fi fost pentru totdeauna închisă — dar iată că recent de tot, în două dintre cele mai noi numere ale unei reviste americane, problema revenea din nou legată de nume noi și ele: În S.U.A., un ungur, Leo Szilard, și colaboratorii săi tindeau spre aplicarea practică a principiului dezintegrării atomului de uraniu ; din cele relatate de revistă reieșea că Szilard înaintase mult în dezlegarea problemei, că se putea trece la aplicarea industrială, la fabricație, fără să se indice ce anume era de fabricat.

Dar iată și o notă marginală, foarte discretă dealtfel, și pusă tot în legătură cu cele amintite : Lisa Meitner, cercetătoare și ea în domeniul dezintegrării atomului, nevoită să se refugieze din Germania nazistă

aducea şi ea un aport însemnat în desăvîrşirea cercetărilor atomiştilor din S.U.A.

Şi chiar în numărul următor apărea şi numele marelui matematician şi fizician Albert Einstein — nu era vorba de vreun studiu, ci de o vizită a acestuia la Casa Albă, o vizită tocmai în legătură cu aplicarea practică a descoperirilor făcute pînă atunci în domeniul dezintegrării. Articolul lăsa să se înţeleagă că s-ar putea folosi energia nucleară ca armă hotărîtoare în război. Revista publica concomitent şi părţi dintr-un discurs al savantului englez dr. F. W. Aston, ţinut cu vreo patru ani în urmă. La data aceea, discursul lui Aston avea doar caracterul unei previziuni — acum revista îl reproducea ca o justificare în cazul folosirii energiei nucleare ca armă de distrugere în război.

Bilţ găsi foarte interesant acest discurs şi citi cu voce tare :

„Sînt printre noi oameni care spun că astfel de cercetări ar trebui interzise prin lege, susţinînd că forţele de distrugere pe care omul le are la dispoziţie sînt şi aşa destul de mari ; probabil că strămoşii noştri cu chip de maimuţă din timpurile preistorice au protestat la fel împotriva folosirii unei invenţii noi cum a fost focul ! Personal sînt de părere că izvoarele accesibile de energie intraatomică se găsesc fără îndoială pretutindeni în jurul nostru şi că va veni ziua cînd omul va putea pune în libertate această forţă aproape nemărginită şi o va supune controlului său ; nu-l vom putea împiedica să facă aceasta şi sperăm doar că nu o va folosi exclusiv pentru a arunca în aer pe vecinul său !"

— Vasăzică aici am ajuns, la justificări ! Deci goana a început — înainte, care pe care ! îşi spuse Bilţ, ridicîndu-se de la masă, făcînd cîteva mişcări pentru a se desmorţi ; aşadar, de o parte unii, de cealaltă alţii ; iată explicarea enigmei din scrisoarea Universităţii din Berlin, iată rostul vizitei domnişoarei Schmidt ! Ei bine — exclamă el, aşezîndu-se din nou

la masă — voi proceda așa după cum recomanda profesorul Roth în scrisoarea sa către Munte: va rămîne totul înmormîntat! Da, voi face tot ce-mi stă în putință ca zăcămîntul să rămînă ascuns, înmormîntat — ascuns chiar și pentru mine, nu numai pentru bestiile acestea fasciste care-l rîvnesc cu atîta stăruință! Iar dacă cerul se va lumina vreodată, voi ști eu să dau de el — îl voi dibui, îl voi descoperi; voi putea spune atunci: iată, eu l-am păstrat, eu am luptat ca el să rămînă îngropat, ascuns față de cotropitori — e aici, îl aveți; folosiți-l pentru binele tuturor, e al nostru!... Bietul profesor Roth, la data cînd îi scria lui Munte, nu-și putea închipui că chiar el va fi pus să lucreze pentru naziști... Dar cine-i oare acest profesor Roth? Trebuie să fie unul dintre puținii specialiști, din moment ce naziștii au trecut peste regulile catechismului lor și l-au trimis pe el, „chimic nepur", aici, la noi, în misiune așa de importantă, așa de tainică!

Se ridică și, îndreptîndu-se spre raftul cu cărți, luă un anuar al universităților și institutelor superioare de învățămînt din Germania — deschise anuarul la litera R — erau mai mulți Roth, între care și Johann Roth, profesor la Politehnica din Dresda. Rubrica bătrînului profesor expunea toate datele sale personale: cînd s-a născut și unde, cine i-au fost părinții, unde și-a făcut studiile, lucrările tipărite pînă la editarea anuarului — toate în domeniul radioactivității și fizicii nucleare. Ultimul studiu al lui Roth purta titlul: „Considerațiuni asupra dezintegrării atomului de uraniu" — în dreptul acestui titlu era o steluță, iar în subsolul paginei o notiță: „Observațiile critice asupra acestui studiu sînt rezumate la pagina 516 a anuarului".

Bilț deschise la pagina amintită și rămase foarte surprins; „observațiile critice" se mărgineau doar la a bagateliza cele susținute de Roth în studiul său, prezentîndu-le ca exagerări nepermise, și nu erau nici de fel o critică întemeiată, susținută științificește: „Nu poate fi vorba de catastrofe — se spune în nota destul de extinsă — profesorul Roth a avut mai mult

intenția de a înspăimînta, decît pe aceea de a elucida o problemă științifică. Dealtfel rezultatul s-a și văzut, oamenii de știință din Germania au trecut sub tăcere studiul lui Roth; el n-a impresionat decît pe iubitorii de fantasme și nu pe cercetători. Așa a fost cazul cu acel scriitor de literatură ușoară care a scris o nuvelă fantastică bazat pe aberațiile cu aparență științifică ale profesorului Roth — nuvela a apărut în revista franceză „Fiction" și poartă titlul: „Noul paradis".

Intîmplător, „Fiction" era revista favorită a Martei, ea strîngea toate numerele, așa că lui Bilț îi fu foarte ușor să dea peste nuvela „Noul Paradis".

Inceputul nuvelei era cam greoi, dar de pe la pagina a treia, stilul deveni mult mai curgător, așa că Bilț se lăsă furat de lectură.

Tema era următoarea: un tînăr savant american, de mai multe ori milionar, se hotărî într-o bună zi să-și schimbe felul de viață și să se consacre studiului dezintegrării energiei nucleare, pentru a folosi această energie ca sursă motrică pentru o rachetă pe care o plănuise, și cu care voia să încerce un zbor interplanetar. In laboratorul care a început să lucreze, milionarul a intîlnit o tînără fiziciană — domnișoara Eva; pe băiat îl chema Adam — coincidență căutată, bineînțeles. Așadar ajungînd să lucreze împreună, pasiunea pentru știință i-a apropiat; din apropierea aceasta a izbucnit scînteia iubirii. Adam i-a mărturisit intențiile sale și-a pus-o în curent cu stadiul în care se află lucrările pentru desăvîrșirea rachetei. Eva — ca o adevărată savantă — avea și ea un țel științific de atins: ar fi vrut, nici mai mult nici mai puțin, să transforme zăcămîntul de uraninit de la „Marele lac al urșilor" într-o formidabilă pilă atomică — ea avea gata conceput și calculat planul, procedeul și expunîndu-le lui Adam, i se părură și acestuia posibile.

Seara, sub clar de lună, îndrăgostiții își depănau visele, și, se înțelege, se iubeau; dar într-o bună zi domnișoara Eva găsi necesar să-i facă lui Adam o intimă mărturisire: va fi mamă!

În culmea fericirii, Adam veni cu propunerea ca împreună să fugă de pe lumea aceasta rea şi meschină şi să se refugieze pe o altă planetă, ca progenitura lor să nu se nască pe acest păcătos pămînt. Acolo. în altă planetă, ei vor fi primii oameni; împreună vor da naştere unei noi omeniri lipsită de păcatele pămîntenilor. Omenire ideală. Fireşte, domnişoara Eva primi cu multă bucurie şi expansiune amoroasă propunerea iubitului ei — dar — totdeauna intervine pînă şi în cele mai năstruşnice plănuiri cîte un dar. Dar dacă nu vor avea nici acolo linişte? Dar dacă vor veni peste ei şi alţi pămînteni, aducînd cu ei toate păcatele pămîntenilor? Lucrul părea posibil, căci o rachetă interplanetară o dată construită, putea să servească şi altor ingenioşi constructori ca model şi stăpîniţi de dorinţa evadării sà ia şi ei aceeaşi cale.

Frămîntată de aceste îngrijorări, domnişoara Eva luă hotărîrea de a distruge pămîntul şi pe toţi locuitorii săi. Adam adoptă planul şi puse la dispoziţie fondurile necesare pentru transformarea zăcămîntului uranifer de dincolo de cercul polar într-o nemăsurată pilă atomică. Eva era sigură că va reuşi să transforme depozitul acela imens de uraniu într-o masă dezintegrabilă pe care, apoi, s-o supună unei explozii — îi lipseau doar planurile secţionate ale aparatului detonant; muncă numai de cîteva săptămîni pentru o savantă de talia ei.

Zis şi făcut. Pînă îşi va pune Adam la punct racheta, ea se va ocupa de aparatul detonant, şi cînd totul va fi gata, urcaţi în racheta lor, după ce zăcămîntul de minereu uranifer va fi intrat în faza optimă a dezintegrării, vor lansa de la o mare înălţime aparatul detonant; atunci pămîntul va exploda ca o bombă — praf şi pulbere se va alege de el!

Iar fericita pereche Adam şi Eva va călători printre aştri, în căutarea unuia care să prezinte toate condiţiunile pentru transplantarea vieţii omeneşti. Acolo vor pune bazele unei noi omeniri şi vor crea o

civilizaţie aşa de perfectă cum nici nu se poate închipui.

Tinerii s-au apucat cu multă stăruinţă de lucru. Milioanele lui Adam serviră la instalarea grabnică a maşinilor electrice gigantice, care vor acţiona într-un tempo rapid procesul de dezintegrare a uraniului din zăcămînt şi transformarea întregului depozit într-o neînchipuit de mare pilă atomică.

Lucrările avansau şi primele fenomene înregistrate confirmau întru totul temeinicia calculelor domnişoarei Eva — după toate probabilităţile, acţiunea tainică de distrugere a pămîntului mergea pe calea cea bună !

Cînd totul ajunse în faza culminantă, cei doi îndrăgostiţi pregătiră în grabă racheta pentru zbor — interiorul ei era în aşa fel construit încît să servească drept barcă a lui Noe, căci — ca şi biblicul Noe — ei luaseră : un viţeluş şi-o viţeluşă, un căţeluş şi-o căţeluşă, un cotoiaş şi-o pisicuţă, şi alte tinere perechi de dobitoace, alese din rasele cele mai perfecte, şi care se bucurau de simpatia domnişoarei Eva.

Montară aparatul detonant şi-şi luară zborul.

Ajunşi la limitele stratosferei, Adam declanşă aparatul detonant, iar după cîteva minute, cînd racheta ieşise complet din zona periculoasă, aparatul detonant izbi în plin zăcămîntul devenit pilă atomică producînd explozia — şi în aceeaşi miime de clipă, explozia cuprinse întreg globul pămîntesc.

Un oftat de uşurare şi Adam puse în funcţiune picupul pe care-l luase în rachetă. În armonia muzicei lui Bach, călătoria în spaţiul sideral a celor doi îndrăgostiţi începu în cele mai fericite condiţiuni.

În urma lor, pămîntul — o masă incandescentă — îşi urma cu aceeaşi precizie drumul său în jurul soarelui, spre deplina satisfacţie a cuplului Adam şi Eva, porniţi să pună bazele unei noi omeniri, unui paradis fără păcat.

Acţiunea nuvelei era plasată cam prin 1970.

— Ce aberație! izbucni Bilț cînd ajunse la ultima pagină, și zvîrli cît colo revista.

Dar mai apoi, agățîndu-se de o afirmație și alta, punîndu-le în legătură cu relatările sumare din studiile citite, cît și cu scrisoarea lui Roth, fu nevoit să recunoască c-ar fi totuși și ceva posibil în această fantasmagorie literară. Evident, nu în proporțiile celor cuprinse în nuvelă, dar totuși ceva apropiat de catastrofă; concluzia aceasta pe jumătate formată îl înspăimîntă.

„Hitler, stăpîn pe secretul întrebuințării practice, în război, a principiului dezagregării atomului, nu înseamnă aceasta, prin însăși faptul în sine, un dezastru pentru omenire și civilizație?"

Răspunsul izvorît dintr-o elementară logică îi dădu fiori. Simți că se sufocă, respirația i se tăiase; smunci și-și desfăcu gulerul cămășii, trase cu putere aer în piept, dar senzația de sufocare persista; sări în sus și se îndreptă spre fereastră, pe care o deschise larg.

Afară se înnoptase. Era o seară senină; pe cer apăruseră primele stele; Bilț își înălță privirea spre cea mai strălucitoare; poate o planetă pe care viața s-a înfiripat, sau poate numai o masă enormă de materie arzîndă, într-o vertiginoasă mișcare!

Bilț închise ochii și în minte avu o bună parte din panorama cosmică. Deodată i se păru că vede, călătorind prin spațiul sideral, racheta modernei perechi Adam și Eva alergînd în căutarea unui loc. de refugiu; dar oare nu cumva el însuși ar fi dorit să se vadă în căutarea unui astfel de loc?

— Onule, auzi deodată glasul Martei și trezit, readus la realitate, se întoarse brusc cu fața spre ușa camerei:

— Ah, bine c-ai venit; bine c-ai venit! rosti el deschizînd brațele, alergînd spre Marta, îmbrățișînd-o, sărutîndu-i ochii, fruntea, buzele, ca un îndrăgostit stăpînit de disperată pasiune.

— Vai, îmi deranjezi părul; ce-i cu tine? Am venit să te iau, ne aşteaptă domnul Hans şi doamna Lotte; ai uitat de concertul de orgă? îi spuse Marta mirată, căutînd să se desprindă din îmbrăţişarea lui.

— Am uitat tot; numai pe tine nu te-am uitat, fiindcă te iubesc! Te iubesc cu disperarea singurătăţii, aşa după cum, probabil, a iubit biblicul Adam pe biblica Eva — cu disperarea singurătăţii, cu teama de a o pierde şi a rămîne singur!

— Dar ce-i cu tine, Onule? Nu cumva eşti bolnav? Punîndu-i mîna pe frunte, convingîndu-se că nu are febră, Marta îl îmbrînci uşurel, şăgalnic: n-ai nimic! Totuşi, mi se pare cam suspectă expansivitatea ta!

— Aşi! Nu înţelegi? Închipuie-ţi că tu ai fi singura femeie, eu singurul bărbat!... undeva, pe vreo planetă...

— Hai, hai; văd că-ţi arde de glume; ia-ţi paltonul şi să mergem, să nu ne aştepte doamna Lotte prea mult!

Ieşiră împreună; de la portiţă se auzi glasul doamnei Lotte:

— *Herr Doktor,* o să întîrziem!

Madam Lotte, consoarta domnului Hans, era o bătrînică sprintenă, cu care Marta se avea în mare prietenie şi cu care tăinuia cu plăcere, cînd avea cîteva clipe de răgaz.

— Ce avem astă seară, madam Lotte? o întrebă curtenitor Bilţ, reluîndu-şi întru totul felul obişnuit de a fi.

— Bach, *Herr Doktor!* răspunse bătrînica.

— Tocmai Bach?! făcu Bilţ, cu gîndul la nuvela citită.

— Ce vă miră? Bach, se înţelege; doar programul a fost anunţat de-o săptămînă! Numai în ceea ce priveşte interpretarea a survenit o schimbare.

— Ce schimbare? întrebă Bilţ.

— In afara maestrului Frank, va mai cînta şi unul dintre „ăştia“ ce trec în jos cu motoarele lor rău mirositoare! Se spune că-i un meşter mare;

doamne, cum pot unii servi şi lui Dumnezeu şi lui Belzebut totodată ?!

— Iată că pot ; pot ! se vîrî în vorbă şi domnul Hans ; dar ţine minte, Lotte, i-am spus-o şi domnului dr. Bilţ : mult n-o să-i meargă zugravului !

— Ei, de-ar fi aşa ! Dar mă tem, mă tem ! se arătă îndoielnică madam Lotte ; prinzînd braţul Martei, bătrînica păşi mărunţel înaintea bărbaţilor, îndreptîndu-se spre tramvai.

Vechea catedrală stăpîneşte parcă oraşul cu goticul ei măreţ. Turnul cel mare, avîntat spre înaltul cerului înstelat, pare în bătaia razelor lunei şi mai înalt ; fără să vrea, Bilţ îşi îndreptă privirea spre vîrful ei : crucea poleită cu aur străjuieşte parcă asupra întregii lumi — o lume zbuciumată de patimi, roasă de ură, încleştată în sîngeroase zvîrcoliri : da, cuplul Adam şi Eva a cam avut dreptate în privinţa aceasta ! Totuşi, patimile şi păcatele izvorîte din ele nu îndreptăţesc distrugerea ; nu, nu — e o nebunie ; chiar atunci cînd e de domeniul fanteziei ! Fantezie ? Dar Hitler ? Oare de dragul fanteziei nutreşte şi aplică gînduri de distrugere ?

Şi din nou On Bilţ se trezi încurcat în păienjenişul preocupărilor care-l frămîntaseră toată ziua.

În catedrală domnea o atmosferă tainică ; nu se auzea nici un zgomot, deşi aproape toate băncile erau ocupate — luminile becurilor electrice se răsfrîngeau pe vitraiuri, accentuînd şi mai mult tainicul atmosferei.

Bilţ trecu cu paşi abia simţiţi printre cele două rînduri de bănci :

— *Bitte*[1],auzi un glas şoptit. Îşi îndreptă în mod automat ochii într-acolo. Cineva îi făcu loc pe capătul băncii. Cînd se uită mai cu atenţie, o recunoscu pe domnişoara dr. Hannelore Schmidt ; avu o repulsie, dar nu mai putea da înapoi. Se aşeză alături de ea şi rosti cu glas tremurat un cuvînt de mulţumire.

---

1 Poftim, în limba germană. (n. r.)

Hannelore îl observa cu coada ochiului, aştepta să-i citească pe faţă mulţumirea că se află lîngă ea sau impresia de neplăcută surpriză, dar Bilţ părea de piatră, înmărmurise; sentimentul celui care, cuprins de vijelie, îşi vedea salvarea în împietrire, pusese stăpînire pe el.

Bilţ rămase pe locul acela, alăturea de Hannelore, despărţit de Marta şi de cei doi bătrîni: închisese ochii lăsîndu-se dus pe aripile visului. Cele cuprinse în revista „Fiction“ începură să-l obsedeze din nou. Nu mai era vorba de eroii nuvelei, ci de coloane nesfîrşite de soldaţi cu svastică. Puhoi apocaliptic, revărsat asupra omenirii, i se părea marşul coloanelor hitleriste; deasupra lor — o mînă monstruoasă care le călăuzea. Şi iată că mîna se întinde asupra lui, desface ghiarele, gata să-l înşface! On Bilţ deschise ochii, Hannelore îl privea cu insistenţă, contrariată parcă de imobilitatea lui.

— Pe aici oamenii nu prea sînt punctuali, auzi Bilţ glasul şoptit al vecinei sale. Mîine la ora opt voi fi la dumneavoastră, mai spuse domnişoara Schmidt.

„Mîine la ora opt; Dumnezeule! S-ar putea ca în hîrtiile rămase de la profesorul Munte să se găsească totuşi unele indicii asupra zăcămîntului!“ gîndi Bilţ şi răspunse scurt:

— La nouă!

— Bine; atunci la nouă! întări Hannelore.

După cîteva clipe crainicul anunţă:

— Doamnelor şi domnilor, maestrul Frank va executa primul punct din programul de astăseară; să-l ascultăm.

Ca zumzetul unui roi de zeci de milioane de albine în zbor se porniră acordurile orgii, umplînd golul imens de sub bolţile gotice — cele aproape o sută de registre mînuite cu măestrie de către meşterul Frank păreau un descîntec de vrajă; organistul căuta parcă să îmblînzească ca pe şerpi veninoşi mica gloată omenească ce se afla acolo — şi fermecătoarea, profunda muzică a lui Bach continuă; iar cînd vraja fu desăvîr-

şită, o cavalcadă de acorduri puternice străbătu catedrala; ascultătorii îşi înălţară fără trufie capetele, îmblînziţi, supuşi, gata să se lase duşi în înaltul cerului.

Bilţ asculta cu inima strînsă, cu răsuflarea oprită. Nu vedea pe nimeni dintre cei din jur, era singur şi nu se afla în catedrală, ci era acum în interiorul nu prea larg al rachetei cuplului Adam şi Eva. Stătea pe loc şi totuşi alerga cu iuţeală vertiginoasă prin spaţiul sideral, însoţit de armonia muzicii lui Bach, iar cind ecoul ultimelor note se pierdu şi tăcerea cuprinse din nou interiorul catedralei, lui Bilţ îi trebuiră cîteva clipe pînă ce simţurile îl readuseră pe pămînt.

— Urmează oaspetele nostru, domnul căpitan Friedrich Kloss, din trupele *Führer*-ului! lovi auzul lui Bilţ vocea crainicului.

— *Heil! Heil!* se auziră glasuri răzleţe.

Orga începu din nou. Acordurile compoziţiei pe care o cînta Kloss erau mai puternice ca tunetele; era vijelia dezlănţuită într-un spaţiu închis; un vîrtej nimicitor care macină totul în sînge şi foc.

Bilţ simţi cum se pierde, cum parcă o prăpastie se deschide sub picioarele lui, cum se prăbuşeşte în afund şi, cu zgomot tumultos, milioane de oameni se prăbuşesc o dată cu el, contopindu-se într-o masă amorfă, fiecare devenind un firicel imperceptibil în vîrtejul acela diabolic.

Făcu o sforţare şi se ridică de pe bancă — îşi păru sie însuşi nesfîrşit de înalt, înalt ca şi pilaştri catedralei, înalt şi puternic — nu un firicel imperceptibil de materie ci un Om — un Om gata de împotrivire. Cu paşi apăsaţi se îndreptă spre ieşire; în urma lui simfonia se desfăşura în acelaşi tempo mereu vijelios, mereu nimicitor.

Afară, cerul — tot senin, luminat de lună — părea mai nemărginit, mai neînţeles — piaţa catedralei era pustie, oraşul părea adormit.

Bilţ s-ar fi îndreptat spre casă, dar trebuia s-o aştepte pe Marta, pe bătrînul Hans şi pe madam Lotte — îşi aprinse o ţigară şi se postă în apropierea uşei

catedralei. Se lăsase frigul — un frig uscat, de noapte de iarnă cu cer senin; o adevărată binefacere pentru fruntea înfierbîntată a lui On.

„Voi porni mîine dis-de-dimineață spre facultate și voi distruge tot ce se află în dulăpiorul lui Munte, ca nici o urmă a locurilor pe unde a umblat să nu se poată găsi.' Mai mult chiar, voi căuta ca nici eu să nu aflu nimic; așa că nu voi arunca nici o privire hîrtiilor din dulăpior — taina să rămînă și pentru mine taină, ca ei să nu aibă ce-mi smulge, nici dacă m-ar supune celor mai groaznice chinuri!"

Hotărîrea aceasta luată, Bilț începu să se simtă alt om, ca unul fixat pe o poziție pe care trebuie s-o apere cu toate puterile sale. Nu se mai temea de nimic acum, nici de viziunea mîinii cu ghiarele desfăcute amenințător, nici de coloanele cotropitoare cu care dăduse ochi în dimineața zilei aceleia; cît despre Hannelore: care pe care! Oricum, el are toate atuurile în mînă, le va distruge, dar nu le va ceda! Simțea că-l străbat forțe noi, că-i dau putere, că-l înalță — imaginația lui nu-l pusese niciodată în postura de erou; acum se lăsa furat întîia oară de imaginație, pentru întîia oară simțea fiorii celor hotărîți la fapte mari; porni agitat — zece pași înainte, zece înapoi prin fața catedralei, cu gîndul numai la ceea ce are de făcut.

Într-un tîrziu lumea începu să iasă din catedrală. Bilț zări pălăriuța cu pană a Hannelorei; fata privea cu stăruință în dreapta și-n stînga.

„Fără îndoială mă caută pe mine!" își spuse Bilț și se feri din calea privirilor ei.

Cînd Marta și madam Lotte ieșiră din catedrală, Bilț păși între ele. Prinzînd și pe una și pe cealaltă de braț, porniră spre casă, el pălăvrăgind anapoda, ca să-și alunge gîndurile. Faptul acesta atrase atenția Martei, care într-un tîrziu îl întrerupse:

— Onule, pentru ce ai ieșit din catedrală? îl întrebă cu o urmă de suspiciune în glas.

Bilț nu-i răspunse — își încetă însă pălăvrăgeala, începînd din nou să-și deapăne gîndurile de care nu

putea în nici un chip scăpa: da, va zvîrli în foc toate hîrtiile lui Munte, ca să nu mai rămînă nici o urmă! O dată operația aceasta îndeplinită, îl va chema pe Matei și va căuta să-l iscodească, să vadă dacă laborantul își mai aduce aminte de locurile unde au făcut sondajele, de unde au luat probele trimise la Berlin. Firește, Matei își va aminti. Ah, își va aminti; și atunci? Matei nu-i o bucată de hîrtie pe care s-o poți pune pe foc! Fără îndoială, Hannelore, neaflînd nimic, nici o hîrtie, își va îndrepta atenția în altă direcție și va întreba: cine-l însoțea pe profesorul Munte? Ce-i voi răspunde? Ai spune că Munte era un singuratec, e simplu, dar de necrezut; te plimbi singur, dar nu pornești să răscolești în afundul pămîntului singur, fără nici un ajutor! Hm, iată cum devine un laborant bețiv o problemă de interes mondial!

— Onule, ce-i cu tine? Nu mi-ai răspuns la întrebarea mea și în afară de asta ești așa de uituc, încît ai lăsat lumina aprinsă în camera ta de lucru, îi întrerupse gîndurile Marta.

Timpul trecuse pe neobservate și ajunseseră în fața casei. Într-adevăr, becul era aprins în camera lui Bilț; razele de lumină se strecurau printre jaluzelele care nu se puteau închide bine.

— Se pare că ai dreptate; uit uneori! răspunse Bilț.

— Iar o să plătim nu știu cît, și asta numai din pricina ta! insistă Marta, un picuț ciudoasă.

— Bine, dragă; te rog, lasă-mă acum în pace! mormăi Bilț ursuz.

— Onule, ce-i tonul ăsta? Ce Dumnezeu ai astăzi? zise Marta, contrariată de felul cum îi vorbise Bilț.

— Lasă-mă, te rog, în pace; am și eu preocupările mele, nu pot să-ți tot zîmbesc și să-ți vorbesc nu știu cum! răspunse Bilț tot mai ursuz.

— Așa?! făcu Marta — și, desprinzîndu-se de la brațul lui, schițînd un salut pentru doamna Lotte, porni cu pași repezi spre ușa casei.

Ciudat, uşa nu era încuiată, dar Marta nu observă acest lucru — intrînd-în micul antreu, ea deschise uşa camerii lui Bilţ şi, aplecîndu-se înăuntru, cu mîna întinsă, prinse butonul şi-l suci; camera intră în întuneric — dar deodată se auzi un glas bărbătesc:

— Pardon, madam; sînt şi eu aici!

Speriată, Marta scoase un strigăt şi-şi pierdu cunoştinţa. Auzind strigătul ei, Bilţ alergă în grabă — o văzu lungită pe parchetul antreului, iar în pragul camerei sale un om:

— S-a speriat; ridic-o şi du-o în camera ei! spuse omul poruncitor. Vorbea bine romîneşte, dar cu accent străin.

Bilţ se supuse în mod automat, fără să-şi dea încă seama de ciudăţenia prezenţei intrusului, care aprinsese din nou lumina şi-i dădea sfaturi:

— Vă recomand să nu încercaţi s-o redeşteptaţi, pînă n-o culcaţi în pat — desbrăcaţi-o, apoi daţi-i să inspire dintr-o sticluţă cu amoniac sau altă soluţie pe care o aveţi în casă; ce fiinţă slabă!

Bilţ, cu Marta în braţe, se întoarse şi se uită lung, întrebător şi contrariat, la străin.

— Eu vă voi aştepta în camera dumneavoastră; avem de dezbătut o problemă importantă! spuse străinul şi întorcîndu-se, intră din nou în biroul lui Bilţ.

Pusă pe pat, Marta se trezi din leşin şi întrebă speriată:

— Onule, cine-a fost în camera ta?

— Cine să fie? se trudi Bilţ să caute un răspuns cu aparenţă de adevăr, surîzînd cu calm, ca s-o liniştească. Ai avut dreptate, sînt un uituc şi jumătate! Inainte de a pleca spre catedrală, trebuia să-ţi spun, dar am uitat: în noaptea aceasta trebuie să lucrez ceva urgent împreună cu colaboratorul meu şi ca să nu stea omul pe stradă în eventualitatea că noi ne-am înapoia mai tîrziu decît ora indicată, i-am dat cheile mele şi i-am spus să intre în camera mea de lucru şi să mă aştepte acolo; vezi acum că nu eu am uitat lu-

mina aprinsă! Asta n-am făcut-o, dar am uitat să-ţi spun tocmai ceea ce-i mai neobişnuit: am permis să intre în casă în lipsa noastră!

— Doamne, Onule, cum ai putut face lucrul acesta? Cum m-am speriat!

— Hai, lasă acum; linişteşte-te! Nu mi-am putut închipui că eşti în stare să te sperii şi de umbra ta!

— Un străin în casă, noaptea, pe neştiute, nu-i una şi aceeaşi cu umbra mea!

— Nu; într-adevăr! surîse forţat Bilţ. Adevărul e că şi el era, dacă nu temător, intrigat: „O să mă răfuiesc eu cu acest intrus!" îşi spuse, hotărît să-l zvîrle pe uşă, oricine ar fi fost, şi în orice chestiune importantă ar fi venit; de unde acest fel tîlhăresc de a intra noaptea în casa omului?!

— Du-te şi nu lăsa omul să te aştepte prea mult, îi spuse Marta; să nu vă fac cîte o cafea?

— Nu, nu; culcă-te! răspunse Bilţ şi, dîndu-şi seama că s-a liniştit, o părăsi, îndreptîndu-se în grabă spre camera sa de lucru.

Străinul îl aştepta, înfundat într-un fotel.

— Vreau să cunosc motivul vizitei dumitale neobişnuite! începu Bilţ, renunţînd la a-l mai da pe uşă afară fără explicaţii.

— O să-l afli; ia loc! îi spuse străinul, ca şi cînd *el,* ar fi fost la el acasă; dar mai întîi dă-mi voie să mă prezint: sînt Jack O'Lary! şi necunoscutul îi întinse mîna pe deasupra mesei, fără să se ridice din fotel.

— Da; bine! răspunse Bilţ; şi ce doreşti?

Aruncîndu-şi ochii pe masă, Bilţ zări, dosit cu una dintre revistele pe care le răsfoise în după amiaza acelei zile, ţeava lucioasă a unui revolver.

— Uite ce doresc, vorbi intrusul, şi din buzunar scoase un teanc de bancnote. Banii aceştia sînt pentru dumneata! După cum vezi, deşi neaşteptat şi nepoftit, sînt totuşi un oaspe care aduce noroc la casă; ce spui? Străinul începu să rînjească, stăpîn pe sine.

bine dispus, tot săltînd mereu teancul de bancnote pe palmă.

— Sînt exact o sută de bancnote a o sută de dolari una — o avere! mai spuse el.

— Nu mă tentează! răspunse On Bilţ.

— Ce-ai zis? Zece mii de dolari nu te tentează?! Dar atunci cît? Ţin să-ţi spun că am nevoie numai de zece cuvinte de la dumneata, şi după cum vezi, plătesc cuvîntul cu o mie de dolari; aşa dar să intrăm în miezul chestiunii: sper că n-ai fost aşa de naiv încît să-i destăinuieşti scorpiei aceleia naziste locul unde se află zăcămîntul de uraninit, descoperit în primăvara acestui an, de nu ştiu care profesor de-al vostru, care ar fi murit?

— Aaa! se lumină Bilţ, vasăzică şi dumneata tot în această blestemată chestiune ai venit? Ei bine, ca s-o scurtez, ţin să-ţi spun de la început: nu există nici un secret pe care eu l-aş cunoaşte, aşa că n-am avut ce destăinui! Dacă într-adevăr există un zăcămînt de uraninit pe care l-ar fi descoperit predecesorul meu, profesorul Munte, îţi spun şi dumitale, după cum i-am spus şi domnişoarei despre care ai amintit: notele profesorului Munte nu le-am cercetat, n-am avut cînd şi nici nu m-am gîndit că ele ar ascunde ceva în legătură cu vreun zăcămînt preţios; cu asta cred c-am sfîrşit tot ce ţi-aş fi putut spune!

— A, nu, nu, nu aşa de repede; unde sînt notele profesorului Munte?

— Unde să fie — într-un dulăpior, aşa după cum se obişnuieşte! Un dulăpior care se află în cabinetul meu de lucru de la facultate! răspunse cu naivitate Bilţ.

— Ce fel de dulăpior?

— Ei, asta-i bună! Un dulăpior simplu, cu rulou, o vechitură cu vopseaua ştearsă, înalt cam de vreo doi metri, prismatic, lemn de stejar etc., etc., etc...

O'Lary începu a rîde cu hohote:

— Ca să te cred, ar trebui să fiu un bebeluş; ceea ce nu sînt! O'Lary se opri din rîs şi deodată se în-

tunecă și se încruntă, căutînd să-l străpungă pe Bilț cu privirea ; sînt un *F.B.I.-man*![1] apăsă el pe ultimul cuvînt și completă : ia deci aminte !

Dar pe Bilț, care habar nu avea de *F.B.I.-mani*, nu-l impresionă, nici nu-l înspăimîntă ; el răspunse simplu :

— Și totuși e așa după cum ți-am spus !

— Daaa ?! Pe semne mă crezi de tot profan : acte de mare importanță păstrate într-o vechitură de dulăpior, unde s-a mai văzut asta ? Domnule Bilț, noi sîntem oameni care plătim cinstit, dar pentru căpățînoși care vor să ne ducă, avem și alte argumente ! și spunînd aceste cuvinte, O'Lary ridică revista care acoperea revolverul, crezînd că Bilț nu zărise arma.

Bilț surîse degajat :

— Regret ; dar nu sînt obișnuit nici cu astfel de argumente ! spuse el.

— Aaa ! Așadar, dumneata nu te temi de nimic, nu te impresionează nimic ! se arătă extrem de mirat O'Lary.

— N-aș putea spune că nu, însă nu sînt obișnuit cu astfel de argumente, după cum nu sînt obișnuit nici să-mi vînd conștiința ! și, căutînd să-și păstreze calmul, Bilț scoase din buzunarul vestei portțigaretul ca să-și aprindă o țigară, însă portțigaretul era gol, fumase toate țigările așteptînd în fața catedralei.

O'Lary, cu un gest larg, îi oferi el una, apoi scăpără bricheta și-i dădu și foc. Bilț începu să tragă cu putere în piept fumul parfumat. O'Lary luă revolverul de pe masă și-l vîrî în buzunar, își dădea seama că nu-i mai putea servi la nimic.

— Ei, s-auzim ! Zici că în dulăpiorul acela, pe care poate să-l ia în spate și un copil, se află actele în legătură cu zăcămîntul ?

— Cred ! făcu Bilț ; dar nu înțeleg și nu văd logica interesului pe care-l arătați acestei chestiuni ! Să zi-

---

[1] Membru în *Federal Boarding of Investigation.* — Biroul Federal de Investigații al S.U.A. (n. r.).

cem că v-ar interesa și pe dumneavoastră zăcămîntul, a cărui existență nu-i încă definitiv stabilită; cum ați putea ajunge la el în cazul cînd de fapt el există? Naziștii da, ei sînt de pe acum aici — dovadă, domnișoara pe care ați amintit-o! Dar dumneavoastră, americanii...

— Sînt prea mic ca să-mi pun astfel de întrebări, și dumneata tot așa, începu O'Lary; eu am o însărcinare, iar dumneata trebuie să-mi răspunzi la unele întrebări, și să-ți iei unele angajamente, pe care vom ști noi cum trebuie făcut ca să le respecți cu sfințenie — deci: are nemțoaica cunoștință de locul unde se află zăcămîntul?

— Nu! Pînă în clipa de față sînt sigur că nu! răspunse Bilț.

— Bine; sîntem pe calea cea bună și pînă la urmă cred c-o să ne înțelegem — noi te cunoaștem ca pe unul care la Paris... înțelegi ce vreau să spun? Așa că...

— Ei, și?...

— Noi nu prea punem preț pe asta, dar în fine, principiile sînt principii!

— Ce vreți să spuneți?

— Că ai un punct cîștigat, un punct șubred, dar totuși un punct, însă... să nu încerci ca, bazîndu-te pe el, să mă duci; pe Jack nu l-a dus nimeni pînă astăzi cu fofîrlica; să nu-ți închipui că dumitale o să-ți meargă!

— Ce să fac?! Văd că nu-mi stă în putință să-ți cîștig încrederea, deși aș dori-o; îți spun însă cu toată sinceritatea, o declar chiar solemn: dacă întîmplător voi ajunge să cunosc locul unde se află zăcămîntul lui Munte, chiar dacă naziștii ar face asupra mea toate presiunile posibile, nu le voi destăinui locul zăcămîntului; ești mulțumit?

— Mda; pricep! Pe semne cei care m-au îndrumat la dumneata, considerîndu-te un om cu, cu... în sfîrșit... așa zise principii, să fi avut și ei dreptate! Bine, să

fie aşa cum zici dumneata : spui că dulăpiorul acela se află în cabinetul de la facultate ?

— Da ! Şi ca să fiu complet sincer, deşi decanul ţine mult ca domnişoara dr. Schmidt să fie satisfăcută, totuşi, eu...

— Da, totuşi dumneata, cu naivitatea dumitale, i-ai spus scorpiei, fără îndoială că actele se află în dulăpior, şi că... Doamne, eşti mai naiv ca un copilaş, eşti chiar prost ; cum ai putut face o astfel de imprudenţă? Ştii dumneata cine-i Păr-de-cîlţi aia ? Iartă-mă că te-am făcut prost, dar nimic nu mă scoate din sărite ca naivitatea unui bărbat în toată firea ! Ce noroc că mi-ai spus ; altfel !...

— Vă asigur, naziştii, după cum am mai afirmat-o, nu vor afla niciodată...

— Asta-i şi mai bună ! izbucni O'Lary ; dacă noi ne-am baza pe asigurările dumitale, apoi... Da, ia spune-mi, cine lucra în strînsă legătură cu Munte acela ? Trebuie să fi avut pe cineva ; vreun asistent, vreun... ce ştiu eu !...

Bilţ ezită cîteva clipe, dar mai apoi, socotindu-l pe O'Lary un aliat neaşteptat, începu să vorbească rar, cu privirea fixată asupra Cavalerului Medieval, de vraja ochilor căruia se simţi deodată cuprins :

— Domnule O'Lary, ai atins o chestiune care m-a preocupat şi mă frămîntă şi pe mine. Da, din nefericire un astfel de om există : e laborantul Matei !

— Mi-am închipuit ; mi-am închipuit ! izbucni O'-Lary, învinuindu-l parcă pe Bilţ de existenţa lui Matei, şi ridicîndu-se, continuă cu acelaşi ton : De ce priveşti cu atîta insistenţă tabloul acela ? Fără să aştepte răspunsul lui Bilţ, O'Lary întinse mîna şi întoarse tabloul — fu dezamăgit că în dosul lui nu găsi nimic, dar pe semne ochii Cavalerului Medieval îl fascinaseră şi pe el, căci cîteva clipe îl privi cu aceeaşi insistenţă ca şi Bilţ.

— Ai crezut că ascunde ceva ? surîse cu ironie Bilţ; e un portret vechi, nimic mai mult ! Pare să fie de

prin secolul al XIV-lea, opera unui meşter destul de bun...

— Lasă asta ; ce te faci acum cu asigurările dumitale ? De unde ştii că nazista, la ora asta, nu tăinuieşte bot în bot cu Matei al dumitale ? Doamne, peste ce om am mai dat şi eu ! spuse O'Lary, cu toată desconsiderarea faţă de Bilţ, iar în timpul acesta îşi potrivea raglanul, îşi strîngea cordonul, gata de plecare.

— De ; n-am ce face ! surîse Bilţ.

O'Lary porni spre uşă — cînd fu cu mîna pe clanţă, întrebă :

— Cît ceri pe tablou ?

Bilţ începu a rîde :

— E al nevestei mele, nu-mi aparţine, răspunse ca să scape de el.

— A, doamna ; transmite-i scuzele mele, uneori omul e nevoit să intre şi nepoftit.

— O să-i transmit, se înclină oarecum ironic, Bilţ.

— Mai e nevoie să-ţi spun că nu trebuie să aminteşti nimănui de vizita mea ? întrebă O'Lary.

— Fireşte ; nici un cuvînt ; atîta lucru pricep şi eu din treburile dumneavoastră tainice ! surîse Bilţ.

— Cam puţin, dar în fine — noapte bună ! şi O'Lary ieşi, dispărînd în noapte.

Bilţ rămase liniştit — liniştit şi chiar mulţumit de vizita neobişnuită a lui O'Lary. „In lupta cu hitleriştii, iată un aliat neaşteptat, un aliat cam incomod, cam brutal, dar în stare de orice, dacă pe mine a căutat să mă înspăimînte arătîndu-mi revolverul, pe Hannelore, fără doar şi poate, ar fi în stare s-o şi ucidă !" gîndi el.

3

Cînd a doua zi Bilţ intră în clădirea facultăţii, abia se luminase de ziuă ; nu dormise toată noaptea, plecase de acasă pe întuneric, ca să aibă timp destul pentru cercetarea conţinutului dulăpiorului şi distrugerea actelor care ar fi dat indicii asupra itinerariilor lui Munte.

Străbătînd lungul coridor care ducea la cabinetul său de lucru, nu întîlni pe nimeni şi fu foarte mulţumit — va putea lucra în linişte.

Intrînd în birou, el suci cheia ca să nu-l deranjeze nimeni, apoi îşi desbrăcă paltonul ; cînd vru să-l agaţe pe cuierul ce se afla în colţul camerei, la fereastră, simţi un curent de aer rece — fereastra era întredeschisă. Nu dădu nici o atenţie faptului, închise

doar canaturile și dintr-un exces de prevedere lăsă în jos și ruloul, ca nimeni să nu poată vedea de pe trotuarul opus că se află în birou. Așezîndu-se la masă de lucru, trase sertarul și luă cheia dulăpiorului, dar cînd își îndreptă privirea spre locul dintre cele două vitrine, unde era așezat dulăpiorul, ia-l de unde nu-i ! Dulăpiorul dispăruse ! Dispăruse și lui Bilț nu-i veni a crede.

Păși spre locul unde fusese, cercetă cu atenție patratul bazei care lăsase o urmă vizibilă pe parchetul neceruit, și deodată camera începu parcă să se învîrte cu el ; un sentiment de neliniște îl cuprinse. Mai apoi începu să se judece singur — făcuse atîtea imprudențe ! Vorbise despre dulăpior atît Hannelorei, cît și lui O'Lary ; care dintre ei să fie hoțul ?... „Ah, vasăzică așa se procedează în lumea tainică a acestor păsări de pradă ! Și eu — ce naiv am fost ! Pe bună dreptate m-a făcut O'Lary naiv și prost ; da, sînt exact așa cum m-a categorisit !... Hm ! Dacă cel puțin aș avea certitudinea că făptașul e O'Lary, dar... Aaa ! Nu se poate ca omul de serviciu să nu fi simțit nimic, să nu fi participat chiar — cu bani și cu amenințarea pistolului, cumperi și intimidezi pe orișicine !"

În clipa următoare porni în goană, trecu prin laborator, alergă în lungul coridorului, coborî în subsol și, ajungînd în fața ușii cămăruței omului de serviciu, apăsă clanța, dar ușa era încuiată — iritat începu să bată cu amîndoi pumnii în tăblia ușii, mai s-o spargă:

— Deschide ! Deschide o dată ! strigă el.

Într-un tîrziu, ușa se deschise. Ioachim, cameristul, sta buimac în fața lui, cu pantalonii în mînă, bîlbîindu-se :

— Iertați-mă, dom'profesor, eram obosit !

— Unde-i dulăpiorul ?

— Care dulăpior ?

— Dulăpiorul cel mic, cu rulou, din cabinetul meu ?

— Nu știu de nici un dulăpior, dom'profesor ; așa să-mi ajute Dumnezeu !

— Mă, nu face pe prostul! Dulăpiorul care se afla între cele două vitrine; unde-i?

— Acolo trebuie să fie, dom' profesor! Eu nu mă uit la ce este şi ce nu este, dom'profesor; dacă a fost acolo, acolo trebuie să fie!

— Cum mă, nebleznicule; tu nu ai ochi? Tu nu vezi ce se află în camerele care-ţi sînt date în seamă?

— Ochi am, dom' profesor, cum să nu am?! Da' în seamă mi-i dată numai curăţenia; întrebaţi pe dom' intendent — el are în seamă lucrurile! Eu nu-mi amintesc de vreun dulăpior, zău lui Dumnezeu de-mi amintesc!

— Ascultă-mă; puşcăria te mănîncă; să-mi scoţi dulăpiorul, m-ai auzit? Cu mine să n-o faci pe prostul, că nu ţi se prinde; hai, vino sus! îi porunci Bilţ.

Cînd Ioachim auzi de puşcărie, îl apucă tremurul, nici nu-şi mai putea încheia bumbii hainei:

— Dom'profesor, începu el să se roage; fie-vă milă de un om cinstit ca mine, daţi-mi un picuţ de răgaz; cum să merg aşa — neîmbrăcat, neîncălţat?

— Într-o clipă să fii gata! strigă Bilţ ameninţător şi se uită la ceas — era aproape opt, deci mai avea abia o oră pînă la venirea Hannelorei.

Cînd în sfîrşit intră din nou în cabinetul său, însoţit de Ioachim, Bilţ îl luă din scurt:

— Uite, colo era dulăpiorul; n-o mai face pe neştiutorul şi spune cine l-a ridicat şi cînd? Te-ai lăcomit la bani, ticălosule, asta e!

Omul începu să îndruge verzi şi uscate: că el e om bătrîn şi cinstit, că în afara curăţeniei nu răspunde de nimic, că dacă dom' profesor îl bănuieşte, el poate să jure... iar la urma urmei, dacă nu-i crezut, o să-şi vîndă vaca de acasă şi-o să plătească dulăpiorul...

— Taci; taci şi nu mai vorbi neîntrebat; unde-ai dormit în noaptea trecută? se răsti la el Bilţ.

— În cămăruţa mea!

— Poate intra cineva aici ca tu să nu simţi?

— De, poate, mai ştiu şi eu !...

— Mă, Tîndală, îi strigă Bilţ mai molcomit ; ce fel de răspuns e ăsta ? Spune-mi : poate, sau nu poate — din două una : da sau ba !

— Vreţi să mă nenorociţi, văd eu bine, dom' profesor ! Gîndiţi-vă, fie-vă milă de mine şi nu mă năpăstuiţi de pomană ; ce să fac eu cu dulăpiorul ? se tîngui Ioachim.

— Nu te mai văicări atîta — răspunde-mi la ce te întreb : astă noapte, n-ai auzit vreun zgomot, nimic ?

— Numai cucuvaiele care cîntă toată noaptea, dom' profesor ; cîntă, şi iată că nu-i a bună ! Cobesc a rău, afurisitele naibii, şi răul tocmai pe mine căzu !

Şi Ioachim începu să bată la cruci pe piept şi să tot mormăie :

— Doamne, fereşte-mă de năpastă ; doamne, fereşte-mă de năpastă !

— Du-te, du-te cu Dumnezeu şi cu cucuvaiele tale ! izbucni Bilţ scos din fire, dar convins că omul habar nu are de nimic, că e complet nevinovat.

Cu coatele pe birou, cu capul în palme, prin mintea lui On Bilţ gîndurile alergau de colo-colo : „Dacă Hannelore vine la ora nouă, înseamnă că nu are nici un amestec în furtul dulăpiorului ; dacă nu vine, înseamnă că ea e hoaţa !... Dar dacă nu e ea hoaţa, atunci fără îndoială e O'Lary ; ce ticălos ! Hm ! Ce mă fac ? Oricum, bine ar fi să nu fie Hannelore ! Dar dacă e ea, înseamnă că naziştii au pus mîna pe zăcămînt — bineînţeles, dacă printre hîrtiile lui Munte se află însemnări valabile, pe urma cărora să se poată merge..."

Începu să dorească din tot sufletul şi cu tot riscul ca Hannelore să nu fie hoaţa — o aştepta din clipă în clipă să sosească ; un îndrăgostit nu şi-ar fi aşteptat cu atîta înfrigurare iubita cum o aştepta Bilţ pe Hannelore — din cînd în cînd îşi arunca privirea pe cadranul ceasului ; arătătoarele se mişcau cu atîta încetineală de parcă ar fi măsurat veşnicia.

Ca să se mai liniştească, On Bilţ încercă să citească ceva şi deschise un tratat de mineralogie, pe care-l avea pe masă — un tratat nemţesc, întocmit cu multă minuţiozitate, la curent cu toate descoperirile ştiinţifice din acest domeniu. Căută la capitolul zăcăminte de minereuri radioactive — erau menţionate numai zăcămintele deja cunoscute; dar o notă amintea de noi prospecţiuni promiţătoare, fără însă a indica unde se fac aceste prospecţiuni: „De sigur, se gîndesc la teritoriul nostru şi nu la altul, căci, oricît s-au extins, dincolo de spaţiul european n-au putut trece“ — îşi spuse Bilţ şi închise cartea, începînd să se plimbe agitat de la un capăt la altul al camerei.

Tocmai atunci uşa se deschise şi în prag apăru domnişoara dr. Hannelore Schmidt, iar în urma ei apaticul profesor Roth, o umbră de om, mult mai schimbat la faţă ca în ziua precedentă, ceea ce atrase imediat atenţia lui Bilţ.

Bietul profesor Roth — deşi considerat unul dintre puţinii specialişti în domeniul radioactivităţii, faptul că fusese pus să lucreze ca un rob, trebuia considerat ca un act de mare favoare, ca o jumătate măsură de încredere — şi iată că favoarea şi încrederea erau pe pragul de a se nărui! Frămîntat, cu gîndul la scrisoarea pe care i-o trimisese lui Munte, şi care, fără îndoială, acum va ieşi la iveală, Roth se tot întreba: „Ce vor face cu mine naziştii, cînd vor lua cunoştinţă de trădarea mea? Doamne, de s-ar prăbuşi pămîntul în clipa aceasta ar fi cu mult mai bine!“

Dar pămîntul nu avea de gînd să se prăbuşească, aşa că sărmanul bătrîn trecea prin toate chinurile — se lăsase în fotelul cel mai apropiat, părea palid ca un cadavru, numai ochii îi mai străluceau din cînd în cînd, atunci cînd arunca priviri speriate, furişe, spre On Bilţ.

Hannelore se uită cîtva timp la el cu dispreţ, apoi se întoarse spre Bilţ şi, surîzîndu-i cu multă bunăvoinţă şi cu oarecare cochetărie, îl întrebă:

— Cum ți-a plăcut concertul de orgă, colega? Interpretarea căpitanului Kloss a fost minunată! Nu-i așa? L-am auzit și la Berlin, dar aici, într-o țară străină, în marș spre culmile victoriei, a fost cu mult mai grandios! Cînd te-am văzut căutînd un loc, venit să-l asculți pe Kloss, m-am simțit extrem de mulțumită, ca și cînd gheața s-ar fi rupt între noi pentru totdeauna; cineva care iubește muzica, și mai ales muzica de orgă, care-i prin excelență germană, nu ne poate fi dușman, mi-am spus, și cred că nu m-am înșelat!

Ascultînd-o, Bilț își dădu seama că habar nu are de dispariția dulăpiorului. Fericit că taina lui Munte rămîne definitiv ascunsă hitleriștilor, Bilț simți cum o liniște binefăcătoare se revarsă asupra sa. Cu un calm desăvîrșit el începu:

— Iubesc și eu muzica, cea de orgă îmi dă o nespus de profundă încîntare sufletească; nu știu dacă orga e un instrument muzical prin excelență german, după cum ați afirmat, însă interpretarea compatriotului dumneavoastră a fost într-adevăr extraordinară! Mărturisesc că m-a impresionat așa de mult încît, după cum de sigur ați observat, nici n-am putut rămîne pînă la sfîrșit... Dar, domnișoară dr. Schmidt, să trecem la obiectul vizitei dumneavoastră; abia așteptam să vă văd sosită ca să-mi recapăt liniștea, căci trebuie să vă mărturisesc: cu cîteva clipe înaintea sosirei dumneavoastră, eram foarte îngrijorat!

— Din pricina mea? întrebă cu cochetărie Hannelore.

— Da; din pricina dumneavoastră!

— Dar nu văd motivul; ce mi s-ar fi putut întîmpla? întrebă cu șăgalnică curiozitate Hannelore.

— Motivul există și-i foarte serios, chiar grav, domnișoară Schmidt: dulăpiorul al cărui conținut urma să-l cercetăm împreună, la această oră, a dispărut!

— Cum?! sări Hannelore; cum a putu dispare? Domnule Bilț, glumele acestea sînt bune pentru cei din țara dumitale, nu pentru noi!

Și Hannelore se repezi spre locul dintre cele două vitrine cu colecții pietrografice. Acolo avu și ea în fața ochilor același patrat deosebit la culoare de restul parchetului, singura urmă a dulăpiorului.

Întorcîndu-se brusc spre Bilț, Hannelore începu:

— Șopîrla asta n-o înghițim, domnule! și-și duse mîna cu ceasul-brățară în dreptul ochilor, ca un comandant în clipa H: Vreau ca într-un sfert de oră dulăpiorul să fie aici, intact; treaba dumitale cum vei face, nu mă privește! Apelează la lampa lui Aladin, la covorul fermecat, la bagheta magică: dar ceea ce am spus, vreau să se îndeplinească prompt!

Și domnișoara Hannelore se așeză din nou în fotel, cu privirea tot asupra cadranului ceasului de mînă, numărînd parcă minutele, în aparență calmă, dar fierbînd de mînie.

Certitudinea că Hannelore nu va ajunge niciodată să cunoască notele lui Munte și, implicit, nici locul zăcămîntului mult rîvnit, îi dădu lui Bilț o bună dispoziție neașteptată:

— Da, domnișoară Schmidt, dulăpiorul a fost furat! Părerea mea e că nici lampa lui Aladin, nici covorul fermecat sau bagheta magică nu l-ar mai putea aduce înapoi! Vă văd foarte contrariată de acest fapt; cred că eu ar trebui să fiu contrariat și nu dumneavoastră! În afara dumneavoastră, și a însoțitorului dumneavoastră — rîse Bilț — nimeni n-a avut interesul să fure dulăpiorul!

— Trădător mizerabil; ai vîndut dulăpiorul adversarilor noștri și îndrăznești să mă învinuiești pe mine și pe acest nefericit evreu? strigă Hannelore și, sărind în sus, părea gata să se repeadă spre fața lui Bilț, să-și înfigă unghiile în ochii lui.

Pe Bilț îl pufni rîsul și se ridică de pe scaun:

— Frumos; foarte frumos din partea dumneavoastră, începu el, dar n-o privea pe Hannelore, ci pe pro-

fesorul Roth, care, afundat în fotel, parcă dormita, pe față cu masca omului căruia i s-a luat o mare greutate de pe suflet.

— Trădătorule! scrîșii din dințișori Hannelore; să nu-ți închipui că lucrurile vor rămîne aici — ai să plătești scump îndrăzneala ta!

Întorcîndu-se pe călcîie, domnișoara Hannelore porni în grabă spre ușă și ieși, trîntind-o în urma ei. Roth deschise ochii mari:

— A plecat? întrebă el.

— S-a dus; liniștiți-vă! Scrisoarea dumnevoastră e la mine, iat-o! vîrînd mîna în buzunar, Bilț scoase scrisoarea profesorului Roth trimisă lui Munte, scrisoare căreia se datora neliniștea și zbuciumul lui Roth — Bilț flutură o clipă hîrtia, apoi se îndreptă spre sobă și o zvîrli în foc.

— Mulțumesc; mulțumesc! rosti Roth și se ridică, îndreptîndu-se spre ușă, pornind pe urmele Hannelorei.

Liniștit acum, convins că actele lui Munte nu vor mai ajunge vreodată în mîna naziștilor, Bilț trecu în laborator, unde lucrau mai mulți studenți și unul dintre asistenții săi — trecu de la o masă la alta; explică unuia cum trebuie administrat acidul pe care-l întrebuința; examină cu lupa praful din piulița altuia; își aplecă privirea asupra lentilei microscopului cu care asistentul examina unele infime particule. Vorbi despre prelegerea următoare, despre lucrările de seminar care trebuie să înceapă peste vreo zece zile, iar în timpul acesta, dacă-i mai veni în minte dulăpiorul dispărut, faptul nu mai era în legătură cu Hannelore, ci cu O'Lary, care, fără îndoială, pe cale cu totul condamnabilă — gîndea Bilț — intrase în stăpînirea dulăpiorului.

Cînd într-un tîrziu vru să treacă din nou în cabinetul său, în pragul ușii laboratorului apăru Ioachim, însoțit de o femeie între două vîrste, cu o broboadă neagră pe cap, îmbrăcată cu o scurteică.

Ioachim o împinse înainte și-l arătă pe Bilț:
— Dom'profesor Bilț!
Femeia începu pe dată să se tînguiască: bărbatul ei, laborantul Matei, nu se întorsese acasă toată noaptea, și nici în dimineața zilei aceleia.
— Ei și? O să se întoarcă! spuse Bilț, nervos și plictisit de tînguirile ei.
— N-o să se mai întoarcă, că nu mai este; nu, nu mai este! și femeia începu a boci.
— Cum nu mai este?! întrebă Bilț din ce în ce mai agasat.
— Așa, ca să vedeți — l-a luat o mașină, spune un vecin: șoferul l-a ridicat, l-a vîrît înăuntru în mașină și s-a dus, și dus a fost! răspunse Ioachim.
— Căutați-l; pentru ce ați venit la mine?
— Nevastă-sa spune că dom'profesor trebuie să știe, că nu-i nicăieri! vorbi Ioachim.
— Trebuie să fiți nebuni; de unde să știu eu? Ce sînt eu, păzitorul bețivilor?
— Dumneavoastră l-ați mustrat, și l-ați îmbrîncit, și l-ați dat afară, și el...
Să-l scoată din minți și nu altăceva! Cum s-o facă Bilț pe femeia aceasta speriată să înțeleagă că el n-a avut nici un amestec în toate acestea, că n-a avut nimic cu Matei, că omul nu era decît un bețivan înrăit și fără îndoială, ori certat ori necertat, el tot s-ar fi îmbătat, și beat fiind, se prea poate să fi intrat în botul unei mașini, iar șoferul, avînd datoria să-l ajute, l-a ridicat și l-a dus la vreun spital? Dar ceva parcă îl ținea pe Bilț în loc, îl oprea să vorbească — iar cînd în minte îi veni O'Lary, și felul cum îi vorbise cînd îi pomenise numele lui Matei, el nu mai îndrăzni să-și deschidă gura.
Femeia se văicărea și bocea într-una.
Tocmai în momentul acesta dădu buzna în laborator domnul decan Caragaț, însoțit de domnișoara dr. Schmidt, tot așa de furioasă ca și în clipa în care l-a părăsit; nici domnul Caragaț nu părea mai calm.

— Ce se petrece aici? întrebă cu voce tăioasă decanul Caragaţ.

— Nimic! răspunse scurt Bilţ.

— Cum nimic; ce-i cu femeia aceasta care boceşte; ce-i aici?

— Dacă doriţi să vorbiţi cu mine, poftiţi în cabinetul meu! spuse Bilţ şi făcu un gest scurt cu mîna, arătînd domnului Caragaţ uşa cabinetului, care rămăsese puţin întredeschisă.

Dar domnul Caragaţ nu ţinu seama de spusele şi gestul lui Bilţ:

— Am întrebat ce se petrece aici şi nu mi s-a răspuns; pentru ce şi pe cine boceşte femeia aceasta? Ce vrea? insistă el.

— Spune că soţul ei ar fi fost victima unui accident şi că ar fi dispărut. E vorba de unul dintre laboranţii noştri: Matei, un beţiv care lucra cu profesorul Munte! fu nevoit să răspundă Bilţ.

— Cu regretatul profesor Munte, domnule! îl puse la punct decanul, ca un omagiu postum pentru Munte. Şi?

— Şi... Ce ştiu eu? Dumneaei e soţia lui Matei, a venit să ne anunţe — asta e! făcu Bilţ.

— Aşaa! Ei bine, aceste ciudate şi tainice întîmplări îşi au tîlcul lor, domnule, şi-l vom afla noi! ameninţă, tot dînd din degetul arătător, domnul Caragaţ.

Bilţ ridică din umeri şi porni pe urma domnului Caragaţ, care făcuse loc domnişoarei Hannelore să treacă înainte; dar în faţa uşii decanul se întoarse brusc:

— Femeie, anunţă poliţia, nu te mai boci aici! Domnilor, se adresă apoi studenţilor, vă rog întrerupeţi-vă lucrul, ora se suspendă.

— Asta trebuie s-o hotărăsc eu, nu dumneavoastră — interveni Bilţ, văzînd cum studenţii aşteptau cuvîntul lui, şi nu ţin seama de porunca decanului. Vă rog, suspendăm pentru ziua de astăzi, le spuse şi el,

căci se aştepta la explicaţii zgomotoase cu domnul Caragaţ, care şi începură:

— Dumneata nu mai hotărăşti nimic; dumneata răspunzi la ce vei fi întrebat!

— Mă rog; poftiţi! Voi răspunde ce voi crede de cuviinţă! spuse Bilţ, şi intrară cu toţii în cabinetul acestuia.

Bilţ închise uşa. Domnul decan Caragaţ îl privi din cap pînă-n picioare, tăios, ca un inchizitor, şi începu:

— Domnule, mi s-a spus că din cabinetul dumitale a dispărut un dulăpior cu acte de mare importanţă — acte care interesează într-un grad maximum maximorum Universitatea din Berlin; aşa este, stimată colegă?

Hannelore dădu din cap afirmativ.

— Universitatea din Berlin, reîncepu domnul Caragaţ, are tot dreptul să pretindă actele care o interesează — între noi există convenţii, schimburi, şi în afară de asta, după cum mi-a comunicat domnişoara dr. Hannelore Schmidt, profesorul Munte era unul dintre acei pe care Universitatea din Berlin îi găsise demni de a face parte dintre colaboratorii ei — aşa că, am putea spune, rezultatul descoperirilor regretatului nostru coleg aparţinea de drept Universităţii din Berlin!

— E un neadevăr, răspunse cu acelaşi calm şi siguranţă de sine Bilţ; profesorul Munte n-a fost niciodată colaboratorul Universităţii din Berlin!

— Îndrăzneşti să pui la îndoială afirmaţia domnişoarei Schmidt? Domnule, uiţi cu cine vorbeşti?

— Din nefericire nu uit: însă adevărul e că profesorul Munte n-a fost colaboratorul Berlinului, şi chiar dacă ar fi fost, fapt e că dulăpiorul nu mai există; şi dacă el se află pe undeva, eu nu pot şti unde-i! răspunse Bilţ.

— Ba ştii, şi trebuie să-l scoţi — să-l scoţi în cel mai scurt timp posibil, altfel... rosti ameninţător domnul Caragaţ.

— Altfel, ce?

— Domnule! făcu decanul.

— Aş dori să fiu lăsat în pace, spuse cu acelaşi calm Bilţ, şi îndreptîndu-se spre uşă, o deschise larg: poftiţi afară! li se adresă.

— Aaa! exclamă domnul decan Caragaţ şi, repezindu-se la aparatul de telefon, ridică receptorul, formînd un număr: Chestura? întrebă el; rog pe domnul chestor!... Aici decanul!... Domnule chestor, avem un caz neobişnuit; un caz care maximum maximorum interesează relaţiile noastre cu Marele Reich: din cabinetul unuia dintre profesorii noştri a dispărut un dulăpior care conţinea acte secrete de cea mai mare importanţă! Evident, bănuiala nu poate cădea decît asupra profesorului respectiv... Da, e acelaşi; acelaşi? V-au vorbit studenţii, camarazii dumneavoastră? Ei, da: dr. On Bilţ! Cum? Credeţi că şi dispariţia laborantului Matei? A, sigur, fireşte, e în strînsă legătură cu dispariţia dulăpiorului! Da, vă aştept!...

Bilţ asculta cu surîsul pe buze, un surîs ironic dar şi îngrijorat totodată; cînd decanul puse receptorul pe furcă, Bilţ i se adresă:

— În viaţa academică sînt alte practici, domnule decan — conflictele din interiorul universităţii nu se rezolvă cu ajutorul poliţiei, domnule decan!

— Domnule, nu încerca să mă înveţi pe mine ce trebuie să fac; şi nu diminua! Aici nu-i vorba de un conflict, ci de un delict grav, dacă nu chiar de o crimă monstruoasă!

— Şi criminalul sînt eu; nu? izbucni Bilţ în hohote de rîs, căci într-adevăr, domnul Caragaţ, cu gravitatea lui tragică, stîrnea rîsul.

— Rîzi? O să plîngi! făcu o nouă grimasă domnul Caragaţ şi, îndreptîndu-se spre uşă, o închise. Bilţ aştepta desfăşurarea pe mai departe a incidentului. Fără să-i dea o prea mare însemnătate, îşi păstra calmul şi era mulţumit de el însuşi.

Domnişoara Hannelore ocupase loc într-un fotel, de unde observa îndeaproape toate mişcările lui Bilţ. Părea şi ea calmă, caşicînd ar fi fost cu totul străină de

cele ce se petreceau. Întorsătura pe care o luaseră lucrurile nu-i convenea. Avertismentul-criptogramă o încunoştiinţase că cineva din partea adversarilor Germaniei se bănuieşte c-ar fi pe urmele ei, nu cumva toate cele întîmplate se datoresc acestuia? I s-a recomandat la Berlin să procedeze cu multă atenţie, cu prudenţă şi discreţie, şi iată un adevărat scandal! Fără doar şi poate a început prin a face greşeli; e oare necesar ca acest dr. On Bilţ să fie zvîrlit în ghearele poliţiei legionare? Dar dacă nu el este autorul dosirii dulăpiorului? N-ar fi mai potrivit să se opună arestării? Nu cumva pierde din agravarea cazului şi ultima posibilitate de a se apropia de zăcămînt?

O clipă Hannelore avu intenţia de a interveni pe lîngă domnul Caragaţ, rugîndu-l să anuleze chemarea poliţiei, invocînd o regretabilă eroare, dar nu mai avu vreme, căci în clipele următoare paşi grei de ciubote se auziră în laborator şi uşa cabinetului lui Bilţ fu dată cu putere la o parte:

— Sus mîinile! zbieră unul cu cămaşă verde, care intrase primul.

Alţi doi gealaţi, tot cu cămăşi verzi, cu pistoale cît toate zilele de mari atîrnate de cingătoare, intrară după el şi mai la urmă îşi făcu apariţia şi un civil pirpiriu, chestorul de profesiune.

În faţa pistolului întins spre el, On Bilţ nu mai avu încotro, ridică mîinile în sus şi se lăsă percheziţionat — fireşte, nu găsiră la el nici o armă.

— Şi acum, spune unde ai ascuns cadavrul laborantului Matei?

— Sînteţi siguri că Matei a fost asasinat? întrebă, fără să-şi piardă calmul, On Bilţ.

— Aşa de siguri cum sîntem că dumneata eşti criminalul! răspunse chestorul.

— În cazul acesta nu mai am nimic de spus! şi Bilţ făcu un gest larg, cu amîndouă mîinile; aş vrea, totuşi să vă pun o întrebare; aţi găsit cadavrul lui Matei?

— Nici o întrebare! Întrebăm noi, nu tu! Ţine seama că Matei era luptător în legiune! preciză unul dintre gealaţii cu cămaşă verde.

— Aaa! În cazul acesta, într-adevăr, se schimbă situaţia — spuse Bilţ, neluînd prea în serios tot tămbălăul.

Într-adevăr, Bilţ îşi aduse şi el aminte că într-o împrejurare, încă pe timpul cînd trăia profesorul Munte, îl văzuse pe Matei în mijlocul unui grup de studenţi legionari, vociferînd împreună cu ei, dar îl crezuse beat şi nu dăduse nici o însemnătate faptului. Iată că acum avea confirmarea; Matei fusese într-adevăr legionar.

— Tocmai; se schimbă! interveni chestorul civil, arătînd că se asociază celor spuse de către ciracul său cu cămaşă verde şi că dă importanţa cuvenită faptului că Matei fusese unul din banda verde.

Dar pe domnişoara Hannelore jocul acesta o plictisea şi o enerva — Matei nu intra în combinaţiile ei, ea nu avusese atîta perspicacitate să se întrebe cu cine a lucrat Munte pe teren — dulăpiorul era pentru moment singura ei preocupare.

— Vă rog să informaţi pe aceşti domni asupra motivului care v-a determinat să-i chemaţi — să nu complicăm situaţia! E vorba de dispariţia dulăpiorului, să rămînem la obiect — dr. Bilţ nu poate avea nici un amestec în accident, eu nu-l cred capabil de astfel de fapte!

— Credeţi? Credeţi c-a fost un simplu accident şi nu un asasinat cu premeditare? Dar dacă Matei a fost suprimat tocmai din motivul că l-a surprins pe Bilţ în timpul cînd fura dulăpiorul? interveni domnul Caragaţ.

Hannelorei raţionamentul lui Caragaţ i se păru valabil; cămăşile verzi şi-l însuşiră pe dată şi se repeziră asupra lui Bilţ cu întrebările:

— Unde-i dulăpiorul? Unde-ai ascuns cadavrul lui Matei? Cine ţi-au fost complicii?

În fața unor astfel de absurdități, Bilț nu găsi nici un cuvînt de răspuns. Atunci unul dintre gealați se repezi și-i trase două palme, ceea ce o făcu pe Hannelore să-și ducă mîna la ochi. Faptul era prea de tot, nici ea, care văzuse multe de la înscăunarea regimului hitlerist în Germania, nu se așteptase ca un om de știință să fie pălmuit ca un simplu găinar, căci oricum, metode de constrîngere erau destule, proprii pentru fiecare categorie socială și aparenta brumă de civilizație nu trebuia sfîșiată în modul acesta așa de brutal.

— Spune; spune! se înfigea în fața lui Bilț unul dintre gealați, repetînd porunca cu insistență, amenințîndu-l cu revolverul.

— Nu știu nimic: nici de laborant, nici de dulăpior; aveți cuvîntul meu de onoare! rosti cu aceeași naivă bună credință On Bilț, dîndu-și acum seama de cruda realitate.

— Auzi; cuvîntul de onoare! făcu bruta și alte două palme plesniră pe obrajii lui Bilț, iar o lovitură cu țeava revolverului în burtă îl lipi de perete.

Hannelore sări de la locul ei și se interpuse între cel cu cămașă verde și Bilț:

— Isprăviți cu brutalitățile! strigă ea, convinsă că nu aceasta e calea prin care Bilț ar putea fi făcut să vorbească — și începu ea interogatorul, cu deosebită politețe, folosindu-se de metoda „totalei încrederi":

— Domnule dr. Bilț, vreau de la dumneavoastră un cuvînt sincer — dar înainte de a mi-l da, liniștiți-vă; liniștiți-vă și revizuiți-vă conștiința!

Năucit de brutalitățile la care fusese supus, tremurînd tot, abia stăpînindu-și revolta, căutînd totuși să pară calm și stăpîn pe sine, pentru a nu comite vreo imprudență, On Bilț făcu un semn din cap, așteptînd întrebările ei:

— Există vreo legătură între dumneavoastră și dispariția dulăpiorului? Vă rog să-mi răspunde-ți cinstit, ca între colegi, ca între...

— După ştiinţa mea, absolut nici una! grăbi Bilţ răspunsul.
— Nu ascundeţi nimic? insistă Hannelore.
— Absolut nimic!
— Nu bănuiţi pe nimenea? mai întrebă ea.
— De bănuit aş putea bănui pe toată lumea — după cum la început v-am bănuit şi pe dumneavoastră, v-am spus-o doar; dar de la bănuială pînă la certitudine e cale lungă!
Judecata Hannelorei oscila între îndoială şi crezămînt; ce ar fi dacă i-ar lua apărarea, nu l-ar cîştiga oare prin recunoştinţa la care implicit ar fi obligat? Nu mai stătu în cumpănă şi mărturisi:
— Da; vă cred!
Apoi se adresă domnului Caragaţ:
— Cred inutilă orişice continuare — iar aceşti domni, fiindcă nu pot fi făcuţi răspunzători pentru brutalităţile lor, trebuie să-şi ceară scuze de la dr. Ion Bilţ; şi asta chiar acum, în faţa dumneavoastră!
Domnul Caragaţ fu foarte surprins de ciudata ei intervenţie; „capriciu muieresc!“ îşi spuse el şi nu ştia cum să facă să împace lucrurile — îşi dădea seama că o dată cămăşile verzi pornite contra cuiva, e foarte greu să le opreşti, mai ales cînd e vorba de unul ca Bilţ — grea încurcătură!
Însă uneori intervin fapte neprevăzute care sau rezolvă într-o clipă cele mai grele încurcături, sau le complică şi încurcă şi mai mult — aşa s-a întîmplat şi de data aceasta: tăcerea apăsătoare care se lăsase printre ei fu întreruptă deodată de apariţia bruscă a Martei — femeiuşca intră pe uşă ca o vijelie şi, fără să ţină seama de prezenţa atîtor străini în cabinetul lui Bilţ, începu înfierbîntată:
— Onule, am venit într-o fugă pînă aici, ce-i cu banii aceştia? I-am găsit pe masă, printre revistele pe care le răsfoiseşi ieri; de unde sînt?
Marta scoase din manşon teancul de dolari şi-l puse pe birou, în faţa lui Bilţ care sta rezemat de perete, pierdut.

O adevărată lovitură de trăsnet! Cînd Hannelore zări teancul de bancnote mătăsoase, toate începură să se învîrte cu ea — fusese minţită, dejucată, bunele ei intenţii fuseseră călcate cu ipocrizie în picioare; nu un om de ştiinţă naiv în chestiunile în afara preocupărilor cărtureşti avea în faţă, ci un monstru al perfidiei!

— Trădătorule! se repezi ea la Bilţ şi, tremurînd ca varga de furie şi indignare, luă teancul de bancnote de pe birou şi i-l zvîrli în faţă: Perfidule; meriţi să ţi se taie capul cu barda!

Cînd Marta văzu scena aceasta, i se muiară deodată picioarele, iar în faţa ochilor începu să vadă globuri verzi, şi galbene, şi roşii, care se învîrteau nebuneşte — ameţi, se clătină şi se prăbuşi pe parchet.

Bilţ dădu să-i sară într-ajutor, dar un gealat întinse revolverul spre el:

— Nici o mişcare!

Caragaţ se îndreptă triumfător spre Hannelore:

— Aţi văzut? Mai aveţi acum ceva de spus? Asta e dr. Ion Bilţ, ca s-o ştiţi!

Bilţ îşi pierduse graiul — ar fi vrut să strige, să ceară cuiva ajutorul pentru Marta, dar nu mai putea articula nici un cuvînt — rămase cu privirea pironită asupra Hannelorei, cuprins de sentimentul pierderii a tot ce ar fi avut vreo stabilitate pentru el.

Nimeni nu dădu vreo atenţie femeii căzută pe parchet — intervenţia ei şi teancul acela de bancnote îi năucise pe toţi, doar chestorul civil privi pentru cîteva clipe faţa palidă a Martei, însă nu se aplecă asupra ei, ci, apropiindu-se de birou, luă teancul de bancnote şi începu să numere cu multă atenţie:

— Zece mii de dolari! se minună el; zece mii de dolari nou-nouţi!

— Zece mii?! întrebă, repezindu-se, chestorul legionar, şi luînd teancul din mîna chestorului civil, îl vîrî în buzunar ca pe un bun al său — apoi porunci unui gealat cu cămaşa verde: Camarade, pune-i cătuşele!

Şi așa, umilit, pălmuit, On Bilț se văzu și cu cătușele la mîini, părăsit de orice șansă de a se mai vedea liber.

Hannelore îl privea plină de ură, dar și înspăimîntată — consecințele imprudențelor ei i se păreau de neîndreptat: în loc să ajungă la zăcămînt, provocase un scandal, ale cărui urmări nu le putea prevedea, și a pierdut totul.

Marta oftă din adînc și deschise ochii — Bilț tresări, vru să sară în ajutorul ei, dar fu oprit sub amenințarea revolverului:

— La chestură! porunci gealatul chestor, iar la porunca lui, ceilalți doi, îmboldindu-l pe Bilț cu țevile revolverelor în coaste, îl îmbrînciră spre ușă.

Domnul decan Caragaț dădu brațul domnișoarei Hannelore și ieșiră împreună. În urma lor Marta se ridică de pe parchet, cîteva minute mai rămase, înspăimîntată, în cabinetul lui Bilț, apoi porni să-l caute pe Paramon, colegul lui Bilț. Nu înțelegea nimic; ce pot avea cămășile verzi cu Onul ei? Poate Paramon să știe ceva.

Roth stătuse tot timpul pe coridor, privind colecțiile pietrografice din vitrine. Se mai liniștise: cele două cuvinte schimbate cu Bilț, și faptul că scrisoarea lui, trimisă lui Munte, fusese arsă, că deci ea nu mai putea cădea în mîna naziștilor și servi ca o acuză gravă contra sa, îi redase în oarecare măsură încrederea în sine și-l scosese din apatia și frămîntarea ce-l stăpîniseră pînă atunci. Dar cînd văzu micul convoi străbătînd culoarul, pe Bilț cu cătușele la mîini, încadrat de cele două cămăși verzi, toate se prăbușiră din nou în eul lui. Sub un impuls al disperării, Roth se repezi spre fereastră, o deschise și sări; însă tentativa lui de sinucidere nu reuși; înălțimea de la fereastră pînă la pavaj era prea mică.

— Vai, strigă domnul Caragaţ, care văzuse totul ; colegul Roth s-a aruncat pe fereastră !

— Evreu ticălos ! scrîşni Hannelore şi, desprinzîndu-se de la braţul domnului Caragaţ, alergă la fereastră. Roth, înfofolit în paltonul lui blănit, nu păţise aproape nimic, nici cel puţin nu-şi pierduse cunoştinţa. Stînd pe pavaj, înconjurat de studenţi, plîngea ca un copil.

După scandal, o dramă — o dramă fără desnodămînt complet, dar totuşi o dramă. Hannelore turba de mînie. Chemă în grabă şoferul maşinii cu care venise ; cu ajutorul lui Caragaţ şi al şoferului îl aşeză pe Roth în maşină şi-l expedie la hotel :

— Ce i s-o fi năzărit ? se întrebă Hannelore ; pe semne pe el dispariţia dulăpiorului şi insuccesul de pînă acum al misiunei mele l-a afectat mai mult decît pe mine ! Ultimele cuvinte erau adresate domnului Caragaţ.

— Nu vă neliniştiţi, totul se va aranja — răspunse acesta, conducînd-o pe Hannelore spre decanat.

Urmată de privirile speriate ale studenţilor care-l văzuseră pe Bilţ cu cătuşele la mîini, gardat de cele două brute legionare, Marta străbătu coridorul clădirii în neştire. Paramon, alarmat de cele întîmplate colegului său şi de încercarea lui Roth de a-şi lua zilele, ieşise din sala de cursuri şi se afla şi el printre studenţi. O zări pe Marta şi-i ieşi în grabă în cale. Din cele văzute şi auzite, din spusele Martei, Paramon îşi dădu seama de gravitatea faptelor întîmplate. Îi recomandă Martei să se întoarcă acasă, asigurînd-o de tot sprijinul său, iar cînd o văzu îndepărtîndu-se, îndreptîndu-se spre staţia de tramvai, porni şi el spre decanat, hotărît să se războiască straşnic cu domnul Caragaţ. Motivul arestării lui Bilţ nu-l cunoştea, dar îşi

închipuia că nu poate fi decît în legătură cu măsurile luate de către legionari în Universitate.

Domnişoara Hannelore Schmidt mai era încă în cabinetul domnului Caragaţ. Ea explica decanului, fără a face preciziuni, bănuielile pe care le avea în privinţa unui amestec străin şi complicitatea lui Bilţ, sigură acum că Bilţ nu era nevinovat de dispariţia dulăpiorului.

— Trebuie să dăm peste zăcămînt, domnule decan; misiunea mea e aceasta, şi vă rog şi pe dumneavoastră, vă rog stăruitor...

— Intră! strigă domnul Caragaţ, căci în uşă se auziseră mai multe ciocănituri. În clipa următoare intră Paramon şi, fără altă introducere, şi fără să ţină seamă de prezenţa Hannelorei, începu:

— E un adevărat scandal ce se petrece aici; ştiţi că On Bilţ a fost arestat?

— Ştiu; şi nu văd în ce constă scandalul! răspunse rece decanul.

— Cum? Dumneavoastră vi se pare totul normal; normal ca un coleg să fie ridicat ca un simplu borfaş, dus cu cătuşele la mîini? Vreau să ştiu ce măsuri aţi luat!

— În ce privinţă? surîse cu tăioasă ironie decanul Caragaţ.

— Cum, în ce privinţă? E clar — pentru eliberarea lui Bilţ şi pentru restabilirea prestigiului instituţiei noastre! Sînt de părere că trebuie să luăm atitudine prompt, printr-o acţiune energică şi categorică, altfel actele acestea se vor repeta şi cu mine şi cu altul, şi poate chiar şi cu dumneavoastră! Nu vă daţi seama; începem să intrăm într-o epocă de ex lex! E neadmisibil ca datorită convingerilor noastre să fim expuşi la tot felul de brutalităţi, care merg pînă la pierderea libertăţii individuale!

— Uşurel, uşurel, colega; cunoşti motivul pentru care a fost ridicat dr. Ion Bilţ? Dar mai întîi dă-mi voie să-ţi prezint pe colega noastră de la Universitatea din Berlin, domnişoara dr. Hannelore Schmidt!

Paramon se înclină, Hannelore de asemenea:
— Şi acum, cu voia domniei-sale, reluă cuvîntul decanul Caragaţ, îţi pot spune că arestarea lui Bilţ depăşeşte cu maximum maximorum de gravitate un incident obişnuit; Bilţ e un criminal şi un hoţ! Ca să nu-ţi desmint afirmaţiile, s-ar putea ca el să fi făcut toate cele ce a făcut datorită şi unor convingeri politice, e posibil! Dar mă îndoiesc: Bilţ a ucis şi a furat pentru bani! S-a vîndut duşmanilor aliaţilor noştri: a ucis, a furat, şi a trădat! conchise el, cu obişnuita sa gravitate.
— Imposibil; e o infamie! Vreau să cred că numai datorită teroarei verzi v-aţi însuşit acest punct de vedere. Însă noi, cu toţii, avem datoria de a nu ne lăsa terorizaţi! Vă rog să convocaţi întreg corpul profesoral al facultăţii; nu vreau ca acuza de laşitate să planeze asupra tuturor celor care profesează de la înălţimea unei catedre!...
Agitat, Paramon continuă fără cea mai elementară precauţie. Acuza, şi nu-şi dădea seama că domnului Caragaţ toate acestea nu-i produceau decît o satisfacţie ascunsă, căci decanul de mult timp îi purta şi lui sîmbetele, avînd şi pentru el o fişă gata întocmită. Cînd Paramon spuse tot ce avusese de spus, domnul Caragaţ începu cu falsă bunăvoinţă:
— Colega, eu îţi recomand să nu te amesteci în această chestiune, care poate avea urmări grave şi pentru alţii, şi în primul rînd pentru acei ce, ca şi Bilţ, profesau nu prea de mult unele idei ieşite din circulaţie, anacronice în raport cu realităţile noastre actuale; mă înţelegi? Cred că ţi-am vorbit destul de clar, domnule conferenţiar Paramon!
— Aaa; înţeleg — ameninţaţi! Ei bine, ţin să vă spun că nu mă înspăimîntă, şi că nu sînt dispus să mă las terorizat; bună ziua, domnule decan! spuse Paramon şi ieşi trîntind uşa, ceea ce-o făcu pe Hannelore să se uite întrebător spre decan:
— E şi el unul dintre aşa zişii antifascişti, prieten

cu dr. Ion Bilț; poate chiar complicele lui, se va vedea!

Hannelore scoase un carnețel și-și notă numele lui Paramon, apoi rămase dusă pe gînduri:

— Da, nu mă așteptam! spuse într-un tîrziu și, luîndu-și rămas bun de la domnul Caragaț, porni spre hotel. Gestul lui Roth începu s-o preocupe în mai mare măsură.

4

Pe seară apăru în fițuica fascistă locală un reportaj pe trei coloane — amănunte senzaționale în legătură cu arestarea lui On Bilț erau aduse la cunoștința publicului. Furtul dulăpiorului și asasinarea lui Matei erau relatate pe larg. Se înțelege, chestiunea dolarilor era ținută sub tăcere, se amintea doar de amestecul spionajului străin ; banii intraseră în patrimoniul camarazilor, împărțiți fiind frățește.

Matei devenise un erou, un erou martir, victimă a iudeomasoneriei, a mafiei comuniste, a uneltitorilor care din umbră subminează nu numai temelia țării romînești, ci și noua ordine europeană !

Profesorul Munte fusese și el dezgropat și readus în actualitate. Pe coloana din mijloc, chipul lui rîdea jo-

vial și binevoitor. *Mai jos*, chipul laborantului *Matei* privea cu jind într-o parte, cașicînd s-ar fi aflat în fața unui raft cu sticle pline, din care ar fi vrut să se împărtășească pe săturate.

Reportajul mai vorbea și de rîndurile luptătorilor cu cămașă verde, care în slujba patriei — pe cale de a deveni mai strălucitoare ca soarele de pe cer — se răresc tot mereu, mai puțin ca în trecut, dar totuși — aceasta fiindcă dușmanul nu doarme, ci uneltește din umbră, și atacă de moarte. Dovadă : cazul luptătorului Matei, răpus mișelește de un mîrșav vrăjmaș democrat-o plutocrat !

Bilț, și el, era prezentat în reportaj, drept un erou ; un erou sinistru, eroul răului, un antifascist. Timida și sentimentala activitate de la Paris a lui Bilț era arătată drept o crîncenă luptă dusă dimpreună cu alții, sub conducerea lui De Roberty, contra a tot ce Europa are înnoitor ca idee și fapt, contra celor două mari genii reformatoare ale omenirii : Hitler și Mussolini.

Iar spre sfîrșit reportajul încheia cu trei întrebări ciceroniene, care erau totodată trei acuze grave contra celor ce îndrăzneau să mai profeseze principii democratice : „Pînă cînd, o pînă cînd, Romîni — întreba autorul reportajului — vom mai tolera aceste lepre democrato-plutocrate în mijlocul nostru ? Pînă cînd vîndutii străinilor vor mai îmbîcsi cu duhoarea lor atmosfera purificată a patriei noastre ? Pînă cînd răbdarea noastră va mai fi supusă grelelor încercări ?"

Firește, toate cele scrise în fițuica fascistă n-au făcut prea mare vîlvă, și în special n-au avut darul să stîrnească vreun pic de adversitate față de On Bilț, ci dimpotrivă, foarte mulți, și mai ales studenții, începură să-l simpatizeze cu mult mai mult ca înainte, făcînd din cazul lui — un îndreptar de conduită și acțiune. Se înțelege, în mijlocul celor înhăitați cu verzii, opinia — dacă poate fi vorba de vreo opinie între cei ce formau bandele de brute imbecilizate —

era alta; cazul On Bilţ fu luat ca un bun motiv de justificare a actelor lor teroriste huliganice, îndreptate contra celor care nu arătau nici un entuziasm cu ocazia manifestaţiilor şi ceremoniilor verzi, şi stăteau nepăsători, căci lozinca era: cine nu-i cu noi, e contra noastră!

Misteriosul O'Lary... Numele acesta e cu totul neobişnuit şi neîntîlnit printre englezi şi tot aşa şi printre irlandezi, deşi rezonanţa lui pare irlandeză. Aşadar O'Lary nu e nici englez, nici irlandez, ci get-beget romîn. Părinţii săi au fost romîni, muncitori la uzinele Ford. Jack s-a născut în Detroit, a crescut şi şi-a făcut educaţia acolo, iar la terminarea studiilor, ca să răzbată mai bine în complicata viaţă americană, şi-a schimbat numele. Şi l-a schimbat în mod ingenios, făcînd din Olaru, O'Lary — cu numele acesta a făcut carieră în detestabila lui profesiune de spion.

Cînd Jack părăsi casa lui Bilţ, avea de rezolvat două probleme: Matei şi dulăpiorul, şi trebuia să le rezolve în cea mai mare grabă. Conducîndu-şi cu mică viteză puternicul Lincoln, el improviză în minte planul de acţiune. Hotărî să-l aibă mai întîi pe Matei, şi prin Matei să ajungă la conţinutul dulăpiorului; dar lucrurile nu s-au întîmplat chiar aşa.

Ca să afle adresa lui Matei, îi fu destul de uşor. Oprind maşina în faţa clădirii telefoanelor, intră într-o cabină şi începu să formeze pe rînd, numerele de telefon ale facultăţii. Era trecut de miezul nopţii şi nu primi nici un răspuns. Mai rămăsese un singur număr, îl formă şi după cîteva clipe de aşteptare postul răspunse la apel, era postul telefonic din camera portarului. O'Lary îşi modelă puţin vocea; vorbi caşicînd ar fi vorbit Bilţ. Trezit din somn pe neaşteptate, buimac încă, portarul nu observă substituirea, şi nu i se

păru nici ciudat faptul că Bilț nu cunoaște adresa laborantului său. O'Lary îi spuse că are urgentă nevoie de Matei, și deci pentru asta întreabă.

— Domnule profesor, comunică portarul, locuiește tocmai la marginea orașului, dincolo de gară, mi-ar fi foarte greu să-l anunț ; dealtfel, nici nu cred să fie acasă...

— Cum, e plecat din oraș ? întrebă O'Lary.

— Nu ; dar... vedeți, pînă cînd nu se închid cîrciumele... știți dumneavoastră, el... Cred că la ora asta se mai află la „Pipa lungă", sau poate la „Trenc" — două cîrciume din cartierul lui. Ar fi mai bine să lăsați pînă mîine dimineață, în noaptea asta și așa nu mai puteți face nimic cu el... Oricum, eu nu sînt în măsură să-l anunț.

— Nici nu trebuie, voi trimite după el un taxi ; pe ce stradă spui că stă ? întrebă O'Lary.

Portarul indică strada și numărul, dădu relații și asupra locului unde se află cele două cîrciume, stăruind să fie căutat mai întîi acolo.

O'Lary, mulțumit de rezultat, privi cadranul ceasului său de mînă — era ora unu fără optsprezece minute, mai avea deci numai cîteva minute pînă la ora de închidere. Urcă în Lincoln, aprinse becul și cercetă planul orașului. Găsi cu greu strada într-o fundătură a cartierului muncitoresc, dincolo de terasamentul căii ferate. Porni motorul și se îndreptă spre bulevard, punînd în viteză.

Peste oraș se lăsase un văl gros de ceață. Cum alerga cu mare viteză, lămpile electrice atîrnate pe mijloc, în lungul bulevardului, în ceață jucau parcă un joc absurd, ondulator și în sus și-n jos. Privite prin parbriz, lui O'Lary i se păreau ca niște mari discuri luminoase ale jocului de Yo-Yo. Similitudinea nu era potrivită, era dar o asociație izvorîtă din subconștient, în strictă legătură cu copilăria lui O'Lary ; jocul de Yo-Yo il pasionase cînd fusese copil mărișor,

cîştigase chiar şi un campionat în acest joc. Amintiri din copilărie îi veniră în minte — el era considerat de toată banda copiilor de pe maidan ca cel mai curajos şi mai isteţ. În jocul de-a gangsterii el era „teribilul detectiv". „O, teribilul detectiv! Iată unde a ajuns teribilul detectiv — goneşte în căutarea unui om de rînd, nici cel puţin a unui bandit de mîna a doua... O acţiune banală, lipsită de sens! Dar ce să-i faci? Laborantul acesta e şi el o mică piesă într-un joc mare, aşa că trebuie să pun mîna pe el, deşi nu preţuieşte mai nimic!"

Ocoli piaţa gării, trecu peste pasaj şi după cîteva minute intră în labirintul uliţelor cartierului de dincolo pe terasament — la o întretăiere de străduţe zări firma luminată a cîrciumei „Pipa lungă". Uliţele erau pustii, pustiu părea întregul cartier cu cocioabe scunde, aba vizibile din ceaţă. O'Lary opri maşina lîngă o margine de şanţ, trînti uşa şi porni spre cîrciumă.

Intr-adevăr, Matei era acolo — sta în faţa tejghelii şi se ciorovăia cu cîrciumarul, pe semne nu avea bani, căci amintea de salariul pe care trebuie să-l capete peste două zile, însă cîrciumarul nu se lăsă convins. Mai în glumă, mai într-adins, cerea stăruitor banii şi-i tot arăta cu degetul o gravură ce atîrna pe perete, deasupra tejghelii; gravura reprezenta un mormînt în faţa căruia boceau doi beţivi. Pe mormînt era scris cu litere groase: „Aici odihneşte creditul, mort din cauza crizei". Gravura era veche de cîţiva ani; acum afacerile mergeau binişor, dar cîrciumarul o lăsase tot acolo, ca un avertisment pentru cei rău-platnici.

Matei începu să se supere — supărarea i-l aduse în minte pe Bilţ şi necazul pe care-l avusese cu acesta.

— Ce tot ai cu domnul profesor, mai bine plăteşte ce ai de plătit şi nu-ţi mai ridica glasul contra superiorilor, c-o s-o păţeşti şi mai rău! îi spuse cîrciumarul.

O'Lary îl identifică din discuția la care era atent, totuși, ca să fie mai sigur, întrebă pe băiatul de prăvălie: Cine-i bețivul?

— Cine să fie? Baciul Matei! primi O'Lary răspunsul.

— Tocmai pe dumneata te căutam, îi spuse lui Matei, O'Lary; dacă mai vrei un păhărel, plătesc eu, dar mai bine ar fi dacă am porni la drum, te așteaptă domnul profesor Bilț, m-a trimis să te caut; ce-i de plată? întrebă pe cîrciumar.

Bucuros c-a ieșit din încurcătură, fără să mai ceară explicații, Matei dădu de dușcă încă un păhărel, și aruncîndu-i o căutătură mînioasă cîrciumarului, îl urmă pe O'Lary.

Mergînd cu mică viteză, străbătînd străzile orașului învăluite de ceață, O'Lary începu un stăruitor interogator, însă legănatul mașinii, pernele moi în care se afundase bețivul, îl predispuseră la somn. Matei abia răspundea, iar răspunsurile erau anapoda. O'Lary fu nevoit să facă uz de flaconul cu amoniac pe care-l purtă de cîteva ori pe la nasul laborantului.

— Ascultă, îi vorbi O'Lary, domnul profesor mi-a spus că, trecînd prin fața clădirii facultății, a văzut geamurile de la cabinetul său deschise, să trecem pe acolo și să le închidem, așa mi-a poruncit!

— De ce nu și le-a închis singur, ce, eu îs sluga lui? se arătă arțăgos bețivul.

— N-o face pe nebunul; porunca-i poruncă! Eu nu știu unde-i cabinetul lui; dumneata o să-mi arăți ferestrele și eu o să mă duc la portar și împreună o să le închidem.

— Mînăăă! făcu Matei, brusc bine dispus.

Ajunși în dreptul clădirii facultății, conducînd mașina în lungul bordurii-trotuarului, reducînd la minimum lumina farurilor, O'Lary îl tot întreba pe Matei:

— Ei, care-s ferestrele?

Dar Matei dormita, își bălăbănea capul cînd pe un umăr, cînd pe celălalt și mormăia cuvinte neînțelese. O'Lary se văzu nevoit să facă din nou uz de fla-

conul cu amoniac, ţinîndu-i-l la nas pînă ce se desmetici.

— Ce deschise? izbucni Matei. Are pe semne orbul găinilor, sau i se năzare... uite, care ferestre îs deschise? Nici una! Le vezi dumneata deschise?

— Eşti sigur că-s astea? întrebă O'Lary.

— Mai încape îndoială? Nu vezi svastica pe perete, între ferestre, i-au făcut-o băieţii, ca să se ştie! O să-i vină şi lui o dată rîndul, n-avea grijă!

O'Lary opri maşina, stinse farurile, stinse şi micul bec din interior şi coborî. Ceaţa era parcă mai deasă ca mai înainte, totuşi, lumina unui bec electric străbătea prin ceaţă, luminînd tocmai cele două ferestre. Nici ora nu i se părea lui O'Lary cea mai potrivită, pe stradă mai puteau trece întîrziaţi, putea fi surprins. Dar fiindcă se afla acolo, căută totuşi să facă ceva, să avanseze cu un pas în uşurarea rezolvării problemei — pentru O'Lary, chiar şi uciderea unui om nu era, în limbajul lui, decît „rezolvarea unei probleme". Aşa că se apucă să caute cîteva pietre; cu ele în mînă se apucă de un sport puţin obişnuit: luîndu-şi ca ţintă becul electric, îl sparse de la a doua zvîrlitură; strada intră cu totul în beznă.

Urcîndu-se în maşină, O'Lary trecu pe la nasul lui Matei, care dormita, un alt flacon, de data aceasta conţinînd un narcotic foarte puternic. Matei adormi buştean.

Maşina porni spre centrul oraşului şi opri în faţa unui bar. O'Lary trase perdeluţele la ferestrele maşinii, încuie uşa cu cheia şi intră în bar. Timpul cel mai potrivit pentru a rezolva problema dulăpiorului i se păru între orele trei-patru noaptea, aşa că mai avea vreo două ore de aşteptat. In bar petrecerea era în toi, jazzul făcea un zgomot asurzitor, perechile ţopăiau în ritmul strident al instrumentelor infernale; era atmosfera în care O'Lary se simţea bine, bine ca acasă la Detroit. Ceru sifon, o sticlă de whisky şi un pahar; bău încet şi începu să se gîndească la Matei; ce va face cu el? A se debarasa de el era lucru uşor, dar

oare colonelul Draw nu are nevoie de laborant? Fără îndoială, da! Cu ajutorul lui Matei se va putea mai ușor descurca printre actele lui Munte — evident mai întîi dulăpiorul și apoi vom vedea ce-i de făcut și cu Matei!

Către ora patru O'Lary plăti consumația și ieși din bar. Porni încet spre clădirea în care se afla facultatea. Matei dormea tun, horcăia. Uneori, cînd mașina întorcea după un colț de stradă, bețivul cădea cu toată greutatea pe umărul lui O'Lary, cu o mișcare din umăr acesta îl îmbrîncea din nou spre perete. În sfîrșit, după vreo cîteva minute mașina intră pe strada întunecoasă. Clădirea abia se vedea din ceață, așa că O'Lary fu nevoit să oprească, să coboare, să se strecoare în lungul peretelui pînă ce zări svastica vopsită între cele două ferestre. Cînd fu acolo, într-o clipă O'Lary își făcu planul de lucru: va trage mașina pînă sub ferestre, se va urca deasupra ei, va tăia geamul...

Dar iată că lampa din interiorul biroului lui Bilț se aprinde brusc; O'Lary avu o tresărire; involuntar trase revolverul din buzunar; așteptă lipit de perete cîteva clipe, bănuia că Hannelore i-a luat-o înainte, și că va fi nevoit să intervină cu orișice mijloace pentru a-i smulge dulăpiorul din mînă. Dar după cîteva minute auzi glasul unui om care cînta de unul singur, deci nu putea fi vorba de Hannelore.

O'Lary se desprinse de lîngă perete, traversă strada și de pe trotuarul celălalt căută să vadă ce se petrece în interiorul biroului lui Bilț. Cînd văzu un om purtînd mătura în ritmul cîntecului, începu să rîdă. Ar fi vrut să-și aprindă o țigară, dar o elementară precauție îl opri. Nu era nimic de făcut, trebuia așteptat. Strada era pustie, învăluită de ceață, iar clădirea în complet întuneric, numai cele două ferestre de la cabinetul lui Bilț erau luminate. O'Lary frînse două țigări și vîrî tutunul în gură, apoi formă cu limba un ghemotoc și începu să-l morfolească. După vreo zece minute văzu cum geamurile se deschid — în pervazul unei ferestre

el zări pe cel ce făcea curățenie. Omul scutură de cîteva ori mătura, apoi porni spre interior lăsînd ferestrele deschise, pentru aerisire. După cîteva clipe becurile lămpii se stinseră și camera de lucru a lui Bilț reintră în întuneric. Erau prea neașteptate și neintrate în prevederile lui O'Lary toate acestea, și deși bine venite, ele îl derutară în oarecare măsură ; să fie oare simplă întîmplare ? se întrebă el.

Răspunsul veni și el pe neașteptate. Alte două ferestre se luminară deodată, și— o adevărată fericire — erau tocmai în capătul celălalt al fațadei clădirii ! O'Lary porni într-acolo. Pînă ce ajunse, omul se și apucase de măturat, legănîndu-se, purtînd mătura în ritmul cîntecului reluat. O'Lary nu mai stătu la gînduri, porni în grabă spre mașină și făcu contactul. Înaintă fără nici un zgomot în lungul trotuarului. La vreo zece metri înainte de ferestrele cabinetului lui Bilț, încălcă cu mașina trotuarul, alunecînd pe lîngă perete. În sfîrșit, sub ferestre opri ; urcă deasupra mașinii, iar de acolo, fără nici o piedică, trecu prin fereastră în cabinetul lui Bilț.

Dulăpiorul, construit dintr-o ramă de stejar, avea pereți laterali din placaj. Era ușor și deci, O'Lary îl trecu fără nici o greutate prin fereastră, așezîndu-l pe acoperișul mașinii. Sări apoi jos, deschise ușa, vîrî dulăpiorul în mașină și — la drum, băiete !

Străbătu în viteză orașul, îndreptîndu-se spre sud ; își da seama că nu peste mult timp furtul va fi descoperit, că se vor porni cercetările, goana după hoț, suspectarea tuturor mașinilor — trebuia să se debaraseze cît mai în grabă de dulăpior.

Se luminase de ziuă cînd tocmai se afla în apropierea canalului Bega. Prilejul era bine venit : va goli dulăpiorul de întreg conținutul, apoi îl va arunca pe apă. Opri mașina, forță ruloul dulăpiorului, scoase toate actele ce le găsi și le puse în lada de sub perna mașinii. Scoțînd dulăpiorul, dînd să pornească spre apă, O'Lary își aruncă privirea asupra lui Matei — îl văzu

pe laborant cu ochii deschiși, urmărindu-i îngrozit toate mișcările :

— Dulăpiorul domnului profesor, l-ai furat, hoțule! începu să bodogănească Matei și încercă să coboare din mașină.

Nu putea fi vorba de explicații, nici de administrarea din nou a narcoticului, căci fără îndoială Matei s-ar fi împotrivit, așa că O'Lary fu nevoit să-i aplice o directă în maxilarul inferior. Pumnul alunecă și lovi cu atîta putere laringele lui Matei încît se auzi o plesnitură, de care O'Lary nu ținu seama. Matei rămase cu respirația tăiată, inofensiv de la prima lovitură. Ca O'Lary să fie și mai sigur de imobilitatea lui, îi trecu acum și flaconul cu narcotic pe la nas, apoi îl potrivi bine ca să nu cadă într-o parte : îi rezemă capul de perinița de lîngă perete, îi întinse picioarele. Matei nu mai făcea nici o mișcare, pleoapele i se lăsaseră în jos, nu într-atîta încît să-i acopere de tot ochii, cu care-l privea nedumerit pe O'Lary.

Un cîine începu să latre, determinîndu-l pe spion să se grăbească. Il lăsă pe Matei, luă dulăpiorul și porni cu pași repezi spre apă, unde-l zvîrli cît mai departe de mal. Dulăpiorul începu să plutească ușurel, navigînd spre Dunărea albastră, privit cu multă satisfacție de către O'Lary, care-și aprinsese o țigară și pufăia fericit ; toate îi mergeau în plin.

Intors la mașină, O'Lary porni mai departe, spre Dunăre, gonind cu viteza cea mai mare pe care i-o îngăduia drumul — de Matei parcă ar fi și uitat. Numai cînd ajunse în apropierea fluviului și se află în plină zi, își aruncă privirea și spre laborant. Văzu două dîre de sînge prelingîndu-se din colțurile gurii lui Matei — două dîre de sînge închegat, care se întindeau pînă pe pieptul hainei laborantului. O'Lary opri brusc, întrebuințînd toate frînele. Cu mîinile încă pe volan îl mai privi o dată pe Matei, apoi se repezi, îl prinse de piept, îl zgîlțîi, îi strigă numele de două-trei ori, dar Matei era aproape țeapăn, numai capul,

la zgîlţîiturile lui O'Lary, i se mai bălăbănea într-o parte şi într-alta.

— E mort! izbucni O'Lary; e mort de-a binelea! Hm! Dacă are lipsă de el colonelul, ce mă fac? Aşa-i cînd ai de lucru cu tot felul de lepădături, devii ucigaş fără voie! Ei, problema trebuie rezolvată complet; unde-l ascund?...

De abandonat în plin cîmp nu putea fi vorba, de îngropat cadavrul în marginea şoselei nici atît — Dunărea, care se vedea nu prea departe, fu hotărîtă de către O'Lary ca mormînt pentru Matei; după vreo cîteva minute, corpul lui plutea pe valurile Dunării, apoi intră în afund, ca să servească drept hrană peştilor. O'Lary gonea spre Bucureşti.

În noaptea aceleaşi zile, O'Lary se afla într-un somptuos birou al unei întreprinderi comerciale — o firmă cu aparenţe foarte nevinovate: „Import-Export-Reprezentanţe S.U.A." Acolo îşi avea reşedinţa colonelul Draw, şeful lui O'Lary, un om sucit, cu care O'Lary nu ştia niciodată cum stă.

De cîteva ore, Draw şi O'Lary cercetau cu multă atenţie documentele aflate în dulăpior. Evident, o muncă plictisitoare şi grea, căci pentru nimeni n-ar fi fost uşor să se descurce prin hîrtiile decedatului profesor Munte, — notele lui nu erau decît nişte mîzgîlituri, mai de nedescifrat decît hieroglifele egiptene. Totuşi, un mic carnet de buzunar — un notes calendaristic, cercetat cu multă atenţie, le-a dat convingerea că sînt pe urmele itinerariilor lui Munte — pe filele datate ale carneţelului, ei descifrară nume de mici localităţi, fixări de cote, de coordonate; erau însă prea multe şi prea distanţate unele de altele, unele complet necunoscute.

— Dacă l-am avea aici pe Matei, pe care zici că n-ai putut pune mîna, ceea ce-i o notă slabă pentru tine, ceea ce dovedeşte că ai început să nu mai pui suficient interes în rezolvarea problemelor, am descurca mult mai uşor hîrţoagele acestea încurcate. Da, Jack, mult mai uşor! Matei nu trebuia scăpat din

vedere! spuse colonelul Draw, cu mult reproş în ton.

O'Lary tăcu. În privinţa lui Matei ascunsese adevărul, debitîndu-i lui Draw o poveste încîlcită : Matei era şi totuşi nu mai era — în orice caz, el va face aşa fel ca naziştii să nu pună mîna pe Matei! Să fie sigur domnul colonel Draw, cînd el, O'Lary, spune un cuvînt, e bun spus!

Dar Draw nu se arăta convins, faptul că nu ştia ce-i cu Matei îl îngrijora. A nu-l avea în mînă pe Matei, însemna pentru Draw o piesă lăsată în voia soartei, pe care adversarul poate pune în orice clipă mîna. Mînios, îl privea pe O'Lary încruntat şi chiar bănuitor.

Într-un tîrziu, Draw şi O'Lary se apucară să fixeze pe o hartă punctele indicate în carneţel. De la un punct la altul, erau sute de kilometri. Unele erau prin Ardeal, altele prin Banat ; pofteşte şi te descurcă !

— Jack, spuse colonelul Draw, aprinzîndu-şi pipa ; pentru ce mi-ai adus zece mii de dolari e mult prea mult! şi se arătă foarte nemulţumit de serviciile lui O'Lary.

— Dar vă rog să înţelegeţi, domnule colonel, răspunse O'Lary ; propriu zis n-am dat nici un ban! În graba mare, căci trebuia să fac ceva cu dulăpiorul şi cu Matei acela, am uitat pe masa profesorului Bilţ teancul de banconte! Mai apoi mi-am zis că întîmplarea poate să ne folosească într-un fel şi nu m-am mai înapoiat după bani ; dar vă întreb : contează zece mii de dolari în această afacere?

— Nu-i vorba dacă contează sau nu! Interesează faptul în sine. Ceea ce afirmi tu, s-ar fi putut întîmpla unui începător, nu ţie, Jack! Nu că pun la îndoială buna ta credinţă, dar trebuie să recunoşti : uşurinţa cu care ai procedat nu-i o notă bună pentru tine! Ş-apoi, laborantul ; cum de ţi-a scăpat? Mi-ai adus actele din dulăpior, care, după cum vezi, nu ne dau decît vagi indicii, şi l-ai lăsat pe Matei în ghea-

rele naziştilor; pe Matei care poate să-i ducă cu ochii închişi pînă la zăcămînt! Neglijenţele acestea mă fac să cred că vom fi nevoiţi să te trimitem acasă, să servesti undeva într-un orăşel oarecare, urmărind micile găinării de acolo; înţelegi?

— Domnule colonel! se sezisă O'Lary; vă rog să nu uitaţi că sînt căpitan în *F.B.I.!* Nu vreau să iau cuvintele dumneavoastră drept o jignire personală şi să mă dezic de toată afacerea, ar fi sub demnitatea mea profesională, de aceea vă rog să nu mai insistaţi pe linia reproşurilor, eu îmi dau seama de greşelile mele, dar şi dumneavoastră trebuie să înţelegeţi că nu totdeauna treburile îţi pot merge din plin!

— Just! Just, Jack; dar ce ne facem acum? Actele nu ne spun prea multe, dar pe Matei l-am scăpat din mînă. Cum stingherim acţiunile naziştilor, cum facem ca să nu ajungă la zăcămînt?

— Vă rog; Jack O'Lary nu se dă bătut de la primul insucces — o să-i bat pe propriul lor teren! Cît despre Matei, fiţi vă rog fără nici o grijă, naziştii nu se vor folosi de el! răspunse O'Lary, arătîndu-se hotărît să ducă lupta pînă la capăt.

— Ei, s-auzim; cum? binevoi să surîdă colonelul, mulţumit de felul ambiţios cum punea Jack problema.

— Iată cum: convocaţi imediat pe oamenii dumneavoastră de afaceri, pe care-i aveţi aici — ei vor întocmi la repezeală acte, şi chiar mîine dimineaţă vor cere de la minister acordarea dreptului de exploatare exclusivă asupra tuturor teritoriilor călcate de către fostul profesor Munte. Nu se poate să nu intre în aceste teritorii şi acela care ascunde zăcămîntul de uraninit!

— Foarte bine, asta se poate face. Dar nu-ţi dai seama, Jack, că aceste teritorii reprezintă cîteva mii de kilometri pătraţi, zeci de mii de perimetri?

— Asta nu are importanţă, specialiştii vor determina numai ariile cu conţinut probabil de minereu; aşa că vom reduce suprafeţele la numai cîteva sute

de perimetri minieri, răspunse O'Lary cu siguranța omului care știe ce spune.
— Va costa o mulțime de parale! mormăi colonelul, om cam zgîrcit din fire, ceea ce-l făcu pe O'Lary să zîmbească întrucît îi cunoștea și această meteahnă, cu totul nepotrivită în profesiunea lor.
— Să ne zgîrcim într-o chestiune așa de importantă; mă uimiți, domnule colonel Draw!
— Ei, ei, lasă — să zicem c-o facem; la ce rezultat ajungem? întrebă colonelul, ca să se convingă dacă O'Lary deține întru totul problema.
— Vom ajunge acolo că nimeni nu va mai putea face vreo săpătură sau vreun sondaj pe perimetri obținuți de noi prin interpușii noștri — e cașicînd am deveni stăpîni asupra prezumtivului zăcămînt! În felul acesta li-l suflăm naziștilor de sub nas; nu-i de-ajuns deocamdată?
— Și dacă pe perimetri obținuți prin prietenii noștri nu se află nici urmă de uraninit?
— Zăcămîntul există, asta fără nici o îndoială. Totul e ca să ne grăbim, să fim în posesiunea dreptului exclusiv de explorare înainte ca ei, pe o cale oarecare, să ajungă la cunoștința locului și să ceară ei, prin societățile lor de aici, același drept exclusiv de explorare și eventual exploatare!
— Bine, Jack; văd c-ai rămas tot băiat deștept și descurcăreț; să facem așa după cum spui... Totuși, eu îți recomand să nu-l abandonezi pe Matei!
— Nici vorbă! izbucni O'Lary; o să li-l suflu la prima ocazie, și asta poate chiar înainte de a destăinui ceva, căci... de, s-ar putea ca naziștii să nu aibă nici o cunoștință. S-ar putea să fi intervenit alții, tot așa de interesați ca și noi ca zăcămîntul să nu ajungă în mîna hitleriștilor! minți O'Lary, ca să complice și mai mult, să poată mai apoi să-și asume merite și mai mari.
— Care? Cine? întrebă plin de curiozitate colonelul Draw.
— Să zicem, englezii!

— Crezi c-au aflat şi ei de existenţa unui zăcămînt uranifer aici ?

— Cum am aflat noi, şi-am pornit pe urma scorpiei aceleia, de ce n-ar fi aflat şi ei ? Ce, noi sîntem mai cu moţ ca ei ? Şi, la drept vorbind, nici n-ar fi rău să fi pus ei mîna pe laborant şi nu nazista !

— Nu, nu ; nu vreau ! izbucni Draw şi, ridicînd receptorul, dădu dispoziţii secretariatului întreprinderii cu aparenţă economică, pe care americanii o aveau în Bucureşti, să invite de urgenţă pe domnii : Blejoiu de la „Aurom" ; Moţăşescu de la „Petrom" ; Comancea de la „IMRA" — şi, deşi era trecut de miezul nopţii, după vreo jumătate de oră, toţi cei chemaţi răspunseră la invitaţia stăpînului, oprind luxoasele lor limuzine ici şi colo, în lungul străzii pe care se afla sediul firmei condusă de colonelul Draw. În aceeaşi noapte fură mobilizaţi inginerii şi geologii întreprinderilor respective. Oamenii lucrară pînă la ivirea zorilor. A doua zi, fiecare întreprindere romîno-americană înainta Direcţiunii Minelor din Ministerul Industriei cîte un vraf de cereri, însoţite de planuri şi expuneri tehnice şi tot ce formal se cerea pentru acordarea dreptului exclusiv de explorare asupra a sute de perimetri minieri.

Directorul general al minelor nu se arătă de fel surprins de avalanşa aceasta de cereri. Cînd punea pe fiecare scurta sa rezoluţie aprobatoare, el se gîndea la contul său de la bancă, şi pe drept cuvînt : a doua zi, contul i se ridică, deodată, la peste cinci milioane de lei.

— Noroc, Jack ! ciocni colonelul Draw un pahar de şampanie cu O'Lary, după ce totul fusese pus la punct ; să sperăm c-am făcut o afacere bună !

*

Dar domnişoara dr. Hannelore Schmidt ce-o fi făcînd în timpul acesta, după insuccesul pe care l-a avut şi încurcăturile pe care le-a provocat ?

E tot noapte şi ea se află în cabinetul excelenţei sale domnului baron von Killinger, *Gauleiter*-ul lui Hitler în Romînia, ascultă bădărăniile domnului baron, uimită de îndrăzneala pe care şi-o lua faţă de dînsa, spunîndu-şi: „E cel mai grosolan dintre junkeri, şi în afară de asta e şi prost; cum am putut să mă las ameţită de omul acesta acum patru ani?"

Cînd în sfîrşit baronul încetă, domnişoara Hannelore se ridică de pe colţul biroului pe care sta, şi-i spuse cu tot dispreţul:

— Eşti o brută, domnule baron! O brută care nu pricepe nimic! Nu zic, nici eu nu m-am purtat mai inteligent decît un boboc de gîscă care abia începe să dea din aripi, dar dumneata eşti prost sadea; o insuficienţă congenitală, probabil! Trebuie să-ţi spun deschis, după ieşirea dumitale de adineauri, nu mă mai pot aştepta la nimic din partea excelenţei tale! Aşadar, fă bunătatea şi telefonează inginerului Schön de la „Solagra", e singurul om cu cap din toată banda de aici... Şi să nu-ţi mai permiţi să vorbeşti altădată cu mine cum ai vorbit acum, că-ţi zbor creierii!

Vă închipuiţi poate că, auzind cuvintele Hannelorei, domnul baron von Killinger s-ar fi simţit grav insultat şi, în consecinţă, ar fi început să spumege de mînie şi să se repeadă la ea, şi praf s-o facă? Nu, doamne fereşte — el a început să se desumfle ca un balon căruia i s-a făcut o înţepătură şi să devină din ce în ce mai mic şi mai umil. Şi pe bună dreptate: în ierarhia teroarei hitleriste, domnişoara Hannelore Schmidt era plasată pe o treaptă mai înaltă, avea mai mare vechime decît baronul, carnetul ei purta un număr cu mai bine de o mie de unităţi mai mic.

— *Parteigenossin Schmidt,* dar asta, asta, să mă ierţi; dar cuvintele dumitale... La ,dracu', sînt doar ambasador! îngăimă el şi dădu să plece, pentru a da dispoziţii ca inginerul Schön să vină urgent la ambasadă.

— Aşteaptă o clipă — îi spuse poruncitor Hannelore. Ea trecu la biroul lui von Killinger, se aşeză pe fotelul cu spetează înaltă, luă o bucată de hîrtie, puse mîna pe condei şi începu să redacteze o telegramă cifrată pentru Berlin. Telegrama avea cam următorul cuprins: „Firul interceptat, aşa cum aţi bănuit; lucrez cu Schön; trimiteţi echipa de alpinişti — 313". După ce termină de redactat telegrama, se adresă din nou baronului: Expediaz-o imediat, iar cînd te întorci adă-mi un pahar cu apă, ca să iau un calmant.

Excelenţa sa se supuse. Luă telegrama, îşi aruncă pe furiş ochii pe ea, şi, necunoscînd cifrul Hannelorei, se îngrozi: oare nu cumva m-a lucrat? îşi spuse. Întorcîndu-se din nou cu faţa spre Hannelore, o privi rugător, vrînd parcă să-i amintească de trecut, cînd totuşi... dar nu îndrăzni să-şi deschidă gura, ci, mişcîndu-se greoi, se îndreptă spre uşă. După vreo cinci minute se întoarse cu o tavă în mînă, pe tavă se afla un pahar cu apă:

— Cianură? întrebă Hannelore.

— Hanne, mă crezi un criminal aşa de ordinar? făcu von Killinger cu cel mai micros ton.

— O, o! surîse cu sarcasm Hannelore — apoi scoase din poşetă un bulin şi-l puse pe limbă; mirosind mai întîi apa, bău întreg paharul.

— Hanne dragă, începu împăciuitor von Killinger; iartă-mi ieşirea pe care am avut-o, te rog... Trebuie să înţelegi: eu sînt acela care răspund faţă de *Führer* de tot ce se întîmplă în colţul acesta de lume! Ce va spune cînd va afla că afacerea asta, despre care savanţii i-au vorbit atîtea şi în care îşi pusese mari nădejdi, ne-a scăpat din mînă? La ultima întrevedere pe care am avut-o cu el, pe semne entuziasmat de spusele celor care supraveghează munca savanţilor şi tehnicienilor, mi-a vorbit în aşa fel de parcă ar fi avut globul pămîntesc pe palmă şi nu i-ar mai trebui decît zăcămîntul ăsta blestemat de uraninit ca să strîngă mîna şi să spună lumii: „Te su-

pui mie sau nu? De nu, strîng; strîng pumnul şi te zdrobesc!"

— Eşti un nepriceput; asta eşti, domnule baron! răspunse Hannelore, care nu înţelegea să păşească pe puntea de apropiere pe care von Killinger i-o întinsese. Îmi vine a crede că mintea dumitale e tot aşa de întunecată ca şi noaptea aceasta de decembrie; iartă-mă că ţi-o spun! Ce-am scăpat din mînă, zăcămîntul? Dar ce-i zăcămîntul? Un pumn de nisip care să ni se strecoare printre degete? N-am scăpat nimic; să-ţi intre asta în cap şi să nu-ţi mai umble gura, alarmînd! Cînd va veni inginerul Schön să faci bunătatea şi să ne laşi singuri, fiindcă şi aşa nu ne poţi fi de nici un folos!

— Bine, Hanne, dacă tu spui aşa... dacă tu... doamne, cum pot fi femeile; cum pot uita aşa de repede! mormăi baronul, ca o aluzie la trecutul lor.

— Hai, hai — murmură Hannelore şi fără să-i mai acorde vreo atenţie, începu să-şi facă ordine în hîrtiile din servietă.

Nu peste mult timp îşi făcu apariţia inginerul Schön de la „Solagra" — o societate hitleristă în aparenţă foarte nevinovată, care pentru ochii lumii se ocupa şi cu unele tranzacţii de cereale, dar, în realitate, era o oficină de spionaj şi propagandă, tot aşa ca şi aceea a americanilor, cu singura deosebire că Draw făcea mai mult spionaj şi mai puţină propagandă.

Inginerul Schön era un bărbat înalt şi uscăţiv în vîrstă de vreo patruzeci de ani. Avea ochii mici, verzui, aproape imobili, faţa rasă, palidă. Două cute care porneau de la baza nasului îi dădeau o înfăţişare de om blazat. Era îmbrăcat după ultimul jurnal englezesc de modă şi purta hainele cu o neglijenţă vădit englezească.

— Aaa! Domnişoara H. S.; încîntat că vă întîlnesc! spuse el înclinîndu-se. Dar încîntarea despre care amintise nu lăsase nici o urmă vizibilă pe faţa sa lipsită de orice expresie.

— Ia loc — spuse scurt Hannelore. Cred că eşti în curent cu dificultăţile pe care le-am întîmpinat în misiunea mea şi că-ţi închipui pentru ce te-am chemat ?

— Da ; în oarecare măsură, da ! răspunse inginerul Schön, aşezîndu-se într-un fotel. Da, se pare c-aţi avut un eşec — aşa se întîmplă uneori !

— Aşa-i, am avut un eşec, trebuie să recunosc. Sînt mulţumită c-ai fost informat. In acest caz nu mai e nevoie să-ţi mai relatez toate cele ce s-au întîmplat, răspunse Hannelore fără nici o rezervă.

— Îmi permiteţi ? scoase inginerul Schön o ţigară englezească din portţigaretul său, oferindu-i una şi Hannelorei. In timp ce fumăm, v-aş ruga să binevoiţi a-mi mai da unele amănunte !

— Spre pildă ?

— Spre pildă — ce s-a întîmplat cu evreul nostru, cu savantul Roth : mai este el în stare să lucreze după accidentul pe care şi l-a provocat ?

— Evident ! A fost doar un act nesocotit. Pe semne a luat asupra sa insuccesul meu, şi de teamă să nu fie şi el tras la răspundere, sau... altă explicaţie nu găsesc ! Dar va lucra şi încă bine de tot : moartea pe care a avut-o în faţă, îl îngrozeşte acum mai mult ca oricînd. Şi chiar dacă accidentul ar fi avut un desnodămînt tragic, crezi că Roth e absolut indispensabil în misiune, că altul nu l-ar putea înlocui ?

— Trebuie să cred şi eu, aşa cum au crezut şi cei de la Berlin, cînd vi l-au pus la dispoziţie. Dacă ar fi avut alt savant în domeniul practic al cercetărilor în legătură cu zăcămintele de uraninit, nu v-ar fi împovărat cu un evreu ! Dealtfel, eu, ca inginer, îi cunosc lucrările şi vă pot spune cu certitudine : e singurul în măsură să facă tot ce trebuie în problema ajungerii la un rezultat bun ! Din păcate, realitatea e aceasta, şi trebuie să fiţi mulţumită că nu i s-a întîmplat nimic şi că va putea lucra. Mi-aş mai

permite să vă întreb, ce-i cu profesorul romîn, cu dr. Ion Bilț?

— Bilț? Ce-aş putea să-ți spun? De la prima întîlnire, am avut impresia, omul ăsta s-a fixat pe o poziție de adversitate, iar mai apoi am avut şi dovada că de fapt a fost cumpărat; el trebuie să-şi primească pedeapsa! răspunse, plină de ciudă şi furie, Hannelore.

— Vă înşelați; sînt mai mult ca sigur că Bilț n-a avut nici un amestec. S-ar putea ca impresia dumneavoastră să fi fost întemeiată, dar nu el a fost acela care a dosit dulăpiorul, cît despre răpirea lui Matei, e o absurditate a o pune în cîrca lui Bilț!

— Cum aşa?... Poate nu chiar el, cu mîna lui, dar — în complicitate cu el — cineva despre care am fost avizată vag, şi mă întreb din partea cui: a englezilor, a ruşilor poate?...

— Nu; din partea americanilor!

— Priveşti dolarii ca un indiciu? întrebă Hannelore.

— Nu; au dat dolari cu scopul de a deruta, să se creadă că nu sînt ei. E un truc ieftin, şi mă mir că l-au întrebuințat, mai ales că cel care l-a întrebuințat e unul dintre cei mai destoinici agenți ai lor, aşa numitul Jack! Că el a furat dulăpiorul, sînt sigur, acțiunile lor următoare mi-au dat această certitudine, dar pe Matei nu sînt sigur că l-au făcut ei dispărut şi asta mă cam îngrijorează şi mă face să mă întreb: mai poate fi şi a treia putere interesată în afacerea zăcămîntului romînesc de uraninit? Problema trebuie rezolvată şi din acest punct de vedere; trebuie să ştim precis ce s-a întîmplat cu laborantul!

— Bine, foarte bine — toate acestea, intră, ca să zic aşa, în sfera dumitale de activitate; dar ce fac eu, cu misiunea mea, cu însărcinarea pe care am primit-o? Înainte de a te chema, am telegrafiat la Berlin. Am cerut să trimită cît mai curînd posibil echipa, ca misiunea să-şi înceapă activitatea. În ultima analiză, am gîndit eu, spațiul nu-i prea vast; cercetînd

cu pricepere şi minuţiozitate, tot trebuie să dăm noi peste zăcămînt! spuse Hannelore, iar Schön se grăbi s-o aprobe:

— Perfect! Aţi procedat aşa cum trebuia; misiunea îşi începe lucrările, iar celelalte rămîn pe seama mea, între timp se vor rezolva toate, deci nici o îngrijorare, mai ales că noi sîntem aici, iar ceilalţi, americani sau englezi, sînt departe! Totuşi, cred că ar trebui să ne gîndim şi la profesorul Bilţ, dacă am reuşi să ni-l cîştigăm, în activitatea misiunii el ne-ar fi de mare folos; ce spuneţi?

— De acord — răspunse Hannelore. N-am nimic cu omul, mai ales acum, după ce m-ai asigurat că el n-ar fi avut nici un amestec; întrebarea e, cum să ne apropiem de el, mai ales acum, după cele întîmplate?

— Da, mă tem că va fi cam greu, multe trebuie să fi pătimit de atunci! Vorbesc în cunoştinţă de cauză, căci îi cunosc pe camarazii noştri romîni. Totuşi, avem o scuză: direct, noi nu l-am făcut să sufere cu nimic. Deci cred c-ar trebui să ne prezentăm în faţa lui Bilţ ca salvatorii lui, şi s-ar putea să ne şi ia ca atare, dacă l-am scoate din ghearele legionarilor. După multe suferinţe, omul devine mai maleabil, aşa că s-ar putea să se pună cu totul la dispoziţia salvatorilor săi, adică a noastră! îşi permise să surîdă cinic inginerul Schön.

Discuţia a mai continuat cîtva timp, apoi cei doi au hotărît ca chiar în dimineaţa zilei următoare să se îndrepte în goana maşinii spre Timişoara, pentru a lua contact cu Bilţ şi a încerca, pe orice cale, să-i cîştige colaborarea.

Dar, de fapt, ce s-o fi întîmplat cu On Bilţ? Acum cînd cunoaştem cele petrecute cu ceilalţi eroi ai povestirii noastre, să ne îndreptăm privirile şi asupra principalului erou.

Sărmanul On Bilț, el suferea chinuri grele în beciurile poliției legionare! Schön nu se înșelase de fel. Era vai de capul lui Bilț, sau mai bine zis de trupul lui! Să nu vă închipuiți că schingiuitorii lui Bilț întrebuințau, ca alți teroriști, metode rafinate de investigație — nu, doamne ferește! Ei erau băieți simpli, nu apelau la metode străine patriei — vorba ceea: bătaia e a romînului! Deci profesorul On Bilț fu bătut leașă: udat cu apă cînd își pierdea cunoștința și apoi iar bătut. Bine, veți zice dumneavoastră, dar de întrebat nu l-au întrebat nimic, ca să vadă dacă-i vinovat sau nu? Nu! De ce să-l mai întrebe? Ce nume are, știau! Că nu-i de-ai lor știau deasemenea! Ce să-i mai intereseze altăceva? Cît despre Matei, că l-a ucis Bilț sau nu, asta nu prezenta vreo importanță. Important era doar faptul în sine, important și bine venit, căci puteau bate monedă propagandistică pe prezumtiva asasinare a lui Matei. Iar în ceea ce privește dispariția dulăpiorului, nu era treaba lor, chestiunea îi depășea. Era treaba siguranței, și a acelor care aveau interes să cunoască conținutul actelor din dulăpior!

Dar iată că în raza noastră vizuală apar deodată doi inși și iau loc printre eroii episodici ai povestirii noastre — sînt doi oameni ai justiției; arhangheli cu sabia dreptății în mînă! Primul e procurorul Mihail Hapca, iar celălalt căpitanul Gabriel Năpastă — comisar al justiției militare. Acești doi reprezentau justiția oficială — căci exista, după cum se știe, și o justiție verde, neoficială. Hapca și Năpastă au intrat în fierbere chiar din prima zi — cele scrise în fițuica fascistă locală le stîrnise toate veleitățile de inchizitori, îi întărîtase în cea mai mare măsură, dar — dar nimeni nu-i sesiza! Hapca și Năpastă telefonau tot mereu domnului decan Caragaț, însă primeau numai răspunsuri evazive. Caragaț prefera justiția legionară în locul celor oficiale — civilă sau militară. „E mai înțelegătoare justiția asta, a băieților, dacă-i faci pe voie, ei nu se încurcă

în forme!“ spunea domnul Caragaţ, şi pe bună dreptate; justiţia verde a băieţilor nu se încurca nici de fel în forme.

Cei doi arhangheli ar fi rămas să fiarbă multă vreme în propria lor întărîtare, dacă nu s-ar fi întîmplat un fapt banal: un ţăran ştiutor de carte, care citise în gazetuţa aceea fascistă reportajul în care se vorbea, între alte multe, şi despre dispărutul dulăpior, ducîndu-se la ogor cu un cărucean de gunoi, zări, sub o tufă de salcie, plutind un obiect de lemn; coborî în apă şi scoase pe mal dulăpiorul dispărut.

Naiv ca toţi oamenii de bună credinţă, om pătruns de cultul justiţiei, temător de legi, ţăranul, dîndu-şi seama că-i vorba despre dulăpiorul furat, l-a pus în căruţă şi a pornit în grabă spre oraş, la dom'procuror.

Prezenţa dulăpiorului, declaraţia ţăranului, au fost deajuns pentru ca cei doi arhangheli să se sesizeze şi cu sabia justiţiei în mînă să coboare de la înălţimea lor pînă în beciul poliţiei legionare, reclamîndu-l pe făptaş.

În tot răul e şi un bine: afacerea s-a complicat şi mai mult, după cum vom vedea, dar soarta lui On Bilţ s-a schimbat în oarecare măsură în bine; a scăpat de bîtele celor cu cămaşă verde. Bietul de el, cei doi arhangheli l-au găsit mai mult mort decît viu! Au trebuit să-l pună pe o brancardă, căci cu toată buna lui voinţă nu se putea ţine pe picioare. Brancarda a fost aşezată pe podeaua dubei negre — împrumutată colegial de către chestorul verde — şi aşa, deşi nu era ajunul sfîntului Gheorghe sau a sfîntului Dumitru, On Bilţ a fost mutat în arestul tribunalului.

Acolo stătea lungit pe un pat destul de comod şi era singur într-o „rezervă“, o celulă de patru metri pătraţi. Fireşte, după întunecimea din beciul verzilor, noua lui situaţie putea fi considerată drept o adevărată fericire!

Dar uneori și fericirea strică și încurcă lucrurile: chiar a doua zi după mutarea lui On Bilț, domnișoara Hannelore Schmidt opri mașina în fața sediului legionar, și ceru să fie prezentată pe dată camaradului comandant.

Camaradul comandant era beat; o primi pe Hannelore cu un rînjet, și căută să pară curtenitor, curtenie de brută beată, care o scîrbi peste măsură pe Hannelore:

— Îl vreau pe dr. Ion Bilț; și asta neîntîrziat! spuse ea.

— Regretele mele — rînji din nou bruta; nu-l mai am. L-am predat celor care slujesc doamnei cu ochii legați, cu cumpăna și spada în mînă!

— Ce vrei să spui? întrebă nedumerită Hannelore, căci nu-l înțelesese.

— Că nu-l mai am; că l-am predat justiției! răspunse comandantul cămășilor verzi.

— Cînd?

— Ieri!

Hannelore nu mai așteptă alte explicații, se întoarse, dădu să iasă — cînd fu pe prag mai întrebă răstit:

— Ați predat și dolarii?

— Dolarii? Ce dolari? și instantaneu, în mod involuntar, bruta puse mîna pe revolverul pe care-l avea pe masă; întrebarea îl scosese din sărite.

Hannelore știa prea bine — dolarii, era de așteptat, se evaporaseră — ea întrebase doar ca o indirectă amenințare, pentru a-i aminti că ea știe, și că, la o adică, poate să folosească contra lui acest fapt.

Ieși în grabă, fără să mai aștepte alt răspuns și, așezîndu-se la volan, porni cu mare viteză spre cafeneaua Carlton, unde-l lăsase pe inginerul Schön.

— Ei? întrebă acesta, cînd Hannelore coborî din mașină.

— Nimic; profesorul Bilț nu se mai află în mîna lor!

— Cum așa?

— Da. S-a amestecat în afacere justiția; iată o nouă complicație! Vom fi nevoiți să ne adresăm procurorului, iar dacă vom întîmpina rezistență, să-l punem pe baron să-l ceară cu adresă; ce zici? întrebă Hannelore, Schön fiind mai versat în treburile romîneşti.

— Cred că nu trebuie s-o facem. Să nu stîrnim prea mult şi pe prea mulți, să ne descurcăm cum vom putea. Numai in extremis să facem uz de o intervenție diplomatică. cînd vom uza toate celelalte căi!

— Mă voi prezenta tot ca reprezentanta Universității din Berlin, asta impune! spuse Hannelore.

— Da, evident; iar ca încercare mai putem depune pentru inculpat şi o garanție bănească, principalul e să-l scoatem afară, să-l avem în mînă şi la dispoziția noastră; dar mai întîi hai să dejunăm!

După vreo trei sferturi de oră, răstimp în care se ospătară din abundență cu cafele, şuncă şi ouă, porniră spre palatul justiției, convinşi că problema eliberării lui Bilț nu-i greu de rezolvat, iar ca o consecință a eliberării, Bilț va fi foarte mulțumit să se pună la dispoziția şi sub protecția lor.

5

In limbajul culorilor, albul nu reprezintă niciodată sinistrul — cu toate acestea nimic nu poate da o impresie mai sinistră ca albul interiorului unei celule de închisoare. E aşa de monotonă această culoare, aşa de neexpresivă, de agasantă cînd o ai permanent în faţă, încît preferi să nu mai deschizi ochii, să trăieşti în întuneric, unde totuşi prin ochii minţii poţi avea o bogată variaţie de culori.

În celula cu pereţii văruiţi în alb, On Bilţ stătea întins pe patul său. Ţinea ochii închişi, iar ca să nu stîrnească durerile trupului, nu-şi mişca nici degetul cel mic, părea cu totul inert, numai gîndurile-i alergau de colo-colo : cînd la Hannelore, cînd la profesorul

Roth, cînd la Matei şi O'Lary. Amintirile în legătură cu Hannelore îi zbuciumau sufletul, cele în legătură cu Roth i-l linişteau. Era fericit că în împrejurări aşa de critice, el totuşi putuse să facă un bine acestui sărman prigonit, uşurîndu-i soarta, redîndu-i în parte siguranţa că una din faptele lui, care ar fi fost considerată de către nazişti ca foarte gravă, rămîne pentru totdeauna înmormîntată.

În ceea ce-l priveşte pe O'Lary, gîndurile lui Bilţ erau cît se poate de confuze: dulăpiorul a dispărut şi o dată cu el a dispărut şi Matei, să fi fost mîna lui O'Lary care a operat? Dacă da, atunci fără îndoială cu Matei s-a isprăvit! Cît despre dulăpior şi actele care se aflau în el, foarte bine că s-a întîmplat aşa. O dată în stăpînirea lui O'Lary, niciodată nu va mai ajunge Hannelore cu naziştii ei să ia cunoştinţă de ele. Oare? Oare aşa să fie? În lumea asta plină de ciudăţenii, s-ar mai putea vedea şi o alta: pe de o parte război, pe de alta colaborare! N-ar fi nici primul, nici ultimul caz! Nu, nu; ar fi prea de tot! Lasă, e mai bine aşa, oricum, au şi ei interesul ca Hitler să nu aibă un atu aşa de puternic în mînă!

Uneori dispăreau din gîndurile lui toţi aceştia şi apărea Marta: vai, Marta, sărmana de ea, cîte i-a fost dat să îndure! Ce-o fi făcînd acum? Cît ţinea ea la micul ei cămin, cu cîte strădanii l-a înjghebat, cum l-a înfrumuseţat, cum — punînd ban lîngă ban — cumpăra cînd una, cînd alta, pînă şi portretul acela al Cavalerului Medieval! Şi iată că toate s-au prăbuşit acum! Astăzi e joi — obişnuit, în menu-ul Martei, joia e supă de carne cu găluşte de griş şi rasol. O să mai spună şi astăzi: Onule, iar nu mi-au reuşit găluştele de griş! Dar, de fapt, de ce nu-i reuşesc? Şi spiritul analitic al omului de ştiinţă intră în funcţiune, abătîndu-i pentru mult timp gîndurile de la preocupările cele grele şi negre. Aproape o oră întreagă, Bilţ întoarse şi pe o parte şi pe alta problema preparării găluştelor de griş; unde trebuie căutată greşeala Martei? În cantitatea de griş în raport cu ma-

teria coagulantă, albuşul de ou? In temperatura de fierbere? Unde poate fi? Şi tot aşa, analizînd, punînd întrebări, dînd răspunsuri, izbucni deodată:

— Ce stupidităţi îmi trec prin minte! Lumea se pîrjoleşte în războiul aprins, Hitler caută noi arme de distrugere, iar eu îmi frămînt mintea cu felul cum trebuie preparate găluştele de griş!... Oare planurile lui criminale vor reuşi? Nu, e peste putinţă: răul, pînă la urmă, n-a învins niciodată binele! Adevărat grăieşte domnul Hans: zugravul tot o să-şi frîngă pînă la urmă gîtul! Pînă la urmă! Dar pînă atunci? Şi dacă, totuşi... Nu, nu, refuz să cred! Cam toţi tiranii care au întunecat cîtva timp cerul istoriei, au sfîrşit-o prost, în sînge; nu cred ca istoria să se dezică de data aceasta!...

„Dar mai ştii! îşi spuse Bilţ într-un tîrziu şi alte gînduri îi veniră în minte: dacă nu încerc să scap de aici, brutele astea verzi s-ar putea să-mi facă de petrecanie într-o noapte! Trebuie să încerc o evadare; numai liber fiind mă pot opune forţelor răului! O evadare! Dar cum? Ei, cum, cum? Cutează şi vei reuşi! Numai dacă m-aş mai întrema puţin; să nu mai simt durerile astea nesuferite! Somnul se spune că reface, că tămăduieşte, ia să încerc să dorm; să dorm cîteva zile şi nopţi la rînd!"

Şi On Bilţ strînse şi mai tare pleoapele şi începu să numere în gînd: unu, doi, trei, patru — ca să-şi provoace somnul — dar deodată, fără nici o ciocănitură, fără nici un avertisment, uşa se deschise uşurel şi în celulă păşi primul-procuror Hapca, însoţit de către unul dintre grefierii parchetului.

Intre Hapca şi Năpastă se dăduse o adevărată luptă: procurorul civil Hapca îl vroia pe Bilţ pentru el; Năpastă, comisarul justiţiei militare, îl calificase drept trădător şi spion şi nu aştepta decît să-l aibă în mînă, ca să-i „trîntească" un proces de înaltă trădare şi spionaj. Pentru moment însă Bilţ era găzduit de către Hapca, iar Năpastă îşi frămînta doar mintea cum să facă să i-l smulgă.

— Doarme! șopti Hapca, cînd își îndreptă ochii spre fața lui Bilț.

— Cred și eu; după cîte a pătimit în beciul legionarilor, mă mir că mai și răsuflă! răspunse grefierul.

— Trezește-l! porunci Hapca.

Grefierul se apropie de patul lui Bilț, puse mîna pe umărul lui și-l zgîlțîi ușurel. On Bilț deschise ochii. Îl văzu la capătul celălalt al patului pe Hapca, îl recunoscu și închise din nou ochii.

— Inculpatule, începu oficial, solemn și grav, procurorul Hapca: numele dumitale, profesiunea, domiciliul, locul și data nașterii!

— Intrați mai bine în fond, interveni grefierul, gata să pună pe hîrtie eventualele declarații ale lui Bilț.

— Formalitatea trebuie îndeplinită! spuse cu aceeași gravitate procurorul Hapca; totuși, ascultă sfatul grefierului și trecu la fondul interogatorului:

— On Bilț, rosti el, ești învinuit de furt și omucidere, ambele făptuite cu premeditare, și după toate probabilitățile la îndemnul și în interesul unei puteri străine; ce ai de mărturisit? Te avertizez că te afli în fața justiției, că trebuie să spui adevărul și numai adevărul!

Nici un răspuns. Bilț parcă-și pusese lacăt pe buze — își deschise doar ochii și-și aținti privirea spre procuror; cu toate suferințele sale abia putea să-și stăpînească rîsul — mutrele celor doi erau extrem de grotești în grava lor solemnitate.

— Te pomenești că și-a pierdut auzul și graiul! spuse Hapca după trecerea cîtorva clipe; ce ne facem în cazul acesta?

— S-ar putea! rosti grefierul, scărpinîndu-se cu vîrful peniței în păr, profund îngîndurat.

— Ratează întreaga afacere! se arătă temător domnul procuror Hapca.

— Da! făcu grefierul; și ar fi păcat!

— Mie-mi spui!

— Ah! băieții ăștia teribili; s-au cam întrecut de data aceasta! exclamă procurorul.

— De, fac şi ei ce pot, ce se pricep... reflectă grefierul, căruia brutele verzi îi erau oarecum pe piac. Domnule prim, eu aş zice să încercăm metoda întrebărilor şi răspunsurilor scrise, s-ar putea ca văzul şi raţiunea să nu şi le fi pierdut; ce spuneţi?

— Da; hai să încercăm! şi procurorul Hapca luă din dosarul grefierului o bucată de hîrtie, scoase stiloul şi formulă prima întrebare: „Acuzat, cum l-ai ucis pe laborantul Matei şi unde i-ai ascuns cadavrul? Nu nega, fiindcă dulăpiorul l-am aflat, el e primul corp delict la dispoziţia justiţiei!"

Hapca întinse hîrtia grefierului, spunînd:

— O să-l zăpăcească din prima clipă, şi de cumva mai poate raţiona, o să mărturisească prin scris totul!

— Da, e bine formulată întrebarea — e ca o directă, izbeşte drept în faţă!

Hîrtia fu pusă în faţa ochilor lui Bilţ, cei doi slujitori ai justiţiei aşteptînd gravi rezultatul.

— La dracu'! izbucni Bilţ; ieşiţi afară şi daţi-mi bună pace, dobitocilor!

— Vede! Aude! Vorbeşte! rostiră deodată, în acelaşi ton, Hapca şi grefierul.

Mai apoi Hapca îşi dădu seama că fuseseră insultaţi — refăcîndu-şi la repezeală atitudinea solemnă şi gravă, începu:

— Acuzat! atitudinea dumitale ireverenţioasă, insultătoare faţă de justiţie, nu face decît să-ţi agraveze situaţia şi să ne convingă şi mai mult de vinovăţia dumitale! Eşti învinuit de uciderea unui om, precum şi de furtul unui dulăpior ce ascundea acte de mare importanţă pentru stat, pentru siguranţa publică, pentru apărarea patriei; mărturiseşte deci şi nu încerca să îngreunezi bunul mers al justiţiei!

Lui Bilţ îi venea să-i scuipe, dar gura îi era uscată, aşa că nu putu decît să le arunce o căutătură de profund dispreţ.

— Răspunde, acuzat! se auzi din nou glasul procurorului Hapca, de data aceasta mai tăios ca lama spadei zeiţei cu cumpăna dreptăţii în mînă.

— Puneţi-mă în faţa cadavrului lui Matei! îi veni în minte lui Bilţ să spună; cred că aşa se obişnuieşte, nu? Reconstituiţi crima, procedaţi după tipicul obişnuit, nu veniţi aici să mă plictisiţi cu prostiile voastre!

— Eşti nu numai un criminal, un hoţ şi un trădător de patrie, ci eşti unul dintre cei mai rafinaţi criminali, hoţi şi trădători! bolborosi procurorul Hapca; turbînd de mînie, ieşi urmat de grefier.

— La drept vorbind, inculpatul are dreptate — îndrăzni grefierul, cînd fură pe coridor.

— N-am nevoie de părerea dumitale! răspunse Hapca şi deodată se opri din mers.

Din lungul coridorului, în paşi cadenţaţi, milităreşti, se apropia Năpastă, comisarul justiţiei militare. Era însoţit de trei ostaşi cu baionetă la armă şi părea hotărît să ia cu asalt întreg penitenciarul.

— Nu-ţi permit; nu-ţi permit! strigă procurorul Hapca, cînd îl văzu pe Năpastă.

— Am onoarea să vă salut, surîse jovial căpitanul Năpastă; de ce nu-mi permiteţi? E vorba doar de un simplu post. Am unele informaţiuni, continuă cu ton misterios şi împăciuitor Năpastă, interesul nostru e ca să fie bine păzit, să nu ne trezim cu vreo surpriză; faceţi chestie de ambiţie dintr-un caz aşa de important pentru toţi?

— Nu, nu fac, dar trebuie să înţelegeţi, îmi aparţine! răspunse Hapca, mai îmbunat.

— De sigur, pentru moment vă aparţine, însă latura cea mai gravă a cazului e de competinţa noastră!... A mărturisit crima, furtul, trădarea? întrebă Năpastă.

— N-a mărturisit nimic, fiindcă-i o bestie înrăită, dar n-o să-i meargă! răspunse Hapca, şi porni, îndreptîndu-se către scara ce ducea la etajul superior, unde-şi avea cabinetul.

În urma lui, la răsunătoarea comandă a căpitanului Năpastă, o santinelă fu postată în dreptul uşei celulei lui Bilţ.

*
* *

Cînd procurorul Mihail Hapca intră în cabinetul său, de pe canapeaua tapisată cu muşama ce se afla lîngă perete se ridicară domnişoara dr. Hannelore Schmidt şi inginerul Schön.

— Dumneavoastră sînteţi domnul prim-procuror Hapca ? întrebă Hannelore cu cea mai ingenuă voce ; sînt dr. Hannelore Schmidt, de la Universitatea din Berlin ! şi Hannelore scoase din poşetă aceeaşi hîrtie cu antetul şi ştampila Universităţii din Berlin, care-l făcuse pe domnul Caragaţ să fie aşa de serviabil faţă de ea.

Hapca citi posomorît, fără grabă, apoi o privi furios :

— Se adresează decanului Facultăţii de ştiinţe, nu mie ! grăi el.

— Evident ; dar omul în cauză se află actualmente în cercetarea dumneavoastră ; e vorba de profesorul dr. Ion Bilţ — un tînăr om de ştiinţă, de care universitatea noastră se interesează în foarte mare măsură şi cu care aş dori să vorbesc cît mai curînd ; de aceea, vă rog...

— Imposibil ! Regret ! Pînă la încheierea cercetărilor e cu totul imposibil ! rînji domnul Hapca şi adăugă : e învinuit de omucidere şi furt, de trădare de patrie, şi alte multe... cred că înţelegeţi refuzul meu ?

— Serios ? ! făcu Hannelore, abia putîndu-şi stăpîni rîsul.

— Foarte serios ! răspunse prompt Hapca.

— Totuşi ! încercă din nou Hannelore, cu glas şi mai mieros.

— Regret !

Atunci interveni inginerul Schön, făcînd cu primele degete de la mîna dreaptă gestul numărării banilor :

— Sîntem dispuşi să depunem o cauţiune pentru eliberarea provizorie a profesorului Bilţ... şi în afară

de asta... şi Schön făcu din nou gestul acela, care însemna: îţi ai şi dumneata şperţul! însă domnul Hapca se făcu că nu observă şi răspunse cu obişnuitul său ton grav:

— Propunerea dumneavoastră va putea fi luată în considerare numai după trecerea a treizeci de zile, pînă cînd, sper, cercetările vor fi duse la bun sfîrşit; bineînteles, dacă nu intervin complicaţii noi!... Dar, cum aş putea spune — schimbă el deodată tonul — mă rog, în ce calitate interveniti dumneavoastră în această chestiune?

Domnişoara Hannelore îşi pierdu calmul: o lună de zile treburile ei oprite în loc, era prea mult!

— Domnule procuror, începu ea; v-am spus şi v-am făcut dovada: sînt trimisa Universităţii din Berlin; numele acestei instituţii de înaltă cultură nu are nici un ecou asupra conştiinţei dumneavoastră?

— Aici e vorba de procedură, domnişoară, înţelegeţi o dată! În privinţa procedurii sînt cel mai intransigent, ţin să v-o spun deschis!

— Intransigenţa nu-i o haină potrivită pentru omul de pe aceste meleaguri! vorbi ca pentru sine Schön.

Hapca se simţi jignit, jignit pentru toţi compatrioţii — înghiţi un nod ce i se ridicase în gît şi cu voce care exprima nu numai indignare, ci şi o amarnică realitate, spuse:

— După alte multe, ne şi jigniţi şi insultaţi fără jenă; bine-am ajuns!

Dar iată că aceste două-trei cuvinte de nevinovată replică faţă de o lipsită de bun simţ aluzie, complicară şi mai mult chestiunea. Inginerul Schön se zbîrli pe dată: de atîta timp se trudea nevinovata firmă „Solagra“ să creeze o atmosferă pe deplin favorabilă Berlinului şi nu reuşea întru totul; oare motivul nu trebuie căutat în acest fel licenţios de a vorbi al unora şi altora? se întrebă el şi începu:

— Domnule, prin cuvintele „după alte multe“, şi „bine-am ajuns“ v-aţi dat arama pe faţă! Voi avea grijă să-l informez pe conducătorul ţării, pentru a lua

cunoştinţă de numele celor ce întreţin o binecunoscută stare de spirit adversă politicii prietenoase a führerului, care în orice împrejurare şi-a arătat bunăvoinţa faţă de ţara dumneavoastră !

— Vă rog, vă rog ; judecaţi greşit — e o chestiune de conştiinţă profesională ! sări ca ars procurorul Hapca, în faţa gravei ameninţări.

— Vom vedea noi pînă unde merge conştiinţa dumneavoastră profesională ! replică Schön şi, prinzînd braţul Hannelorei, se îndreptă spre uşă.

— Dar, domnule, domnişoară ! strigă Hapca, însă Schön nu-i mai acordă nici o atenţie ; ieşi dimpreună cu Hannelore, pornind în căutarea altei soluţii.

Hapca rămase ca paralizat ; pînă şi mintea i se oprise în loc.

— S-a sfîrşit ! spuse într-un tîrziu ; gata, s-a zis cu prim-procuratoriatul ! După cîteva minute îi veni în minte o idee salvatoare şi apăsă cu putere butonul soneriei ce-l avea dosit sub tăblia biroului său ; îl apăsă aşa de lung şi de tare, încît toţi grefierii din camera vecină săriră de la locurile lor şi dădură buzna în cabinetul domnului prim !

— Alergaţi după cele două persoane, porunci el ; spuneţi-le că, în mod excepţional, le dau autorizaţia să-l viziteze pe inculpatul dr. Ion Bilţ !

Oamenii alergară, coborîră scările, dar cînd fură în stradă nu mai văzură decît fumul eşapamentului automobilului care pornise în viteză, condus cu multă măestrie de către inginerul Schön.

— Predaţi cu actele în regulă pe inculpatul dr. Ion Bilţ justiţiei militare ! porunci Hapca, cînd grefierii se întoarseră fără Hannelore şi Schön ; mă spăl pe mîini ca Pilat din Pont ; afacerea asta nu-mi miroase bine ! completă el.

Cînd maşina condusă de Schön ieşi din oraş, Hannelore îşi întrebă tovarăşul de drum :

— Ei, şi acum?

— Nimic! Poimîine îl veţi avea la dispoziţie pe profesorul Bilţ!

— Prin generalul Antonescu?

— Aş! Cred că n-avem nici un interes să facem mare zgomot în afacerea aceasta; îmi pare rău şi de timpul pierdut cu dobitocul ăsta de procuror. Dar, ce să-i faci, uneori se mai întîmplă şi aşa!

Schön conducea cu viteză vertiginoasă; era stăpîn pe volan, dar totuşi Hannelore îl avertiză:

— Micşorează viteza; vrei să ne frîngem gîtul? puse mîna înmănuşată pe braţul lui.

— Mie vitezele vertiginoase îmi clarifică gîndurile; ştii ce zic eu?

— Da; ce? întrebă Hannelore.

— Pînă la sosirea echipei, să-l lăsăm pe eminentul On Bilţ să mai sufere puţin rigorile temniţelor. Suferinţele o să-i altereze puţin principiile, o să-l facă mai maleabil, şi, în afară de asta, în temniţă e în cel mai sigur loc, de cumva i-o veni în gînd lui Jack O'Lary să ni-l sufle şi pe el; nu m-am gîndit bine?

— Ţinutul în temniţă să nu aibă tocmai efect contrariu, parcă am mai vorbit despre asta. În ceea ce priveşte o eventuală intervenţie a lui O'Lary, da — cred şi eu că temniţa e cel mai bun loc, însă nu-mi închipui ca O'Lary să meargă aşa de departe!

— Nici eu; totuşi, probabilitatea există! Ceea ce noi trebuie să facem acum e, ca pe o cale oarecare, să luăm contact cu Bilţ şi să-l facem să înţeleagă că noi nu avem nici un amestec, că nu datorită nouă îndură atîta suferinţă, că noi, aflînd de brutalităţile la care-i supus, şi de alunecarea pe o pantă gravă a cazului său, ne-am hotărît să-l salvăm! Omul, în suferinţă fiind, va preţui generozitatea noastră. Şi, încă ceva: ce-ar fi dacă am întoarce maşina şi i-am face o scurtă vizită soţiei lui Bilţ? I-am compătimi soţul, am compătimi-o şi pe ea, i-am lăsa o sumă de bani cu indicaţia de a angaja un avocat — asta numai aşa, formal, avocatul i l-aş găsi tot eu! Am asigura-o că

universitatea noastră preţuieşte meritele ştiinţifice ale soţului ei şi că va face totul ca el să fie eliberat — am putea deasemenea să-i comunicăm prin intermediul acelui avocat, că, făcînd o vizită la Cluj, am găsit în fosta locuinţă a lui Munte aproape tot de ce aveam nevoie ca să dăm peste zăcămîntul de uraninit şi că vom începe în curînd cercetările pe teren, aşa că e inutil să se mai încăpăţîneze, căci cu el sau fără el, zăcămîntul e ca şi descoperit ; noi însă ţinem să-l avem de colaborator, şi de aceea...

— Perfect ; ideea nu-i rea — întoarcè ! spuse Hannelore. Schön, micşorînd viteza, întoarse maşina din nou spre oraş — după vreun sfert de oră opri în faţa casei lui Bilţ.

Marta era în culmea desnădejdei : informaţiile pe care le căpătase în privinţa tratamentului aplicat lui Bilţ de către brutele verzi îi zdruncinaseră complet nervii — plîngea într-una şi disperarea ei era accentuată şi de faptul c-o părăsiseră toţi ; nici chiar Paramon nu mai dăduse pe la ea. Numai madam Lotte şi bătrînul Hans erau acei care o mîngîiau în nenorocirea ei, şi o ajutorau pe cît le stătea în putinţă.

Cînd Schön sună, madam Lotte era alături de Marta — sunetul soneriei le făcu să tresară :

— Nu da drumul nimănui, doamnă Lotte ! spuse Marta ; absolut nimănui, te rog foarte mult !

— Linişteşte-te, văd eu cine-i şi dacă trebuie să deschid sau nu ! răspunse madam Lotte, pornind spre uşa de la intrare.

Accentul vienez întrebuinţat cu măestrie de către Schön, care cunoştea preferinţele nemţilor din Banat, deschise larg inima doamnei Lotte şi deci şi uşa casei ; pentru madam Lotte un vienez nu putea fi decît un vienez şi cu asta s-a spus totul !

— Poftiţi, poftiţi ! îi îmbie bătrînica să intre, şi chiar de prin micul vestiar începu să-i informeze despre toate cele păţite de către dr. Bilţ.

Schön şi Hannelore se arătară nespus de surprinşi şi revoltaţi cînd auziră şi din gura Martei toate cele

pe care ei le cunoşteau foarte bine, dar se făceau că le aud pentru întîia oară, şi-şi dădeau toată silinţa s-o mîngîie şi s-o încurajeze, căci biata Marta nu putea, în nici un chip, să-şi stăpînească plînsul şi zbuciumul sufletesc. De Hannelore nu-şi mai amintea, deşi o văzuse în cabinetul lui Bilţ în ziua aceea nefastă.

Hannelore se aşezase alături de ea, pe sofaua pe care Marta se lungise din nou, căci era sleită de puteri — inginerul Schön se plimba prin cameră agitat, încercînd să vestejească prin cuvintele cele mai tari brutalităţile la care On Bilţ fusese supus. Cînd Marta, tot mîngîiată de către Hannelore, se mai linişti puţin, Schön îi vorbi ca un adevărat trimis al providenţei : întrebă mai întîi dacă are bani şi dacă a angajat vreun avocat, dacă au rude suspuse care ar putea interveni şi dacă Bilţ n-ar fi dispus — asta numai in extremis şi numai formal — să dea o declaratie de fidelitate faţă de regim.

Marta se agăţă de prima întrebare : bani nu are — tot ce economisise din salariul lui Bilţ fusese consumat cu ocazia mutării şi aranjării micului lor cămin ; în ceea ce priveşte avocatul — ea încercase să angajeze unul, dar nu reuşise, deşi umblase pe la mai mulţi, însă cu toţii refuzaseră să angajeze cauza, temîndu-se de complicaţii cu legionarii, fiecare considerînd procesul lui Bilţ ca un proces politic şi de înaltă trădare.

Auzind cuvintele Martei, falsa revoltă a inginerului Schön nu mai cunoscu margini — el scoase portofelul şi, luînd cîteva bancnote, le întinse doamnei Lotte :

— Vă rog să primiţi aceşti bani pentru doamna — nu-i oferise direct Martei, ci procedase în felul acesta mai discret şi mai elegant — evident, sub formă de împrumut, preciză Schön ; nu protestaţi, fiindcă în împrejurări de felul acesta nu poate exista jenă ! E pentru mine o datorie de onoare să ajut soţia unui coleg ajuns într-o situaţie dificilă !

Bătrînica, care își luase rolul de înger păzitor al Martei, nu numai că nu protestă, dar se arătă nespus de mulțumită și emoționată de dărnicia și afecțiunea pe care Schön le arăta Martei și lui Bilț.

Hannelore își deschise și ea poșeta și cu multă discreție — dar totuși ca să fie văzută — puse și ea sub fața de masă cîteva bancnote, obolul ei! Marta ar fi vrut să spună ceva, poate o mulțumire, poate un protest, dar Hannelore îi astupă gura cu mînuța ei:

— Nici un cuvînt, draga mea!

— Curaj, doamnă Bilț! grăi Schön cu un ton care ar fi alungat orice desnădejde; universitatea noastră are mare încredere în capacitățile științifice ale colegului Bilț; vă făgăduiesc solemn — în cel mai scurt timp posibil, doctorul Bilț va fi eliberat și-și va relua locul ce i se cuvine!

Emoționată de spusele lui Schön, Marta îngînă cîteva cuvinte de mulțumire și din nou o podidiră lacrimile, de data aceasta lacrimi de fericire. Hannelore o mîngîia, îi netezea părul, iar cu coada ochiului îl privea pe Schön: merge cu gîsculița asta! spuneau privirile ei.

Plînsul cu lacrimi de fericire avu darul s-o liniștească pe Marta, desnădejdea și amărăciunea începură să i se topească din suflet; mai sînt oameni buni pe lumea asta! își spuse ea și se lăsă îmbrățișată și sărutată de Hannelore ca semn de afectuoasă despărțire.

— Vienezul tot vienez, draga mea! murmură madam Lotte în culmea fericirii, cînd cei doi le părăsiseră.

In vremea aceasta On Bilț mărșăluia spre închisoarea militară. Justiția militară neîntrebuințînd duba neagră a legionarilor, transportul se făcea pe picioare, sub o puternică escortă: doi ostași pe partea dreaptă,

doi pe cea stîngă, unul înainte, altul înapoi, toți cu armele în cumpănire, cu baionetele puse, gata pentru orice eventuală încercare de fugă de sub escortă.

Cortegiul impresiona. Trecătorii se opreau în loc și priveau, dar se fereau de a face vreun comentar — mai știi; poate și pietrele caldarîmului au urechi! Numai o băbușcă uscată ca o scîndură avu curajul — făcîndu-și semnul crucii ea opri pe furierul care însoțea escorta și-l întrebă:

— Doamne, maică; ce a făcut nefericitul ăsta de-l păziți așa de straşnic? Nu pare să fie om rău!

— Ehei, mătușă! făcu caporalul furier și porni mai departe, fără alte explicații.

Căpitanul Gabriel Năpastă, arhanghel în uniformă al justiției, era un om cu adevărat operativ — pentru el formele care pe domnul Hapca îl încurcau uneori în desfășurarea anchetei, nu existau; era tot așa de operativ și excepțional ca și instituția pe care o slujea cu multă bărbăție și credință.

În doi timpi și trei mișcări, căpitanul Năpastă întocmi actul de acuzare, iar în susținerea lui luă și cîteva declarații: prima, și cea mai importantă, se înțelege, era aceea a domnului Caragaț — o capodoperă a operelor de această natură, întocmită pe îndelete, în cabinetul decanului, după o noapte de chin cerebral. Era teribilă declarația domnului Caragaț! Citind-o, pielea ți se încrețea pe corp, părul ți se făcea măciucă: Cum a putut conviețui printre atîția patrioți cinstiți un astfel de monstru? era întrebarea care-ți venea pe buze după ce ajungeai la încheierea: „Am dat această declarație, eu, decanul..., semnînd-o cu mîna proprie."

O altă declarație de mare importanță în susținerea actului de acuzare era aceea a unui ostaș concentrat, un birjar localnic, care după ce semnă, fu trimis la vatră, ca să-și reia locul pe capra birjei. Birjarul atesta prin jurămînt că, fără urmă de îndoială, l-a văzut pe Bilț cum l-a doborît pe Matei, l-a vîrît într-un sac, sacul într-o mașină, și a dispărut în noapte.

Declarația birjarului era completată de o alta, dată și semnată de către Ioachim, și se referea nu numai la asasinarea și răpirea lui Matei, ci și la furtul dulăpiorului. Ca prin vis își aducea aminte Ioachim că; în noaptea aceea, cineva a intrat în cabinetul lui Bilț, că fără îndoială altul nu putea fi decît Bilț însuși, și că, de bună seamă, el a coborît dulăpiorul pe fereastră, pînă-n stradă, de unde apoi l-a luat frumușel și s-a dus; apoi l-a învinuit pe el, om cinstit, cu frica lui Dumnezeu! Cît despre Matei, se știa doar că Bilț îl dușmănea de moarte, fiind Matei legionar!

Fișa politică a lui Bilț — confecționată la repezeală de către Biroul 2 al Armatei — forma și ea o piesă principală și de necontestat în susținerea actului de acuzare.

Natural, o declarație trebuia luată și inculpatului, și nu se poate spune că procurorul militar căpitan Năpastă n-a avut bunăvoința să încerce — pe toate căile și întrebuințînd toate metodele, unele științifice, altele mai puțin — ba a mers așa departe cu bunăvoința încît, ca să-l scutească pe inculpat de oboseală, a întocmit el însuși declarația pe care Bilț trebuia doar s-o semneze — dar toate încercările binevoitoare ale lui Năpastă au rămas infructuoase, criminalul trădător și spion refuzînd cu încăpățînare să dea pînă și cel mai mic concurs justiției; și doar nu era vorba decît de o simplă semnătură!

Și așa, zilele treceau una după alta, pînă cînd un eveniment nou veni și complică și mai mult afacerea dr. On Bilț. O'Lary se întrebă dacă n-ar fi bine să intervină și să întărească bănuiala că Bilț l-a asasinat pe Matei? Pecetluind prin intervenția lui crima prezumtivă a lui Bilț, va pune pentru totdeauna capăt cercetărilor și nimeni nu-și va mai bate capul să afle adevărul; dar cum s-o facă? Ingeniozitatea lui găsi pe dată modul: va arăta printr-un denunț anonim că puterea străină, în slujba căreia se află Bilț și pentru care lucrase, plătise acestuia pentru exterminarea lui Matei zece mii de dolari; unde sînt dolarii? În ac-

tele anchetei nu se face nici o amintire despre ei. Soția lui Bilț era și ea acasă cînd un personaj misterios l-a vizitat pe Bilț, chiar în noaptea cînd s-au petrecut toate faptele grave de care-i acuzat; n-ar fi bine ca justiția să-și îndrepte cercetările și în direcția aceasta?

Năpastă jubila. Acest denunț anonim venea ca un contrafort puternic în sprijinul actului de acuzare. Imediat trimise un inferior și o ridică pe Marta.

O întîmpină cu cordialitate — fel potrivit de a afla tot ce dorește de la o femeie fără experiență — îi vorbi elogios despre Bilț și se arătă binevoitor — o rugă pe Marta să-și aducă aminte de toate cîte s-au întîmplat în noaptea aceea și să-i ușureze printr-o declarație fidelă sarcina ingrată pe care profesiunea i-a pus-o pe umeri.

Marta povesti cum s-au petrecut lucrurile. Aminti de lumina pe care o zărise aprinsă, de vizitatorul care o speriase prin prezența lui, de spusa lui Bilț că-i un colaborator de la facultate și deci să fie liniștită, să se culce, să nu-l aștepte. Vorbi deasemenea cu multe amănunte de felul cum găsise pe masă, printre reviste, teancul de dolari, și cum a pornit în grabă ca să-l întrebe pe Bilț ce-i cu această mulțime de bani — era deajuns, era chiar deajuns!

— Iată cum se obține o sentință capitală! își spuse Năpastă, frecîndu-și, extrem de mulțumit, palmele. Dar o umbră de îndoială i se așternu totuși pe față: își adusese aminte că o dată cu începerea noului an se face schimbarea completului de judecată și că președinte va fi colonelul Hodoroabă — unul dintre „ăia“ de la Bistrița, făcut din copil de trupă: „ei, treacă de la mine, o simplă sentință de condamnare pe viață tot obțin eu!“ încheie bravul căpitan Năpastă și, luînd o agendă de pe masă, fixă ziua procesului.

6

Zelos, vigilent, stăpîn acum pe proces, căpitan Năpastă — ca să fie şi mai sigur că inculpatul nu-i scapă, că acea putere misterioasă în slujba căreia fusese, după convingerea lui Năpastă, inculpatul On Bilţ, nu-şi vîra coada, încercînd o evadare — el întări paza deţinutului, ca nu cumva evadînd Bilţ, justiţia să fie frustată de dreptul său, şi căpitanul Năpastă de gloria unei sentinţe capitale.

Postul de pază de pe coridor fu întărit cu o nouă santinelă, pusă chiar în celula lui Bilţ, spre neplăcuta surprindere a acestuia, dar tot o dată şi spre mulţumirea lui, căci i se urîse tot singur, cu gîndurile sale — gînduri invariabile, numai în legătură cu blestematul acela de zăcămînt uranifer, care dăduse naştere la atîtea încurcături.

Pare paradoxal ca Bilț, în situația critică în care se afla, în loc să se gîndească la soarta lui tragică, să-și ocupe gîndurile numai și numai cu zăcămîntul și să-și tot spună: „Orice s-ar întîmpla, numai naziștii să nu ajungă la minereu! Nu, nu trebuie să-i las să ajungă! Și iarăși gînduri învălmășite, și tot numai în legătură cu problema aceasta: dar unde naiba poate fi zăcămîntul lui Munte? și din nou — pentru a cîta oară? — Bilț reconstitui în gînd scena petrecută anul trecut între el și Munte: „Eu am amintit de Crai, el... A, da! El mi-a vorbit într-o doară, ca și cînd mi-ar fi spus o șaradă: „Inversează genul!"... Adică cum?... Crai — inversat la feminin ar fi: Crăiasa, Crăița, Crăișoara, Crăiulița! Oho, sînt atîtea localități! Iar dacă mai pun și pe cele compuse: Crăiasa-Mare, Crăiasa-Mică, Crăița de Munte, Crăișoara-Veche, Crainița din Deal — poftim și te descurcă!...

Să procedăm prin eliminare, îndreptîndu-ne pe calea aceasta spre reper. Să începem cu Crăiasa-Mare: cretacic superior și mediu, în centru roci eruptive efusive terțiare și vechi, parageneză variată, bogată, filoane de tip alpin, în cele mai multe locuri baza cuarț cristalin — cimp explorat și exploatat pînă-n măduva pămîntului... Nu, nu poate fi vorba de regiunea aceasta; deci: afară cu ea!... Să trecem la Crăița de Munte — cu aproximație, teoretic, cunosc geneza, structura, dar practic nu; s-o lăsăm deci în suspensie!... Să luăm Crăișoara Veche — hm! Regiunea aceasta ar putea prezenta surprize, și unde mai pui că-i ușor accesibilă! Da, așa este, și cu toate acestea n-a fost prospectată mai în amănunțime! Firește, aurul era acela care interesa în primul rînd! Da, pe aici, pe aproape, sau între Olt și Simicel, ar putea ieși la iveală unele indicii, spre pildă...

Pași grei, opriți brusc în fața ușii celulei, întrerupseră șirul gîndurilor lui On Bilț: „Se schimbă postul!" își spuse și, ridicîndu-se de pe pat, dădu să se apropie de ușă, dar fu nevoit să se retragă: ușa se

deschise şi în celulă intră un ofiţer urmat de-o santinelă. Ofiţerul se duse pînă la fereastra celulei, cercetă gratiile, apoi se adresă santinelei :

— Tot timpul mîna pe armă, leat ; de-ţi scapă, puşcăria te mînîncă !

— 'ţăles să trăiţi !

Ofiţerul ieşi. Ostaşul rămase ţeapăn, rezemat de peretele din faţa lui Bilţ. Ţinea arma strîns : o mînă pe închizător, alta pe mijlocul ţevii, gata să împungă cu baioneta sau să tragă.

Bilţ îl privi cu atenţie: „Un recrut pe semne" ! îşi spuse şi încercă să intre în vorbă cu ostaşul :

— De unde eşti, camarade?

— N-am voie să răspund, domnule! răspunse, totuşi, ostaşul.

Bilţ dădu să se ridice din nou de pe pat, dar fu oprit brusc — bătînd talpa pe duşumea, ostaşul îi puse baioneta în piept :

— Ei, drăcia dracului ! mormăi Bilţ ; cu tine nici mişca n-o să mai pot !

— Culcă-te şi taci ! răspunse ostaşul.

— Eşti într-o ureche ; cum o să stau tot mereu culcat ? spuse Bilţ şi rămase pe marginea patului, cu picioarele atîrnate, cu pantofii pe duşumea ; nici aşa n-am voie ? întrebă el.

— Ba da — numai nu face nici o mişcare şi ţine-ţi gura : nu mă forţa să vorbesc în post !

Rămaseră unul cu privirea aţintită asupra celuilalt — timpul trecea încet de tot. Pe Bilţ îl părăsiseră pînă şi gîndurile, nici vorbă să mai continue analiza şi raţionamentul întrerupt ; întreaga lume se reducea pentru el, acum, la ostaşul din faţa sa ; o statuie imobilă, un automat reglat numai la două mişcări : împuns cu baioneta, tras cu arma !

On Bilţ îşi puse capul în palme, coatele pe genunchi, îşi aţinti privirea pe duşumea. Un păianjen cu picioare lungi şi subţiri se plimba agale în jurul pantofilor săi : „De se urcă pe piciorul meu, scap cu-

rînd!" își spuse Bilț, amintindu-și de superstițiile Martei: ea credea că un păianjen apărut pe neașteptate aduce noroc!

Mica lighioană își săltă picioroangele, gata să se agațe de vîrful pantofului lui Bilț, făcu un efort, mai făcu unul și iată-l sus: „De-ar fi Marta aici, ar bate din palme de bucurie!" își spuse Bilț. Dar datorită pe semne faptului că totdeauna căuta să combată superstițiile ei, un alt gînd îi veni în minte: „Ce-ar fi dacă l-aș strivi?" însă în clipele acelea tragice pentru el, a strivi păianjenul i se păru un act de brutalitate față de Marta, așa că-l lăsă în pace. Păianjenul se mișca de colo-colo pe încălțămintea lui și jocul acesta începu să-l distreze pe On Bilț. Avea acum un tovarăș; ființa aceasta mică prețuia în clipele acelea mai mult pentru el decît omul din fața sa — automat în carne și oase, atîta tot.

Santinela fu schimbată după trei ore. În celulă intră un ostaș negricios, sprințar, cu capela pe-o ureche. Schimbul nu mai fusese însoțit de către ofițer, ci numai de caporalul de gardă.

Cum se închise ușa în urma lui, ostașul rezemă arma de perete și se duse spre ferestruică, pe care o deschise, apoi se rezemă de perete, sub ferestruică; din capelă scoase un capăt de țigară și-l aprinse. Trăgînd cu sete fumul în piept, pe sub gene îl spiona pe Bilț. Cînd din țigară nu mai rămăseseră decît doar cîteva fumuri, se apropie de Bilț:

— Na, măi neică, trage și dumneata! grăi el și-i întinse lui Bilț căpețelul țigarei; grăbește-te, trebuie să închid fereastra! mai spuse el.

Bilț nu fumase de mult, dar oricum, un capăt de țigară, de pe buzele altuia! Ezită o clipă, mai apoi luă din mîna ostașului chiștocul acela și trase cîteva fumuri, mai mult ca să nu-l jignească pe ostaș, prin refuzul său.

— Ș-adică de ce te țin pe dumneata închis, măi neică? Ești doar țivil! vorbi în șoaptă ostașul.

— Uite-aşa, ca să nu fiu liber! ocoli Bilţ un răspuns mai precis şi mai lămurit; nu te temi să laşi arma din mînă? îl întrebă pe ostaş.

— De dumneata să mă tem?! se arătă mirat ostaşul.

— Nu de mine, de ei; da' de te văd?

— Dă-i naibii; cine să mă vadă? Caporalul îi în corpul de gardă — ş-apoi, cu el sînt aşa! spuse ostaşul, încîrligînd degetele arătătoare.

— Ofiţerul! rosti Bilţ.

— Pe dracu'; ofiţerul joacă moara cu teteristul, în camera de gardă a ofiţerilor! Mă neiculiţă, ştii că m-am gîndit mult la dumneata? Zice majurul că... adică lasă, ce să-ţi mai spun?

— Spune! îl îndemnă Bilţ.

— Ei! Parcă am inimă!...

Ostaşul se rezemă de perete, lîngă armă, şi începu să fredoneze un cîntec — un cîntec de periferie bucureşteană, care în împrejurările acelea era cam nepotrivit, dar care îi plăcu nespus de mult lui Bilţ, mai ales că prin cîntec, omul îşi arăta într-un fel preferinţele, şi poate şi originea; pe semne plăcerea pe care i-o provocase lui Bilţ i se vedea pe faţă, căci ostaşul îl întrebă:

— Iţi place?

— Mult! răspunse Bilţ.

— E cîntecul gagicii mele; ia să ţi-l mai cînt o dată, că altă ceva n-am ce-ţi da: două fumuri şi-un cîntec, de la Mărin Druţă — să ţii minte numele ăsta, că de, oameni sîntem, măi neicuşorule!

Şi ostaşul Druţă Mărin se aşeză pe marginea patului, alăturea de Bilţ, şi începu să-i murmure la ureche, cu voce duioasă, deşi versurile n-aveau în ele nici o duioşie: „Ce te ţii aşa măreaţă, Parcă nu ştiu cine eşti, Mă-ta vinde castraveţi pe piaţă, Tată-tu-i închis la Văcăreşti..."

— Iţi merge la inimă, nu?

— Merge! surîse Bilţ, şi în clipa aceea, datorită felului omenesc al ostaşului de a se purta cu el, şi

poate și a cîntecului, simți în sufletul lui toată grozăvia, toată drama lui. Nervii lui zdruncinați se destinseră deodată și lacrimile îi podidiră ochii — puse brațul pe umărul lui Druță Mărin, ca singurul om întîlnit în atîtea zile, și plînse ușurel, ca un bărbat puternic cînd își simte toate forțele sleite, gata să se prăbușească.

Druță tăcea — știe inima lui ce înseamnă asta, că doar nu-i de cîrpă! Numai într-un tîrziu, cînd zbuciumul lui Bilț, abia perceptibil, părea că încetase, își deschise gura:

— Mă, neică; ce meserie ai dumneata?

— De ce? întrebă Bilț.

— Așa; ca să știu și eu — nu te supăra! vorbi Druță.

— De, eram profesor! răspunse Bilț.

— Nu mai spune! Învățător?!

— Da! Învățam pe cei tineri!

— Uite, dom'le! făcu Druță Mărin și se îndepărtă puțin de Bilț.

— După cum văd, nu-ți prea plac învățătorii! spuse Bilț cu oarecare amărăciune în glas.

— Mie?! Doamne, cum poți spune asta? Mie să nu-mi placă? Păi dac-ai ști! Domnul, din satul meu, ehei!...

— Ce-i cu el? După cîntec, eu te credeam din București!

— Păi sînt; da' de felul meu sînt oltean, de pe la Segarcea! Un timp am purtat cobilița, mai apoi... Ehei, domnul; domnul învățător, sireacul! Dar ce să mai vorbim, a trecut de mult!... Ș-așa, ești învățător! Eu sînt orfan, pe taică-meu l-au ucis nemții, pentru o purcea — eu eram numai de-o șchioapă pe timpul acela, da' țin minte cașicum ar fi fost ieri! Au intrat în ocolul nostru și-au împușcat purceaua, ca s-o ducă; taică-meu... ei, l-au împușcat și pe el!

— Nemții?

— Vezi bine! răspunse Druță, strîngîndu-și cu putere nu numai buzele, ci și pleoapele, și fălcile, ca să-și stăpinească tremurul, plînsul.

— Acum iar îs aici! spuse Bilț.

— Da; îs aici!...

— M-ai întrebat de ce sînt închis; iată, acum o să-ți spun: tot din pricina lor!

— Zău?! Ți-or fi ucis și dumitale purceaua și te-ai repezit să le dai în cap, ca taica!...

— Mai rău! Nu-i vorba numai de mine, ci de noi toți: de mine, de tine, de noi toți care trăim pe pămîntul ăsta; vor să ne despoaie de tot ce ne-a dat Dumnezeu!

— Și dumneata? întrebă Druță.

— Eu am zis: nu! Nu se poate!

— Bine-ai făcut! Da trebuia să le dai și în cap, ca taică-meu! Chiar dacă te împușcau ca pe el — că, la urma urmei, ce ți-i și cu viața asta chinuită?! Și Druță oftă din afund. Iată, spre pildă eu: am rămas orfan de mic — orfan și sărac, știi ce înseamnă asta? Nici o milă de nicăieri! Numai domnu' învățător sărmanul, că nici el n-a sfîrșit-o bine; numai la el am mai aflat un pic de mîngîiere și-un sprijin, cît a putut și el! Mai apoi am ajuns prin străini, cobilițar la alții — m-am deșălat muncind pentru unul de pe la noi din sat, eram doar un copilandru, da' punea pe spinarea mea pe nemăsurate! Am robit la el pînă m-am ridicat și eu holtei, și i-am cerut să ne socotim. La socoteală m-am ales cu nimic, și de atîta amar îndurat, l-am pălit cu cobilița în cap; n-a murit! Dar pe mine m-au închis pentru doi ani, la Văcărești! Am ieșit, am muncit pe ici, pe colea, tot cu cobilița; mai apoi m-au luat la armată — cîtă bătaie am mîncat de la major, dacă un cal ar fi mîncat-o, ar fi crăpat sub lovituri! Eu am rămas și iată-mă aici, concentrat, și iar bătaia, și iar chin! Mîine poimîne, după cum se aude; marș, Druțule, în foc! Că război o fi, altfel n-ar concentra atîta lume! Și n-am chiar pe nimeni pe lumea asta — am avut și eu o fată, că de, stîrpitură

nu sînt! Însă, vezi dumneata, domnule învăţător — iartă că la început te-am luat cu mă, şi cu neică — ochii care nu se văd se uită! Eu tot concentrat fiind, mi-a suflat-o altul; un caramangiu de prin Floreasca!...

Druţă tăcu, mai apoi începu să cînte cu foc, fără nici o prevedere, acelaşi cîntec de tavernă bucureşteană, de care pe semne îi erau legate cele mai intime amintiri:

— Aşa cînt eu, tot mereu, ca să-mi alin inima, să-mi alung amarul!

— Cîntă; dă-i 'nainte! îl îndemnă Bilţ.

— Domnule învăţător — începu cu ton schimbat Druţă; te-aş întreba ceva?

— Spune!

— Nu ştiu cum să încep!... Să zicem că un ostaş ar vrea să dezerteze, că nu mai poate îndura — de-l prind şi-l vîră la răcoare, el nu se teme. Dar, vezi dumneata, el se gîndeşte tot mereu: ce-or zice ceilalţi, camarazii care rămîn în regiment şi-or fi duşi să-şi verse sîngele în război; de asta se teme! Se teme şi nu îndrăzneşte — nu, nu îndrăzneşte!

— Grea întrebare, Druţule!

— Grea; am ştiut eu!

— Dar s-o întoarcem puţin pe partea cealaltă: pentru ce sînt duşi ostaşii în război? întrebă Bilţ.

— Păi de; să-şi apere ţara! Aşa spune şi ofiţerul la teorie! răspunse ostaşul Druţă Mărin.

— Da, asta aşa-i; ostaşii se duc în război ca să-şi apere ţara — dar se pune întrebarea: contra cui?

— Contra vrăjmaşului, se înţelege!

— Aşa; contra vrăjmaşului — foarte bine! Druţă Mărin, cine l-a ucis pe tatăl tău? întrebă Bilţ, uitîndu-se în ochii ostaşului Druţă.

— Înţeleg; înţeleg! mormăi Druţă, lăsînd ochii în jos, privind mult timp podeaua celulei.

— Ştii ce? sări deodată Druţă în picioare. Apucîndu-l pe Bilţ de braţe, îl ridică şi pe el în sus şi i se uită în ochi; se aude că vor să te împuşte!

— Pe mine ?! întrebă Bilț, străbătut de un fior nedefinit.

— Pe dumneata! N-am avut inimă să-ți spun la început, da' acum ți-o spun: vor să te împuște! Furierul zice că ăla, comisarul, căpitanul, cere ca să fii împușcat!...

— Bine; îți mulțumesc, Druță! răspunse Bilț, așezîndu-se din nou pe marginea patului, rămînînd cu privirea pierdută în gol.

— Vezi, am făcut rău că ți-am spus — murmură Druță într-un tîrziu; dar lasă, lasă — căută să-l încurajeze — ne-o ajuta Dumnezeu și nouă, nu te amărî! Scotocind în căptușeala capelei, Druță scoase la iveală un alt capăt de țigară, îl aprinse și-l întinse lui Bilț; trage cîteva fumuri, face bine! spuse Druță.

Bilț luă capătul de țigară — Druță se duse și deschise ferestruica; aerul rece de afară năvăli în mica celulă, Bilț se învioră — fuma cu sete; se mai liniști și începu să se întrebe: Cine are interesul ca eu să nu mai fiu în viață? Care e acuza gravă ce o ridică contra mea? Dolarii aceia, care fără îndoială au fost uitați de către O'Lary pe masa mea, constituie oare o dovadă hotărîtoare? Nu cumva, strîns cu ușa, profesorul Roth să fi declarat că eu cunosc secretul analizelor, că de la început m-am pus în calea lor, că știu mai multe decît las să se înțeleagă? Da, s-ar putea: Roth nu mai era decît o umbră, o umbră omenească fără nici o putere de împotrivire, cine poate ști ce-o fi declarat, și cum au interpretat ei declarațiile lui?! Bestiile! Și totuși, numai eu aș fi în stare să descopăr zăcămîntul lui Munte, dar prefer mai curînd...

Druță stătea rezemat de perete, gîndurile îl frămîntau și pe el; gînduri ascunse, numai în parte mărturisite lui Bilț. De mult îi încolțise în minte ideea dezertării dar spiritul de conviețuire obștească, de dragoste de țară, erau mai puternice decît suferințele îndurate, decît dorul lui de libertate. Dealtfel — judeca Druță în clipele sale de nehotărîre — toți suferă, că

aşa-i slujba de ostaş; suferinţă şi iar suferinţă! Pentru ţară; pentru onoarea de ostaş! — după cum spune şi domn' căpitan: „Mă leat, mă: onoarea de ostaş e mare lucru; să vă intre bine în cap treaba asta!" Şi lui Druţă i-a intrat nu numai în cap, ci şi în inimă — nu ştie cum şi de ce, dar simte, simte că-i acolo; ceva nelămurit, dar există; există ca o barieră, ca un obstacol peste care nu se poate trece cu uşurinţă! Dar acum toate acestea încep să se clatine — iată, îl are în faţă pe domnu' acesta: un învăţător, unul mai mult ca el! Cine-i ţara? Căpitanul Năpastă sau omul acesta năpăstuit pe nedrept? Unde-i onoarea de ostaş? La căpitanul Năpastă sau la omul acesta care s-a împotrivit vrăjmaşului?

— Domnule învăţător, îl întrerupse deodată din gînduri Druţă Mărin, apropiindu-se de el.

— Da; ce-i, Druţule?

— Ostaşul acela despre care ţi-am vorbit, s-a hotărît!

— Cum aşa?

— Aşa; dezertează! Şi dacă i-o ajuta Dumnezeu, nu te lasă nici pe dumneata aici, morţii!...

— Taci; taci! rosti apăsat Bilţ, pricepînd tot ce Druţă pusese la cale în cele cîteva clipe cît tăcerea se lăsase între ei.

— Bine! răspunse Druţă scurt.

Intorcîndu-se pe călcîie, Druţă se duse şi închise ferestruica:

— Trebuie să vină schimbul trei, spuse el şi-şi luă arma de lîngă perete.

Intr-adevăr, peste cîteva minute se auziră paşi tropăiţi pe coridor, apoi glasul caporalului de gardă:

— Schimb, stai!

Cînd uşa se deschise, Druţă luă poziţia reglementară; cu mîna pe patul armei, smirnă, el dădu raportul ca cel mai conştiincios ostaş.

Acum străjuia în celula lui Bilţ un ostaş bătrîn, o deşcă leat 918, om cu mîinile bătătorite de muncă,

plugar de meserie; cum se închise uşa, el se lăsă pe vine, lîngă perete, cu arma între picioare:

— Doamne, doamne, ce ţi-i şi cu lumea asta, cum nu-l lasă pe om în pace, să-şi vadă de necazuri! mormăi el, tot mereu cu gîndurile la necazurile lui de acasă, smuls de la treburi, din sînul familiei, adus să cătănească la bătrîneţe; frînt de oboseală, după cîteva minute de moţăială, bătrînul adormi cu spatele rezemat de perete, cu arma între picioare.

Bilţ se lungi pe pat — două idei se suprapuneau în gîndurile lui: zăcămîntul cu necunoscutele lui şi evadarea cu toate riscurile ei — era greu să le separe una de alta, erau prea strîns legate, şi-şi dădea seama: ca să se poată ocupa de întîia, trebuia s-o rezolve pe a doua.

Nu închise ochii toată noaptea, iar către ziuă, bubuituri de armă îl făcură să sară jos din pat — leat 918 tresări şi el, icni şi se ridică pe picioare:

— Doamne, ce-o mai fi şi asta? îl întrebă pe Bilţ.

Bilţ ridică din umeri; pe el îl întreabă, de unde să ştie el?

Cîteva rafale de mitralieră retezară din nou liniştea dimineţii de iarnă. Explicaţia veni mai repede decît se aşteptase Bilţ şi bătrînul ostaş; trîmbiţa suna alarma! După cîteva minute veni şi schimbul, de data aceasta însoţit de ofiţerul de servici:

— Hai: una, două! strigă ofiţerul şi ridică santinela din celula lui Bilţ, lăsînd numai un singur ostaş ca să patruleze în lungul coridorului — paşii lui cadenţaţi, Bilţ putea să-i urmărească de la un capăt la altul al coridorului întunecos: ssst! Se apropie de uşa celulei lui!

— Rebeliunea! auzi Bilţ un glas şoptit prin mica deschizătură din uşă — recunoscu glasul lui Druţă.

— Rebeliune?! Ce-o mai fi însemnînd şi asta? — nici vorbă să-i treacă prin minte că între cămăşile verzi şi generalul, şeful lor, ar fi putut izbucni un conflict. Un conflict care să dea naştere unei rebe-

liunī. Dimpotrivă, el începu să creadă că mulţimea, săturată pînă peste cap de nelegiuirile fasciste, pornise lupta de răsturnare.

Cîteva tancuri alergînd cu mare viteză pe stradă făcură să se cutremure zidurile închisorii.

„Da, se pare că de fapt aşa e; foarte bine, foarte bine!" conchise Bilţ, fără să cunoască adevărul.

7

Să urmărim în continuare viața eroilor noştri şi să vedem ce se petrece cu ei în această dimineață mohorîtă de iarnă, cînd tancuri aleargă pe străzi, cînd spațiul sideral e străbătut de avioane în zbor, cînd pretutindeni se aud împuşcături, cînd oratori înfierbîntați de ură şi alcool țin discursuri ațîțătoare.

Iată, pe aeroportul oraşului Sibiu se plimbă agitată domnişoara Hannelore Schmidt — inginerul Schön abia se poate ține pe urmele ei. Profesorul Roth e şi el la aeroport. A rămas în bar, la o măsuță, cu un păhărel de coniac în față, de care parcă se teme să se atingă. Bătrînul profesor Roth îşi tot priveşte cu surîs amar insigna de la butonieră — insignă cu care l-a împodobit Hannelore, arătîndu-şi bunăvointa față

de el, căci altfel, dacă ea ar fi ţinut seama de instrucţiunile oficiale, în locul acelei discrete insigne cu fond albastru, cu steaua lui David de metal galben, ar fi trebuit să-l oblige pe bătrînul Roth să poarte pe spate o mare stea galbenă. Dar domnişoara Hannelore, discretă de felul ei, n-a vrut să-şi umilească colaboratorul chiar în aşa hal, mai ales că se aflau în ţară străină, şi în afară de asta, oricum : sărmanul evreu nu trebuie întărîtat tocmai acum, cînd va trebui să-şi dea toată contribuţia !

Ceasul brăţară al Hannelorei arăta ora zece ; zece precis şi avionul *Junkers G 31* [1], care fusese înainte în serviciul societăţii *„Guinea Airways"* şi purta iniţialele VH-UO — avion amenajat pentru a servi expediţiilor de prospectări nu apărea la orizont, spre marea nelinişte a domnişoarei dr. Hannelore.

Ultimul comunicat radiotelegrafiat îl primise aeroportul Sibiu cu vreo două ore înainte, după decolarea avionului de pe aeroportul Oradea ; „ce s-o fi întîmplat ?" se întreba domnişoara Hannelore ; după toate probabilităţile, avionul trebuia să fie pe aeroportul Sibiu, înainte cu cel puţin trei sferturi de oră !

Junkers 31 transporta mult aşteptata echipă de geologi şi toate ustensilele necesare unor prospecţiuni, cît şi instrumentele şi aparatele laboratorului de cercetări şi analize cu care urma să lucreze profesorul Roth ; cartierul general al misiunii fusese stabilit la Sibiu.

În sfîrşit, cu mare întîrziere, datorită condiţiunilor atmosferice, avionul sosi şi ateriză cu bine, spre cea mai mare satisfacţie a domnişoarei Hannelore, care-şi întîmpină compatrioţii cu un mic discurs de bun sosit.

Răspunse *Obersturmführer*-ul Friedrich Bloss, un fost cîrnăţar, pistruiat ca un ou de rîndunică, mătăhălos şi scurt în picioare, cu mutră respingătoare de

---

[1] Avion german pentru transporturi grele, pe rute lungi. (n. r.)

mops, dar de altfel spilcuit şi pomădat — răspunse, e un fel de a spune, căci *Obersturmführer*-ul Bloss, zbieră doar de vreo patru ori la rînd: *„Hei Hitler"*, şi mai adăugă şi alte cîteva cuvinte de slavă pentru Germania nazistă.

Se cuvine să prezentăm şi grupul, căci vom mai avea, deacum înainte, tot mereu ocazia să vorbim despre el: şase vlăjgani tineri, îmbrăcaţi în costume tiroleze, cu bocanci de alpinişti pe picioare, cu ciorapi albi, cu pălării verzi, cu ruksakuri pe spate, înarmaţi cu ciocane cu coadă lungă, cu aparate de fotografiat atîrnate pe piept, cu busole şi detectoare, cu cîte un pistol la şold, — dar în afara acestor şase, mai era şi un al şaptelea care întîrzia să coboare, ceea ce-l determină pe Bloss să strige de cîteva ori, chemîndu-l grabnic.

Acesta era un tînăr subţirel, cu obraz de fată mare, cu părul blond zburlit, încîrlionţat — pe semne nu se prea sinchisea de zbieretele *Obersturmführer*-ului Bloss, căci coborî scara rîzînd cu multă voie bună: avea şi acesta cam acelaşi echipament ca ceilalţi, iar în plus şi un acordeon atîrnat pe spate; camarazii lui, dimpreună cu Bloss, făcuseră front în apropierea avionului, în faţa Hannelorei; tînărul, al cărui nume era Kurt, în loc să se alinieze la flancul drept, cum s-ar fi cuvenit, păşi drept spre domnişoara dr. Hannelore şi-i întinse mîna:

— Kurt; inginer de mine! se prezentă el.

Pe domnişoara dr. Hannelore Schmidt o surprinse purtarea lui cu totul liberă — nu bătuse nici cel puţin călcîile cînd se prezentase.

— Ce etate aveţi? întrebă cu ton tăios Hannelore.

— Aproape treizeci; găsiţi că par mai tînăr? întrebă tînărul cu aceeaşi lipsă de atitudine ţeapănă, obişnuită naziştilor.

— Dimpotrivă! spuse Hannelore.

— Aş! Sînt de cinci ani inginer; am lucrat tot acest timp în colonii. *Junkers*-ul ăsta mă cunoaşte, era avionul societăţii noastre! răspunse Kurt.

„Aaa, ăsta e minierul specialist în zăcăminte de uraniu !" îşi spuse Hannelore şi trecu cu vederea purtarea lui Kurt, zîmbindu-i chiar. Dar *Obersturmführer*-ul Bloss era mai puţin înţelegător şi îngăduitor :

— Treci în front ! se auzi glasul lui buhăit.

Începu descărcarea avionului : patru lăzi mari cu ustensile de laborator fură coborîte şi încărcate pe camioane, mai multe motociclete, un automobil uşor, un auto cu remorcă-vagon, un grup electrogen, şi alte multe, scoase pe rînd din pîntecele de monstru antedeluvian al avionului *Junkers 31*, încît un hamal de-al nostru se minună :

— Neamţu' şi dracu ; uite cîte au vîrît în burta matahalei ăsteia !

Hannelore, Schön, Bloss şi grupul plecară spre oraş — Roth rămase, grijuliu faţă de transportul aparatelor laboratorului său, preferînd să însoţească camionul, ca nu cumva să se deterioreze ceva.

În oraş rebeliunea era în toi — pe străzi patrulau tancuri, se vedeau şiruri de ostaşi gata de luptă ; prin fundături, prin străzi mai dosnice, cămăşile verzi căutau să se regrupeze şi să pornească din nou spre centru ; se auzeau focuri de armă, rafale de mitralieră trase în vînt, spre intimidare.

— Ce înseamnă toate acestea ? întrebă înspăimîntat *Obersturmführer*-ul Bloss, surprins totodată de faptul că atunci cînd maşina lor trecea pe lîngă trupele regulate erau salutaţi, şi salutaţi şi întîmpinaţi cu strigăte prieteneşti erau şi atunci cînd întîlneau grupurile verzi, care după toate aparenţele erau în război cu trupele regulate.

— Joc ! Furtună într-un pahar cu apă ! răspunse Hannelore.

În sfîrşit, grupul ajunse în cantonament, unde Hannelore aranjase o masă cu mîncăruri calde şi băuturi tari, pentru ca cei sosiţi să se dezmorţească şi să se refacă după greul unei călătorii aşa de lungi.

*
* *

Dar în Timișoara, locul principal al desfășurării evenimentelor povestirii noastre, ce s-o fi întîmplînd ? Vai, biata Marta ! Iat-o între baionete, în fața ușii biroului căpitanului Năpastă, care a încetat de a mai fi cordial, devenind mai abraș ca un inchizitor. Marta nu mai plînge acum, pare mult mai bărbată decît am cunoscut-o noi, pare chiar fericită, căci după cum a înțeles — Onul ei a scăpat, a fugit, a evadat ! Acum întîmplă-se ce s-o întîmpla cu ea, bine că-l știe scăpat pe Onu !

Intr-adevăr, On Bilț a evadat : în prima zi a rebeliunii, toți cei de la închisoare și tribunalul militar își pierduseră capul, numai ostașul Mărin Druță nu :

— Domnu' învățător, grăi în taină Druță cînd intră în celula lui Bilț ; a venitără și ziua noastră !

— Crezi ?! întrebă Bilț neîncrezător.

— E aici, ce mai vorbă ; ascultă-mă pe mine, mă pricep în chestii d-astea ! E cel mai mișto prilej ; parcă Dumnezeu le-a brodit așa ! răspunse Druță și scoase de sub veston o capelă militară și o pereche de nădragi, pe care le vîrî sub mindirul de paie ; o să fac rost și de o manta, numai Dumnezeu să mai ție rebeliunea asta ! Se urmăresc între ei ca chiorii, stau față-n față și nu se încaeră, parcă nu s-ar vedea unii cu alții ! Ascultă aici — pe înserat o să ștergem frumușel putina, ne cărăm !

Druță ieși grăbit — era de pază, arma o lăsase afară, rezemată de perete ; o luă și începu să tropăie în lungul coridorului.

In întreaga închisoare militară nu rămăseseră decît schimburile, și nici un ofițer. Garda o comanda un plutonier rezervist, în civilie era mic slujbaș într-un sat, om cu familie, cu gîndurile tot acasă.

După Druță, intră în schimb deșca aceea, leat 918, care abia își putea tîrî picioarele — coridorul era lung și întunecat, deținuții începuseră să facă larmă

cerînd mîncare, căci în vălmășeagul evenimentelor, fuseseră ridicați pînă și bucătarii și trimiși ca să întărească rîndurile trupelor ce mărșăluiau pe străzi — prilejul, într-adevăr, era cît se poate de nimerit, cu paza bătrînului ostaș care alerga de la o ușă la alta bătînd cu patul armei în tăblie, strigînd cît îl ținea gura, sau rugîndu-se de cei închiși să înceteze larma ca să nu vină cineva — se putea ieși în bună voie din închisoare.

Druță reușise să șterpelească și o manta — veni cu ea în celula lui Bilț și în cîteva minute profesorul Bilț fu complet transformat — părea un ostaș, dar ce fel de ostaș ! Dacă în celulă s-ar fi aflat o oglindă și s-ar fi privit în ea, s-ar fi crucit : înfățișarea lui era oarecum ostășească, dar nici cel mai înrăit dezertor nu arăta cum arăta acum On Bilț, mai ales că nu fusese bărbierit de mult — barba, nici mare nici mică, și ochii sticloși de suferință, îi dădeau un aer fioros, de criminal cu cel puțin șapte crime pe suflet.

Escortat de către ostașul Druță Mărin, profesorul On Bilț părăsi închisoarea militară. Ce conștiincioasă santinelă părea ostașul Druță ! Mergea pe urma lui Bilț, bătînd talpa cu arma în cumpănire, gata să tragă ; nu se uita nici la dreapta, nici la stînga, iar cînd întîmplător trecea prin fața vreunui detașament de ostași, ce patrula pe străzi, Druță dădea onorul după regulile celui mai strict regulament, întorcîndu-și capul spre dreapta, sau spre stînga, după cum era cazul, călcînd țanțoș, ca un brav ostaș pătruns de însărcinarea pe care o are. Bilț pășea cu capul în piept, tîrîndu-și picioarele, înghebosat ca un prăpădit de deținut — Druță îl tot îmboldea din spate și-i striga scurt : *Mișcă* piciorul !

Au ajuns la gară pe înoptat, s-au pitit într-un loc dosnic și s-au sfătuit : încotr-o ? Părerile erau deosebite : Druță ar fi vrut să se vadă în Bucureștiul lui drag, sau în cel mai rău caz undeva prin Oltenia, dar pînă la urmă el fu nevoit să adopte părerea lui Bilț ; spre munți, în cel mai scurt timp cu putință !

O dată hotărîrea luată, s-au fofilat printre vagoane — un marfar urma să pornească spre nord, pînă la o stație de intersecție, iar de acolo pe linia nouă spre Ponoasele — s-au urcat într-o cabină de frînar, și au închis ușa.

— Slavă ție, doamne!

Bilț oftă din tot sufletul — era liber! Pentru a doua oară în ultimul timp îl năpădiră lacrimile — era liber, suferințele lui au luat sfîrșit, s-a trezit parcă dintr-un coșmar care l-a chinuit atîta vreme; în sfîrșit e liber și poate să se împotrivească planurilor hitleriste! Dar Marta? Ce-o fi făcînd ea? Cel puțin dacă ar putea s-o anunțe, s-o liniștească!

Druță avea preocupări mai practice și mai imediate:

— Ce-ar fi dacă aș da o fugă pînă în gară; poate găsesc pîine, țigări? spuse el.

— Să nu pună mîna pe tine! răspunse temător Bilț.

— Pe mine?! Nu s-au născut ăia de-ar putea pune mîna pe mine! Stai dumneata liniștit și așteaptă-mă — în doi timpi și trei mișcări sînt înapoi!

Bilț rămase locului, cu gîndurile la Marta:

„In ultimă analiză — își spuse Bilț într-un tîrziu — Marta se va duce la părinți, o să-i scriu peste cîteva zile acolo, ca să știe ce-i cu mine!"

Undeva, în depărtare, spre oraș, se auzi o rafală de mitralieră, la care răspunseră focuri răzlețe de pușcă. Bilț se ridică de pe bancă, deschise ușa cabinei și încercă să străbată întunericul — o rachetă roșie tăie bezna ca o cometă, din direcție opusă se înălță alta de culoare verde, apoi iarăși se auziră cîteva rafale scurte de armă automată.

„Parcă am fi în plin război! Oare care pe care?" se întrebă Bilț. Nu cunoștea amănuntele conflictului, aflase de la Druță doar atît, că verzii s-au ridicat contra generalului, care, din motive necunoscute, s-a lepădat de ei. „Cine va rămîne stăpîn pe situație? Probabil al treilea, Hitler!"

Un ceferist trecu prin dreptul vagonului, bălăbănindu-și lanterna, Bilț se tras ușurel spre fundul cabinei și se așeză din nou pe bancă :

„Chiar în condițiunile astea, libertatea e de nepretuit ! își spuse, după ce pașii ceferistului nu se mai auziră. Ei, acum, cînd am rupt cu toate, s-o întîlnesc pe Hannelore ! Unde-o fi ? O fi renunțat la zăcămînt ? Nu, nu cred, cînd au nevoie de ceva, nu se dau în lături cu una cu două ; bine că m-am văzut scăpat !"

Nu peste multă vreme se întoarse și Druță. Bilț se miră de ușurința cu care fostul ostaș se orienta — venise direct la vagon pe o cale destul de ocolită, se oprise sigur de sine în dreptul scării și urcase. Druță aducea două franzele, cîrnați și cîteva ouă fierte, ce găsise și el la bufetul gării. Le învelise pe toate într-o gazetă de capitală și le vîrîse în sacul său ostășesc ; în buzunare avea și cîteva pachete de țigări.

— Toți biștarii noștri s-au topit ! spuse Druță, așezîndu-se pe bancă, alăturea de Bilț.

— Toți banii tăi, vrei să spui ! grăi Bilț, vrînd să restabilească adevărata situație.

— Asta-i acum ! Ce-i al meu e și al dumitale ; păcat că s-au isprăvit ! Iată, pentru dumneata, am adus un pachet de țigări boierești — m-am gîndit că ți s-o fi acrit de atîtea chiștoace ; de ăstea fumează căpitanul Năpastă ! spuse Druță și-i puse lui Bilț în mînă un pachet de țigări R.M.S.

Bilț nici nu îndrăzni să-i mulțumească. Druță prea îl copleșise cu atențiile lui și cu felul respectuos și totuși frățesc cu care se purta față de el — vru să aprindă o țigară, dar cînd ceru foc, Druță îl opri :

— Nu ; pînă nu pleacă trenul nu aprindem !

Izbite unele de altele, tampoanele vagoanelor scoaseră pe întreg întinsul trenului sunete metalice repetate — lanternele ceferiștilor începură să balanseze încoace și încolo, se auziră șuierături de țignale, apoi un fluierat lung de locomotivă și nu peste mult timp alte sunete de tampoane, ciocnite unele de altele și trenul se puse în mișcare.

— Bravo ; acum aprindem ! spuse Druţă şi scăpără chibritul, dîndu-i lui Bilţ să-şi aprindă ţigara.

Au fumat fiecare cîte trei ţigări una după alta. Trenul alerga în noapte, mărindu-şi din ce în viteza, îndepărtîndu-i de oraşul în care se ciorovăiau pentru supremaţie două tiranii.

Fumau în tăcere, fiecare cu gîndurile lui. Intr-un tîrziu, Druţă a început a fredona obişnuitul lui cîntec de tavernă bucureşteană, îngînîndu-se cu zgomotul roţilor, care parcă îi ţineau isonul.

Bilţ şi-a înfundat capul în gulerul ridicat al mantalei, şi fredonînd şi el acelaşi cîntec stupid, frînt de oboseala şi emoţiile prin care trecuse, nu peste mult timp a adormit.

Druţă a rămas de strajă, cu cîntecul şi gîndurile lui. Nu vedea nimic înainte, se îndrepta spre un gol neguros, la capătul căruia s-ar putea să dea ochi cu vrăjmaşul, după cum spune domnu' învăţător. Domnu' i-a vorbit de şoacăţii care l-au ucis pe taică-său. A spus că vor să pună mîna pe ţară, pe bogăţiile ei, pe oamenii ei, aşa cum au pus mîna pe purceaua din ocolul părintesc. crescută cu trudă de maică-sa ; tîlharii ! Oho, a venit şi timpul lui să se răzbune, căci tot răul şi greul vieţii lui — credea Druţă — de la ei se trage, dacă ei nu l-ar fi împuşcat pe taică-său, viaţa lui ar fi fost alta !

Trenul s-a oprit de mai multe ori. Acum a părăsit cîmpia întinsă, urcă, şi-a încetinit mersul, a trecut peste un pod lung, peste o apă mare — e tot noapte, dar mult nu mai poate fi pînă la ziuă — în staţia în care au oprit pentru cîteva minute, cîntau cocoşii.

Domnu' învăţător doarme într-una ; bietul de el, cît a mai suferit ! Dar acuma e liber ; liber ! Şi în afară de asta nu mai are moartea în faţă ! Auzi, dom'le, să ceară ticălosul de căpitan Năpastă moartea omului ! Dar nu i-a ajutat Dumnezeu, că Dumnezeu îi bun şi mare şi l-a trimis pe el, Druţă Mărin, l-a trimis chiar la ţanc — numai că nu i-a poruncit : Mărine, scapă pe omul ăsta nevinovat !

Iată că se luminează de ziuă.

Trenul aleargă mereu, urcă și coboară dealuri, locomotiva pufăie din greu, roțile vagoanelor își cîntă cîntecul, tot mereu același. Druță își aruncă din cînd în cînd ochii pe fața lui Bilț — Bilț doarme, doarme și surîde în vis. Druță surîde și el fericit — are și pentru ce; nu l-a scăpat el de la moarte pe domnu' învățător? A avut el de lucru cu mulți domni mari, chiar și cu judecători, cît despre comisar, mai în fiecare lună! Dar ce mi-ți-s aceștia pe lîngă un învățător?! De la toți aceștia omul nu se poate aștepta decît la rău, pe cîtă vreme de la un învățător!... Ehei, cine s-a aplecat spre el, orfanul, cu milă și dragoste? Cine l-a ajutat, sprijinit și povățuit ca un tată? Domnu', săracul! Dacă ar mai trăi și astăzi, și ar fi tot acolo, la școala din satul de lîngă Segarcea, Druță i-ar scrie o scrisoare: „Află despre mine, domnu' învățător, că sînt bine și m-am libenat — și nu sînt singur, ci cu un domn' învățător pe care cu ajutorul lui Dumnezeu l-am scăpat de la pieire, unul tot ca dumneata!"

— Pe unde sîntem, Druță?

— Nu știu, dar s-a luminat de ziuă, după cum se vede; ai dormit, slavă domnului, toată noaptea!

Bilț se apropie de ferestruica cabinei — în depărtare se zăresc munții înzăpeziți. Trenul înaintează printr-o regiune de coline, apropiindu-se din ce în ce de poalele munților. Bilț își dă seama că trebuie să fie pe undeva pe linia nouă, pe deviația construită recent, după răpirea părții de nord a Ardealului; în cîteva ore vor fi la Crăsnău — ar fi timpul să coboare.

— Acum să ne punem burțile la cale, grăiește Druță și scoate din sac o franzelă rumenă. Ce-ai mînca, domnu' învățător: cîrnați sau ouă?

— Ce vrei tu, Druță; dă-mi însă mai întîi gazeta, pare să nu fie veche!

— Am găsit-o pe masă, în bufetul gării, nu poate fi veche — răspunde Druță, și, netezînd gazeta, i-o întinse lui Bilț.

On Bilț citi în grabă titlurile articolelor; cele mai multe erau în legătură cu rebeliunea legionarilor — gazeta, din spirit de prevedere, păstra un ton neutru, relata doar cele întîmplate pînă la încheierea ultimei pagini; din gazetă reieșea că generalul, în cele mai multe centre din țară, era stăpîn pe situație.

Bilț nu mai citise de atîta vreme o gazetă, așa că, deși flămînd ca un lup, n-o lăsă din mînă pînă nu-și trecu privirea peste toate paginile — o scurtă informație de pe pagina a treia îi atrase în mod deosebit atenția — titlul informației era cules pe o singură coloană, literele nu erau țipătoare; se vedea intenția secretariatului de redacție de a nu da amploare celor relatate. Bilț citi: „O misiune științifică germană în Romînia" — cuprinsul era și el scurt: „Astăzi a aterizat pe aerodromul Sibiu un avion gigantic german, care a adus în Romînia misiunea geologică aliată: Misiunea H. S. Membrii misiunii vor întreprinde prospecțiuni în munții noștri; datorită evenimentelor, nu s-a putut face o primire oficială oaspeților.

— Druță, băiatule, trebuie să fim gata; războiul nostru, al meu și al tău, va începe în curînd! izbucni Bilț.

— Nu mai spune! Scrie la jurnal? întrebă Druță uimit, oprindu-se din cojitul ouălelor.

— Scrie!

— Hm! se arătă îngîndurat Druță.

— Ce-i?

— Bine-ar fi fost dacă puneam mîna și pe automata caporalului de gardă, o luam, nu m-ar fi zărit nimenea; ce-o să ne facem noi numai cu zebeul meu?

— Nu-i nimic, pentru început, zebeul tău îi chiar deajuns; dealtfel, nu de arme de foc vom avea lipsă! Nu-ți pot spune acum ce vom face și cum ne vom război cu ei, fiindcă nici eu nu știu încă, dar vom vedea noi, să dăm numai față cu ei!

— Or fi mulți? întrebă Druță.

— Nu; nu cred! Cîțiva, cel mult zece! răspunse Bilț.

— Numai atîţia ?! făcu Druţă, şi părea chiar nemulţumit că nu vor fi mai mulţi ; pe zece îi dăm gata din trei încărcătoare ! spuse el.

— Să nu ne voinicim înainte de vreme ; s-ar putea să nici nu descărcăm arma, om vedea noi !

— Ei, că doar n-o să le ieşim înainte cu mîna goală, să-i îmbiem la trîntă ! făcu Druţă.

Pînă la oprirea trenului se ospătară mîncînd cu poftă, pe săturate, ca să le ţină toată ziua. Coborîră într-o staţie pustie, situată în apropierea gurii unei văi. Nu luară nici drumul, nici potecuţa care duceau spre satul de sub poala muntelui, ci porniră în susul văii : încotro ? Nu şi-au pus o astfel de întrebare — unde i-o duce valea, fără îndoială în munţi, numai acolo poate fi izvorul pîrăiaşului ce curge pe ea.

8

— Ce ai cu femeia, Năpastă? Pentru ce le încurci si le complici, bre, omule? Lasă femeia în pace! Cu ce poate fi ea vinovată, sărăcuţa? A fugit bărbatu-său, să-i fie de bine! Ia să fi fost şi dumneata în locul lui, n-ai fi încercat, şi de s-ar fi putut, n-ai fi făcut ca el? Cine n-ar vrea să-şi scape pielea?! Acum c-a şters putina, iată că-ţi fac pe voie: vrei o sentinţă de moarte, o să ai o sentinţă de moarte!

. Căpitanul Năpastă sta în faţa colonelului Hodoroabă şi nu se putea dumiri: tărîţă, cîlţi, ce-o fi avînd bătrînul sub scăfîrlie de nu-l poate înţelege?

— Dar, domnule colonel, vă rog să mă înţelegeţi: am primit astăzi vizita unei doamne germane! A venit însoţită de unul de la gestapou şi de unul de la am-

basada lor din București, și în afară de asta am primit și o comunicare de la Marele Stat Major, nu-i glumă!

— Ia mai dă-i dracului, măi băiețaș! Ce, de la ei parcă nu fug oamenii? Fug! Fiecare vrea să-și scape capul, că de, oameni sîntem! Înțeleg, să nu fugi din fața vrăjmașului, că ai datoria să-ți aperi țara, și pe ai tăi...

— Dar, domnule colonel, vă rog să înțelegeți, îi vorba de înaltă trădare! insistă Năpastă.

— O fi! Da' eu, băiatule, mă îndoiesc: adică față de cine înaltă trădare? După cîte am înțeles eu, cu mintea mea de ostaș bătrîn, toată treaba asta îi treabă civilă, bre omule! Ce, a vîndut Bilț al dumitale secrete militare cuiva? Era ostaș și și-a trădat patria și frații de arme? A fugit în rîndurile vrăjmașului în timp de război? Nu! Ei, atunci?

— Imposibil să mă înțelegeți, domnule colonel! făcu desnădăjduit căpitan Năpastă.

— Cred și eu; dacă n-am ce înțelege! Măi Năpastă, eu îs cătană bătrînă, mă băiatule, multe am văzut, multe am pățit! Viața, băiețaș, m-a învătat una și bună: să nu te joci cu zilele omului! Iote, cînd am auzit c-a fugit Bilț, eu îți mărturisesc cinstit — m-am bucurat! Parcă mi s-a lua o piatră de pe inimă, că-mi ziceam eu: Năpastă vrea viața omului, să zicem că eu nu i-o dau, dar s-or găsi căpățînoși pe la cele instanțe superioare și i-or face pe voie! Și piere bietul rumîn; și ce rumîn! Un om învățat! Că după cîte am auzit eu, Bilț ăsta al dumitale e un om învățat, de care n-avem prea mulți! Cine știe cum se sucesc vremurile și-o fi mare lipsă de el; ce te faci atunci, căpitan Năpastă? Il scoți din mormînt? Ei, ce zici; așa-i?

— Așa-i, domnule colonel! făcu Năpastă neconvins, doar ca să pună o dată capăt discuției, căci știa el — cu Hodoroabă îi greu s-o scoți la capăt!

— Ascultă-mă pe mine, căpitan Năpastă, nu că vreau să mă amestec în treburile dumitale, dar te po-

vătuiesc ca un tată, ce-ți pot fi: dă drumul femeii și nu le mai încurca! De mai vine nemțoaica cu nemțoii ei, trimite-o la mine, m-oi descurca eu cu ei; ce Dumnezeu? Cum îi vedeți, cum vă țîțîie fundul și vă și scăpați în izmene! Lasă-i pe seama mea, ca la Mărășești, știu eu cum să ți-i iau!

Năpastă surîse forțat și întrebă:

— Și Marele Stat Major?

— Cine a dat nota telefonică, care general?

— Domnul general Metaxa!

— Grecoteiul? Mai dă-l naibii, s-a dat și el cu nemții? Lasă-l pe seama mea, l-am avut sub comandă, ba mi-a fost și aghiotant cînd eu comandam batalionul — mai apoi mi-a luat-o înainte, de, boier, om cu școli înalte de prin străinătăți, nu ca mine, fost copil de trupă, neam de plăieș din munții Neamțului. E un om subțire, și are și cap, recunosc, da' are niște coate! Iată că tot dînd din coate a ajuns! Însă eu, de cumva o face pe al dracului, i-o spun de la obraz! Mă băiețaș, ține minte: în oștirea asta rumînească a noastră, Hodoroabă tot Hodoroabă rămîne!

— Știu, dom' colonel! grăi cu mult respect de data asta căpitan Năpastă, căci, de fapt, în cartea de aur a oștirii, numele lui Hodoroabă era la locul cel mai de cinste printre eroii războiului trecut.

— Așa, acu dă drumul femeii și cere-i scuze; te pricepi tu cum s-o întorci, că ești băiat deștept!

— Dar, în lipsă, îl condamnăm totuși la...

—Bine; o sentință în lipsă, știi tu bine, chiar definitivă, nu prea are mare valoare; un vîntuleț venit de ici, de colo o doboară, și rumînul scapă! Hai, sănătate bună!...

— Să trăiți!

Năpastă ieși cu coada între picioare. „La urma urmei, dacă ești pus să lucrezi cu Hodoroabă, nu-ți rămîne decît să te resemnezi!" își spuse el și ordonă să-i fie adusă Marta.

Cînd plantonul îl anunță că Marta se află pe culoar, între santinele, Năpastă îi ieși în întîmpinare și-i dădu

chiar și brațul, conducînd-o pînă la fotelul alăturat biroului său și poftind-o cu cordialitate să ocupe loc. Apoi începu, cerîndu-și mii de scuze: c-a fost o neînțelegere, că să vedeți, că el, că din partea lui, dar că...

Marta asculta uimită — era mai mult decît curtoazia din prima zi cînd fusese adusă acolo, iar cînd îi spuse că e liberă, că poate merge acasă, izbucni în plîns; toată bărbăția arătată pînă atunci se nărui.

Fără îndoială, evadarea lui Bilț o făcu pe domnișoara dr. Hannelore Schmidt să turbe de mînie, și pe Schön deasemenea — dar dacă ar fi fost numai asta! O altă piedică se ivi însă în calea Misiunii științifice H.S.: cerînd unele informațiuni de la Direcțiunea generală a minelor, directorul — cel cu contul de la bancă crescut ca prin farmec — o informă cu rece politeță că asupra unor teritorii, care reprezintă cîteva sute de perimetri minieri, există drepturi cîștigate de alții, drepturi exclusive. Deci: ca să nu intrăm în conflict cu societățile respective, care societăți sînt patronate de capitalul american, deci de S.U.A. — cu care Romînii se află în raporturi normale „încă" — Misiunea H.S. să se ferească a încălca aceste teritorii, pentru a nu pune guvernul romîn în situația neplăcută de a fi nevoit să răspundă unui protest, care...

— Cînd s-au acordat aceste drepturi? izbucni Hannelore.

— Să vedem! și ca unul care are atîtea pe cap, și care nu-și mai aduce aminte, directorul chemă un funcționar de la arhivă și-i ceru dosarele. Cînd le avu pe birou, el începu să răsfoiască filă cu filă, căutînd numere, date, ceea ce-o scoase din fire pe Hannelore:

— Mulțumesc; sînt în clar cu situația; cît s-a încasat în afacerea asta? întrebă fără pic de jenă.

Directorul făcu ochii mari — ar fi vrut să riposteze dar nu mai avea cui, Hannelore pornise cu pași repezi; ieși trîntind ușa și pînă la ambasadă nu se mai opri:

— Ei, dumneata, *Parteigenosse*, păzitorul acestui

colţ de lume; ce ai de spus acum? începu ea cînd fu în cabinetul lui Killinger.

— Ce-i dragă, ce mai e?! întrebă von Killinger, neştiind despre ce mai poate fi vorba, căutînd s-o molcomească.

— *Parteigenosse* Killinger, nu eşti decît o ciuhă de speriat vrăbiile, şi nimic mai mult! Pe sub ochii dumitale mişună toţi agenţii spionajului adversar, fac şi desfac tot ce le pofteşte inima, iar dumneata, dumneata...

— Hanne! zbieră Killinger; nu-ţi permit!

— Ce nu-mi permiţi? Nu-mi permiţi să-ţi spun adevărul? Ei bine, îi voi raporta Führerului! Poimîine plec la Berlin, ca s-o ştii!

— Dar, Hanne dragă, ce s-a mai întîmplat? Linişteşte-te, să ne înţelegem, ce Dumnezeu! Înţeleg, evadarea lui Bilţ acela...

— Nu-i vorba de Bilţ; e vorba de americani, care ne-au suflat de sub nas toate teritoriile miniere; fără îndoială pe unul dintre cele acaparate de ei se află şi zăcămîntul de uraninit pe care-l dorim aşa de mult.

— Cum aşa?

— Aşa! şi Hannelore luă receptorul, formă un număr şi-l chemă pe Schön — începu prin a-i face şi acestuia reproşuri, caşicînd el ar fi fost vinovat că O'Lary le-o luase şi în chestiunea aceasta înainte.

— Am ştiut din prima zi! răspunse de la celălalt capăt de fir inginerul Schön.

— Dacă-ai ştiut pentru ce n-ai împiedicat?

— Ei, cum mai aveam să împiedic, dacă faptul fusese deja consumat! Dar am soluţia; vin în cîteva minute, piedica ce ni s-a pus în cale nu-i o piedică serioasă.

Intr-adevăr, în cîteva minute Schön fu la ambasadă, şi fără alte cuvinte intră în miezul chestiunii, aducînd şi soluţia:

— Institutul geologic de aici, începu el, are dreptul să facă prospecţiuni pretutindeni, pe întreg teritoriul ţării — prospecţiuni numai cu caracter ştiinţific, dar

pentru moment ni-i deajuns: vom pune sub auspiciile Institutului Geologic Romîn misiunea noastră şi în această calitate vom putea pătrunde peste tot, pînă şi în minele şi sondele americanilor!

— Crezi? întrebă cu îndoială Hannelore.

— Ştiu! răspunse Schön; urmează numai să-l rugăm pe domnul baron von Killinger să netezească calea spre această colaborare, care nu va fi decît formală; sînt sigur că domnii de la Institut, şi în ultimă analiză generalul, vor fi şi ei foarte încîntaţi de această soluţie, care nu poate stîrni nici un protest, fiind perfect legală!

— S-a făcut! interveni von Killinger, mulţumit şi liniştit în mare măsură, considerînd rezolvarea pe calea aceasta ca o absolvire de învinuirile pe care i le adusese Hannelore.

Astfel, Misiunea H.S. ajunse, formal, sub auspiciile Institutului Geologic Romîn — evident, fără nici un amestec în fapt din partea institutului, care habar nu avea ce urmăresc naziştii cu cercetările lor.

Dar lucrările nu puteau începe totuşi, din binecuvîntatul motiv că iarna se aşternuse grea asupra munţilor, astupînd văile, drumurile, punînd misiunea în imposibilitate de a-şi începe activitatea pe teren.

Cei şapte specialişti ai misiunii, dimpreună cu *Obersturmführer-ul* Bloss, trîndăveau, plictisindu-se din lipsă de ocupaţie. În oraş nu prea ieşeau, căci Bloss nu îngăduia plimbările îndelungate şi fără nici un scop prin oraş — numai uneori, seara, la vreun concert organizat de către grupul etnic german local, sau la vreun spectacol de cinematograf, cînd rula un film german, cum a fost, spre pildă, „Evreul Süss", ieşeau cu toţii în grup, şi în grup se reîntorceau în cantonament, la vila luxoasă pe care Hannelore o închiriase pentru misiune.

Era însă şi unul care făcea excepţie de la regulile stabilite de către *Obersturmführer*-ul Bloss — acesta era tînărul inginer Kurt. Făcîndu-i parcă în ciudă lui

Bloss, de a cărui autoritate nu se sinchisea de fel, Kurt pleca de unul singur şi adesea era văzut pe străzile oraşului sau la cafeneaua din centru, de cele mai multe ori nu singur, ci în compania vreunei fete sau femei drăguţe, ceea ce-l intriga şi mai mult pe Bloss, care pufnea şi mîrîia, dar nu îndrăznea să întindă coarda autorităţii sale, mărginindu-se doar la unele observaţii indirecte, îndreptate asupra celorlalţi — cu alte cuvinte: bătea şeaua ca să priceapă calul, dar calul se făcea că nu pricepe şi-şi vedea mai departe de treburi. Cînd Kurt se afla în cantonament, în loc să asculte baliverneie politice ale lui Bloss, care cuvînta despre rasa superioară, despre spaţiul vital şi celelalte din arsenalul politicii hitleriste, el se trudea să compună romanţe, acompaniindu-se la acordeon.

Dar cineva din Misiunea H.S. muncea totuşi cu rîvnă — o rîvnă izvorîtă din teamă: acesta era evreul Roth, fostul profesor de la Politehnica din Dresda. Roth desfăcuse cu mîinile sale proprii lăzile sosite de la Berlin, scosese aparatele, le montase pe cele desfăcute în piese, aranjase laboratorul, şi cînd totul fu gata, în loc de mulţumire, în suflet i se revărsară valuri de groază: acum va începe, va trebui să înceapă munca pentru războiul lui Hitler, contra convingerilor sale, ca un duşman al umanităţii, înregimentat în banda brună!

— „Sînt un laş; un laş în adevăratul înţeles al cuvîntului! îşi spunea Roth; n-am nici atîta curaj să sfarăm aparatele acestea şi să spun răspicat: nu! Nu colaborez cu voi, ucigaşilor!“ Dar răbufnirile acestea erau trecătoare, apatia punea din nou stăpînire pe sărmanul bătrîn şi, ca un automat lipsit de conştiinţă, se apuca iarăşi de lucru, punînd totul în perfectă ordine, ca la începerea campaniei să nu i se poată reproşa nimic.

Cît timp iarna cu zăpada ei abundentă ţinuse Misiunea H.S. în loc, domnişoara Hannelore făcuse de mai multe ori naveta Sibiu-Berlin. De cele mai multe

ori se întorcea de la Berlin rău dispusă, pe semne acolo ceva nu mergea cum trebuie, sau primise mustrări pentru încetineala cu care lucra misiunea; dar, pe la sfîrşitul lui martie, veni şi veselă şi foarte bine dispusă.

— Camarazi, savanţii noştri progresează cu paşi repezi spre rezolvarea tuturor problemelor în legătură cu arma pe care o doreşte aşa de mult *Führer*-ul nostru! Totul depinde acum de noi, de rezultatul muncii noastre!

— Sîntem gata la datorie; trăiască *Führer-ul!* strigă Bloss, şi ceilalţi deasemenea, numai Kurt avea de lucru cu un afurisit de nasture de la gulerul cămăşii, pe care-l tot încheia şi-l descheia.

Hannelore trecu şi în laboratorul lui Roth. Inspectă aparatele, se arătă mulţumită de ordinea care domnea acolo şi, deşi nu s-ar fi cuvenit să vorbească faţă de o „otreapă evreiască" — cum spunea Bloss —, ea îi împărtăşi totuşi şi profesorului Roth veştile bune aduse de la Berlin. Multe nu prea aflase, amănunte nu putea da, dar toţi din jurul lui Hitler erau entuziasmaţi de progresele pe care cei două sute de savanţi şi tehnicieni specialişti le făcuseră în ultimul timp în domeniul dezintegrării atomului de uraniu.

— Mai mult ca sigur, *Herr Professor* Roth, savanţii noştri vor putea da *Führer*-ului şi armatei noastre arma mult aşteptată cu care vor putea îngenunchia lumea întreagă! Atunci, fără îndoială, *Führer*-ul va fi cu consideraţie faţă de toţi cei care i-au dat concursul, şi vă asigur, nici dumneavoastră nu veţi fi uitat!

— Mulţumesc; mulţumesc, domnişoară dr. Schmidt! mormăi Roth îngîndurat, în faţă cu viziunea grozăviei ce aşteaptă lumea.

— Toţi cei iniţiaţi, savanţi şi conducători ai poporului nostru, aşteaptă cu nerăbdare de la noi materia primă, uraniul! Numai blestemata asta de zăpadă de s-ar topi o dată, ca să ne putem începe activitatea pe teren!

*
* *

Blestemata de zăpadă imobilizase şi pe cei doi fugari Bilţ şi Druţă — a treia zi după ce coborîseră din tren, cînd poposiseră la o piuă ţărănească dintre acele ce se întîlnesc pe lîngă fiecare pîrîu de munte, s-a stîrnit vremea rea, furtună cu viscol mare. O săptămînă încheiată au trebuit să rămînă acolo, hrănindu-se cu te miri ce, căci nici meşterul piuar nu prea avea merinde. Erau însă în siguranţă, pentru nimic în lume gazda nu i-ar fi trădat. De cum au intrat în coliba de lîngă piuă, piuarul şi-a dat seama că are în faţă doi fugari, aşa că nu i-a întrebat nici de unde vin, nici încotro au de gînd să se îndrepte, cînd vremea se va potoli. E cam ciudată mentalitatea muntenilor — pentru ei, cel fugărit nu poate fi decît un năpăstuit care trebuie ajutorat. Chiar a doua zi după sosirea lor acolo meşterul piuar a scotocit într-un lădoi şi a scos din el doi cioareci albi şi două buici de lînă :

— Poate vi se potrivesc, a spus el fără vorbă lungă, punînd hainele pe laviţă, unde stăteau cei doi.

— Mulţumim ; o să încercăm chiar acum, răspunse Bilţ.

Druţă, cu aceeaşi atenţie faţă de Bilţ, alese şi de data aceasta buica şi cioarecii cei mai peticiţi pentru sine, trecu în şandramaua piuei şi-şi schimbă hainele militare cu cele primite — părea altul acum : un pîrlit de moţ, sărăcuţ de tot.

Bilţ făcu şi el acelaşi lucru. Îmbrăcat cu hainele acelea, nici el nu arăta cu mult mai bine ca Druţă ; se uitară unul la altul şi începură a rîde, rîse şi piuarul.

— Pe ăstea ţi le lăsăm dumitale, spuse Druţă, arătînd gazdei hainele ostăşeşti.

— Le-oi pune pe foc, că uneori trec pe aici jăndarii — răspunse omul ; păcat că nu am decît un clop de paie, mai adăugă el.

— Aşa-i, ne trebuie şi două cuşme, spuse Bilţ.

— De se răzbună vremea, o să vă fac eu rost şi de cuşme, pînă atunci n-aveţi nevoie de ele, sub acoperiş omul stă cu capul gol, nimeni nu-i are baiul că nu are cuşmă pe cap! vorbi gazda; cu arma ce aveţi de gînd? întrebă într-un tîrziu.

— De armă nu ne despărţim! răspunse în grabă Druţă.

Meşterul piuar îşi opri cîteva clipe privirea pe faţa lui Druţă:

— Bine; pînă staţi aici, o s-o ascundem sub streaşină! grăi, apoi adăugă: n-ar trebui retezată?

— Bine zici; trebuie! răspunse Druţă.

— Atunci fă-o pînă ţine vremea asta zburlită, că dacă se răzbună, poate trece cineva pe aici; să-ţi aduc firizul?

— Ai?

— Vezi bine că am; la o piuă multe trebuie! răspunse meşterul piuar şi luă de pe o poliţă, de lîngă alte scule, un ferestrău pentru tăiat metale. Dîndu-i-l lui Druţă îl întrebă: te pricepi?

— Nu prea! răspunse Druţă.

— Dă-o la mine, îţi arăt eu; în războiul cel mare, şi eu am fost ca voi; nici dracu' nu mi-a dat de urmă!

Meşterul piuar se apucă de lucru — după cîteva ore, zebeul lui Druţă devenise o armă scurtă, uşor de purtat, şi care putea fi dosită cu uşurinţă sub buică:

— Cu retezata asta te poţi duce şi la biserică, spuse piuarul încîntat de munca lui.

Intr-adevăr, cu ţeava mult scurtată, cu lemnul ajustat cu ajutorul cuţitoaiei şi raşpilei, arma lui Druţă putea fi purtată şi ascunsă cu multă uşurinţă.

Au stat la piuă vreo două săptămîni, apoi au luat-o spre miazănoapte, către Mesteleu, unde auziseră că se caută oameni pentru tăiatul unui parchet. S-au angajat ca tăietori şi au lucrat pînă s-a topit zăpada. Lucrau oameni mulţi în pădure, oameni de adunătură, mulţi dintre ei erau dezertori. Antreprenorii ştiau lucrul acesta şi se foloseau de el la stabilirea plăţii — un dezertor lucra pentru o plată mai mică. Cînd jan-

darmii veneau şi-i întrebau de acte, mai toţi declarau că-s din Ardealul de Nord, fugiţi din pricina prigoanei. Unii aveau şi acte doveditoare în acest sens, şi nu-i fu greu nici lui Bilţ să procure astfel de acte pentru el şi Druţă. Plătind unuia simbria pe o săptămînă de lucru, ei intrară în posesiunea unor hîrtii cu ştampilă ungurească, prin care li se atesta apartenenţa ungurească a domiciliului — era suficient, puteau face dovada că sînt refugiaţi.

Bilţ se interesa tot mereu de la tăietorii de lemne nou sosiţi, dacă n-au întîlnit, sau n-au auzit de nişte nemţi care fac cercetări prin munţi : Nu, n-au întîlnit ; n-au auzit !

Uneori ajungea pînă la ei cîte o gazetă pe care Bilţ o citea pînă la ultimul rînd — războiul bătea la uşă, îşi da seama foarte bine Bilţ, dar el urmărea cu totul altceva : o urmă, un indiciu asupra Misiunii H.S. Se gîndea că din moment ce sosirea misiunii fusese inserată în gazetă, vor mai urma şi alte informaţiuni asupra activităţii ei — bineînţeles, atît cît permitea cenzura ; dar nu mai întîlni nimic, nici un rînd.

Pe la începutul primăverii, cei care soseau la tăiatul pădurii povesteau că pe şoseaua asfaltată trec tot mereu coloane germane, că trenurile lor vin unul după altul, toate încărcate cu tunuri şi tancuri, că o dată cu începutul verii o să fie prăpăd pe undeva.

Jandarmii veneau şi ei tot mai des, se uitau acum cu mai multă băgare de seamă la acte, puneau întrebări — şi cu toate că antreprenorii le fixaseră şperţul lor lunar, ei tot au ridicat şi dus pe cîţiva tăietori, care n-au putut dovedi cu hîrtii cine-s şi de unde au venit. Dovezile lui Bilţ şi Druţă au fost luate drept bune, dar ei îşi dădură seama că o dată cu razele primăvăratece ale soarelui, trebuie s-o ia din loc — de altfel, nu veniseră în munţi ca să se facă tăietori de lemne.

Într-o duminică, după facerea plăţilor, Bilţ şi Druţă îşi luară rămas bun de la tovarăşii de muncă ; încotro ? Acasă, dincolo, în Ardealul de Nord !

Antreprenorul, un oarecare Toader, i-a povățuit să se îndrepte spre Dumbrăvău, iar de acolo să coboare pînă-n Valea Seacă, pe unde trece granița nouă : terenul e accidentat, pădurea deasă, vor putea trece fluierînd, nu vor întîlni pe nimeni în cale !

Bilț cunoștea tot așa de bine ca și Toader locurile. Și el tot într-acolo intenționa să se îndrepte. Vroia ca de pe stînca cetățuii să aibă șoseaua asfaltată sub ochi, să vadă cum trec coloanele, și... Druță era nerăbdător să-și încerce arma, să vadă ce poate acum, după ce a scurtat-o ca pe o găină bearcă ; nu suflase nici un cuvînt lui Bilț, pășea în urma lui urcînd și coborînd, străbătînd pădurile. De deasupra Dumbrăvăului s-au îndreptat spre coasta Mirceștilor, au ocolit și au coborît spre pîrăul Seaca, pe unde trecea granița. Pe vale au zărit o patrulă de grăniceri unguri. Erau trei ostași cu armele pe umeri, mergeau în josul văii. Cînd s-au îndepărtat, Bilț și Druță au trecut frumușel apa, au urcat coasta din față, apoi s-au îndreptat spre cetățuie — pe la prînz erau deasupra, pe stînca golașă. Jos, în fața lor, asfaltul șoselei strălucea bătut de razele soarelui — pe șosea nici o circulație ; unde sînt coloanele despre care se vorbește ?

Au stat vreo oră, apoi au început să coboare, apropiindu-se tot mai mult de șosea. Pe o viroagă din apropiere, Bilț descoperi cu ocazia unei prospecțiuni urme de grafit — acum teritoriul devenise străin, deci pentru moment fără interes pentru el. Însă curiozitatea omului de știință îi dădu ghes și Bilț se îndreptă spre văioagă — timp avea destul, prilejul pentru a studia structura straturilor, mai ales acum în primăvară, cînd apele erozaseră mai în afund, în cotul în care băteau direct, era bine venit.

Druță îl urmă în tăcere, frămîntat de gîndurile lui, puțin dezamăgit — nu dăduse ochi cu șoacății ! De ce nu i-o fi plăcînd lu' domnu' învățător cuvîntul ăsta, șoacăți ? El le zice naziști, sau fasciști ; ce-o fi însemnînd asta ? Într-o zi o să-l întreb !

Din gînduri îl trezi pe Druță sunetul strident al unui claxon: tresări și-și scoase retezata; se piti după trunchiul unui arbore bătrîn și așteptă cu arma gata, cu sufletul la gură. De după cotul serpentinei apăru un motociclist: e un șoacăț! Uite-i vulturul! Uite-i crucea încîrligată!

Druță întinse arma — cînd îi veni bine, trase; bubuitura îl țintui în loc pe Bilț. Căută cu ochii spre șosea: motociclistul făcuse parcă un salt mortal nereușit — sărise în sus, apoi cu capul în jos, parcă ar fi încercat să se întoarcă, dar căzu pe spate cu picioarele rășchirate, cu mîinile în lături, întins pe asfalt; motocicleta mai alergă o bucată, apoi coti spre povîrniș; Bilț împietrise!

— Asta-i pentru purcea! îl auzi pe Druță.

— Ce-ai făcut, omule? izbucni Bilț — ar mai fi vrut să spună și alte cuvinte, dar glasul nu-l mai slujea.

— L-am dat gata? Oare arma bate tot așa de bine ca și înainte de a-i scurta coada? Am ochit în față, sub cască... începu Druță, ca și cînd ar fi făcut un lucru de la sine înțeles.

— Doamne! făcu Bilț, lovindu-și palmele una de alta, într-un gest disperat, ceea ce-l uimi pe Druță, care nu putea să înțeleagă: de unde și pînă unde atîta îngrijorare la domnu'; n-au pornit pentru asta în munți?

— Dar taica?! Taica! murmură Druță stînjenit de felul cum îl privea Bilț.

Undeva, nu prea departe, răsună o împușcătură: „Sînt pe urmele noastre!" străfulgeră un gînd în creierul lui Bilț; în fața primejdiei își recăpătă deodată calmul și rosti scurt, cu sînge rece:

— Hai, coborîm încet, cu mare băgare de seamă!

Pădurea era înfrunzită binișor, mai ales lăstărișul tufos — era greu ca vederea să străbată prin ea. Instinctul precauției îl făcu însă pe Bilț să pășească nu ca o fiară încolțită, ci ca una gata în orice clipă de atac:

— Nu tragi pînă nu-ţi spun eu!

— 'ţăles! răspunse scurt Druţă, călcînd şi el numai pe vîrful picioarelor, ferindu-se de a pune talpa pe vreo uscătură.

Coborîră pînă la pîrău — mai aveau coasta din faţă şi erau dincolo, peste graniţă. Se pregăteau să treacă apa, cînd zăriră în lungul văii patrula grănicerilor maghiari. Ostaşii, neobişnuiţi cu muntele, temători, nu îndrăzneau să scotocească împrejurimile. Mergeau cu armele în cumpănire, gata în orice clipă; dar clipa aceea ar fi vrut să nu se ivească niciodată.

Acolo unde valea se îngusta, patrula se opri în loc — era chiar în faţa lui Bilţ, nu mai departe ca o bătaie de armă de vînătoare. Ostaşii aprinseră ţigări — fumau, pe semne se sfătuiau, căci unul dintre ei arăta cu mîna spre pădure, spre coastă. După cîteva minute făcură calea întoarsă, neîndrăznind să treacă dincolo de cheia văii. Cînd patrula fu departe, Bilţ coborî prin tufăriş, ieşind dincolo de strîmtura văii. Trecu apoi apa şi începu să urce coasta prăpăstioasă; pe coamă erau scăpaţi. De grănicerii romîni nu se temeau. Dealtfel, din partea aceasta, graniţa era foarte slab păzită, romînii n-aveau nici un interes ca să oprească trecerile din Ardealul de Nord în cel de Sud — iar dinspre sud spre nord nu treceau decît contrabandiştii, care se înapoiau încărcaţi cu mărfuri ungureşti, din care se înfruptau şi grănicerii.

Cînd s-au văzut în afară de orice primejdie, lui Bilţ îi apăru din nou în faţă motociclistul neamţ, salutul lui mortal, sfîrşitul vieţii lui — se îngrozi: cît de uşor poate fi ucis un om! Şi dacă moartea acestui ostaş anonim neamţ ar fi avut vreun rost! Judecînd la rece, ajunse la încheierea că Druţă era oarecum în dreptul lui; dar uciderea ostaşului hitlerist i se părea totuşi inutilă:

— Ce ţi-a venit? îşi întrebă Bilţ, din mers, tovarăşul.

— Toată iarna numai la asta m-am gîndit! răspunse Druţă; acum parcă mi-am uşurat inima!

Bilţ nu mai stărui, căută să uite, grăbind pasul. Cînd după vreo două ore de mers, se deschise în faţa lor valea lărguţă a pîrăului Rîşca, Bilţ îşi aduse aminte că poposise cîndva la una dintre morile de apă de pe pîrăiaş — morarul era un om prietenos, sfătos, de la el ar putea afla cîte ceva. Nu-i spuse nimic lui Druţă, îşi îndreptă doar paşii spre rariştea dintre brazi, unde se ascundea morişca. Amintirea motociclistului ucis de Druţă tot mai stăruia în mintea lui Bilţ — era pentru prima dată cînd împrejurările îl puneau în faţa unui act de violenţă provocător de moarte; în oarecare măsură, Bilţ se simţea vinovat de fapta lui Druţă. Fără nici o teamă, fără nici o prevedere, Bilţ ţinea poteca de pe lungul văii care ducea la moară — singura întrebare pe care şi-o punea era: oare morarul o să mă recunoască? Nu că s-ar fi temut, căci în caz cînd l-ar fi recunoscut i-ar fi vorbit omului deschis şi fără îndoială nu l-ar fi trădat, dar găsea că-i cu mult mai bine ca nimeni să nu-i ştie de urmă.

Druţă îl urma, inima i se uşurase, simţea nevoia să cînte şi începu cîntecul lui — de uciderea motociclistului nici că-i păsa! Dealtfel nici nu-l văzuse lungit pe asfalt, el trăsese şi se întorsese în loc, îndreptîndu-se spre Bilţ; numai din spaima acestuia îşi dăduse seama că neamţul căzuse, că glonţul îşi atinsese ţinta.

— Stai! rosti scurt Bilţ.

Intr-o clipă Druţă fu cu arma gata de tras, căutînd cu privirea un loc potrivit, unde s-ar fi putut piti ca tirul să meargă la sigur.

— Rămîi aici şi aşteaptă-mă! Văd în ocolul morii un camion şi o maşină mică — o să mă apropii singur, dacă într-o jumătate de oră nu mă reîntorc, vezi ce-i cu mine!

— 'ţăles, să trăiţi! răspunse Druţă ostăşeşte.

— E un camion nemţesc; ce-o fi căutînd pe aici? se întrebă Bilţ, dar cînd citi scrisul de pe latura camionului: „Misiunea H.S." mai să sară în sus de bucurie: Oare Hannelore să fie şi ea aici? Dar profesorul Roth? începu să se întrebe.

Grăbi spre moară, mergea cu toată cutezanța, fără teamă și fără precauțiuni. Intră pe ușa larg deschisă a morii — piatra morii huruia într-una, monoton. În semiîntunericul dinlăuntru îl zări pe morar — omul nu era singur, stătea de vorbă cu un civil cu șapcă de meșteșugar pe cap. Bilț nu spuse nici cel puțin bună ziua, nimic. Se rezemă de podul morii cu ochii ațintiți pe morar — omul cu șapcă nu-l zărise, vorbea tot mereu explicînd morarului cum, dacă ar pune grindeiul morii pe rulmenți, ar putea purta două pietre cu apa pe care o are pîrăul.

— Ai venit după rînd? îl întrebă morarul pe Bilț, după ce omul cu șapcă încetă cu explicațiile.

Bilț își dădu seama că morarul nu l-a recunoscut, că-l ia drept un țăran venit la măcinat.

— Nu, răspunse el și făcu un semn cu capul spre răsărit.

— Aha; de pe unde? întrebă morarul.

— De la Staja!

— Doamne, doamne — făcu morarul; își lasă oamenii casa, satul, și pleacă în lumea largă!

— Ce-i cu el? întrebă omul cu șapcă.

— Unul dintre nefericiții de dincolo, fugar! răspunse morarul.

— Ia dă-te mai aproape, măi fîrtate! grăi necunoscutul.

Bilț se apropie și-i întinse mîna — omul i-o strînse, apoi îl îmbie cu țigări:

— Ia și aprinde, ca să-ți mai vină inima la loc, că te văd tare pierit! spuse el.

Bilț luă o țigară, o aprinse — cu coada ochiului îl tot iscodea: pare un om simplu, vreun meșteșugar, dar mai știi! Nu cumva o fi șoferul?

— Fugiși, măi frate-meu, de dracu' și dăduși peste tată-su — începu omul cu șapcă — ce, crezi că pe aici îi altă lume? Ce mi ți-i Horty, ce mi ți-i Antonescu — una li-i cununa!

— De, așa o fi! grăi Bilț.

— De aceea gîndeşte-te bine pînă porneşti mai departe — de ăştia, ca tine, îi plină ţara, frate-meu!

— O fi, dar vezi... se arătă neînduplecat On Bilţ.

— Ce să mai văd? Am văzut eu destule, şi de-oi trăi, oi mai vedea; că lumea nici n-a început cu Horty şi Antonescu, nici n-o sfîrşi cu ei!

— Dumneata eşti şoferul? întrebă Bilţ, ca să fie şi mai sigur.

— Ai ghicit!

— Parcă maşinile din ocol îs nemţeşti; nu cumva?... Aş rămîne peste noapte aici, că badea morarul, care ştie de noi cei din Staja...

— Te temi de nemţii ăştia pe care-i cărăbănesc eu de ici colea, prin munţi? Nici o teamă, frate-meu — ăştia caută aur, sau dracu' mai ştie ce, nu umblă după de-alde tine!

— Astăzi omul se teme şi de umbra lui, c-aşa-s timpurile — spuse Bilţ şi adăugă adresîndu-se morarului; mai am un ortac, e pe aici, pe aproape...

— Du-te şi-l chiamă fără nici o teamă, îl îndemnă şi morarul.

— Mă duc, numai... de... n-am vrea... mormăi Bilţ, uitîndu-se lung în ochii şoferului.

— Du-te măi, fărtate, şi nu-ţi mai bate gura fără rost; drept ce mă crezi? Eu ţi-am spus, ce ţi-am spus, doar aşa ca să nu te aştepţi la cine ştie ce... Aşteaptă-te, frate-meu, nu la bine, ci la rău, că dacă ăştia au turnat în coş, macină; macină pînă li s-o frînge grindeiul — dar pînă atunci mai trece multă apă pe pîrău!

— Drept ai, macină; ne macină pe noi! dădu din cap Bilţ.

— Iar ai ghicit; eşti om deştept, frate-meu! rîse şoferul.

Bilţ ieşi.

— Fug oamenii pe capete, începu morarul; cum văd pana de cocoş a jandarmului lui Horthy, cum o iau din loc!

— Parcă eu nu știu! Nu ți-am spus pînă acum, dar și eu tot fugar sînt, și-ncă ce fugar; încolțit rău de tot! Și fie vorba între noi, eu îs din același neam cu ei, îs ungur, ai înțeles, cred, după nume: Varga! De ce crezi că m-am vîrît la hitleriști? Ca să fiu acoperit — de ei nu se atinge nimenea, îs doar stăpînii! Alăturea de ei mă strecor și eu pînă mi-o veni apa la moară...

— Dezertor? întrebă aproape șoptit morarul.

— Pe dracu'; mai rău! Eu, bade... dar ce să mai vorbim! Pînă au intrat ei, lucram la o fabrică, la Satu-Mare...

— Aha, pricep, mormăi morarul și începu să-și facă de lucru pe la urdiniș, luînd făină în mînă, frecînd-o între degete.

Bilț grăbea spre locul unde-l lăsase pe Druță. Il găsi la pîndă, cu arma în mînă. Bilț se schimbase la față, de parcă l-ar fi întîlnit pe Dumnezeu:

— Mărine, cei pe care-i căutam îs aici! începu șoptit, dar revărsînd bucurie în glasul stăpînit.

— Atunci să isprăvim în grabă, spuse Druță și arătă pe retezata.

— Ba din contra — o să căutăm să ne ținem de coada lor pretutindeni, să le punem bețe-n roate; ascunde arma, de ea n-o să avem lipsă!

— De armă nu mă despart — răspunse desamăgit Druță.

— Nu zic să te desparți, ascunde-o, atît! Caută un loc pe aproape, ca s-o ai la îndemînă, de cumva vom avea lipsă și de ea, ceea ce nu cred — cel puțin acum, nu.

— Is mulți? întrebă Druță.

— Cam atîția cîți ți-am spus eu — cel mult vreo zece, poate nici atîția. Dar nu-i vorba de cîți îs, n-o să ne încăierăm cu ei acum; poate mai tîrziu, cînd nu vom mai avea încotro. Caută un loc bun pentru armă, ascunde-o, și vino spre moară, eu o iau înainte.

Druţă se supuse puţin cam mîhnit: îs aici, îs puţini, şi în loc să le facă de petrecanie, să aştepte! Căută un loc potrivit, înveli arma într-o cămaşă şi o dosi sub o stîncă. Cînd intră în moară, îl găsi pe Bilţ mîncînd — morăriţa, care ghilise cîteva pînze în josul văii, înapoindu-se la moară şi dînd peste om străin, îl îmbiase cu mălai cald. Druţă căpătă şi el o bucată şi găsi că-i tot aşa de bun ca şi cel pe care-l cocea maică-sa, acasă, în satul de lîngă Segarcea.

Şoferul începuse din nou explicaţiile, însoţindu-le de calcule simple: în capetele grindeiului trebuie înfipte osii de oţel, osiile puse pe rulmenţi — pe garanţia lui de meşteşugar că morarul poate pune în bună voie două pietre la morişca lui!

Către seară se înapoie echipa de prospectori ai Misiunii H.S. — erau toţi şapte, cu Bloss opt. Veneau pe semne de pe pîrăul Ţapulni, Căci pe bocancii lor se vedeau urmele argilei surii, deşi şi-i spălaseră cînd trecuseră prin apa limpede a Seacăi — Bilţ făcu această constatare pe dată ce dădu ochi cu ei.

Cum intrară în ocol, Bloss începu a striga:

— Morăriţă, morăriţă! Eier, Eier! Multe Eier!

— Ouă; le trebuie ouă! explică şoferul, adresîndu-se femeii.

— Doamne, de unde să le mai scot atîtea ouă? Doar de nu le-oi lua de sub cloşti! se tîngui morăriţa.

Bilţ iscodea pe fiecare în parte: erau tineri, plini de viaţă. Unii erau mai tăcuţi; vreo trei, între care şi Kurt, mai vorbăreţi. Cu toţii, oameni plăcuţi, civilizaţi. Numai Bloss, *Obersturmführer-ul*, făcea notă discordantă — acum, aici, în munţi, lepădase cu totul bruma de spoială cu aspect de civilizaţie, şi bruta ieşea la iveală în toată goliciunea ei.

Kurt îi atrase în mod deosebit atenţia lui Bilţ. În tînărul inginer german, Bilţ se revăzu pe el însuşi, aşa cum fusese cu vreo zece ani în urmă — îndrăgostit de viaţă, de ştiinţă, plin de avînt tineresc. Voia

bună, prietenia, atenția pe care Kurt o arăta tuturor celor de la moară, ca și purtarea lui degajată, îl cuceriră de la bun început pe Bilț.

Kurt, chiar înainte de a-și da jos din spate sacul, păși spre fiecare și le întinse mîna — dădu mîna și lui Bilț și lui Druță, deși îi vedea pentru întiia oară; cînd își lăsă sacul jos, Kurt se apropie de morărița și, alintîndu-se ca un copil, îi spuse:

— *Mutter*[1], mic, pahar, lapte, pentru Kurt; este?

—Bată-te să te bată norocul, este; cum să nu este?! rîse morărița și alergă în casă ca să-i aducă ulcioa cu lapte; Kurt îi cîștigase inima din prima zi și bătrîna nu-i refuza nimic.

După ce-și puseră puțin hainele în rînd, periind praful de pe ele, nemții scoaseră din camionul-vagon o masă demontabilă și-o întinseră în mijlocul ocolului. Unul aduse un stativ pe care era montat un far și-l așeză în apropierea mesei. Mai aduseră și două bănci și cu toții luară loc în jurul mesei, cu probele de minereu înainte. Primul vorbi Bloss; vorbi fără nici o precauție, fără nici o rezervă: ce pot pricepe din spusele lui acești țărani simpli? Ș-apoi, nu-s ei stăpîni acum în țara aceasta? Aici pot fi chiar mai siguri decît în Germania, gîndeau toți, cu excepția lui Kurt. Chiar și Hannelore, și ea se credea trecută peste complicațiile de la început. Apoi începu Kurt:

— Sîntem departe de sursa probabilă — spuse el — care trebuie să fie hidrotermală. Evident, unele indicii ne fac să credem că ne aflăm pe calea cea bună, că profesorul Szadesky nu s-a înșelat în presupusurile lui, dar ceea ce ne interesează pe noi — vorbesc pentru o eventuală exploatare, deci ca miner — e latura industrială a problemei; asta înseamnă cantitate, nu urme vagi care vin în sprijinul unor afirmații! Acolo, la confluența pîrăiașului Galbenul cu pîrăul Țapului, am găsit urme masive de minereu cu aparență similară: colorație apropiată, luciu tipic, conglomerat

---

1 Mamă, în limba germană. (n. r.)

care dă de gîndit, cu predominația argintului — dar eu rămîn la părerea mea : ceea ce am găsit, e străin de locul acela, iar dacă nu-i străin, trebuie să fie scos din afund — cînd, și de cine, nu putem ști ! Poate chiar de Szadesky, studiul lui însă nu face nici o amintire !

Bilț se apropie, trecu la spatele lui Kurt : numele geologului Szadesky, mort cu cîțiva ani în urmă, îi ațîțase curiozitatea în cel mai înalt grad — într-adevăr, Szadesky fusese unul dintre cei mai asidui cercetători geologi ai subsolului Munților Metalici :

„Sînt documentați“ — își spuse Bilț și privi cu atenție probele de pe masă, din care Kurt luase o fărîmă și o examina cu lupa :

— Da, nu mă înșel ! spuse Kurt în susținerea celor afirmate ; de aceea, eu sînt de părere să abandonăm sectorul acesta și să trecem pe versantul opus al munților.

— Un moment ! — se ridică unul dintre geologi și porni spre camion, de unde se întoarse cu o mapă — o puse pe masă, iar înainte de a o deschide, spuse :

— Eu nu sînt miner, dar ca geolog sînt obligat să mă călăuzesc după experiența și rezultatul cercetărilor personalităților științifice recunoscute — alternativa Szadesky e în concordanță cu aceea a lui Weiss, care și el a întreprins cercetări în această direcție — deci doi geologi recunoscuți care susțin același lucru ! El desfăcu două hărți și continuă : Să suprapunem alternativa Weiss și aceea a lui Szadesky, să vedem care sînt deosebirile...

Punînd hărțile făcute pe hîrtie de calc una peste alta, ieșiră la iveală doar unele mici deosebiri, și acestea tocmai pe versantul celălalt al munților.

Surprinderea lui Bilț nu mai cunoștea margini — dintr-o aruncătură de ochi își dădu seama că are în față rezultatul unei munci serioase, făcută de către specialiști de cea mai înaltă clasă : „Vor da peste zăcămînt ; mai mult ca sigur vor da peste el ori unde s-ar afla !“ își spuse el și se îngrozi ; ce mai

putea el face? Nimic! Doar să treacă de la început la cele gîndite de Druță!

— Pentru ce să ne deplasăm pe versantul opus, reîncepu geologul care adusese mapa cu planuri și expuneri, tocmai acolo unde părerile celor doi sînt deosebite și să nu continuăm cercetările aici, unde ele sînt în acord?

— Tocmai dezacordul dintre Weiss și Szadesky vine în sprijinul celor susținute de mine! interveni cu avînt Kurt; optez pentru Szadesky, el a fost și miner, nu numai...

— Nu vorbi neîntrebat! i-o reteză Bloss; și în afară de asta, nu uita că...

— Că ce? se sesiză Kurt.

— Nu sînt obligat să-ți răspund! strigă Bloss.

— A, da; vechea poveste! Bine, înțeleg... dar, mă rog, m-ați adus aici ca specialist, sau ca ce?

— Kurt; gura! zbieră Bloss, izbind cu palma în masă.

Kurt vru să mai spună ceva, dar își înghiți cuvintele, se stăpîni și se așeză, arătîndu-se indiferent; treaba lor, el a fost sincer și convins că părerea lui e cea justă!

Se ridică geologul Schulze, un tînăr cam trecut, dar cu insigna tineretului încă pe piept:

— Vă rog, începu el, privindu-l pe Bloss; cred că inginerul Kurt are și el dreptate. Noi am cercetat în amănunțime mina părăsită de la confluența celor două Rîuri: Cald și Rece. Părerea mea a fost categorică: se întîlnesc acolo toate cele cinci metale obișnuite în anunțările unui zăcămînt uranifer — probele luate astăzi, vin și mai mult în sprijinul tezei; totuși Kurt are dreptate. Mai mult ca sigur, cu zeci de ani în urmă, poate chiar cu secole — probabil în timpul cînd era în exploatare mina de pe Rîul cald — să se fi făcut cîteva intrate în afund și pe valea Țapului, și chiar acolo unde am întîlnit bancul cu indicii de colorit, luciu etc. E prea posibil ca depozitul care astăzi se află la suprafață, să fi

fost scos din afund, cum bănuiesc şi eu, ca şi Kurt — aşadar, ca să ne convingem, trebuie să facem sondaje serioase, să pătrundem pînă la eventualul filon.

— Sigur! izbucni Kurt, întîmpinînd cu bărbăţie privirea încruntată a lui Bloss.

— Rezultatul care ar putea fi ? se întrebă Schulze.

— Unul foarte puţin important! interveni Kurt, luîndu-i răspunsul din gură. Ne-am putea da seama de geneza zăcămîntului — dar după bogatul tuf vulcanic întîlnit în zona Păuneşti, şi ţinînd seama şi de regiunea piritcă din vecinătate, geneza nu poate fi hidrotermală, deci fără interes industrial! Pe cîtă vreme dincolo, pe versantul celălalt, ceva mai spre sud...

— Sînt două puncte de vedere care trebuiesc verificate prin cercetări, interveni un al treilea ; să trimitem la Sibiu, să aşteptăm rezultatele analizelor lui Roth, şi eventual şi părerea lui, iar pînă atunci să ne continuăm cercetările pe teren ; asta-i propunerea mea !

— Just! Aşa trebuie să facem! aprobară cu toţii, cu excepţia lui Kurt; el interveni :

— Rezultatul vi-l pot spune : zero! Depozitul, care a stat probabil de foarte multă vreme la suprafaţă, expus alterării, nu mai e astăzi decît un rezidiu ; ce va putea scoate din aparatele sale profesorul Roth ? Cred că nimic! Însă, ca inginer miner...

— Trebuie s-o faci totdeauna pe căpăţînosul ? întrebă mai molcomit Bloss.

— Nici nu ştii ce vreau să spun ; nici nu te pricepi şi te amesteci în vorbă! îl repezi Kurt, cu tot riscul. Ca miner, am vrut să spun că optez pentru un sondaj în afund, ca să ne convingem definitiv, să nu mai bîjbîim, dar avem noi la îndemînă tot ce ne trebuie, şi mai ales oameni, mineri ?

— Nu, nu avem. Şi chiar dacă am avea, n-avem timp ; timpul e mai preţios ca orice! Trebuie să lucrăm în grabă, ţinînd seama că profesorul acela,

Munte, a descoperit zăcămîntul fără să facă sondaje afunde, aşadar zăcămîntul trebuie să fie aproape la vedere; cercetînd cu minuţiozitate, trebuie să dăm peste el!

— Atunci ce facem cu probele pentru analiză? Le mai trimitem?

— Evident, le trimitem!

Bilţ urmărise discuţiile cu cea mai mare atenţie — era mulţumit că nu exista unanimitate între ei, iar atitudinea bătăioasă şi de uşoară adversitate a lui Kurt îi dădea oarecari speranţe.

Se înserase, unul aprinse farul — peste cele două hărţi transparente suprapuse o a treia împărţită în patrate — unul dintre geologi deschise cutia busolei ce se afla pe masă şi, cu creionul pe hartă, începu să facă unele calcule, pe care Bilţ le urmărea cu multă băgare de seamă.

Cîteva patrate erau haşurate şi Bilţ îşi dădu seama că haşurile arătau teritoriile prospectate. Misiunea o luase sistematic, ca să nu-i scape nimic. În mintea lui Bilţ veniră din nou cuvintele lui Munte: „Inversează genul şi eşti pe calea cea bună“ — prin împrejurimi nu era nici o localitate cu numirea — corespondent feminin al cuvîntului Crai, deci misiunea bîjbîia în întuneric! Dar surprize puteau totuşi interveni, ca şi în cercetările pe care le-au întreprins astăzi! „Oricum, nu sînt pe urmele lui Munte!“ îşi spuse Bilţ şi-şi întrerupse gîndurile, căci cel care făcea calcule începu să vorbească:

— Mîine sînt de părere să începem cercetări spre nord-nord-vest atîtea grade, pînă la izvorul Muştei, intrînd în patratul alăturat — şi n-ar fi rău să ne mutăm şi cu campamentul mai spre nord!

— Nu, în nici un caz; cu campamentul rămînem aici, pînă isprăvim complet cu regiunea aceasta! hotărî *Obersturmführer*-ul Bloss.

Discuţiile fiind încheiate, ei strînseră obiectele de pe masă şi aşternură o muşama. Unul, pe semne acela care avea în ziua aceea sarcina de a se îngriji de

masă, aduse tacîmurile și merindele: cutii cu conserve, ouăle de care morărița făcuse pînă la urmă rost, o oală cu cafea aburindă, unt și biscuiți, precum și sticla cu rom pe care Bloss puse imediat mîna, umplîndu-și paharul de aluminiu, bîndu-l tot, înaintea celorlalți.

Bilț se trăsese mai la o parte și-i observa cu atenție, vrînd să-și dea seama de locul pe care fiecare îl ocupă în grup: cu Bloss era în clar, Bloss era șeful. Sau, mai curînd, un fel de supraveghetor: urechea, ochiul și pumnul partidului nazist. Că nu era specialist în ale geologiei, asta a constatat-o Bilț în timpul discuțiilor. Că era o brută care căuta să-și impună autoritatea cu forța, văzuse deasemenea. Ceilalți, cu excepția lui Kurt și Schulze, păreau cu totul șterși, lipsiți de personalitate — automate care îndeplinesc în mod mecanic tot ce li se cere, oameni supuși disciplinei, recunoscînd fără rezerve autoritatea *Obersturmführer*-ului Bloss. Cel care aducea o notă discordantă în grup era Kurt, care, cu exuberanța lui, parcă nici n-ar fi fost din același neam cu ceilalți. Schulze era opusul lui Kurt — bondoc de statură, cu fața spălăcită, fără expresie, stăpînit la vorbă, chibzuit, părea și el un om care-și permite să gîndească și independent, dar fără nici o notă de adversitate față de cineva.

„Da, fără acești trei, dintre care unul reprezintă forța, misiunea nu și-ar putea duce la îndeplinire planurile, gîndi Bilț. Dar unde o fi Hannelore?" se întrebă el și, fiindcă nu era în stare să ia vreo hotărîre în clipele acelea, îi lăsă să-și continue masa, îndreptîndu-se spre buturuga pe care stăteau șoferul și Druță, tăinuind în mare prietenie:

— Pe mine, frate-meu, mă cheamă Varga, și-s ungur; ca s-o știi!

— Nu face nimic, măi neică, parcă ce... Și după cum ți-am spus, își continuă Druță povestea începută, eu am lucrat mult timp la București...

— Cred, mulți de pe aici lucrau — unii erau geamgii cu tolba, alții umblau cu tinichele — ăi fi fost și tu unul dintre ei!

— Chiar așa! răspunse Druță și începu să se arate mare cunoscător al Bucureștiului.

Varga și el, lucrase cîțiva ani în București, la fabrica Vulcan, de unde mai apoi s-a înapoiat la Satu-Mare, orașul lui. Tot vorbind unul și altul, se pomeniră cunoscînd amîndoi aceleași locuri, și mai ales o crîșmă cu grădiniță — un fel de birt de periferie unde muncitorii puteau lua masa plătind cîțiva lei, și unde seara se chefuia, căci birtul avea o orchestră și chiar un gurist:

— Îți mai aduci aminte de Nică Alexandrescu, guristul? îl întrebă Druță pe șofer, și cu vocea lui plăcută, începu unul dintre cîntecele de mahala din repertoriul lui Nică.

Varga începu și el — cîntau amîndoi, șoptit, zîmbindu-și, fericiți că se întîlniseră în amintiri comune de locuri și oameni.

Druță schimbă cîntecul: „Ce te ții așa măreață"... începu el.

Varga îi luă viersul din gură: „Parcă nu știu cine ești"...

Și deodată Varga îl trase pe Druță la pieptul său și-l sărută:

— Mă frate-meu, să știi că pe tine te vîr nemților pe gît; am nevoie de un ajutor de șofer, te angajez, ce mai încolo!

Druță se uită întrebător spre Bilț. Varga prinse mișcarea:

— Așa-i, ce facem cu dumnealui? Pare să nu fie prea umblat prin lume; ți-i rudă?

— Cam așa! rîse Druță; nu-i prea umblat prin lume, da'-i om de omenie și se pricepe și el la cîte ceva; nu cumva au nemții dumitale nevoie de vreo ordonanță? Îi văd servindu-se singuri, și de, nu se cade; tocmai ei!

— Ascultă, fărtate — se adresă şoferul Varga lui Bilţ; te pricepi la desfăcutul cutiilor cu conserve? şi adăugă: ăştia se hrănesc mai mult cu conserve!

— De, ce să zic? De nu mă pricep, oi învăţa! răspunse Bilţ, mulţumit peste măsură de întorsătura pe care urma s-o ia lucrurile.

— Ştii ce, spuse Varga; fă mîine rost de o traistă de ouă şi vino cu ea — cînd o vedea pistruiatul ăla ouăle, s-a făcut; e un fel de şef peste ei!

Treburile s-au petrecut tocmai aşa cum întîmplarea le-a pus la cale: Misiunea H.S. şi-a mărit efectivul cu doi auxiliari: Bilţ şi Druţă!

Cum va putea Bilţ să împiedice descoperirea zăcămîntului mult rîvnit de către hitlerişti, nu-şi putea da încă seama. Ştia doar atît: că trebuie s-o facă. S-o facă prin orice mijloace, cu oricîte riscuri, prin orice sacrificii. Propunerea lui Varga de a intra în serviciul misiunii o găsi cum nu se poate mai bine venită; numai de-ar reuşi! Va fi printre ei, va lucra alăturea de ei, le va putea urmări toţi paşii fără să se ascundă, fără să fie suspectat — chiar singur lucrînd, va avea nenumărate posibilităţi să împiedice ajungerea la zăcămînt; dar oare va fi în stare singur s-o facă? Da, trebuie! Nici pe Druţă nu trebuie să-l amestece prea mult; Druţă nu trebuie să ştie totul, e bine să nu ştie decît atît: că o dată, cînd va veni vremea, grupul acesta de oameni trebuie distrus! Distrus? Bilţ se înfioră; da — distrus! Fireşte, asta numai în cazul cînd nu va mai exista nici o ieşire, numai *in extremis*...

A doua zi, unul dintre geologi plecă spre Sibiu, dimpreună cu Varga şi Druţă — la propunerea lui Varga, Bloss îi angajase pe cei doi; geologul ducea probe la analizat. In dimineaţa aceea echipa rămăsese la moară, întocmind pentru fiecare probă cîte o fişă detailată: de unde a fost luată, profunzimea, structura straturilor, situaţia topometrică etc, — fişele erau trimise lui Roth, ca el să-şi poată da seama de

toate amănuntele, şi eventual să-şi spună părerea de expert.

Druţă era foarte încîntat de drumul pe care urma să-l facă, dar tot o dată era și îngrijorat — îngrijorat pentru Bilț; ce va face domnu' singur, cu atîția dușmani în față? Înainte de a porni la drum îl duse pe Bilț la locul unde ascunsese arma: la o adică, dacă n-ai încotro, trage în ei — după cîte mi-am dat seama, numai pistruiatul poartă revolver!

Bilţ scrisese o scrisoare adresată socrului său. Cerea informaţii despre Marta; pentru răspuns indica adresa morarului. Druţă puse scrisoarea în cărţulia cu „Doruri şi Amoruri" — unde mai păstra şi alte hîrtii. Dar cînd erau gata de plecare, Bilț se apropie de maşină şi-i şopti lui Druță să nu mai pună scrisoarea la poștă, riscul i se părea prea mare. Scrisoarea rămase la Druță, între filele cărţuliei cu cîntece.

A doua zi echipa porni în munţi, spre miazănoapte, ţinînd valea Muștei — Bilţ fu luat şi el. Îl încărcaseră ca pe un catîr de povară, cu tot felul de unelte şi aparate. Urcînd mai apoi pe Coasta Păduroasă, ca să coboare în albia unui ropot, Kurt se apropie de el şi-i luă de pe spate cutia teodolitului:

— Greu? Greu? întrebă în nemţeşte.

Bilţ se făcu că nu pricepe şi nu-i răspunse, dar ar fi dat mult să poată schimba în voie cîteva cuvinte cu tînărul inginer.

Bilţ fu pus de către Bloss să sape la gura secată a văii. Era o muncă inutilă. Kurt nu se putu abţine şi pufni în rîs, observase mai de mult că Bloss începea să-şi dea aere de pricepător; Bilţ, care şi el îşi dădea seama de inutilitatea şi absurditatea încercării lui Bloss, întîlni privirea lui Kurt și, fără să și-l poată opri, un zîmbet ironic i se așternu şi lui pe buze — Kurt prinse surîsul lui Bilţ şi se opri brusc din rîs: nu așa surîde un ţăran simplu! Iscodindu-l din ochi pe Bilţ, Kurt începu să vorbească despre profesorul Munte şi despre zăcămîntul acestuia. Bilţ îşi dădu

seama de imprudența făcută și se stăpîni, făcîndu-se că nu pricepe nimic, nedînd naștere nici unei reacții pe fața sa; cu toate acestea, bănuiala că Bilț nu-i un simplu țăran nu-l părăsi pe Kurt.

— *Herr Obersturmführer*, începu Kurt; pui omul să asude în zădar, nu te pricepi și totuși te amesteci; ce vrei cu groapa aceasta?

Ziua de lucru începu cu acest mic incident, și ajunse la unul de proporții mult mai mari, care-l bucură mult pe Bilț: fără să ceară învoirea lui Bloss, Kurt îl luă de la lucru pe Bilț și-l puse să-i ajute. Vroia să facă unele verificări, servindu-se de teodolit: emisese o ipoteză cu privire la alternativa lui Szadesky, căuta acum să se verifice, dar tot o dată ar fi vrut să se convingă și dacă bănuiala lui cu privire la Bilț e întemeiată sau nu. Într-adevăr, Bilț comise și de data aceasta unele imprudențe, spre pildă — înfipsese trepiedul teodolitului în locul arătat de Kurt, cu prea multă pricepere:

— Mulțumesc! spuse Kurt și începu să fixeze cu luneta cîteva puncte, făcînd unele notații pe mica planșetă portativă pe care o avea la el, întrebîndu-se tot mereu: „Oare într-adevăr omul acesta să ne spioneze? Dar cu ce scop, și din partea cui? Hm! Am supus atîta lume, dar n-am cucerit prietenia nimănui — fără îndoială omul acesta mă dușmănește; dar oare mă dușmănește pe mine, inginerul Kurt, sau?... Da, da, e de înțeles!“ își încheie Kurt șirul gîndurilor și se puse temeinic pe treabă: ipoteza lui părea întemeiată. Lucra acum cu pasiunea cercetătorului entuziasmat de descoperirea lui: schița, trăgea linii, fixa puncte, grada unghiuri; uitase de Bilț.

Deodată Kurt auzi un zgomot provocat de alunecarea pe povîrniș a unor bolovani și-și întoarse capul — îl văzu pe Bloss la numai cîțiva pași de el; *Obersturmführer*-ul urca greoi, cu sudorile șiruindu-i pe față, gîfîind. Ajuns sus, se postă la spatele lui Kurt,

urmărindu-i munca, ceea ce pe Kurt îl scoase din sărite:

— *Zum Teufel*[1]! izbucni Kurt; în felul ăsta n-am mai lucrat niciodată!

Lăsînd totul baltă, Kurt se aşeză la picioarele teodolitului şi-şi aprinse o ţigară, îmbiindu-l şi pe Bilţ să ia una — felul cum Bilţ luă ţigara din portţigaret, îi întări şi mai mult bănuiala.

Bloss, intrigat de atitudinea lui Kurt, începu cu voce de vătaf:

— Toată ziua tragi din ţigară! Eşti lipsit de simţul politic şi al datoriei, şi-ţi lipseşte şi cel patriotic; parcă n-ai şti cu cîtă nerăbdare e aşteptat rezultatul muncii noastre — scoală-te şi apucă-te de lucru!

Kurt ridică capul şi-l privi dintr-o parte scrutător:

— Dacă nu-ţi place, treci dumneata şi lucrează în locul meu! îi strigă lui Bloss.

— Ai să te apuci imediat de lucru! zbieră Bloss cu vocea şi mai poruncitoare.

— Ba n-am să mă apuc de fel; iar dacă o să te obrăzniceşti şi mai mult, o să-ţi dau cu ciocanul ăsta în cap! răspunse Kurt, ridicîndu-se, prinzînd ciocanul cu coadă lungă, căutînd să pară calm, deşi se vedea cum clocoteşte în el mînia.

Bloss scoase revolverul şi trase un foc în sus — era semnalul de chemare pentru ceilalţi cinci care făceau cercetări în lungul văioagei şi prin împrejurimi, dar Kurt luă gestul drept o ameninţare contra lui şi ridică ciocanul — mişcare nesocotită, căci Bloss ar fi trass imediat ce s-ar fi simţit în primejdie; cu revolverul întins, Bloss păşi doi paşi înapoi.

— Brută! scrîşni Kurt.

Poate dîndu-şi seama de gravitatea ieşirii lui, sau poate numai instinctiv Kurt căută cu privirea un sprijin şi se opri asupra lui Bilţ — Bilţ stătea la vreo trei paşi în spatele lui Bloss, cu casmaua în mînă, gata

---

[1] La dracu', în limba germană. (n. r.)

parcă să lovească; un sentiment cu totul deosebit îl îndemnă pe Kurt să lase ciocanul din mînă şi să se apuce de lucru.

Potrivi din nou luneta, cercetă unghiul, notă pe hîrtia de pe planşetă — lucra cu înfrigurare, cu mintea neobişnuit de clară. În dreapta, nu prea departe, creste ca nişte dinţi pe o falcă de balaur uriaş îi arătau craterul unui vulcan stins cu sute de mii de ani în urmă — o revărsare golaşă de stînci strălucitoare în bătaia razelor soarelui îi serviră ca indicativ în supoziţiile sale — da, ipoteza lui era justă! Alternativa Szadesky trebuia implicit să ducă undeva la o schimbare de structură — undeva departe, tocmai pe versantul celălalt, şi acolo, acolo...

Iscodindu-l tot timpul, Bilţ avu intuiţia că tînărul inginer se află pe cale de a rezolva necunoscuta după care alergau — un fior de gheaţă îl străbătu; acelaşi fior care-l chinuise ore la rînd, cînd, în dimineaţa aceea de decembrie, dăduse pentru întîia oară ochi cu coloana hitleristă şi mai apoi cu Hannelore.

Bilţ păşi spre Kurt şi trecu la spatele acestuia, aţintindu-şi ochii pe planşetă: da, mai mult ca sigur, tînărul se află pe calea cea bună! îşi spuse şi-şi roti ochii în jur; cuprinse întreg peisajul, craterul stins de sute de milenii, cu micile creste zimţate împădurite cu brazi, văzu stîncile golaşe, cîteva straturi în trepte ivite la un povîrniş, totul — şi în mintea lui reveniră instantaneu cuvintele lui Munte: „inversează genul şi eşti pe calea cea bună!" Da, într-adevăr, dincolo de zare, pe versantul celălalt, dar mult mai spre sud, aproape în diagonală, se află o mică aşezare omenească numită cu corespondentul feminin al cuvîntului Crai!

„Vasăzică s-a sfîrşit; da, s-a sfîrşit, zăcămîntul intră în stăpînirea lor! Vor avea uraniu, vor putea fabrica arma de distrugere!"

Şi el e singur! Singur! Gîndul lui Bilţ alergă la arma lui Druţă — cel puţin dacă ar avea la îndemînă arma aceea; cu cîteva focuri i-ar da gata pe toţi,

dar mai întîi pe acest Kurt, pe care totuşi l-a îndrăgit, căci pare cel mai om dintre ei...

Schulze fu primul dintre cercetători care-şi făcu apariţia — venea cu mîna întinsă, aproape alergînd, ţinea în mînă un bulgăr nu prea mare de minereu, din cînd în cînd se oprea din alergat şi mai privea o dată cu lupa pe bulgăre, apoi iar pornea în grabă. Cînd fu la cîţiva paşi de Kurt, avîntul îi fu tăiat de mutra bosumflată, fioroasă a lui Bloss.

— Unde sînt ceilalţi ? Cînd dau semnalul, toţi trebuie să se adune în pas alergător ! zbieră Bloss.

Schulze dădu un pas înapoi, apoi fără nici un pic de elan se îndreptă spre Kurt :

— Kurt, priveşte : urme uşor vizibile de nasturan ! spuse el şi-i întinse lui Kurt bulgărele de minereu.

Kurt cercetă timp mai îndelungat bulgărele de minereu — aşa era, Schulze nu se înşela ! Între timp sosiră şi ceilalţi, pe care Bloss îi întîmpină cu izbucnirile lui grosolane :

— Nu puteţi grăbi pasul? Ce-i încetineala aceasta? Dacă aţi fi undeva pe front, apoi...

— Dar ce s-a întîmplat ? întrebară surprinşi.

— V-am convocat de urgenţă la o scurtă consfătuire — înainte de a continua munca trebuie să restabilim ordinea şi disciplina ! Trebuie să hotărîm chiar aici, pe loc, situaţia inginerului de mine Kurt ! În afara faptului că m-a insultat, am ferma convingere că sabotează ! Camarazi, ţin să vă spun că, încă înainte de a sosi aici, mi s-a atras atenţia asupra lui, dar totuşi, avînd în vedere că el cunoaşte, ştie, că a lucrat cu blestematul ăsta de uraniu, dar că...

Bloss, roş de mînie, începu a bolborosi un şir de cuvinte din care reieşea că tînărul Kurt, în timpul cît fusese student, avusese o atitudine care poate fi considerată nepatriotică, că făcuse parte dintr-o organizaţie de tineret care, ulterior, cînd *Führer*-ul a luat puterea, a fost desfiinţată, condamnată de întregul popor german, dar că...

— Ce s-a întîmplat, Kurt? întrebă îngrijorat Schulze.

— Nimic! surîse forţat Kurt, cu ochii îndreptaţi spre Bilţ — apoi, deodată, luînd din buzunarul de la piept al bluzei un creion roşu, trase apăsat două linii cruciş peste hîrtia de planşetă, ca un mare X — şi începu să vorbească, ţinîndu-şi capul în piept: M-am înşelat în supoziţiile mele, ipoteza mea a fost falsă, din pricina aceasta am fost oarecum nervos şi nesocotit — şi, în această stare de spirit, într-adevăr, l-am insultat pe *Obersturmführe*-ul nostru; îmi cer iertare!

— Cum te-ai înşelat, omule? Priveşte mai bine conglomeratul acesta, priveşte! interveni Schulze.

— L-am privit; într-adevăr, nasturan! Însă fără importanţă! şi Kurt, mai aruncînd o privire lui Bilţ, începu degajat, ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat: La exploatările noastre aurifere din Guiana îl întîlneam adesea ori, uneori în mase reniforme, alteori sub formă de stalactite, dar totdeauna neîntrunind condiţiunile impuse de cerinţele industriale!

— Dar, Kurt, totuşi! insistă Schulze.

— Dragă Schulze, noi nu umblăm după documentări ştiinţifice, înţelege! Lucrul acesta nu vreţi să-l înţelegeţi dumneavoastră, geologii, şi trebuie să vi-l amintesc eu tot mereu! Ni se plăteşte să ne pierdem vremea pe aici, cînd pentru noi timpul e aşa de scump? Gîndiţi-vă, cei două sute de acasă aşteaptă de la noi uraniu, nu documentări ştiinţifice! Uraniu în cît mai mare cantitate, pentru armele noastre, pentru războiul nostru! Urme de aur se găsesc şi în apa mărilor, dar atunci cînd ai nevoie de el în cel mai scurt timp, şi în cantităţi mari, ar fi o nebunie să-ţi pierzi timpul încercînd să-l extragi de acolo — asta o spun pentru tine, Schulze, pentru bulgărele tău de nasturan!

— Ei, şi unde vrei să ajungi? întrebă Bloss, dispus acum să-i acorde oarecare atenţie.

— Să am iertare, *Obersturmführer*, răspunsul meu e în concordanţă cu cele ce mi-aţi spus: să nu pierdem

timpul pe aici, să părăsim această regiune care nu promite nimic, să ne îndreptăm spre altele, unde probabilitățile sînt mai mari și mai numeroase!

„Oare numai disprețul față de bruta aceasta de Bloss să-l fi îndemnat pe Kurt la acest act de diversiune?" se întreba On Bilț, sau...

Bloss își rumega și el gîndurile: Kurt și-a cerut scuze, Kurt a acceptat punctul lui de vedere că totul trebuie făcut cu cea mai mare grabă, Kurt pare hotărît să se supună — la Berlin i s-a atras atenția că tînărul a fost pe timpuri într-o organizație comunistă de tineret, dar asta a fost de mult — acum el e de mai mulți ani inginer de mine, unul dintre puținii cunoscători ai exploatărilor uranifere, căci a lucrat în domeniul acesta. Lui Bloss i s-a spus să-i treacă cu vederea unele scăderi, căci petrecîndu-și o parte din timp în colonii, Kurt și-a însușit spiritul puțin cam anarhic de acolo...

— Consider incidentul închis! rosti *Obersturmführer*-ul Bloss — apoi se întoarse către Kurt, rînjind indulgent: Kurt, ești... ești... dracu' știe ce ești! Dar trebuie să facem treabă, *Kinder*[1] — cît mai repede și cît mai bine, *Führer*-ul așteaptă!

— La ordinele și dispoziția dumneavoastră, *Herr Obersturmführer* Bloss! făcu Kurt, ciocnind călcîiile și de fapt, incidentul fu considerat închis.

Singur Bilț își dădea seama că, nu numai că nu fusese închis, ci dimpotrivă, luase o formă gravă, cu urmări pe care le aștepta cu nerăbdare.

După vreo săptămînă, un alt patrat fu hașurat pe hărțile misiunii — Schulze puse totuși un mare semn de întrebare pe spațiul hașurat.

Misiunea trebuia să-și schimbe campamentul, dar geologul trimis la Sibiu, șoferul, mașina și Druță, nu mai soseau. Bloss ar fi vrut să telefoneze, însă prin apropiere nu se afla nici un telefon, așa că fură nevoiți să aștepte.

---

[1] Copii, în limba germană. (n. r.)

Bilț — care devenise: „Du, Hans" — fu trimis în aprovizionare: ouă, ouă multe! i s-a poruncit.

On Bilț a luat niște dăsagi și a pornit către așezările muntenilor. Într-unul din sate a rămas o noapte. Gazda i-a strîns din cătun cîteva sute de ouă, el nici nu s-a obosit. A rămas frumușel în casa omului și găsind la copilul gazdei un caiet neînceput, s-a apucat să întocmească un jurnal; jurnalul Misiunii H. S., și al celor doi: Bilț și Druță.

„În ziua de 15 mai mă aflam dimpreună cu D. pe creasta stîncii „Preoteasa". Jos, în vale, șerpuia șoseaua asfaltată. Coborînd, m-am îndepărtat de tovarășul meu. Întîmplarea a făcut ca tocmai în timpul acela să vină din direcția Oradea un motociclist — D., obsedat de ideia fixă a răzbunării, a tras. Căutînd grabnic un refugiu, m-am îndreptat spre moara din Valea Seacă, acolo am întîlnit, absolut întîmplător, campamentul Misiunii H. S."...

Bilț inseră în jurnalul său toate cele cunoscute de noi; în legătură cu incidentul Kurt-Bloss, el notă:

„În ziua de 21 mai, luînd parte la cercetările pe teren, am fost martor la un grav incident care a desprins de grup pe unul dintre cercetători — e vorba de Kurt, un tînăr inginer de mine — cel mai primejdios pentru mine; primejdios prin faptul că el dibuise calea ce duce spre zăcămînt; dacă motivele care l-au determinat să falsifice realitatea, au izvorît numai din ură personală față de *Obersturmführer*-ul Bloss, primejdia de a reintra în grup și de a călăuzi din nou grupul pe calea care duce la zăcămînt, persistă. Dacă însă motivul care l-a determinat nu-i numai acesta, ci are ca substrat un proces de conștiință, ceea ce-i posibil, întrucît Bloss a făcut unele aluzii la trecutul tînărului Kurt, atunci fără îndoială Kurt rămîne pînă la urmă pe noua poziție — asta înseamnă pentru mine, și pentru scopul pe care-l urmăresc, un mare avantaj!"

„Deocamdată sînt în slujba misiunii — om de dîrvală; sînt supus și ascultător — am început să mă

obișnuiesc cu situația aceasta, și ca om de serviciu fac figură destul de onorabilă, servindu-i după plac — dar sînt numai ochi și urechi: în permanentul meu orizont vizual îl am pe Kurt, vreau să-l văd cum evoluează — am convingerea că și eu, pentru el, sînt tot un fel de obiectiv principal, căci prea îmi urmărește toate mișcările; oare cu ce scop? Va învinge la el porunca solidarității de sînge, sau conștiința umană? În primul caz, soarta mea e pecetluită, căci am ferma convingere că mă bănuiește! Dar nu interesează ce se va întîmpla cu mine, totul e ca ei să nu ajungă la zăcămînt! Voi fi nevoit să mă ocup mai mult de tovarășul meu Druță — trebuie să-l fac să înțeleagă că el e sortit să mă înlocuiască și să ducă treaba pînă la capăt în cazul cînd eu nu voi mai fi — voi reuși oare să-l fac să priceapă că nu răzbunarea trebuie să-i călăuzească pașii, ci conștiința că el, un ins neînsemnat, luptă contra celui mai sîngeros ucigaș pe care l-a cunoscut istoria?"

„2 iunie 1941 — astăzi s-au înapoiat cei trimiși la Sibiu, și, vai; nu s-au înapoiat singuri! Cu ei a venit și domnișoara Hannelore și profesorul Roth — ce trebuie să fac? Să mă ascund din calea lor, sau? Oare mai sînt de recunoscut sub actuala mea înfățișare? Ce ar fi să încerc? Da, voi încerca, trebuie să risc de la bun început!"

9

Hannelore fusese la Berlin şi se înapoiase la Sibiu tocmai în ziua cînd geologul trimis cu probele la analiză sosise şi el în oraş.

Chiar în prezenţa Hannelorei, şi servindu-se de ea ca asistentă, Roth se apucă de lucru; da, iată primele indicii! Probele trimise promit — acul comptuarului vibrează, placa fotografică e vizibil influenţată — minereul are o radioactivitate certă!

Pasiunea omului de ştiinţă nu se opreşte numai aici, aparatele cele mai perfecte pe care le are în laborator sînt puse şi ele la contribuţie; analizele se succed una după alta, zelul omului de ştiinţă întunecă intenţia omului hotărît spre împotrivire, Roth uită că lumea e în primejdie o dată cu intrarea în stăpînirea naziştilor a zăcămîntului, trece peste

partea subiectiv-afectivă a situației în care se află — cașicînd n-ar mai fi un proscris, cașicînd nimic personal n-ar fi suferit și n-ar mai avea de suferit, el lucrează cu sîrguință: da, se pare că geologii misiunii sînt pe calea cea bună!

Sînt pe calea cea bună? Abia acum, cînd certitudinea e de neclintit, profesorul Roth, evreul scos din rîndul celor cu drept la viață, se îngrozește: calea cea bună! Cea bună pentru ei, cea rea pentru el, Roth, și pentru întreaga omenire!

Roth, ar da înapoi, dar nu se mai poate, Hannelore pricepe și ea cîte ceva în materie: da, pricepe, însă explicații contradictorii își pot avea și ele locul:

— Domnișoară dr. Schmidt, după cum ați văzut, rezultatele sînt îmbucurătoare, dar asta nu-i deajuns — nu, din nefericire asta nu-i deajuns pentru scopul pe care-l urmărim! Părerea mea e să mergem la fața locului, să nu ne facem iluzii înainte de a vedea ce-i acolo — sîntem oameni de știință, trebuie să ne dăm seama de tot. Să nu ne lăsăm influențați de un mic succes, și să avem mai apoi deziluzii amare!

— De acord! se grăbi Hannelore să aprobe propunerea lui Roth.

A doua zi după ce se dăduse rezultatul analizelor au pornit împreună spre locul unde se afla campamentul misiunii. Pentru Roth, drumul a fost un chin — om care viața întreagă s-a mișcat numai pe o linie dreaptă, cum va putea el face acum, ca să împiedice ajungerea la zăcămînt?

Hannelore îl vede profund îngîndurat — îl crede preocupat numai de succesul misiunii și în gîndurile ei se arată binevoitoare: Roth e un pasionat om de știință, a lucrat cu atîta zel încît nimic nu i se poate imputa — dacă datorită indicațiilor lui vom ajunge la zăcămînt, mă voi face luntre-punte ca cei de la Berlin să-l recompenseze, scoțîndu-l din rîndul celor proscriși; în ultimă analiză, are cineva

certitudinea că-i „chimic pur“ în ceea ce priveşte sîngele ?

Au ajuns pe seară — în ocolul morii s-a întins din nou masa, s-a aprins farul — cu toţii au luat loc în jurul mesei şi ascultă cu atenţie cuvintele lui Roth — Roth vorbeşte stăpînit, rece, ca un adevărat om de ştiinţă, nu vrea să stîrnească entuziasm, dar nici descurajare. Vorbeşte caşicînd ar fi la catedră şi o priveşte tot mereu pe Hannelore — ea aprobă prin gesturi scurte tot ce spune el ; evident, trebuie procedat cu minuţiozitate !

Bilţ, la porunca lui Bloss, a adus un ulcior cu apă — stă acum mai la o parte, cam la vreo trei paşi în spatele lui Bloss ; e numai ochi şi urechi.

Ceilalţi, şi Bloss, ascultă şi tac — ei şi-au luat sarcina de executanţi, vor executa tot ce li se spune ; Schulze încearcă să intervină de cîteva ori, dar privirea aspră a *Obersturmführer*-ului Bloss îi taie avîntul intenţiei.

Kurt e cel mai atent — atenţie încordată, izvorîtă dintr-o îngrijorare ascunsă — nimeni nu poate citi gîndurile tînărului inginer, nici chiar Bilţ, căruia Hannelore n-a binevoit să-i acorde nici cea mai mică atenţie, nici vorbă să-l fi recunoscut !

Inginerul Kurt se tot întreabă : cum poate acest om, acest profesor Roth, uita situaţia tragică, tragică şi înjositoare în care-i pus ? Cum poate el lucra pentru prigonitorii lui, pentru Hitler, pentru banda brună ? Nefericit neam evreesc, stăpînit de pasiuni, şi mai ales de pasiunea aceasta a cunoaşterii ! Căci fără îndoială, numai pasiunea cunoaşterii îl face să treacă peste toate, să-şi uite nenorocita soartă de rob şi să lucreze pentru faraonul lui !

Kurt îl ascultă pe Roth, se revoltă în afundul sufletului, condamnă filistinismul profesorului şi filozofează : slabi sînt oamenii ! E deajuns ca un nebun, un paranoic să le înfingă pintenul în coastă şi-i duce unde vrea !

Dar nu numai inginerul Kurt filozofează mut, tainic, ci şi On Bilţ, care stă la spatele lui Bloss, mic-mititel, ca să nu atragă atenţia nimănui: oare suferinţa să fi tocit complet conştiinţa acestui nefericit profesor Roth? Oare acest om pe care-l are în faţă, care stă aici, sub lumina farului, în ocolul acestei mori, nu e acelaşi cu cel care numai cu opt luni în urmă îi scria lui Munte scrisoarea aceea enigmatică, prin care recomanda ca în privinţa celor descoperite să lase totul înmormîntat în afundul pămîntului? E în stare teroarea să transforme firea omului, s-o modeleze, s-o schimbe complet, să facă din om un serv, un rob? Oricum, e surprinzător zelul lui de acuma! Ce-ar fi dacă i s-ar descoperi, dacă ar căuta un prilej cînd ar fi unul în faţa celuilalt, singuri, şi i-ar spune: „Eu sînt profesorul On Bilţ, nu mă recunoşti? Sînt în situaţia în care mă aflu datorită îndemnului dumitale — da, datorită îndemnului dumitale către Munte! Iar dumneata, acum, ai trecut cu arme şi bagaje în tabăra ucigaşului omenirii!" Nu, ar fi o imprudenţă, nu poţi pune la atîtea încercări sufletul omului prigonit.

Bilţ îşi îndreaptă ochii asupra lui Kurt, surprinde privirile acestuia aţintite tot timpul asupra lui Roth; e tînăr, uşor de convins, fără îndoială a înghiţit şopîrla şi se supune; ca şi Roth trece peste orice considerente şi se pune cu toată stăruinţa în slujba hitleriştilor, în slujba lui Bloss — ura faţă de acesta s-a spulberat, i-a zburat din suflet ca o păsărică străină, nici o nădejde nici de la Kurt; nici o nădejde din partea lor — rămîne singur, singur cu Druţă!

E o splendidă seară de iunie, pe cer luna e mai plină ca oricînd, străluceşte arămie deasupra munţilor — Valea Seacă, cu maluri abrupte, e scăldată toată de razele reci ale lunii. Pîrăul susură, căci s-a domolit o dată cu venirea zilelor secetoase, apa sare

lin acum peste bolovani, murmură, cîntă armonios — consfătuirea membrilor misiunii a luat sfîrșit.

Kurt s-a retras sub salcia pletoasă din apropierea scocului morii, cîntă la acordeon — cîntă o romanță de tot sentimentală, iar roata morii îi ține isonul cu zgomotul ei lin, monoton.

Alături de Kurt stă șoferul Varga — stă tolănit cu mîinile sub cap, întins pe iarba răcoroasă, din cînd în cînd șoptește:

— Cînți minunat, domnule inginer!

— Poate!...

— Aș vrea să te întreb...

— Întreabă!

— Ce te-a făcut să insiști, acum două luni, pentru angajarea mea în serviciul misiunii?

— Faptul că mi-ai mărturisit adevărul, atunci cînd te-am întîlnit pe șosea, în drumul meu pentru căutarea unui loc de campament și cînd te-am luat în mașină!

— Numai atît?

— Numai! Mi-ai spus cinstit cine ești și pentru ce cauți refugiu în Romînia — te-am ajutat fiindcă am fost, de cînd mă știu, de partea celor prigoniți!

— Numai atît?

— Numai!

— Eu credeam că, în urma celor ce v-am spus, și a convingerilor mele...

— Credeai greșit; dealtfel, nu mă interesează ceea ce credeai și nici convingerile dumitale!

— Atunci, m-am înșelat!

— Așa se înșeală oamenii uneori!

— Da, într-adevăr...

Varga se ridică, încercarea lui de apropiere a dat greș — Kurt e și el ca și ceilalți, cu ciudățenia că uneori e și om de omenie!

Membrii misiunii s-au aciuat pe ici, pe colo — și-au întins saltelele de campanie, vor să se odihnească, dar Kurt cîntă prea frumos și ei visează treji, cu gîndurile departe — cîțiva au lăsat acasă

o soție tînără ; ce-o fi făcînd acum, în această seară cu lună plină ? Schulze are o logodnică, o logodnică care înainte de a se despărți i-a cîntat tocmai această romanță pe care o cînta Kurt, „Lanterna" — Schulze se simte și el ca și ostașul acela care scrie la lumina lanternei o scrisoare iubitei, o scrisoare de dor și dragoste ; mîine trebuie să-i scriu — mîine trebuie să-mi fac timp și să-i scriu !

Și lui Bilț, romanța cîntată de Kurt i-a răscolit duioase amintiri ; ce o fi cu Marta ? Din seara concertului de orgă n-a mai avut-o în apropierea lui, lipită de pieptul lui ; doamne, cîte s-au întîmplat de atunci !

Druță stă culcat, cu fața în sus — de cînd a fost la Sibiu dimpreună cu Varga și cu geologul acela ce ducea probele, de cînd a văzut forfota lumii orașului, singurătatea din munți îl apasă. Ar pleca bucuros, mai ales că, după cîte vede el, nu-i încă rost de harță, dar nu poate să-l lase pe domnu' învățător singur cu șoacății, și nici de Varga nu s-ar despărți :

— Domnu' învățător, știți că șoferul ii de ăia, roșii ? întrebă șoptit Druță.

— De care roșii ?

— Ei, comunist !

— Ți-a spus el ?

— Da, m-a luat mai pe departe, dar caută să mă facă și pe mine.

— Și tu ce i-ai spus ?

— Eu i-am spus că mă țin de dumneata, că noi...

— Doar nu cumva i-ai spus ce urmărim ? se ridică deodată Bilț.

— Doamne fereşte ! Cum să-i fi spus ?! Atunci ar fi trebuit să-i fi spus că dumneata, nu ești dumneata !

Bilț îl crezu, dar destăinuirea lui Druță i-a dat totuși de gîndit : Oare ar putea avea încredere în Varga ? S-ar putea ca Varga să fie comunist, dar oare va înțelege el despre ce-i vorba ? Poate ! Dar,

nu, nu — pe o simplă mărturisire e riscant să te bazezi — da, riscant. Comunist... „După cîte știu de la Paris, comuniştii, prin natura convingerilor lor, sînt în adversitate înverşunată cu fascismul — dar, mai ştii..."

A doua zi dimineaţă o maşină intră pe valea strîmtă dintre munţi şi opri în apropierea morii — şoferul aducea un mesaj pentru Hannelore; era invitată la Bucureşti, dimpreună cu *Obersturmführe*-ul Bloss, rugată să vină în grabă, cu aceeași mașină care adusese mesajul.

Membrii misiunii au început cercetările, au întreprins un sondaj — Kurt a indicat locul, convingîndu-i şi pe ceilalţi că acolo, în punctul stabilit de el trebuie făcut sondajul — Schulze ar fi avut o altă părere, dar pînă la urmă, nesigur pe părerea lui, a optat şi el pentru indicaţiile lui Kurt — el e doar miner, urmărește și din alt punct de vedere!

Roth a fost şi el de faţă şi nu s-a amestecat, dar are conştiinţa clară: Kurt a greşit! A greşit, sau?!... Hm! Să încerc o apropiere? Nu, nu, nu; poate mă înșel și atunci încercarea mi-ar fi fatală.

Acum s-a înnoptat şi Roth stă singur pe cerdac — i s-a atîrnat de grinzi un hamac şi stă tolănit în el, cu o pernă ţărănească sub cap — pernă dată de către morăriţă, căreia i-a fost milă de bătrîneţele lui Roth şi nu l-a lăsat să se canonească cu capul pe sforile noduroase.

Perna mirosea frumos a levănţică; din crîng adierea nopţii aduce miros de fîn proaspăt cosit — şi luna străluceşte, şi pîrăul susură, şi Kurt acesta cîntă într-una cu acordeonul lui; doamne, plăcut e să trăieşti! Dar oare pentru ce-l priveşte Kurt aşa de insistent uneori? Ce vrea cu el? Ce aşteaptă de la el? Nu cumva tînărul acesta, ştiind cine-i, să-l suspecteze? Și pentru ce? Te pomeneşti că tocmai interesul pe care-l arată el, evreul Roth, să pară tînărului, suspect! Dar poate el, în faţa atîtor evidenţe, să se arate indiferent? Numai o urmă de in-

diferență dacă ar arăta, și suspiciunea ar deveni și mai mare, nu numai din partea lui Kurt, ci din partea tuturor!... Și totuși, Kurt a dat indicații greșite — da, greșite, iar el, profesorul Roth, nu l-a corectat; nu cumva a lucrat intenționat Kurt, ca să vadă ce spune el, Roth? Dar nu, nu se poate, îmi fac singur gînduri negre, sinistre! Dar atunci, ce-i cu acest inginer de mine cu faimă de specialist în terenuri uranifere? Cum de a putut da indicații așa de greșite? Pentru ce n-a fixat locul sondajului în imediata apropiere a depozitului cu conținut așa de semnificativ? Sau Kurt e lipsit de perspicacitate, deci un slab specialist, sau... Dar s-ar putea, s-ar putea?! Un tînăr înnebunit de demagogia brună, cum îmi închipui că e acest Kurt, să se dedea voit la un act de... de... Hm!! Și de ce nu? În universitățile noastre era în trecut o atmosferă destul de convenabilă, chiar prielnică ideilor mari, umanitare; a putut regimul nazist s-o întunece cu totul? Grea situație...

Roth nu poate adormi, gîndurile îl frămîntă, despică tot mereu firul în patru și se simte ca între ciocan și nicovală, gata de a fi strivit; doamne, încep să nu mă mai regăsesc! murmură el într-un tîrziu.

Liniștea nopții fu tulburată, lin la început, puternic peste cîteva clipe, de zumzetul multor stoluri de avioane grele care străbăteau cerul înstelat.

Fiecare dintre cei ce se aflau acolo, tolăniți prin preajma morii, cercetară stăruitor cerul și zăriră steluțele călătoare — steluțe roșii și verzi, așezate într-o perfectă ordine, înaintînd spre răsărit; oare ce s-o fi întîmplat, încotro se îndreaptă?

A doua zi se înapoiară de la București Hannelore și Bloss — erau în culmea entuziasmului: începuse războiul în răsărit!

Pentru sărbătorirea evenimentului, Hannelore adusese o mulțime de bunătăți, între care și vreo două-

zeci de sticle de şampanie — seara, la lumina farului, încinseră cu toţii un chef mare:

— *Führer*-ul a tras din nou spada sa neînvinsă: *hoch!*[1] *Hoch!* De trei ori *hoch!* urlă Bloss cu paharul de aluminiu în mînă.

— *Hoch! Hoch! Hoch!*

Ciocnesc cu toţii — numai Kurt a fost lovit subit de-o nevralgie împeliţată, care parcă i-a paralizat glasul, dar în clipele acestea de entuziasm nimeni nu ia în seamă durerile de cap ale unui tînăr cam înfumurat — Kurt n-a strigat dimpreună cu ceilalţi, dar bea mai vîrtos ca ei:

— Kurt, o să te turteşti curînd! îi strigă Bloss binevoitor.

— Poate scap de afurisita asta de durere de cap, îngînă inginerul Kurt şi dă de duşcă alt pahar de şampanie.

Hannelore porneşte cu o sticlă şi cu un pahar în mînă spre locul unde Roth — „bătrînul nostru evreu" — cum obişnuieşte să spună în ultimul timp — stă frămîntat de gînduri; ea toarnă şampanie în pahar, umple paharul, lichidul se revarsă:

— În sănătatea *Führer*-ului, *Herr Profesor Roth!*

— Trăiască! strigă Roth, şi se miră singur de sonoritatea vocii sale.

Hannelore umple din nou paharul şi din nou îl îmbie pe Roth:

— Pentru izbînda cauzei noastre drepte! spune ea, privindu-l stăruitor:

— Vivat! răspunde în grabă Roth şi bea dintr-o sorbitură.

— Şi pentru misiunea noastră, *Herr Profesor Roth!* mai spuse Hannelore şi din nou îl îmbie, cu paharul plin.

Roth bea şi al treila pahar, şi cu aceeaşi voce pe care n-o recunoaşte ca fiind a sa, urează izbîndă misiunii.

---

[1] Trăiască, în limba germană. (n. r.)

Hannelore pare extrem de mulţumită — a vrut să-l umilească pe acest amărît evreu sau ce a urmărit? Oricum, frumoasa valkirie nazistă e încîntată: animalul răspunde perfect dresajului!

Bloss vrea să se arate şi el mărinimos, ia o sticlă de şampanie şi un pahar şi porneşte către cei trei: Varga, Bilţ şi Druţă — toarnă în pahar şi-l îmbie mai întîi pe Varga — şoferul duce paharul la nas, miroase, apoi i-l înapoiază:

— Nu beau aşa ceva, Herr *Obersturmführer!* spune el, în germana lui stricată.

— Pentru *Führer!* insistă Bloss.

— Ei, atunci se schimbă situaţia! rînjeşte cu amărăciune Varga şi dă paharul de duşcă.

Cu Bilţ şi Druţă, Bloss nu s-a mai ostenit să le toarne în pahar — era poate sub demnitatea lui s-o facă; le-a dat sticla cu restul de lichid în ea:

— Bea Hans, bun, bun! i-a spus lui Bilţ şi s-a întors la grup, continuînd să petreacă dimpreună cu ceilalţi, fără Hannelore care, încîntată de frumuseţea peisajului în noapte, a pornit în susul văii, singură.

Bătrînul Roth începu să simtă cum sîngele-i aleargă prin vine, cum mintea i se limpezeşte, cum gîndurile sumbre, temătoare şi îndoielnice care-l frămîntaseră pînă atunci îl părăsesc şi altele le iau locul: cum ar vrea să alerge pe valea aceasta sălbatică!

Roth porneşte şi el în susul văii — merge agale, picioarele nu răspund dorinţei lui de a alerga, doar gîndurile îi ascultă îndemnul, ele aleargă, aleargă într-una! „Sînt oare atît de laş pe cît fac dovada? Dar, Dumnezeule, cum, cum? Sînt doar înconjurat de oameni de specialitate, cum e şi acest tînăr inginer Kurt, care fără îndoială mă suspectează; nu-şi va da el seama, dacă aş încerca un act de derută? Da, Kurt, Kurt! Ei, şi, şi? Şi ce-i dacă într-o zi ar întinde degetul spre mine, acuzator: „Acest evreu

umblă cu diversiuni, sabotează!" Rezultatul n-ar putea fi decît unul: înapoi în Germania, judecat şi, şi... Ei, şi? Viaţa asta care încîntă, ce surpriză mi-ar mai putea oferi dacă aş duce-o mai departe, în condiţiunile acestea? Nici una! Sînt doar om bătrîn, nici chiar surprizele de ordin ştiinţific, pe care le-aş mai putea avea, nu-mi mai pot da satisfacţii!... Da, aşa-i — asta e prima faţă a medaliei, dar reversul? În cazul cînd, cu toată suspiciunea, nici Kurt şi nici altul nu observă nimic şi reuşesc să-i derutez, să le fac şi mai de nedescoperit zăcămîntul de care îşi leagă toate nădejdile lor criminale? O, atunci bătrînul Roth ar mai putea nădăjdui! Căci viaţa, totuşi, îmi mai păstrează încă o surpriză — da, o are, şi s-ar putea ca într-o bună zi să mi-o pună în faţă, spunîndu-mi: „Iată, bătrîne Roth, monstrul s-a prăbuşit dimpreună cu toţi ciracii lui!" Oare ziua aceea, faptul în sine al zilei aceleia, n-ar fi pentru mine cea mai fericită surpriză? O, bătrînule Roth, trebuie să priveşti cu mai mult curaj — da, mai mult curaj!"

În iezerul morii Hannelore face baie — razele lunei învăluindu-i trupul fac ca el să pară o statuie de fildeş; cu amîndouă mîinile ridicate, ea îşi potriveşte părul — încordată în mişcarea aceasta a mîinilor, formele ei ies şi mai mult în relief; Roth a rămas împietrit — instinctiv s-a dosit după trunchiul unui arbore — e primejdios, e foarte primejdios să ai o asemenea nălucă în faţă; dar e neînchipuit de frumos! Nu trupul nud al Hannelorei îl are Roth în faţă, ci viaţa, viaţa!

Hannelore a intrat din nou în apă — nu i se mai vede decît capul, şi braţele care bat apa zvîrlind în sus şi-n lături stropi pe care luna-i argintează.

Roth s-a furişat ca un vinovat; s-a întors şi a pornit alergînd spre moară — acum picioarele îl duc, îl duc, şi bătrînul nu se miră de faptul acesta, îl găseşte perfect normal!

A doua zi, după ce fumurile chefului din ajun s-au împrăştiat, misiunea şi-a reluat activitatea printr-o consfătuire prezidată de către Hannelore. Pe masa întinsă în ocolul morii, Hannelore a depus un vraf de mape: era surpriza pe care domnişoara dr. Hannelore Schmidt o prezenta membrilor misiunii — erau copiile expunerilor şi planurilor, care însoţiseră cererile de acordare a dreptului exclusiv de explorare pentru un număr mare de perimetri minieri, drept acordat societăţilor romîno-americane. Călăuzindu-se după ele, munca misiunii se reducea mult, şi nu trebuia să se împrăştie pe întreg teritoriul munţilor.

Hannelore primise actele din mîna lui von Killinger. Acesta le căpătase tot prin intermediul acelui director al minelor; Excelenţa sa von Killinger se arătase şi el tot aşa de larg la mînă ca şi americanii — a doua zi, contul de la bancă al directorului cunoscu o nouă urcare.

— Origina acestor acte, începu Hannelore, e inutil să v-o mai dezvălui — cu cîteva luni în urmă, ele mi-au dat multă bătaie de cap. A fost o luptă între noi şi vrăjmaşii noştri, acum am pus picioarele pe terenul lor — aşadar îi vom bate pe propria lor arenă! (Erau cam aceleaşi cuvinte pe care le spusese şi O'Lary). Avînd în mînă aceste acte, e caşicînd am avea zăcămîntul, căci ele au fost întocmite după indicaţiile unor notaţii ale decedatului profesor Munte, primul descoperitor al zăcămîntului de uraninit pe care-l căutăm! Aşadar, începînd de astăzi, părăsim vechile piste şi ne îndreptăm cercetările spre locurile indicate în aceste expuneri şi planuri! După cum veţi vedea, nu mai e vorba de vaste regiuni, ci de spaţii restrînse, perimetri determinaţi... Sînt, într-adevăr, cam multe aceste subîmpărţiri, şi cam împrăştiate, dar totuşi, sînt mai repede de cunoscut!

Toţi aveau ochii aţintiţi asupra domnişoarei Hannelore Schmidt; siguranţa cu care vorbise nu mai

putea da loc la obiecţii. A insista pentru continuarea cercetărilor în regiunea în care se aflau, în cazul unui rezultat negativ — care cu toate indiciile pozitive ar fi fost totuşi posibil — era un risc prea mare şi nici chiar Schulze nu îndrăzni să şi-l asume. Dealtfel, în afara acestuia şi a lui Kurt, ceilalţi nu sesizaseră nimic deosebit. Cît priveşte analizele lui Roth, deşi concludente, ele nu erau totuşi hotărîtoare, căci pentru o exploatare, zăcămîntul trebuia să prezinte şi alte condiţiuni.

Kurt îşi spuse cu sufletul uşurat: „În sfîrşit, am ieşit din încurcătură! Evreul acesta zelos, inconştient şi laş m-ar fi putut da de gol, e singurul care poate şi-ar fi dat pînă la urmă seama că, deşi pe o pistă bună, am fixat puncte false pentru sondaj!"

Inima lui Roth, care bătuse pînă atunci într-un ritm accelerat se linişti şi ea deodată: „Am scăpat — îşi spuse — nu voi mai fi nevoit să mint, să induc în eroare, să risc!" Întinzînd mîna pe deasupra umerilor lui Hannelore, îşi permise să ia din portţigaretul ei, care se afla pe masă, o ţigară pe care o aprinse; fumînd cu falsă nepăsare, el îl privea pe Kurt: „Ce-o fi cu tînărul acesta; să fie aşa de nepriceput în meseria lui?"

Dar cel mai mulţumit de schimbarea survenită pe neaşteptate era On Bilţ. El sta la o parte, ca un umil indigen, om de dîrvală, dar înregistra tot ce auzea şi vedea: „Slavă domnului că-i duce dracul de aici! Ce-o fi mai apoi, şi unde vom ajunge, vom vedea!"

Începură să examineze act cu act, plan cu plan. Hannelore desfăcu în faţa lor vreo cincisprezece mape, cu tot atîtea expuneri şi planuri. Citi cu voce tare expunerile, traducînd direct. Întinse pe masă planurile ce însoţeau expunerile tehnice, discutară temeinicia lor. Schulze era acela care intervenea tot mereu, Kurt şi Roth păreau absenţi.

Dar cînd Hannelore desfăcu o nouă mapă, şi începu să citească expunerea tehnică, şi mai ales cînd

întinse pe masă planul care însoţea expunerea — Kurt, Roth şi chiar şi Bilţ, de la locul unde se afla, tresăriră. Fiecare dintre ei aveau în faţă versantul celălalt al munţilor: Roth, punctul unde bănuia că filonul răzbate pînă la suprafaţă; Kurt, confirmarea ipotezei sale. Bilţ — Bilţ murmura într-una, în gînd, numele aşezării omeneşti specificată în plan, şi care nu era altul decît corespondentul feminin al cuvîntului Crai.

A fost doar o întîmplare că Hannelore s-a oprit mai mult timp asupra acestei expuneri tehnice şi a planului însoţitor, dar celor trei li se tăiase parcă răsuflarea: Kurt, Roth şi Bilţ îşi spuseră: „Ştie; Hannelore ştie!"

Hannelore nu ştia însă nimic, de altfel nici nu avea de unde şti. Expunerea era confuză, vorbea de metale preţioase, mai ales de argint. Planul încadra în dreapta şi-n stînga, ca şi în susul unei văi, un teritoriu destul de vast, împărţit în dreptunghiuri regulate — perimetri asupra cărora societatea respectivă cerea dreptul exclusiv de explorare; într-o margine, era localitatea aceea mică de la poala munţilor.

Schulze făcu unele observaţii, dar nu insistă prea mult. Un alt geolog, asupra căruia Hannelore îşi fixase privirea, spuse şi el cîteva cuvinte de mîntuială.

— Dumneavoastră, domnule profesor Roth, ce spuneţi la toate acestea? se adresă Hannelore lui Roth, şi adăugă; pînă acum n-aţi binevoit să vă daţi părerea!

— N-am fost întrebat, domnişoară dr. Schmidt — răspunse umil profesorul Roth; şi în afară de asta, eu nu sînt specialist! E foarte adevărat, am fost la începutul carierei mele geolog, dar după cum prea bine se ştie, mai apoi m-am consacrat studiului fizicii şi chimiei nucleare; cînd mi se vor prezenta probe spre analiză, îmi voi spune cuvîntul, ca şi în cazul care m-a adus aici!

Hannelore încruntă sprîncenele nemulțumită de răspunsul lui Roth, apoi întrebă:

— Kurt?

— Eu optez pentru deplasarea pe terenurile din sud — răspunse Kurt cu siguranță înfruntătoare. Avem în sud două terenuri destul de vaste — unul nu departe de localitatea Coziaş. Faptul că pe acolo întîlnim izvoare hidrotermale, unele puternic radioactive, aşa după cum menționează şi Weiss... şi mai ales că şi planul pe care l-ați desfăcut mai înainte — care a fost? A, da: al cincilea înaintea acestuia — menționa unele elemente specifice...

Kurt se opri, avea privirea ațintită asupra lui Roth și nu și-o desprinse de pe fața profesorului decît după cîteva clipe, cînd continuă cu și mai mare siguranță de sine:

— Eu, ca specialist, mai ales în ceea ce privește practica minieră, industrială, după cum am mai spus...

— Vasăzică, ești de părere să începem de acolo, din sud, din Banat? îi întrerupse Hannelore vorbăria

— Evident; evident! răspunse la repezeală Kurt, fericit de întreruperea Hannelorei, care venise tocmai în momentul cînd nu mai stia ce să mai spună, ca nu cumva să dea de bănuit.

Roth surîse: „Băiatul acesta e o adevărată enigmă pentru mine: sau e prost şi nepriceput, sau..." Roth nu avu curajul să-și dezvolte gîndul mai departe.

Dar surîsul lui atrase atenția lui Kurt: „Evreul acesta, de cumva m-a prins cu minciuna, ar fi în stare de orice, mai ales că după cum am observat, ca să-şi scape pielea, face totul ca să-i intre în voie Hannelorei! Dar, în caz cînd şi-a dat seama ca bat cîmpii, pentru ce nu şi-a deschis gura? Oare într-adevăr să nu se priceapă, aşa după cum a afirmat? Nu-mi vine a crede — în tinerețe a predat doar geologia la un institut politehnic! Cred mai

curînd că e un vulpoi bătrîn, care, înainte de a mă da pe faţă, caută să verifice pe teren spusele mele, şi numai apoi să-mi dea în cap; prea mă priveşte ciudat! La naiba, să încerce!" îşi încheie Kurt gîndurile, şi ca o înfruntare, răspunse surîsului lui Roth cu un rîs scurt, cutezător.

Bilţ îşi spunea şi el: „Bine, foarte bine; Kurt acesta e un băiat straşnic — ori greşeşte, ori o face voit; oricum, straşnic băiat! Dă, doamne, să-i îndepărteze cît mai mult de acest blestemat zăcămînt!"

Varga şi Druţă stau tolăniţi lîngă automobilul cel mic. Consfătuirea membrilor misiunii nu-i interesează. Cu ocazia ultimului lor drum la Sibiu au primit un aparat de radio pe care Varga l-a montat la maşină — acum stau şi ascultă emisiunea postului Budapesta; niciodată Druţă nu l-a văzut pe Varga mai abătut ca acum!

Aparatul de radio e aranjat în aşa fel încît abia se aude, dar e chiar deajuns ca să-i întunece de tot sufletul lui Varga: „Victorioasele armate germane înaintează tot mai afund spre inima imperiului bolşevic. Sute de mii de prizonieri, imens material de război, zeci de oraşe, mii de sate au căzut în miinile glorioaselor trupe ale *Führer*-ului Adolf Hitler! Hidra bolşevică, însîngerată, abia se mişcă; în curînd va primi lovitura de graţie!"

Varga se ridică, smunceşte butonul de mai să-l rupă — aparatul amuţeşte.

— Aşa, frate-meu; s-a zis! Urlă de parcă ar fi cucerit întreaga lume, dar vom vedea noi pînă la urmă cum o fi! mormăi.

— Ce s-a zis? întrebă Druţă, care nu pricepe nici o boabă ungureşte, deci habar nu avea de cele comunicate de postul Budapesta.

— Ei, ce pricepi tu!

— De, poate că pricep si eu cîte ceva, de ce nu-mi spui? grăi Druță.

— Vine întunericul, frate-meu!

— Adică cum?

— Așa... e, cum să-ți spun? Închipuie-ți că mergi prin besnă, dar că undeva, în depărtare, e totuși o lumină, un far la care nădăjduiești să ajungi, să ieși din întuneric, să începi o viață luminoasă, şi iată că rauvoitori, criminali înrăiți, încearcă să doboare farul; lovesc în el, îl crapă, îl clatină, iar lumina începe să-și micșoreze strălucirea, pîlpîie, dă să se stingă...

— Ai dreptate; nu pricep!

— Mă Mărine, mă frate-meu, parcă ți-am spus cînd am fost la Sibiu. Ei bine, îți mai spun una: eu o să las totul dracului și-o să plec! mărturisi Varga, amărît, cum Druță nu-l mai văzuse niciodată.

— Doamne ferește; să nu faci una ca asta! se ridică în cot Druță; doar nu vrei să te duci la regimentul dumitale, să pleci la război! Ce ai dumneata cu șoacății lu' Hitler? Ce, ți-s frați? Ș-apoi, ți-au făcut rușii ceva? Ți-au călcat țara? Ți-au omorît pe taică-tău? Ți-au ucis purceaua din ocol? Nu! Apoi?!...

— Tot n-ai înțeles! făcu Varga; mă Mărine, inima mea nu-i unde-ți închipui tu, la regimentul meu, nici la ai mei din țară, de unde am fugit ca și tine. Nu mă gîndesc la război alăturea de nemții lui Hitler, ci contra lor, de s-o putea! Mă, omule, ai mei sînt dincolo, sîngerează cu arma în mînă, se opun cotropirii lui Hitler, mă înțelegi? Spre ei se îndreaptă coloanele hitleriste, stolurile de avioane, zecile de mii de tancuri — ca să-i zdrobească pe ai mei, ca să-i curețe de pe fața pămîntului! Fiindcă acolo-i lumina, iar Hitler vrea întunericul, ca să poată el domni nestingherit asupra întregului pămînt, asupra tuturor oamenilor!

— Păi, atunci, măi neică...

— Ce?

— Nimic; vorbii şi eu aşa! spuse Druţă, frînîndu-şi intenţia de a se desvălui.

— Ai vrut să-mi spui ceva şi te-ai oprit!

— Oi fi vrut, mai ştii! De, ce să-ţi fac; dacă dumneata nu le spui lucrurilor pe nume, ca să-ţi spun şi eu ce-s, şi ce gîndesc!

Varga i se uită lui Druţă în ochi:

— Dă mîna, Mărine! rosteşte într-un tîrziu Varga şi amîndoi îşi strîng mîinile; tovarăşul ăsta al tău, pare slugă tare plecată! mai spuse Varga.

— Lasă-l, îşi are şi el treburile lui; hai cu mine să-ţi arăt ceva! răspunse Druţă şi împreună pornesc pe după moară, merg pînă la stînca sub care Druţă are ascunsă arma; o vezi? Cu scurtătura asta am dat gata pe unul!

Varga prinde arma în mîini, o suceşte, o învîrteşte, îi trage închizătorul — din armă sare un cartuş; Varga tresare:

— L-ai dat pe unul gata; pe unul de-al lui Hitler? Şi pentru ce? Eşti şi tu?...

— Eu? Nu! Da' am şi eu unele socoteli de demult cu ei, de pe vremea cînd eram numai atîtica! spuse Druţă şi arătă cu mîna pînă la înălţimea de vreo patru palme de la pămînt; să nu spui cumva lu' domnu', adică tovarăşului meu, că ţi-am spus şi ţi-am arătat arma!

— Lu' domnu'?!

— Ce te miri? E un învăţător! spuse Druţă, privindu-l fix pe Varga, ca să-l uimească şi mai mult.

— Un învăţător!

— Da; el trebuie să se ţină tot timpul pe urmele ăstora, aşa că nu mă pot despărţi de el, însă — vezi? Cînd... Ce mai încolo, încoace — e deajuns să ieşim la drum! Dealtfel, e bine aşa; cît timp sîntem lîngă ăştia, nici dracu' nu ne are grija!

Cînd Varga şi Druţă se întoarseră în ocolul morii, consfătuirea membrilor misiunii nu luase încă

sfîrşit, dar hotărîrea fusese luată — vor pleca spre sud, după cum propusese inginerul Kurt.

Varga puse din nou aparatul de radio în funcţiune şi mult timp căută să dibuiască vreun post străin : Moscova sau Londra. Dar nimic, numai posturile hitleriste care emiteau marşuri şi iar marşuri. Crainicul postului Budapesta, cu o voce care-l făcea pe Varga să turbe, anunţa o nouă victorie: „Astăzi, la ora 13, Marele Cartier al *Führer*-ului, anunţă oficial ocuparea marelui oraş..." Varga trase o înjurătură şi închise aparatul, nu asta vrusese să audă.

În după amiaza aceleaşi zile, Misiunea H. S. era gata de plecare spre sud. Toţi membrii grupului erau prezenţi, lipsea numai Kurt, care plecase cu motocicleta spre Păuneşti şi nu se mai înapoia, deşi ora plecării se apropia. Din pricina aceasta *Obersturmführer*-ul Bloss nu-şi mai afla locul, tunînd şi fulgerînd contra lui Kurt. O dată cu năvala spre răsărit, Bloss îşi luase şi mai multe aere de şef ; nerăbdător şi furios, el îşi tot privea ceasul brăţară, bolborosind înjurături. Şi Hannelore era nervoasă şi neliniştită ; ce poate fi cu acest Kurt? întreba tot mereu.

Kurt sosi după vreo două ore. Descălecă şi făcu semn lui Bilţ să urce motocicleta în camion, apoi se îndreptă spre Hannelore, rîzînd :

— Iartă-mă, domnişoară dr. Schmidt, a trebuit să mă reped pînă într-un loc, să verific o părere pe care mi-o făcusem în cursul consfătuirii noastre — începu Kurt ; apoi se adresă lui Schulze :

— Şterge semnul de întrebare pus pe patratul care indică regiunea aceasta ; n-are nici un rost să ne mai întoarcem aici !

— Crezi ? întrebă îndoielnic Schulze ;

Kurt avu o scurtă ezitare:

— În definitiv, poţi să-l şi laşi ! rosti mai apoi.

— Despre ce-i vorba ? interveni Hannelore.

— Nimic deosebit — răspunse Schulze ; întrucît ne

deplasăm, găsesc inutil să redeschidem o discuție închisă !

Hannelore nu mai insistă. Kurt se îndepărtase, se apropiase de camion, unde Bilț nu știa cum să facă pentru ca să urce motocicleta. Kurt vru să-i ajute; observînd geanta motocicletei deschisă, el întrebă nemțește, arătîndu-și nemulțumirea :

— Pentru ce mi-ai umblat în geantă ?

Dar Bilț se făcu că nu pricepe, arătîndu-se preocupat numai de felul cum ar putea urca motocicleta în camion. Kurt îi mai aruncă o căutătură bănuitoare, apoi închise geanta, și-i făcu semn lui Bilț să aducă o scîndură lată, pe care trecură motocicleta, ca pe o punte.

„Ce-o fi vrînd cu minereul cu care și-a înfundat geanta ?" se întreba Bilț.

După vreo jumătate de oră, Misiunea H. S. părăsea regiunea, îndreptîndu-se spre sud. Hannelore și Roth s-au oprit la Sibiu, ca să întocmească un raport pentru Berlin — un raport plin de bune speranțe.

10

On Bilț se află în casa unui pădurar, sta la masă și scrie — pădurarul e un sîrb, un sîrb bănățean. La început omul l-a privit pe Bilț cu neîncredere, și pe bună dreptate: te poți încrede în unul care poartă bluză albastră cu vultur și svastică? (căci Bloss i-a îmbrăcat, pe tustrei auxiliarii, cu bluze de doc albastru; și se înțelege, fiecare bluză avea cusute pe ea insignele, ca să se știe cui slujesc).

Dar mai apoi convingîndu-se pădurarul că Bilț nu-i ceea ce l-a crezut la început, și-a deschis sufletul: e prăpăd ceea ce fac hitleriștii prin Iugoslavia! Cîțiva fugari au ajuns pînă aici — cînd îi auzi povestind ți se face părul măciucă!

Pădurarul e un om bătrîn, stă pe lavița de lîngă perete și vorbește într-una. Vorbește molcom, bătrî-

neşte, însoţindu-şi cuvintele cu oftaturi, uneori chiar cu izbucniri de revoltă, dar Bilţ n-are timp să-l asculte, abia are un pic de răgaz şi vrea să-l folosească înserînd în jurnal ultimele evenimente din activitatea şi viaţa Misiunii H. S. Bătrînul sporovăieşte, Bilţ scrie, creionul aleargă grăbit pe fila caietului :

„Incepînd din ziua de 3 august — după ce misiunea şi-a schimbat de trei ori campamentul — ne-am stabilit într-o regiune din sudul munţilor bănăţeni, regiune care după părerea mea nu făgăduieşte nimic. Chiar din prima zi, Schulze şi-a spus şi el părerea : timp pierdut în zădar ! Dar Kurt a insistat să rămînem aici, demonstrînd justeţea ideii cu felurite argumente în aparenţă întemeiate ; are acest Kurt un fel de a argumenta care derutează pînă şi pe cei mai pricepători în materie ! Şi în afară de asta, Kurt şi-a schimbat complet felul de a se purta faţă de Bloss — acum pare cel mai supus şi disciplinat membru al misiunii, ceea ce-l încîntă pe Bloss, îi măguleşte orgoliul de şef şi face ca să-l considere pe Kurt cel mai activ şi destoinic din misiune. E un joc periculos şi riscul pentru Kurt e foarte mare — uneori îmi vine să trec peste orice consideraţie şi să-l pun în gardă pe tînărul inginer, prea se avîntă, prea se încrede în puterea lui de a-i întoarce pe deget pe ceilalţi ! Sînt sigur acum : Kurt sabotează.

„Schulze a început să devină incomod ! Dacă acest Schulze, cu botul lui de peşte şi faţa inexpresivă, n-ar fi, aş putea dormi liniştit. Cu Kurt printre membrii misiunii, niciodată hitleriştii n-ar ajunge la zăcămîntul lui Munte ! Uneori, bazat pe activitatea lui Kurt, mă întreb ce rost mai am eu aici ? Dar nu, nu-i aşa, trebuie să rămîn. Şi nu numai să rămîn, ci să-l şi ajut pe Kurt — evident, în taină, fără să mă descopăr, căci mai ştii : s-ar putea totuşi ca tînărul Kurt să facă tot ce face numai în mod trecător — s-ar putea ca un eveniment din afară, din patrie, de pe front, să-l repună pe linia fidelităţii şi...

„Zilele trecute, înainte de a ne schimba campamentul, am încercat să trec la fapte: încă din ziua cînd Hannelore a prezentat actele acelea ale societăţilor romîno-americane, mi-a venit ideia de a sustrage mapa care dădea cele mai întemeiate indicii. Ideia aceasta m-a preocupat şi frămîntat mult: actele sînt în păstrarea lui Bloss, într-o mică lădiţă de fier — n-ar fi mare greutate să ajung la ele, căci de multe ori am cheile lui Bloss în mînă; dar oare nu vor observa lipsa? Sînt de toate douăzeci de mape, şi sînt luate la rînd în cercetare pe teren, după indicaţiile lui Kurt. Abia în anul viitor dacă vom ajunge la terenul specificat în mapa aceea, deci neexistînd interesul imediat, s-ar putea ca lipsa mapei să nu se observe; dar dacă totuşi îşi schimbă misiunea planul întocmit? Teama, ca şi riscul, sînt destul de mari — dar parcă şi eu am prins mai mult curaj, aşa că n-am renunţat la ideia de a sustrage mapa; aştept doar un prilej mai potrivit; şi, mai întîi, vreau să mă conving dacă Schulze acordă vreo atenţie deosebită mapei aceleia. Cît priveşte pe Kurt, cu el sînt în clar — el din primul moment, ca şi Roth, şi-a dat seama că din toate cele douăzeci de mape, aceasta e singura care prezintă indicii aproape sigure! Sînt în clar, e un fel de a spune: am bănuit doar, văzînd schimbarea tacită intervenită pe feţele lor, atunci cînd Hannelore a desfăcut această mapă. Bănuiala nu-i una cu certitudinea, dar totuşi...,

„Las acum la o parte cele în directă legătură cu membrii şi activitatea misiunii şi trec la un eveniment care mi-a dat mult de gîndit: cu trei zile înainte de a schimba campamentul şi a veni pe locul unde ne aflăm astăzi, am primit vizita unui ofiţer romîn de jandarmi care însoţea pe cîţiva din gestapou — fireşte, am îngheţat, şi nu mi-am simţit căldura sîngelui decît a treia zi, cînd am pornit încoace.

„Vizita părea întîmplătoare — la vreo douăzeci de kilometri de la locul campamentului nostru, pe

şoseaua care vine dinspre Iugoslavia s-a întîmplat un caz grav: a fost atacată o dubă a gestapoului care transporta patru deţinuţi politici sîrbi — şoferul şi omul de pază care însoţeau duba au fost împuşcaţi, încuietoarea dubei sfărîmată şi prizonierii eliberaţi.

„După relatările ofiţerului din gestapou care conducea ancheta, faptul s-a petrecut cam în felul acesta: atentatorii, informaţi pe semne de trecerea dubei, au desprins doi dulapi din podina unui podeţ, apoi au pus un semn ca avertisment pentru vehicole, o creangă verde, care s-a găsit la faţa locului. Şoferul dubei, observînd semnul, a oprit — dulapii erau alăturea de podeţ, caşicînd echipa de întreţinere ar fi fost prin apropiere. Pe semne şoferul a spus gardianului să coboare şi el şi să vadă pe unde se află muncitorii, să-i cheme şi în mod provizor, pînă trece duba, să pună dulapii la loc — se prea poate chiar ca amîndoi să fi încercat să facă acest lucru; destul că din pădure s-au trezit deodată încadraţi de focuri de armă. Şoferul nu avea decît revolver, gardianul în schimb avea o armă automată; văzîndu-se atacaţi, ei s-au retras în dosul şanţului şi au deschis focul — fireşte, vizibilitatea lor era zero, trăgeau la întîmplare, şi au tras mult: şoferul două încărcătoare de pistol, gardianul vreo douăzeci din cele douăzeci şi cinci de focuri — şoferul a fost găsit cu ţeasta găurită de glonţ, lovitură primită în frunte, deci din faţă; glontele care l-a răpus pe gardian a străbătut din spate şi i s-a oprit drept în inimă, ceea ce înseamnă că atacatorii s-au postat pe ambele laturi ale şoselei, ascunşi după arbori. Cînd şi-au dat seama că rezistenţa a fost înfrîntă, atacatorii au sărit, au spart uşa dubei şi, mai mult ca sigur, au luat prizonierii cu ei şi i-au îndepărtat de locul atentatului. Un ţăran, trecînd după vreo jumătate de oră cu carul cu fîn pe acolo, a dat peste duba goală, iar în şanţul şoselei peste cei doi morţi: şoferul şi gardianul.

„Bloss, ascultînd expunerea camaradului său din gestapou, făcea fețe-fețe — din ziua aceea nu s-a mai dus în cercetări pe teren, rămînînd la campament. Kurt, Schulze și ceilalți păreau și ei profund impresionați, înspăimîntați chiar. Mai la o parte, Varga și Druță lucrau de zor la motorul camionului nostru. Întîmplător mi-am aruncat privirea spre ei — moșmăiau, nu lucrau, iar Varga trăgea tot mereu cu coada ochiului spre ofițerul din gestapou.

„Ceea ce mi se pare ciudat, spunea ofițerul hitlerist, e că am găsit urme proaspete de mașină paralel cu șoseaua. Urmele au traversat pîrîiașul pe dreapta podețului, și au ieșit apoi în șosea, în direcția opusă celei din care a venit omul cu carul cu fîn. Asta înseamnă că înaintea carului cu fîn, a trecut pe acolo o mașină care nu a oprit, ci a ocolit duba și a trecut mai departe, de nu cumva o fi fost chiar mașina atentatorilor, ceea ce nu-i de crezut: amprentele anvelopelor ne arată o mașină germană, de tip ușor, de campanie! E absolut de neadmis ca o mașină germană, trecînd pe acolo, văzînd duba cu ușa sfărîmată și pe cei doi morți, să nu oprească! Atunci?...

— Probabil teama de a nu fi și ei atacați să-i fi determinat la fugă!" își dădu părerea ofițerul romîn de jandarmi.

„— Exclus! răspunse ofițerul de la gestapou; ostașul german nu fuge din fața primejdiei:

„Cînd am auzit cuvintele acestea, nu mi-am mai putut desprinde ochii de pe Varga. Șoferul înlemnise cu o cheie franceză în mînă. Am căutat cu privirea mașina mică a misiunii, uitasem că Varga spusese c-a lăsat-o în orașul apropiat, la un garaj, pentru o reparație pe care el n-o putea face; cînd mi-am adus aminte, am răsuflat ușurat! Totuși, mi s-a părut că ofițerul acela așteaptă ceva, dar era numai răspunsul la o întrebare pe care o pusese ofițerului de jandarmi romîn:

„— Armata romînă a primit în ultimul timp un stoc de astfel de mașini; în județul dumitale, nu cu-

noști vreo unitate înzestrată cu mașini de acest tip? Căci refuz să cred că mașina care a trecut pe acolo în urma atentatului să fi fost condusă de un șofer german și să nu fi oprit!

„Jandarmul se fîstîci — dealtfel nu prea vorbea bine nemțește, așa că răspunsul lui fu:

„— Nu pricep! Vă rog repetați!

„Cel din gestapou nu mai repetă cuvintele spuse, ci se adresă lui Bloss:

„— *Herr Obersturmführer,* n-ați avut neplăceri, n-ați întîmpinat acte de ostilitate din partea populației?

„— Nimic; absolut nimic! răspunse Bloss și-l strigă pe Varga, ca să ateste și el, ca unul care umbla mai mult prin sate și pe drumurile țării.

„Varga se repezi îndată spre ei, și ca nici o dată bătu călcîile; ca un adevărat ostaș duse mîna la caschetă și strigă nemțește:

„— *Jawoll!*

Prezentarea lui Varga plăcu tuturor. Bloss rînji mulțumit:

„— Varga, ai avut neplăceri cu oamenii de prin satele pe unde ai trecut, ai observat vreo ostilitate față de noi și misiunea noastră?

„— Nici vorbă — dimpotrivă, prietenie și bunăvoință! răspunse Varga.

„— E maghiar? întrebă ofițerul de la gestapou, observînd pe semne accentul străin al lui Varga.

„— Pe jumătate german; mama a fost germană, șvabă! minți Varga, răspunzînd în locul lui Bloss.

„— Fiți totuși atenți — recomandă ofițerul neamț și se despărți de Bloss.

„Cînd mașina lor a luat-o din loc, printre pocniturile eșapamentului, am auzit glasul lui Druță: „Ce te ții așa măreață — Parcă nu știu cine ești"... Varga, și el, începuse să-i țină isonul — numai eu eram leoarcă de sudoare, sudoare rece ca gheața!

„Și a mai fost un eveniment pe care trebuie să-l consemnez, el a avut loc chiar în ziua cînd am schim-

bat campamentul, seara, cînd am ajuns la locul unde ne aflăm acum:

„Kurt a trimis mai multe probe la Sibiu, lui Roth, cerînd grabnic rezultatul analizelor. Deşi suferind, Roth a venit personal. Cînd a coborît din maşină, primul care i-a ieşit în cale a fost Kurt, eu mă aflam prin apropiere:

„— Aţi analizat şi proba Y? întrebă Kurt.

„— Da! răspunse Roth; negativ! adăugă el.

„Atunci Kurt începu să rîdă uşurel — se apropie şi-i prinse profesorului Roth braţul:

„— Imposibil! îi şopti; proba Y e tot din depozitul de pe valea Ţapului; înainte de a pleca de acolo, eu mi-am umplut geanta motocicletei cu minereul acela care v-a dat la analiză rezultate pozitive!

„Roth începu să schimbe feţe-feţe — Kurt căută să-l liniştească:

„— Nu vă temeţi... nu, nu vă temeţi, domnule profesor!... Liniştiţi-vă, sînt alături de dumneavoastră„ îi tot şoptea Kurt, căutînd să-i redea liniştea şi încrederea.

„Intr-un tîrziu şi-au strîns mîinile în tăcere — ce putea fi asta? Evident, legătura de complicitate între laborator şi teren! În nici un caz o simplă concesie făcută lui Roth, care ar fi lucrat de mîntuială. Da, sigur: Kurt l-a pus la încercare pe Roth, ca să se convingă dacă acesta sabotează. Convins acum, s-a stabilit între ei legătura de complicitate. Da, e foarte bine. Dar oare, pînă la urmă, nu vor fi descoperiţi? Fireşte, s-ar putea! Aşa că nu-i necesar ca eu să păşesc între ei, ca un al treilea. Trebuie să rămîn în afară; în cazul cînd ei ar cădea, să pot eu duce treaba pînă la capăt. Ah, e cu mult mai bine să ai firea lui Druţă, sau a lui Varga!“

11

Toamna anului 1941 e pe sfîrşite — un strat gros de frunze veştede acoperă acum pămîntul pădurii : zilele s-au scurtat mult, şi în afară de asta o ploaie măruntă ţine de cîteva săptămîni misiunea imobilizată pe o strîmtă vale din munţi. În curînd zăpada va acoperi totul — vrînd, nevrînd, Bloss trebuie să se gîndească la lunile de iarnă, luni de hibernare — şi dacă cel puţin în campania aceasta ar fi ajuns cît de cît la vreun rezultat, dar nimic, absolut nimic !

Toată mînia lui Bloss se îndreaptă spre Roth, spre laboratorul din Sibiu : *Obersturmführer*-ul îl înjură tot mereu pe profesorul evreu, blestemă aparatele sale, iar cînd îl vede venind la misiune se uită la el cu nişte ochi de parcă Roth ar fi vinovat că lumea nu

îngenunche la picioarele lui Hitler. Mai blestemă *Obersturmführer*-ul Bloss şi munţii aceştia romîneşti care-şi păstrează taina, şi nu vor să dea o mînă de ajutor *Führer*-ului în strădania sa, în marea sa strădanie!

— Kurt, zvîrle dracului flaşneta aceea şi nu mă mai înnebuni cu cîntecele tale! Trebuie să fac un raport, un bilanţ al anului acesta şi un plan de lucru pentru campania viitoare. Trebuie să arăt ce-am făcut şi ce nu, pînă unde am ajuns cu cercetările şi ce rezultate am obţinut; hai, pune-te pe lucru!

— Jawoll, *Herr Obersturmführer!* se aude glasul tineresc, plin de avînt, al lui Kurt; şi acordeonul amuţeşte. Omule, nu te necăji — începe Kurt cu accente prieteneşti — poate fi un german, adept al marelui *Führer* Adolf Hitler, necăjit cînd viteji ostaşi ai *Führer*-ului au supus jumătate din Împărăţia Roşie? N-am ajuns încă la zăcămîntul de uraninit, vom ajunge! Iată că şi fără el avem arme în faţa cărora tremură toată lumea! Trăiască *Führer*-ul!

On Bilţ potriveşte vreascurile pe vatra cuptorului ţărănesc. Pare un om din figuraţie; nimeni nu-i dă vreo atenţie, el însă îi are în orizontul lui iscoditor pe toţi.

„Cu această atitudine de aproximativă ironie şi mai mult de frondă, Kurt ăsta o să-şi frîngă, într-o nefericită zi, gîtul!" îşi spuse Bilţ, luînd spuma de pe oala în care fierbe o halcă de carne pentru supa de prînz.

Într-adevăr, atitudinea lui Kurt, falsele lui zburdălnicii, îi dau de gîndit lui Bilţ — aşa cum îi dă de gîndit şi masca posacă a lui Schulze. Geologul cu faţa inexpresivă pare cufundat în citirea unei cărţi, dar Bilţ vede bine; Schulze nu-l slăbeşte pe Kurt din ochi!

Şi mai sînt şi alte motive de îngrijorare pentru Bilţ: mai întîi, n-a reuşit nici pînă acuma să sustragă mapa aceea, şi iată că e vorba de un nou plan de lucru, deci mapa va fi scoasă la iveală, indicaţiile din expunere şi plan vor fi înglobate în planul viitor de lucru al

misiunii ; cînd se va hotărî o dată să treacă la fapte ?

Fapte ? !

Varga şi Druţă sînt plecaţi de ieri şi încă nu s-au reîntors — s-au dus, chipurile, după benzină — dar de cînd s-au dus, puteau să se reîntoarcă de patru ori cel puţin !

Asta îl îngrijorează şi mai mult pe Bilţ.

Înainte de a porni spre oraş, seară de seară, cei doi au dus-o numai într-o şopăteală ; Bilţ şi-a dat seama că pun la cale ceva, dar s-a făcut că nu pricepe nimic. Dealtfel, nici nu vrea să ştie de acţiunile lor, acţiuni pe care le găseşte tot aşa de inutile ca şi primul omor făptuit de către Druţă — inutile şi nehotărîtoare în desfăşurarea războiului. Dar Varga şi Druţă au pe semne o altă părere.

De data aceasta Bilţ se aşteaptă la un lucru mare ; mare de tot ! El a observat lipsa unei lăzi cu explozibil — sînt vreo zece de astfel de lădiţe, au fost mai multe, cîteva s-au folosit cu ocazia explorărilor ; poate nici unul dintre membrii misiunii să nu le fi observat lipsa, Bilţ însă a observat-o şi l-a întrebat pe Druţă — însă, Druţă, ca niciodată, i-a răspuns ursuz, aproape obraznic :

— Ce, dumneata altă treabă nu ai ? Ş-apoi, ce eşti dumneata aici, ochii şoacăţilor ? Dacă ai uitat pentru ce am pornit la drum, cel puţin nu te amesteca unde nu-ţi fierbe oala !

Bilţ n-a mai stăruit. S-a făcut că nu pricepe nimic, că n-are ştire de nimic, şi le-a dat bună pace ; dar acum gîndurile negre nu-i mai dau lui pace : „De cumva pun mîna pe ei ce se întîmplă ? Şi în afară de asta, problema mai are şi o altă faţetă : poate norocul îi favorizează şi de data aceasta şi scapă, dar ce se va întîmpla cu populaţia satelor din apropiere ? De sigur, se vor deslănţui contra ţăranilor cele mai crîncene opresiuni !" Totuşi, nu intervine, nu-i opreşte.

Varga şi Druţă s-au înapoiat a doua zi pe la prînz. Aveau hainele mînjite cu noroi, dar păreau foarte bine

dispuși. Din mașină au dat jos două coșuri cu ouă și mai multe sticle cu rachiu tare, cu care l-au cîștigat pe Bloss din prima clipă, oprindu-i izbucnirile — iar cînd Varga a mai scos și un teanc de gazete și reviste nemțești, Bloss s-a arătat chiar binevoitor:

— Pe unde dracu' mi-ați umblat; doar nu v-ați dus pînă la Timișoara? i-a întrebat.

—Ba chiar pînă acolo; am avut un defect, a trebuit să vulcanizăm un cauciuc! a răspuns Varga.

— Aiurea! făcu Druță, și începu să scoată unul cîte unul, din lada mașinii, bidoanele cu benzină.

Bilț crezu că de fapt nu s-a întîmplat nimic și fu foarte mulțumit, dar cînd ajunseră în Bărboși, locul de iernat al misiunii, (Kurt alesese orășelul acesta spunînd c-ar vrea, în timpul iernei, să întreprindă unele acțiuni de explorare a lacurilor din apropiere, și a peșterilor din regiunea Zam, regiune nu prea îndepărtată de Bărboși) și Bloss veni cu știrea că undeva, prin apropiere, a fost aruncat în aer un viaduct tocmai cînd trecea peste el un tren german încărcat cu armament și muniții; îngrijorarea lui Bilț nu mai cunoscu margini.

Hotărît să-l oprească pe Druță de la orice acțiune făcută fără știrea lui, Bilț îi vorbi chiar în seara aceea, însă n-a fost chip să-l convingă. La început, Druță negă cu îndărătnicie, mai apoi, poate dintr-un spirit de bravadă, porni să laude fapta acelora, arătîndu-se mîhnit că pe el domnu' vrea să-l țină în laț, ca pe un cîine, să nu sară cumva asupra vrăjmașului, mai ales acum, cînd... și Druță începu să-i vorbească de Soviete, de țara liberă a Sovietelor, unde oamenii sărmani au scuturat jugul asupririi, și-s ei stăpîni...

Bilț își dădu pe dată seama dincotro bate vîntul: Druță intrase cu totul sub influența lui Varga, o vedea bine!

On Bilț se decise să-i vorbească șoferului, și asta cît mai în grabă, ca nu cumva o dată stabiliți în oraș să facă și alte imprudențe: „trebuie să-i fac să înțe-

leagă că urmînd calea aceasta primejduiesc pe aceea pe care eu o urmăresc zi cu zi, pas cu pas; dar oare fac bine desvăluindu-mă lui Varga?"

Vorbi cu Varga a doua zi după convorbirea avută cu Druță, își descoperi identitatea, aminti de o mare însărcinare pe care și-a luat-o, pe care trebuie s-o ducă la capăt, despre care însă nu-i poate spune mai multe. Șoferul, deși știa de la Druță cine-i Bilț, se arătă foarte surprins: „Cum așa? Ion — adică Bilț — nu Ion?" Se miră, dar nu insistă; să rămînă taină. taină: să fie cașicînd nu i-ar fi spus!

Dar cînd Bilț începu să vorbească de atentatul asupra dubei care transporta deținuți politici sîrbi, de șoferul și gardianul dubei, împușcați în șanțul șoselei, de viaductul zvîrlit în aer, Varga se încruntă — nici lui nu-i convenea ca Bilț să-i cunoască tainele; te poți încrede astăzi în cineva?

— Omule, dumneata visezi! Nu cumva te-ai îmbătat? începu iar, apăsat, Varga. Oprește-ți nu numai vorbele în loc, ci și gîndurile; ți le-ar putea ghici cineva! Și fără alte explicații șoferul îl lăsă pe Bilț singur și se duse să-și vadă de treburi.

Firește, atitudinea lui Varga și Druță — încăpățînarea lor de a ascunde pînă și față de el faptele lor evidente — nu schimbară convingerile lui Bilț; fu oarecum nemulțumit de neîncrederea pe care i-o arătau, dar, judecînd mai temeinic, găsi că felul lor de a se purta, chiar și față de el, e cel mai potrivit.

„Dacă nu pot fi alăturea de ei în acțiunile lor, ei cu siguranță vor fi alăturea de mine cînd necesitatea ajutorului lor se va impune" — își spuse Bilț și din ziua aceea toată atenția lui se îndreptă numai asupra membrilor misiunii, mai ales asupra lui Kurt și Roth pe deoparte, Schulze și Bloss de cealaltă parte.

Kurt se apucase de lucru cu multă bună dispoziție — lucra și fredona cîntecele lui. Întocmise darea de seamă asupra activității din cursul anului și i-o citi lui Bloss:

— E trist c-a trebuit s-o întorci din condei, că n-avem nimic pozitiv de arătat, dar e bine întocmită. Dragă Kurt, acum pune-te pe muncă şi întocmeşte planul pentru campania viitoare, să nădăjduim că ea va fi mai fructuoasă! spuse Bloss. cînd Kurt isprăvi de citit lunga pologhie.

— Mîine, *Herr Obersturmführer*, mîine! răspunse Kurt și începu să se pregătească pentru a ieși în oraș.

— Încotro? îl întrebă Bloss.

— Omul are nevoie şi de puţină distracţie, spuse Kurt: dacă vreţi, veniţi cu mine. Schulze, nu eşti si tu dispus la o mică escapadă?

Era o mare favoare pe care Kurt le-o făcea, în mod obişnuit îi plăcea să hoinărească prin oraş singur, dar ca să le cîştige şi mai mult încrederea, îi invită de data aceasta şi pe ei.

Bilţ fusese de faţă, ascultase darea de seamă si era şi el mulţumit de felul cum o scăldase Kurt, dar faptul că a doua zi Kurt urma să întocmească planul de lucru al campaniei viitoare, îl nelinişte a — nu reuşise nici pînă atunci să sustragă mapa aceea, se temea ca nu cumva Schulze să se amestece şi el, şi Kurt să fie nevoit să prevadă în plan şi cercetarea terenurilor prevăzute în expunerea tehnică și planurile din mapă. Cînd îi văzu plecați pe tustrei, mulțumirea lui nu mai cunoscu margini: va încerca; da. cu orice risc va încerca!

Întîmplarea vine totdeauna în ajutorul întreprinzătorilor. Bloss îşi schimbase hainele, se ferchezuise ca un crai de ghindă şi lăsase toate împrăştiate — inelul cu cheile se afla în buzunarul pantalonilor pe care îi desbrăcase, aşa că-i fu uşor lui Bilţ să ajungă la ele; cind le avu în mînă începu să-l cuprindă un tremur, dar nu un tremur de teamă, ci unul care-i răscolea tot curajul, dîndu-i imboldul de înfăptuire. Fără să se mai gîndească că eventual ar putea fi surprins, fără să-i mai vină în minte consecinţele ulterioare, Bilţ descuie lădiţa. răsfoi mapele, o găsi pe aceea pe care o căuta, o luă, închise lădiţa la loc şi ieşi. După cîteva minute,

în cuptorul din bucătăria unui vecin, actele din mapă ardeau unul după altul cu flacără mare. Abia cînd faptul fu consumat, începură frămîntările de conştiinţă ale lui Bilţ. Era primul act făptuit cu mîna lui, prima lui trecere peste stăvilarul conştiinţei lui de om cinstit, de intelectual, pentru care — nici chiar în slujba unei cauze mari — un lucru nepermis de conştiinţa morală nu trebuie făptuit.

Bilţ nu dormi toată noaptea din pricina frămîntărilor — de la un timp trecuse peste ceea ce, după el, n-ar fi fost permis să facă. Mustrarea de conştiinţă fu înlocuită cu teama ; teama de a fi descoperit, teama de consecinţe. Abia aştepta să se facă ziuă şi să-l vadă pe Kurt apucîndu-se de lucru ; ce se va întîmpla cînd Schulze, care fără îndoială îşi va vîrî şi el nasul, va constata absenţa mapei aceleia ? Dar chiar Kurt ; va putea el trece peste toate mapele fără să observe lipsa ? Iar în cazul că va observa lipsa, cum va reacţiona ?

Tot aşa de bine dispus ca şi în ajun, Kurt se apucă de lucru fluierînd ca un mierloi. Schulze se afundase din nou în lectura cărţilor lui. Bloss părea cam mahmur, căci chefuise noaptea pe undeva. Bilţ lustruia cizmele lui Bloss şi nu mai isprăvea ; sta pe un scăunel şi tot da cu peria, dar ochii îi avea numai asupra lui Kurt care aranja pe masă, în faţa lui, la îndemînă, mapă cu mapă ; inima lui Bilţ bătea în mod neobişnuit.

Deodată Kurt tresări, se opri ; grăbit, înfrigurat, începu să răsfoiască în vreo două mape, cele care erau înaintea acelei dispărute. Răsfoi şi alte cîteva care urmau după ea ; „a observat lipsa !“ îşi spuse Bilţ străbătut de cunoscutul fior de gheaţă care-l chinuia în clipe critice.

Kurt îşi întoarse privirea spre el — cîteva clipe privirile lor se întîlniră scînteietoare ca două lame de sabie care se întretaie — Bilţ înfruntă cu mult curaj privirea lui Kurt, tînărul inginer fu nevoit să-şi plece capul ; „mult aş da să ştiu ce gîndeşte în clipa

această!" își spuse Bilț și, punînd cizmele lui Bloss în apropierea patului acestuia, părăsi camera.

In urma lui, Kurt începu să fluiere ușurel una dintre romanțele lui:

„Consumatum est!" răsuflă ușurat Bilț cînd îl auzi. Era sigur; Kurt, chiar dacă îl bănuiește, va ține faptul ascuns.

Poziția lui Kurt era bine consolidată. Insistînd ca cercetările să continuie și pe timpul iernii, el cîștigase întru totul încrederea lui Bloss, și tot așa și a domnișoarei Hannelore Schmidt. Ea se arătase chiar încîntată de propunerea lui Kurt de a explora lacurile din apropierea orășelului Bărboși și peșterile din regiunea Zam. Kurt o rugase să-i aducă din Germania o carte — o carte care nu era propriu zis de specialitate, ci una care se ocupa cu curiozități de ale naturii. Kurt avusese mai de mult în mînă această carte și găsise în ea unele observații, cărora le dăduse un alt înțeles decît cel dat de către autorul cărții — era vorba pe cîteva pagini de un fenomen curios, observat de vînătorii care vînau rațe pe lacurile nu prea îndepărtate de orășel: cîinilor care urmăreau vînatul în apa lacurilor, le cădeau unghiile de la labele picioarelor, și tot așa și părul dacă stăteau mai mult timp în apă — iar acei care intraseră o dată în apa lacurilor, a doua oară nu mai vroiau să intre, cu toate insistențele vînătorilor. Kurt pusese pe seama unei puternice radioactivități această curiozitate; evident, nu se aștepta la cine știe ce, dar fiindcă cercetările în munți nu pot fi făcute pe timp de iarnă, n-ar fi rău ca misiunea, dispunînd de timp liber, să întreprindă și cercetări cu scop pur științific!

Hannelore își însuși acest punct de vedere și admise propunerea lui Kurt, lăudîndu-i zelul și perspicacitatea — ba chiar ceru *Obersturmführer*-ului Bloss să-l propună pe Kurt pentru decorare.

Kurt își luă avînt. Arătîndu-și entuziasmul pentru succesele repurtate de către armatele hitleriste pe frontul de răsărit, după plecarea Hannelorei, el propuse ca

misiunea să sărbătorească una dintre victorii, iar cu această ocazie, în numele misiunii, să se expedieze o telegramă lui Hitler cu urări de grabnică şi totală izbîndă. Era o propunere care în nici un caz nu putea fi respinsă; aşa că fu hotărîtă ziua sărbătoririi şi începură preparativele: Bilţ, Varga şi Druţă au fost trimişi prin sate pentru aprovizionare — ei s-au înapoiat încărcaţi cu de toate şi au fost lăudaţi de către Bloss şi ceilalţi membri ai misiunii.

Bilţ se mira de nesocotinţele lui Kurt: supralicitează, supralicitează ca un nesăbuit; unde vor duce toate acestea?

Dar Kurt era pasionat de jocul lui. Cîteva zile, preparînd totul pentru banchet, el nu vorbi decît despre satisfacţia *Führer*-ului, cînd va vedea că pînă şi o mînă de oameni, cum e grupul misiunii, sînt cu tot sufletul alăturea de el.

Ca să dea o notă mai caldă, camaraderească banchetului — dar în realitate şi cu o altă intenţie — Kurt desenă pentru fiecare membru al misiunii cîte o caricatură însoţită de o epigramă, toate măgulitoare, iar aceea a lui Bloss şi mai măgulitoare decît celelalte. Numai una făcea notă discordantă, ea era destinată lui Schulze; tuturor li se păru ciudat, dar glumeţ faptul că desenul-caricatură destinat lui Schulze reprezenta o nebuloză, iar în locul epigramei, Kurt pusese un mare semn de întrebare.

Dar dacă celor din misiune fapta lui Kurt li se păru o ciudăţenie, care poate fi luată şi drept glumă, nu tot aşa se întîmplă cu Bilţ — Bilţ dădu o justă interpretare desenului şi semnului de întrebare destinate lui Schulze: Kurt provoca; dar cu ce scop? Vrea Kurt să ajungă la o clarificare? Bănuieşte că Schulze e în clar cu tot ce face, cu toate acţiunile lui diversioniste? Dacă da, cînd Kurt va avea certitudinea, fără îndoială nu se va opri aici!

Relatăm toate acestea fiindcă ele au însemnat sfîrşitul dramatic al lui Schulze: cînd mai erau cîteva zile pînă la data sorocită sărbătoririi, Kurt prezentă

un alt cartonaș — era o caricatură și o epigramă pentru Hannelore, poate cea mai reușită. Atît Bloss cît și ceilalți, și chiar Schulze fură de părere că Hannelore va fi extrem de încîntată cînd o va vedea:

— Atunci va trebui s-o invităm, spuse Bloss.

— Bineînțeles că va trebui să vină și ea; misiunea noastră îi poartă doar numele! răspunse Kurt și-i aminti lui Bloss că trebuie telefonat chiar în ziua aceea, ca Hannelore să-și facă timp liber, să poată veni.

— Păcat că nu ne putem lăuda cu prea multe în fața ei, își arătă Bloss necazul.

— Nici o grijă, *Herr Obersturmführer;* în fundul sufletului am sentimentul că lucrurile vor lua în curînd o întorsătură fericită! grăi Kurt și schimbă vorba:

— Ce se aude cu ultimul comunicat de pe front?

Era o întrebare al cărei răspuns, cel puțin pînă atunci, descrețea frunțile, alunga orice urmă de îngrijorare, atît lui Bloss cît și celorlalți, bineînțeles, cu excepția lui Kurt.

— Au trecut Donul, se îndreaptă spre Volga! răspunse unul.

— Numai în nord și centru batem pe loc!

— E celebra tactică de învăluire a *Führer*-ului: înaintăm mult într-o direcție, urcăm, cotim și strîngem cleștele. Manevre pe planuri vaste, nemaiîncercate de nimeni în decursul istoriei războaielor!

— Geniale.

Hannelore venise însoțită de către inginerul Schön, care avea de făcut o anchetă tainică, de care nu știa nici chiar Hannelore — ea se reîntorsese numai de cîteva zile de la Berlin, așa că oricum, tot ar fi venit.

Sărbătorirea, banchetul, o cam stingherea pe Hannelore — venea cu intenția de a trage o săpuneală bună tuturor, o săpuneală cum primise și ea la Berlin, unde i se reproșaseră multe în legătură cu activitatea misiunii — darea de seamă întocmită de către Kurt nu prea găsise înțelegere. Hannelore fusese nevoită să amintească din nou toate greutățile pe care le întîlnise

în cale: amestecul spionajului american, furtul dulăpiorului, evadarea lui Bilţ; dar cu toate acestea, cei de la Berlin o învinuiră de încetineală, de lipsă de interes şi alte multe.

Ca să nu aducă vreo ştirbire încrederii şi atmosferei de entuziasm pe care o găsi, Hannelore renunţă la ceea ce-şi pusese în gînd şi se purtă cu multă atenţie faţă de toţi: luă în glumă complimentele exagerate ale lui Kurt, primi cu îngăduinţă manifestările cam bădărăneşti ale lui Bloss, se interesă de fiecare şi fiindcă Schulze i se păru mult schimbat, se opri mai mult asupra lui, punîndu-i nenumărate întrebări. Schulze răspundea posac, evaziv, ceea ce atrase în mod deosebit atenţia Hannelorei — îi dădu însă bună pace, hotărîtă ca, atît timp cît va fi în mijlocul membrilor misiunii, să-l observe mai îndeaproape.

Schön şi el, îşi opri atenţia tot asupra lui Schulze. Tainica lui anchetă fusese determinată de o notă pe care o primise; o notă nesemnată şi care nu se referea la nici unul dintre membrii misiunii, dar lăsa să se înţeleagă că acolo treburile nu prea mergeau în mod normal şi că, probabil din nepricepere, sau chiar cu rea intenţie, misiunea era împiedicată în acţiunea ei.

Aşadar iată-l pe Schulze intrat în razele a două reflectoare, şi fiind tot timpul obiectivul principal al celor doi — lipsa lui de entuziasm în momentul cînd Bloss dădu citire telegramei adresată lui Hitler atîrna greu în cumpăna convingerilor lui Schön.

Hannelore nu avea cunoştinţă de rostul venirii lui Schön— suspiciunea era principalul călăuzitor al tuturor naziştilor puri: „toată lumea să suspecteze pe toată lumea!“ era linia lor de conduită — aşa că Schön nu-i făcuse nici o destăinuire Hannelorei, mergînd pînă acolo încît să n-o excludă nici pe ea din raza bănuielilor sale.

Domnişoara dr. Schmidt însă privea din alt punct de vedere schimbarea la faţă a lui Schulze. Ea punea totul pe seama grosolăniilor lui Bloss, şi observîndu-l îndeaproape pe Schulze, avea privirea îndreptată şi

asupra lui Bloss, dar pînă în clipa banchetului nu observase nimic deosebit: Schulze părea că se împacă destul de bine cu disciplina şi felul de a fi al *Obersturmführer*-ului.

Cînd în sfîrşit trecură la masă şi luară în discuţie caricaturile şi epigramele, făcîndu-se haz de una şi de alta — atît Hannelore, cît şi Schön, fură surprinşi nu numai de desenul destinat lui Schulze, ci şi de mutra acestuia: într-adevăr, Schulze arăta ca unul cu musca pe căciulă, ca unul prins cu mîţa-n sac. Acel semn de întrebare fu luat de către Schön ca un punct pe *i*, un indicator, iar desenul tenebros — ca oglinda sufletului frămîntat de păcat al lui Schulze.

Din clipa aceea Schulze deveni un caz clar pentru Schön, nelămurit încă pentru Hannelore.

Kurt fu eroul zilei, falsa exuberanţă a entuziasmului său fu luată drept un apanaj al tinereţii, al fidelului ataşament faţă de idealurile naziste. In schimb Schulze era definitiv condamnat.

Schön se întreba dacă mai poate sta în cumpănă, dacă n-ar fi cu mult mai bine ca Schulze să fie îndepărtat pe dată din mijlocul membrilor misiunii — fireşte, simplele lui impresii nu puteau fi luate drept dovadă, dar o măsură de prevedere se impune.

Schulze habar nu avea că nota trimisă de el — căci el fusese acel care trimisese nota — se întorcea acum contra sa; el îşi depăna gîndurile şi se lăsa frămîntat de ele. Convingerea lui nu era definitiv formată: acţiunile lui Kurt sînt izvorîte din nepricepere şi tot din nepricepere susţinute de către Bloss, sau e un sabotaj conştient şi bine mascat? Din pricina aceasta Schulze nu făcuse preciziuni în nota trimisă, şi nu se referise la persoane — aştepta o discuţie a planului viitor de muncă, pentru ca din manifestările şi propunerile lui Kurt să-şi poată da seama dacă prima sau a doua din bănuielile sale e cea întemeiată.

Kurt îl tot privea cu ochi pînditori pe Schulze, frămîntarea acestuia o punea pe seama desenului şi semnu-

lui de întrebare pe care i le destinase — bănuia că Hannelore şi Schön luaseră desenul cu semnul de întrebare drept o acuză discretă, îndreptată contra lui Schulze şi se nelinişti, căci fără îndoială, dacă Schulze va fi chestionat, el se va apăra şi va trece la acuzări grave contra lui ; cum va putea el, Kurt, spulbera evidenţa ? „Da, precis, vigilenţa lor a fost stîrnită de actul meu nesocotit ; uite cum îl privesc pe Schulze ! Hm ! Ce să fac, cum să ies din încurcătura în care m-am vîrît singur, prosteşte, grăbind un proces care putea izbucni mult mai tîrziu ?“ — cam în felul acesta cugeta Kurt, nelăsîndu-se totuşi copleşit de gînduri, făcînd faţă cu succes situaţiei, vorbind tot mereu, antrenînd cu verva lui la chef pe ceilalţi, făcîndu-se din ce în ce mai simpatizat, mai apreciat.

Schulze în schimb sta tot timpul posac — mînca puţin şi bea şi mai puţin, părea străin printre ceilalţi. Cînd surprindea privirile pătrunzătoare ale lui Schön sau Hannelore, sîngele îi năvălea în faţă şi se făcea roş ca racul — bănuia că nota lui a ajuns la cunoştinţa celor doi şi din pricina aceasta e privit cu insistenţă ; ce va răspunde dacă va fi întrebat brusc, direct : „Schulze, spune care-i acela pe care-l bănuieşti ? Arată-ne care sînt bănuielile tale şi vorbeşte-ne şi în privinţa acţiunilor criminale ale acuzatului !“

Grea dilemă ! Schulze regreta acum faptul, se condamna pentru pripeala cu care întocmise şi expediase nota. Dacă cel puţin s-ar termina o dată cu banchetul acesta, dar cu toţii se îndoapă ca nişte hămesiţi, chelfăiesc din fălci şi beau vîrtos, şi nici prin gînd nu le trece c-ar fi timpul să treacă la o discuţie serioasă a celor ce au de făcut — discuţie cu ocazia căreia el, Schulze, ar avea prilejul să-şi spună cuvîntul, eventual să-l combată pe Kurt şi să-l demaşte, dacă va fi cazul ; ei benchetuesc, iar el se pîrjoleşte ca peştele pe jăratec ! Schulze îşi deapănă tot mereu gîndurile şi nici prin absurd nu i-ar putea trece prin minte că nota lui s-a întors contra sa, că el e cel bănuit.

Clipa mult aşteptată de Schulze iat-o sosită: Hannelore, după ce s-a convins că ora e destul de înaintată, a cerut să se strîngă masa — Bloss zbieră de cîteva ori:

— Hans! Hans!

În cameră intră Bilţ — tuns chilug, sub nas cu o mustaţă groasă neagră şi ţepoasă, nimeni n-ar mai fi putut recunoaşte în omul de ordonanţă al misiunii pe profesorul On Bilţ; Hannelore avu totuşi şi de data aceasta o tresărire instinctivă şi, deşi începuse să vorbească, se opri brusc şi se uită lung la Bilţ.

— Nici o teamă, interveni Bloss; Hans al nostru nu pricepe nici o boabă: Hans, *heil Hitler!*

Bilţ surîse cu o nevinovăţie care vru să pară cît mai prostească; mai apoi, la insistenţele lui Bloss, grăi:

— Hai, hai, Hitler! Tonul lui Bilţ li se păru grotesc şi izbucniră în rîsete.

— Aşa, Hans: heil — trăiască; înţeles la tine? Învăţat, învăţat Hans! îi spuse Bloss şi-l bătu cu palma pe umăr; apoi, mărinimos, îi turnă vin într-un pahar şi-l îmbie să bea, ceea ce Bilţ făcu în grabă.

Hannelore nu mai ţinu seama de prezenţa lui Bilţ şi începu grav:

— Camarazi, vă mulţumesc pentru invitaţia voastră, pentru ospitalitatea voastră. Totul a fost mai bine ca acasă în cele mai bune timpuri. Acolo însă, astăzi, trebuie să ştiţi... dar să trecem la treburile misiunii noastre: *Führer*-ul are nevoie urgentă de zăcămîntul de uraninit pe care-l vînăm de atîta vreme, fără nici un rezultat pozitiv pînă astăzi; are nevoie imperioasă — im-pe-ri-oa-să! Cuvîntul acesta trebuie să vă rămînă bine întipărit în memorie şi în suflete — e deviza noastră! Noi, aici, sîntem pe un front de luptă, aşa să vă consideraţi; pe unul dintre cele mai importante fronturi de luptă! Inamicul cu care luptăm acum e la mii de kilometri de noi — el are drumurile deschise, noi însă nu! Ca să vă daţi

seama de afirmațiile mele, și de gravitatea situației, iată...

Hannelore luă servieta și o deschise, scoțînd din ea mai multe reviste.

— Iată, continuă ea, am aici o publicație americană: „Minerals Yearbook" — din cuprinsul ei ne putem da seama cu cîtă intensitate lucrează adversarii noștri: zăcămîntul canadian nu le-a fost deajuns, au început exploatări intense și în Congoul belgian — acolo unde a lucrat cîtva timp și Kurt al nostru; astăzi, zeci de vapoare încărcate cu minereu uranifer pornesc de pe coasta Africii spre S.U.A. În minereul acesta stă cheia războiului; cine va ajunge mai repede la ea, are Victoria! Am intrat într-o cursă de care depinde totul: existența sau pieirea! Astăzi, deși trupele noastre sînt pretutindeni victorioase, în cursa pentru noua armă, pentru arma hotărîtoare a războiului, am rămas în urmă — trebuie să-i ajungem pe adversari și să-i întrecem: trebuie, trebuie, trebuie! Cuvîntul acesta mi s-a repetat de zeci de ori la Berlin, vi-l repet și eu: trebuie!

Schulze s-a stacojit de tot la față și dă semne de mare neliniște, el pare pătruns pînă-n adîncul sufletului de cuvintele Hannelorei — și, se vede bine, Schulze ar vrea să sară, să ia cuvîntul, să...

Inginerul Schön îi pîndește toate mișcările, tot zbuciumul, toată agitația de care-i cuprins, și toate acestea îi întăresc și mai mult convingerea, nu mai lasă nici o urmă de îndoială: „Schulze e trădătorul, pe el îl vizează nota! Nu-mi rămîne decît să-l zvîrl în gura gestapoului, o să-i las pe cei de acolo să se descurce în privința formelor cum vor crede de cuviință, principalul e să-l înlătur imediat din mijlocul misiunii!"

Kurt are și el ochii ațintiți asupra lui Schulze — pe măsură ce agitația lui Schulze crește, el devine tot mai atent: „Gata, momentul culminant se apropie: Schulze se va ridica și cu mîna întinsă acuzator mă va arăta pe mine: „Dacă n-am ajuns la nici un

rezultat pînă astăzi, de vină e Kurt, care sabotează după un plan bine stabilit, l-am urmărit pas cu pas și m-am convins că e un dușman, un trădător!" Trebuie să fiu tare, tare!"

Mintea lui Kurt lucrează cu cea mai mare intensitate — e încolțit, o simte, trebuie să pareze din timp eventuala lovitură a lui Schulze. Nenumărate feluri de a se apăra îi trec prin minte, dar le elimină pe toate ca nevalabile — deodată intuiește calea cea bună și se ridică instantaneu, cu mîna întinsă spre Schulze:

— Dă-mi mîna, Schulze — cuvintele conducătoarei misiunii noastre mi-au limpezit gîndurile! De mult mă zbuciumam de unul singur, de mult aș fi vrut să-ți spun: mi-am exprimat dorința aceasta și prin desenul destinat ție — cîteva linii, cîteva umbre, un semn de întrebare — nu l-ai înțeles nici tu, nu l-au înțeles nici camarazii noștri. Ei bine, am vrut să-ți arăt prin desenul acesta, să-ți spun în mod voalat, că tu ai avut dreptate, că nu trebuia să părăsim teritoriul acela de unde ai adus bulgărul de nasturan; că trebuia să rămînem pe patratul pe care tu ai insistat ca semnul de întrebare să rămînă! Domnișoară dr. Schmidt, *Obersturmführer* Bloss; propun să adoptăm părerea lui Schulze și o dată cu inceperea campaniei viitoare, să luăm din nou în cercetare regiunea notată de Schulze cu semnul de întrebare!

Inginerul Kurt vorbea cu mult patos, cu mult avînt, părea gata să facă mea-culpa, să-și recunoască toate vinile, chiar să tragă consecințele — dar totul nu era decît o fațetă a jocului lui periculos și nici de cum o dare înapoi; în conștiința lui, Kurt rămăsese hotărît pe poziția de a zădărnici pînă la capăt munca misiunii: „Principalul e să cîștig timp, să paralizez pentru moment intenția lui Schulze de a mă da pe față. Timp cîștig pînă în primăvară, iar atunci, poate interveni Roth; doar rezultatele analizelor lui sînt hotărîtoare!"

Schulze fu năucit complet de cuvintele lui Kurt, nu se aşteptase — dar Kurt vorbise mult prea pătrunzător, cu neîndoielnică sinceritate, aşa că Schulze îi întinse mîna:

— Bravo, Kurt, eşti un camarad bun, priceput şi cinstit; să ne întoarcem acolo de unde am plecat în vară. Bine că ţi-ai dat şi tu seama c-am părăsit atunci o pistă bună, pentru altele problematice, care, după cum am văzut, nu ne-au putut prezenta nici o urmă; îţi mulţumesc, Kurt!...

— Despre ce-i vorba? interveni nemulţumită Hannelore.

— O chestiune care m-a preocupat tot timpul, reîncepu Kurt. Dumneavoastră aţi adus dosarele concesiunilor obţinute de către societăţile americane, cointeresate în subsolul romînesc. Fără nici o cercetare critică, noi le-am luat drept indicii bune, şi ne-am axat pe ele activitatea noastră, părăsind un teren promiţător. Eu am fost de acord, căci mă gîndeam numai la latura industrială a problemei, şi la uşurinţa de a da peste zăcămint, dar de atunci şi pînă astăzi, m-am tot întrebat: oare n-am făcut rău? Mai ales că îndoiala mi-o sădise în suflet Schulze, care a insistat şi atunci ca pe patratul pe care începusem sondajul să rămînă totuşi un semn de întrebare. Acum vă rugăm să hotărîţi: ne întoarcem în primăvară acolo, sau continuăm, servindu-ne şi pe mai departe, drept indicator, de planurile pe care ni le-aţi pus la dispoziţie, planuri întocmite de către adversarii noştri?

Schön înregistrase totul, atît pasiunea cu care vorbise Kurt, cît şi schimbările survenite în atitudinea lui Schulze, el îşi spuse: „Schulze e un spion abil, şi-a făcut din falsa lui timiditate scut. A reuşit faţă de Kurt, dar nu şi faţă de mine; oare în serviciul cărei puteri s-o fi aflînd? O vor afla asta cei de la gestapou, sau poate n-o vor afla nici ei — după cum se prezintă individul, mai mult ca sigur, nu!“

Soarta lui Schulze fu pecetluită, cît despre Kurt, cu intervenția lui, Schön îl credea doar puțin cam naiv.

— Misiunea își continuă cercetările pe baza planului întocmit, fără nici o abatere! se ridică inginerul Schön, iar Hannelore aprobă:

— Da, fără nici o abatere — teritoriile rămase cu semn de întrebare vor fi recercetate la urmă, dacă nu vom da pînă atunci de zăcămînt! Însă, trebuie — trebuie să dăm de el!

— Dar vă rog, Schulze are dreptate! insistă Kurt, ca să fie și mai acoperit, întrebîndu-se totuși: „ce-i determină să nu țină seama de justul punct de vedere al lui Schulze?"

— Schulze nu are dreptate! rosti apăsat Schön.

Kurt, în ascunzișurile sufletului lui, ar fi trebuit să jubileze, căci prea îi mergeau toate din plin — nu simți însă nici o satisfacție, ci dimpotrivă, o apăsare neliniștitoare, care dăinui mult timp după cele petrecute.

A doua zi veni cineva de la gestapou cu o mașină închisă și-l invită pe Schulze să-l urmeze — Bloss fu cîteva zile posomorît, cu harțag, apoi se molcomi:

— Kurt, am avut printre noi un spion, un trădător, s-o știi; trebuie să fim cu ochii în patru. *Kinder!*

— *Jawoll, Herr Obersturmführer!*

12

E trecut de miezul nopţii şi Marta încă nu s-a culcat. Mai mult ca oricînd, în această noapte viforoasă, gîndul la Bilţ o ţine trează. Afară crivăţul suflă vijelios, crengile îngheţate ale arborilor trosnesc cu zgomot de oase lovite, dînd o notă sinistră simfoniei iernii grele, deslănţuită pe neaşteptate, după o lungă vreme de toamnă, dusă pînă după sărbătorile Crăciunului.

A trecut un an şi nici o veste de la Bilţ, nici un semn de viaţă! Unii o privesc ca pe o văduvă şi o compătimesc ca pe celelalte multe văduve, cărora războiul le-a răpit tovarăşii de viaţă.

Un timp Marta a stat la părinţii ei, în alt oraş, apoi un sentiment de încredere în viaţă a mînat-o

înapoi spre căminul părăsit; s-a reîntors ca să-l aştepte pe Bilţ.

A sosit în poarta casei într-o noapte senină de vară. Razele lunii luminau uşa de stejar de la intrare, alămurile şi ferestruica rotundă străluceau, dar Marta nu văzu decît pata mare şi albă de pe uşă, de deasupra ferestruicii rotunde: ce-o fi?

La lumina palidă a lunii ea citi: „În numele Majestăţii sale Regelui"... şi deodată totul i se întunecă în faţa ochilor. Ştia că Bilţ fusese condamnat la moarte, ziarele scriseseră multe despre procesul lui dezbătut în lipsă, dar acum avea confirmarea oficială: „În numele Majestăţii sale Regelui"...

Nu-şi pierdu cunoştinţa, căci necazurile o oţeliseră în oarecare măsură, alunecă doar în josul uşii, cu hîrtia strînsă în mînă, şi rămase pînă la ziuă acolo, cu spatele rezemat de uşă, privegheată de razele lunii, fără să se gîndească la ceva, nici chiar la Bilţ, desprinsă parcă de lume. Numai cînd răcoarea dimineţii o cuprinse, îi reveni în minte Bilţ, sentinţa — o citi din nou, cuvînt cu cuvînt, de la început pînă la sfîrşit, citi şi semnăturile: colonel Hodoroabă, căpitan Năpastă etc.

Hodoroabă! Marta fusese sfătuită să se ducă la el, să-i facă o vizită acasă, să-l roage, să arate nevinovăţia lui Bilţ — asta fusese înainte cu o zi de insurecţia legionară, iar a doua zi, Bilţ evadase. S-a mai dus la Hodoroabă şi cu cîteva zile înaintea termenului de judecată, şi ca şi întîia oară Hodoroabă s-a arătat binevoitor: a amînat judecata. A amînat-o în mai multe rînduri, pînă a izbucnit războiul, cînd n-a mai avut încotro — trebuia făcută curăţenie în arhivă, Năpastă insista mereu, aşa că procesul s-a judecat în atmosfera primelor zile de război, şi, bineînţeles, Năpastă a obţinut condamnarea la moarte.

Răsărea soarele, în jur totul se luminase, Marta împături hîrtia, deschise uşa şi intră în micul ei cămin atîta timp părăsit. Punînd lucrurile în rînd, ştergînd praful de pe mobile, ea luă hotărîrea de a se

duce din nou la Hodoroabă; cu felul lui bătrînesc de a se purta, colonelul îi cîştigase încrederea; de la ei ar fi putut afla dacă între timp Bilţ n-a fost prins şi executat. Avea convingerea că numai Hodoroabă nu-l duşmăneşte pe Onul ei, că numai el îi va spune adevărul.

Colonelul pornea spre slujbă cînd Marta intra pe poartă, o recunoscu şi se arătă mai binevoitor decît se aşteptase Marta:

— Bine că ţi-a dat Dumnezeu gîndul ca să vii, cu aceste cuvinte o întîmpină Hodoroabă; am o veste bună pentru dumneata! Am primit o dispoziţie de la minister, e vorba să revizuim toate procesele celor care cer să fie trimişi pe front; Bilţ ar putea beneficia şi el, dacă s-ar prezenta de bună voie!

Marta nu ştiu ce să răspundă: „Aşadar, Onu n-a fost prins, Onu trăieşte! Am simţit eu, inima mea nu m-a înşelat!“ îşi spuse şi izbucni în plîns.

— Ei, lasă, lasă, căută Hodoroabă s-o liniştească; în cazul cel mai rău va muri pe front, onorabil, dar s-ar putea să şi scape; dacă ai cunoştinţă de locul unde se află, trimite-i vorbă!

— N-am nici o cunoştinţă, nici o veste de la el — tocmai de asta am venit la dumneavoastră; mai trăieşte, n-a fost prins?

— Prins?! Asta-i bună — căută bătrînul colonel să dea o notă glumeaţă spuselor lui; cine să-l prindă? Găinarii de jandarmi au ei ale lor pe cap. Despre partea lor, să n-ai nici o grijă. Dacă nu ştii unde se află, stai liniştită şi-ţi vezi de treburi, mai are timp să se prezinte! Dispoziţia de care ţi-am vorbit o să ţie cît o ţine războiul; au nevoie de carne de tun, iar după război, numai bunul Dumnezeu ştie ce-o mai fi!

Marta îşi şterse lacrimile, surîse fericită:

— Oare n-o să-l prindă?

— Nu te teme! îi spuse Hodoroabă şi duse arătătorul la buze:

— Iar de-l prinde, facem noi ceva; îl trimit pe

front cu primul transport — numai nu sufla nici o vorbă, nimănui !

Marta mulţumi şi se despărţi de Hodoroabă, privind mult timp în urma trăsurii care-l ducea pe colonel la slujba lui, încredinţată că de fapt Hodoroabă îi va da o mînă de ajutor şi nu-l va lăsa pe Bilţ pradă morţii.

Acasă o aştepta cu nerăbdare doamna Lotte. Bătrînica pregătise cafeaua, prăjiturelele care-i plăceau Martei erau şi ele pe masă. Tot aşteptînd-o, madam Lotte nu-şi mai afla locul, alerga din casă la portiţă şi de la portiţă în casă. Domnul Hans trebăluia prin grădină, cosise iarba şi tot întorcea brazdele cînd pe o parte, cînd pe alta ; îşi făcea de lucru de unde nu avea. Adevărul era că el ar fi vrut să fie primul care dă ochi cu Marta ; n-ar fi vrut să-i spună decît cîteva cuvinte :

— „Doamnă doctor Bilţ, nu te doare nici capul, am eu semnele mele ; în curînd zugravul o să-şi frîngă gîtul !"

Semnele astea le aveau mai toţi care trăiau zilele grele ale războiului — ele erau izvorîte poate din superstiţie, dar nu-i mai puţin adevărat că geneza lor trebuia căutată şi în dorinţa tuturor de a vedea o dată războiul sfîrşit. Semnele erau pietre de sprijin sufletesc şi pentru domnul Hans şi pentru doamna Lotte şi pentru Marta : bătrînul pensionar ceferist le avea pe ale sale, madam Lotte pe ale ei, cît despre Marta, ea născocea tot mereu semne noi, şi pe toate le ţinea ascunse numai pentru speranţele ei.

Din ziua întîlnirii cu Hodoroabă, grija pentru soarta lui Bilţ n-o mai zbuciuma : Bilţ trăieşte şi va trăi ; într-o bună zi, toate vor lua sfîrşit ca un îngrozitor coşmar.

O dată cu începerea anului şcolar, Marta solicită un post în învăţămînt — locuri erau destule, profesorii fiind mai toţi mobilizaţi, mulţi pieriseră în război. Primi postul şi se dedică cu totul muncii, simţindu-se mult mai uşurată, numai uneori o frămînta

un dor fierbinte şi o urmă de îndoială: „Dar dacă, totuşi, Bilţ nu mai e în viaţă?“

În noaptea aceasta viforoasă Marta lucrase pînă tîrziu, corectase un vraf de teze, isprăvise munca, dar deşi obosită, somnul nu-i îngreuna genele. Pe masă, în faţa ei, lîngă vraful de caiete cu scris copilăresc, se afla sentinţa de condamnare a lui Bilţ. Marta n-o îndepărta de acolo, o ţinea totdeauna pe masă; o citea deseori, deşi o ştia pe dinafară şi-ar fi putut-o recita cu ochii închişi.

Afară vîntul sufla cu putere, vrînd parcă să smulgă jaluzelele de la ferestre; deodată Maria tresări: a ciocănit cineva în uşă sau ce-a fost? Un fior îi străbătu tot trupul; se ridică în grabă şi alergă la uşă, cînd o deschise dădu un strigăt — în faţă avea o mogăldeaţă înfofolită într-o şubă nemţească:

— Marta, eu sînt, Onu!

— Doamne!

Bilţ o prinse, căci se clătina. Intră în cameră cu ea în braţe, în urma lor vîntul trînti uşa cu zgomot.

Altcum îşi închipuise Marta întoarcerea lui Bilţ; altcum îşi închipuise Bilţ întîlnirea cu Marta. Acum stăteau şi se uitau unul la altul, muţi, neîndrăznind nici unul să deschidă gura:

„E aşa de îngheţat încît nici nu m-a sărutat; îngheţat sau înstrăinat?“

„Mititica de ea, e aşa de speriată, parcă ar avea un mort în faţă; oare nu cumva m-a crezut mort pînă acum?“

Marta îşi aminti de ultima lor seară petrecută împreună, de concertul acela de orgă şi de cuvintele pe care Bilţ i le spusese înainte de a porni de acasă — deodată limba i se dezgheţă:

— Onule, îţi aduci aminte? Acum, nu ştiu cum, dar parcă într-adevăr eu aş fi Eva, iar tu Adam; parcă toată lumea a încetat de a mai fi pentru noi!

Izbucnind în lacrimi, căzu la pieptul lui Bilţ.

Cînd într-un tîrziu se desprinseseră unul de altul, Bilţ îşi opri privirea asupra hîrtiei, a sentinţei în-

cuprinsul căreia era vorba de el, de faptele lui pe care nu le săvîrşise, de viaţa lui care prin petecul acela de hîrtie era dată pieirii. O luă şi începu s-o citească cu glas tărăgănat. Marta aştepta să-l vadă înmărmurit de spaimă, însă nici o urmă cît de uşoară de teamă nu văzu pe faţa lui Bilţ. El rîdea uşurel, rîdea şi continua să citească lunga litanie; atunci în mintea Martei veniră cuvintele colonelului Hodoroabă, puntea lui de salvare:

— Onule, asta nu mai are nici o însemnătate; de sigur, ai aflat şi tu şi...

Ar fi vrut să spună că nu dorul de ea l-a adus, ci dorinţa de a-şi salva viaţa — un mic, tandru reproş — dar se opri la timp: „Vai, cît egoism! Pun dragostea faţă de mine mai presus de viaţa lui!"

— Da, şi? întrebă Bilţ.

— Poţi fi iertat — există o dispoziţie, am vorbit în vară cu colonelul Hodoroabă, el e binevoitor faţă de noi; dacă te prezinţi de bunăvoie şi ceri să fii trimis pe front, sentinţa aceasta va fi anulată!

— Să cer să mă prezint pe front, eu?! făcu Bilţ cu ton straniu.

— Da, Onule, da — nu toţi care intră în foc îşi pierd viaţa! Şi tu... tu nu eşti laş! Eu simt că tu vei trăi, am semnele mele, Onule; să mergem mîine împreună la Hodoroabă!

— Eu, la ei?! Să mă zvîrle în gura tunurilor ruseşti, pe mine, alăturea de fascişti — pentru gloria, pentru triumful lor? Niciodată!

Becul electric parcă se desprinse de la locul lui, devenise verzui şi se învîrtea prin încăpere — Marta se trudea să-şi păstreze stăpînirea de sine, mintea clară:

— Onule, Onule... eşti, tu nu poţi fi...

— Laş, nu? Spune; nu te sfii!

Cuvintele lui, spuse cu ton aproape brutal, i se împlîntară Martei în suflet ca lama unui cuţit:

— Onule, tu trebuie să trăieşti! izbucni Marta şi se ridică — sta dreaptă în faţa lui, poruncitoare: trebuie să trăieşti, înţelegi?...

— Trăiesc şi lupt — lupt pentru ceea ce cred eu de cuviinţă că trebuie să lupt, şi contra cui cred necesar că trebuie să lupt!

— Porţi hainele lor, eşti alăturea de ei!

— Sînt contra lor; în permanent război cu ei. Tu nu poţi înţelege asta, Marta! Hai, lasă toate acestea la o parte, nu pentru a-mi salva viaţa am venit; am venit pentru tine!

Marta se lăsă într-un fotoliu, departe la vreo doi paşi de Bilţ. Se simţea vinovată şi nu ştia pentru ce, căută să-şi adune gîndurile, să şi le analizeze. E de neînţeles: i-a ghicit el gîndul prin care-l învinuia de indiferenţă faţă de ea, de dragostea lor, şi acum se agaţă de el pentru a-şi acoperi teama de moarte? Nu, nu, sînt o prostuţă — Onu nu poate fi decît aşa cum a fost totdeauna!

— Iartă-mă, Onule — tu ştii mai bine ca mine ce trebuie să faci!

Ea se ridică şi se apropie, lipindu-se de el, apoi se lăsă jos, pe covor, la picioarele lui — Bilţ îi puse mîna pe creştet, îi mîngîie părul:

— Mai am o oră, cel mult o oră şi jumătate de stat împreună cu tine, draga mea...

— Încotro, apoi? îşi înălţă Marta ochii spre el.

— Acolo unde trebuie să fiu. Nu mă mai întreba; într-o bună zi toate se vor sfîrşi şi vom fi din nou împreună, sau nu vom mai fi de fel...

— Onule!

— Da, Marta; mi-a fost nespus de dor de tine. Acum sînt liniştit. Văd caietele pe masa ta, ai făcut bine că ţi-ai căutat o ocupaţie; sîntem în război şi nu ştim ce ne rezervă viitorul...

— Tu trebuie să trăieşti!

— Asta vreau şi eu, dar cu preţul abandonării convingerilor mele — tu nu poţi înţelege, Marta, căci nu ştii despre ce-i vorba: dacă de dragul vieţii mi-aş

călca în picioare convingerile şi aş ieşi din luptă, s-ar putea să căşunez moartea a sute de mii de oameni şi aş ajuta la triumful fasciştilor!

— Da, nu înţeleg, dar simt acum că ceea ce faci e ceea ce trebuie să faci!... Onule, nici nu te-am întrebat: nu-i aşa că ţi-i foame?

Bilţ rîse şăgalnic — iat-o, Marta lui de totdeauna! O ridică pe pieptul său, îi sărută fruntea, ochii, gura:

— Să zicem că mi-ar fi foame; ce ai de mîncat? o întrebă într-un tîrziu.

— Închipuie-ţi, tot supă de carne cu găluşte de griş şi rasol de vacă! răspunse cu tonul obişnuit, gingaş şi naiv, Marta.

— Şi fără îndoială, nici astăzi nu ţi-au reuşit găluştele de griş! izbucni în hohot de rîs Bilţ.

— Aşa-i, nici astăzi! răspunse, cu privirea în jos, Marta.

Către orele trei din noapte, încotoşmat în şuba grea, nemţească, On Bilţ înainta pe strada pustie care ducea la gară. Crivăţul îl împingea din spate, gata să-l doboare, zăpada spulberată îl învăluia în valuri de pulbere deasă şi îngheţată. Înainta cu greu, abia răzbind prin nămeţi, dar ducea cu el căldura femeii iubite, a căminului de care fusese aşa de strîns legat şi drumul i se părea uşor.

Tot pe strada aceasta largă mersese spre gară şi în ziua cînd împreună cu Druţă evadaseră din închisoare. Atunci strada mişuna de oameni, de patrule, de automobile şi tancuri, acum înaintează singur, parcă întreg oraşul ar fi murit, iar viscolul îl înmormîntează.

Un fluierat de locomotivă adus de vînt îi vesti apropierea gării. Leoarcă de sudori, Bilţ mai făcu un efort şi după vreun sfert de oră intră în sala de aşteptare. Un val de abur puturos îi lovi faţa cînd deschise uşa.

Înăuntru duhoarea era de nesuferit. Sute de trupuri omeneşti acopereau parchetul, erau ostaşi, ţărani, oameni din popor. Unii veneau în permisie, alţii plecau spre unităţile lor; acolo, în sala aceea de aşteptare, era mizeria întregii ţări! În atmosferă plutea un fum

gros, greu, încărcat cu miros acru, înţepător şi greţos — Bilţ ţinu cîteva minute uşa deschisă, pînă cineva îi strigă răstit :

— Friţ, dracu' bage-n tine ; închide uşa ! Ce, poate nu ţi-o fi plăcînd !

Îl luase drept neamţ, şi se porniră şi alte glasuri :

— Are nasul subţire, şoacăţul !

— Îi curge untura pe nas de gras ce-i !

— Şuba îl apără de frig, sfîntul lui ; nu ca mantaua mea zdrenţuită !

— E din pielea oilor mele, mama lor !

Druţă îl zărise în uşă şi se sculă în picioare :

— Hai, vino ! E de-al nostru, măi fraţilor ! strigă el cu putere, ca să fie auzit de toţi.

Bilţ păşi peste trupuri, căutînd să ajungă pînă la Druţă. Unii, treziţi din somn, mormăiau, alţii îl înjurau chiar. Cînd ajunse în faţa lui Druţă, Bilţ căută cu privirea un loc unde să se aşeze, dar peste tot erau numai trupuri. La vreo cîţiva paşi de acolo zări o basculă pentru cîntărit colete, pe podul basculei stătea un om înghemuit, cu genunchii la gură, care părea cuprins de un somn greu. Bilţ vru să se aşeze pe colţul podinei.

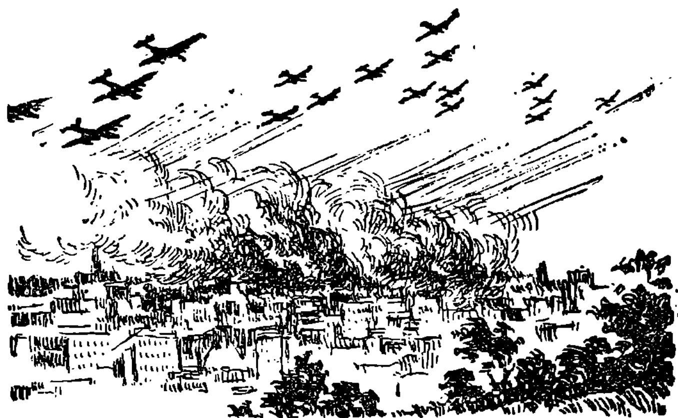
— Nu te pune acolo, nu-l vezi ? A dat ortul popii, sărmanul !

Bilţ se aplecă şi zgîlţîi omul, era într-adevăr ţeapăn, mort de mult ! În mîinile strînse la piept, mortul ţinea traista din care ieşea un colţ de pîine neagră ca pămîntul.

— Hei, tu ; nu jefui şi morţii ! se auzi un glas, luîndu-l drept hitlerist — şi după el altele, fără teamă, toate injurioase la adresa hitleriştilor.

— Gura ! zbieră din nou Druţă ; nu v-am spus că nu-i şoacăţ !

Bilţ începu a rîde satisfăcut de larma pe care o stîrnise, şi de voinicia lui Druţă — mai că-i venea să strige şi el, să înjure dimpreună cu ceilalţi.

13

Campania anului 1942 n-a înregistrat nici un eveniment de seamă în viaţa şi activitatea Misiunii H.S. Schulze fusese înlăturat, aşa că inginerul Kurt era stăpîn complet pe situaţie. Dealtfel, obligat să urmeze întocmai planul dinainte stabilit, lui nu-i fu prea greu să comunice numai rezultate negative. Uneori, cînd Hannelore venea dimpreună cu Schön, Kurt mai încerca cu falsă timiditate să aducă în discuţie propunerile lui Schulze, însă Schön i-o reteza scurt: „Nu, în nici un caz; urmaţi şi pe mai departe cercetările în regiunile indicate în planul de lucru!“

O dată cu înlăturarea lui Schulze, ceilalţi membri ai misiunii începuseră să se complacă în a accepta, fără împotrivire, un fel de şefie tehnică a lui Kurt,

bucuroşi că el îşi asumă toată răspunderea. Cît despre Bloss, el era prea mulţumit: autoritatea lui de *Obersturmführer* nu mai fusese cu nimic ştirbită — Kurt era cel mai disciplinat, cel mai supus şi mai zelos dintre toţi membrii misiunii, asta era doar tot ce dorea *Obersturmführer*-ul Bloss.

În privinţa zăcămîntului, Kurt dădea asigurări pline de optimism: vom ajunge la zăcămînt tocmai în momentul cel mai potrivit, răbdare numai!

Hannelore făcea aproape în fiecare lună drumul spre Berlin şi de cîte ori se reîntorcea era tot mai nervoasă. Acolo atmosfera era îmbîcsită cu felurite zvonuri, care făceau ca entuziasmul să nu se mai menţină la acelaşi nivel. Masivele bombardamente aeriene anglo-americane contribuiau şi ele în bună măsură la agravarea acestei stări de spirit.

Dar comunicatele erau tot îmbucurătoare şi se menţinură în felul acesta pînă în pragul iernii, cînd deodată tonul lor începu să fie mai puţin belicos, iar veştile care veneau de pe front, pe alte căi decît cele oficiale, aduceau serioase motive de îngrijorare.

La începutul anului 1943, Hannelore coborî în Berlin după un groaznic bombardament aerian, şi după un val de ştiri dezastruoase. În această atmosferă ea trebui să facă raportul de activitate al misiunii; raport şi de data aceasta tot negativ.

Fu aspru criticată, i se aduseră învinuiri. În apărare, domnişoara Hannelore se văzu nevoită să pună la îndoială pînă şi existenţa zăcămîntului romînesc de uraninit, învinuind la rîndul ei, lăsînd să se întrevadă că, probabil, atunci cînd au luat drept realitate existenţa zăcămîntului, s-au înşelat — că profesorul Munte o fi luat probele trimise de cine ştie unde, care puteau fi foarte bine dintr-un cîmp străin teritoriului romînesc.

Riposta fu promptă şi logică: un om de ştiinţă — şi Munte era considerat ca atare — nu face glume, nu joacă renghiuri: particularităţile minereului trimis

de el spre analiză sînt cu totul deosebite de ale altor zăcăminte; zăcămîntul există, trebuie să existe!

Pînă în ziua aceea, nici prin absurd nu-și putuse închipui Hannelore că s-ar putea ajunge și la înfrîngere, de data asta posibilitatea înfrîngerii nu i se mai părea absurdă — războiul poate prezenta și această dureroasă și dezastruoasă surpriză, dacă...

Ah, acest dacă! Acest dacă, ce lăsa să se înțeleagă că e strîns legat de misiunea ei, de ea! Ce n-ar da ea, Hannelore Schmidt, să poată spune într-o bună zi — într-o bună zi cît mai apropiată: „Poftim, aveți aici minereul de uraninit; l-am găsit; am pus stăpînire pe el; grăbiți făurirea armei aceleia teribile cu care vom putea avea Victoria!"

Unii, din cercurile înalte ale științei, îi vorbiseră de încercările care se fac pentru făurirea altor arme, altele decît cea atomică. Relatau planuri și încercări de fabricare ale unor rachete gigantice, cu zbor dirijat pe lungă distanță; de raze ucigătoare și alte multe. Informațiile acestea stîrniră în sufletul Hannelorei un sentiment de gelozie față de inventatori și proiectatele lor arme. Ar fi vrut ca ea, și acei care lucrau în domeniul dezintegrării atomului, să fie aceea care-i pun *Führer*-ului la dispoziție arma care l-ar face stăpîn pe întreg pămîntul.

Cu sentimentul acesta porni Hannelore înapoi spre Sibiu, și tot drumul, în gîndurile ei, ea însăși deveni un ingenios inventator, născocind în imaginație arme extraordinare, arme care să dea morții pe toți vrăjmașii *Führer*-ului, să distrugă totul, să curețe pămîntul de toate popoarele, să rămînă întreg spațiul geografic liber pentru pura rasă nordică.

Îl găsi pe profesorul Roth lîngă aparatele sale. Bătrînul ieșise din apatia lui, părea bine dispus și complet stăpîn pe sine, vorbea cu o vădită condescendență, nu ca mai înainte, cu umilă supușenie — faptul acesta o intrigă pe domnișoara dr. Hannelore Schmidt: „Roth nu mai e umilul, înspăimîntatul evreu de altădată; ce-a intervenit aici?" se întreba.

„De sigur, zvonurile dezastruoase au ajuns pînă la el, nu așteaptă decît ziua prăbușirii noastre!“

— Domnule profesor Roth, sînt fericită că vă găsesc bine dispus. E timpul să punem neîntîrziat la îndemîna celor de la Berlin uraniul de care au nevoie imperioasă; țin să vă spun că mi s-a dat un ultimatum!

— Ce ultimatum?

— În trei luni de zile cel mult; asta-i porunca!

— Dar sîntem în iarnă, domnișoară dr. Schmidt, și în afară de asta, nu depinde de mine! Eu aș fi cel mai fericit dacă într-o bună zi mi s-ar prezenta spre analiză minereul mult așteptat!

— Țin să vă spun că s-ar putea să ne-o ia alții înainte, cu alte arme, tot așa de eficace pentru victoria noastră ca și mult așteptata armă atomică!

— Pe dumneavoastră ca patriot trebuie să vă bucure faptul; pe mine, ca om de știință, deasemenea — în domeniul patriotismului ca și în al științei, gelozia nu-și are locul!

— În politică, da; nu uitați că eu fac politică și că misiunea mea e și o misiune politică.

— Păcat! surîse Roth, ceea ce-o făcu pe Hannelore să ia un ton înțepat:

— Observațiile dumneavoastră, domnule profesor Roth, nu prea cadrează cu situația în care vă aflați; îmi permit să vă atrag atenția că vă lipsește insigna de pe piept! spuse ea și porni spre ușă. Cu mîna pe clanță, ea adăugă:

— Pregătiți-vă de plecare, vom merge chiar astăzi, împreună, pe teren, la locul unde se află campamentul misiunii!

Misiunea se afla în campament de iarnă, undeva pe valea Mărieșului; o dată cu înzăpezirea văilor și munților își încetase activitatea. *Obersturmführer*-ul

Bloss, Kurt și alți doi erau la vînătoare prin împrejurimi, așa că Hannelore își vărsă veninul asupra celor întîlniți în cantonament, iar cînd se întoarseră și ceilalți, ea era în bună parte potolită.

Bilț trebăluia prin casă, și cînd Hannelore dădu ochi cu el, avu din nou aceeași tresărire instingtivă, care o străbătea ori de cîte ori îl întîlnea.

— Dumneata ești tot aici ? îl întrebă pe Bilț în romînește.

Pusese întrebarea aproape inconștient, dintr-un imbold ascuns. Numai cînd auzi glasul lui Bilț, își dădu seama că întrebase pentru a-l face să vorbească, pentru a-i auzi glasul și a verifica bănuiala neclară de care era stăpînită.

— Tot ! răspunse Bilț, dar din acest singur cuvînt, ea nu-și putu da seama de nimic.

Ar fi vrut să-i pună și alte întrebări, însă tocmai în clipa aceea intrară cei ce fuseseră la vînătoare.

Bloss salută cu mîna întinsă, Hannelore își ridică și ea dreapta, dar numai atît — nu-i mai întinse mîna, prieteneasca strînsură de mînă nu mai avu loc ; Bloss făcu un pas înapoi, bătu călcîile :

— La dispoziția dumneavoastră, *Parteigenossin* dr. Schmidt ! rosti el după cel mai perfect tipic al disciplinei hitleriste.

Kurt își pusese în gînd s-o ia de la început într-un vălmășag de complimente. Veștile pe care le avea, tonul comunicatelor, simptomele acestea care anunțau apropierea dezastrului îi dăduseră, ca și lui Roth, un suflu de nou curaj. Dar văzînd felul glacial cum se purtase Hannelore față de Bloss, nu mai deschise gura, ci înclină doar capul, schițînd în forma aceasta un scurt salut.

— Ocupați loc ! spuse tuturor Hannelore, pregătindu-se pentru un mic discurs, dar fără pornirea mustrătoare de la început.

Kurt se așeză alături de Roth ; locul era cam strîmt, așa că stăteau aproape lipiți unul de altul. Kurt simți

mîna lui Roth apăsîndu-i mîna — răspunse printr-o ușoară strîngere, neslăbind-o din ochi pe Hannelore.

Domnișoara Schmidt vorbea într-una, vorbea cu elan, dar urmele desnădejii întunecau elanul ei. Vorbi de vizita făcută la Berlin, aminti de armele teribile ce sînt în pregătire — altele decît cele atomice — și, ca și cu un an în urmă, Hannelore își încheie discursul cu cuvintele:

— Trebuie! Trebuie să dăm peste blestematul de zăcămînt; trebuie! Țin să vă mai spun că de data aceasta mi s-a dat și un ultimatum: în cel mult trei luni de zile cercetările noastre să ducă la rezultatul pozitiv!

Urmară clipe de tăcere, cuvintele Hannelorei avuseseră un accent aproape tragic care impresiona — nu însă în același fel pe toți membrii misiunii — Kurt luă o atitudine cutezătoare, nepotrivită:

— Cum așa? Cum trei luni? Cei de la Berlin nu știu că sîntem în iarnă? Iarna nu ține seama de ultimate!

Hannelore își încruntă sprîncenele, își mușcă buza, mîna ei mototoli bucata de hîrtie luată de pe masă:

— Cu toată bunăvoința, — schimbă Kurt tonul — pînă în primăvară nu putem întreprinde nimic!

Părea așa de sincer încît Hannelore fu nevoită doar să repete aceleași cuvinte:

— Trebuie, Kurt; trebuie! iar după o scurtă pauză găsi cu cale să vorbească deschis, să-i pună în fața crudei realități: Frontul nostru din răsărit, camarazi, nu mai avansează, ci dimpotrivă — dă îndărăt! Presiunea rușilor se face din ce în ce mai greu simțită, și în afară de asta, în țară, bombardamentele anglo-americane se țin lanț, paralizîndu-ne toate mișcările. Nu mai vorbesc de lipsuri — lipsesc multe! Iarna aceasta e hotărîtoare, ea pune în cumpănă victoria noastră, chiar existența noastră! Invincibilele noastre armate bat tot mereu în retragere...

— Retrageri strategice — o întrerupse Bloss.

— Evident, strategice; dar totuşi retrageri! Să nu ne înşelăm pe noi înşine, să privim realitatea în faţă! Se înţelege, nimic nu-i încă pierdut, însă lipsa unui efort susţinut de toţi poate aduce surprize dezastruoase. De aceea, pentru invincibilitatea armatelor noastre, noi...

— Domnişoară dr. Schmidt — o întrerupse cu mult calm profesorul Roth — războiul poate prezenta surprize şi de o parte şi de alta, iar armate invincibile n-au existat niciodată. Totul nu-i decît un joc al istoriei: nu există armată care pînă la proxima înfrîngere să nu se fi considerat invincibilă! Atunci cînd ai intrat în jocul acesta al morţii şi distrugerii, care este războiul, trebuie să te aştepţi la orice!

— Domnule profesor Roth, mă surprinde pofta dumneavoastră de vorbă, pe care am observat-o încă de la Sibiu, ţin să vă spun că noi nu filozofăm!

— Tocmai! De aceea eu vă propun să revenim la obiect: ne-aţi spus că trebuie să ajungem în cel mai scurt timp posibil la zăcămîntul de uraninit — ei bine, în acest caz, singura soluţie e să ne întoarcem pe valea Ţapului, să ne revizuim planul de lucru, să reluăm cercetările pe baza celor două alternative: Szadesky şi Weiss; garantez că în cel mult trei luni de la începerea campaniei, vom fi în faţa zăcămîntului!

„Bătrînul a înnebunit, sau ce-i?“ se întrebă Kurt şi-l străfulgeră cu privirea.

Roth surîse semnificativ, făcu un gest de delăsare şi-şi întoarse faţa de la Kurt.

— E aceeaşi propunere pe care a făcut-o şi susţinut-o trădătorul Schulze! se ridică Hannelore neobişnuit de întărîtată.

— Mă rog, mă rog — răspunse cu acelaşi calm, profesorul Roth — Schulze n-a fost, aşa după cum aţi afirmat, un trădător; în chestiuni ştiinţifice nu poate fi vorba de trădare! E foarte adevărat, uneori pot exista puncte de vedere deosebite, uneori concepţii diametral opuse scopului urmărit de unii...

— Domnule profesor Roth — îl întrerupse Hannelore — Schulze a fost un trădător, şi vă rog să nu mai insistaţi ! Observ o schimbare radicală în felul dumneavoastră de a fi ; aş putea întreba cărui fapt se datoreşte ?

— Foarte simplu, domnişoară dr. Schmidt, răspunse Roth — am ajuns la o clarificare... Acum văd clar situaţia, în toate privinţele...

— Şi în privinţa zăcămîntului ? întrebă cu furie stăpînită Hannelore.

— De sigur, şi în privinţa zăcămîntului ! Din pricina asta v-am şi făcut propunerea de a relua cercetările, de acolo de unde au fost lăsate, înainte ca dumneavoastră să veniţi cu planuri noi !

Hannelore nu ştia ce să mai creadă :

— Garantaţi, cu autoritatea dumneavoastră de savant, că, reîntorcîndu-ne acolo de unde am pornit în 1941, vom ajunge la mult căutatul zăcămînt ?

— Fireşte ; garantez ! răspunse cu hotărîre Roth. Simţindu-şi mîna strînsă cu putere, el se întoarse spre Kurt ; domnul inginer Kurt cred că este de aceeaşi părere !

— Se înţelege ! sări Kurt ; eu am fost acela care am susţinut părerea lui Schulze, poate că vă mai aduceţi aminte — cu ocazia banchetului de anul trecut !

— Aşadar, ne-am pierdut doi ani încheiaţi bîjbîind fără rost ? ! rosti din nou furioasă, Hannelore.

— Nu din vina noastră ; noi am executat directivele care ni s-au dat. Dacă vă mai amintiţi, inginerul Schön, în mod cu totul arbitrar...

— Kurt, să nu mai lungim vorba ; cînd crezi că vom putea porni la lucru ?

— O dată cu topirea zăpezii !

Bilţ sta rezemat de cuptor — surprinsă de atenţia cu care asculta discuţiile dintre ei, stăpînită de acelaşi sentiment de suspiciune de la început, Hannelore se adresă lui Bloss :

— Nu vă puteţi dispensa de serviciile omului acesta? şi-l arătă, printr-un gest făcut cu capul, pe Bilţ.

— Despre Hans e vorba? întrebă Bloss.
— Despre omul acesta care pare numai ochi şi urechi, şi care e totdeauna prezent cînd avem ceva să ne spunem! răspunse înciudată Hannelore.
— Dar e pe jumătate cretin, şi nu ştie nici patru cuvinte nemţeşti!
Bilţ părea mai nepriceput şi mai nevinovat decît pisoiul care se aşezase în poala Hannelorei, dar i se învălmăşeau gîndurile: „Ce poate fi cu bătrînul Roth, cu tînărul Kurt? Vor ei de fapt să pună la dispoziţia hitleriştilor zăcămîntul de uraninit pe care l-au ocolit doi ani încheiaţi, ce i-a apucat acuma? Care sînt motivele care i-au determinat? Teama de a fi descoperiţi? Ce-o fi? Hm! În cazul acesta sînt nevoit să trec la acţiune — acţiune în felul lui Druţă!"
Hannelore îl tot privea pe Bilţ, şi pînă la urmă îi veni să creadă că, într-adevăr, spusele lui Bloss sînt adevărate, totuşi:
— Crezi? îl întrebă pe Bloss, cu oarecare îndoială.
— Sînt sigur! răspunse *Obersturmführer*-ul şi strigă: Hans, hai Hans! *Wasser, Wasser!* [1]
Bilţ tresări voit, dar nu se mişcă de lîngă cuptor:
— Tu, Hans, nu auzi? *Wasser, Wasser!* zbieră Bloss.
— Aaa! Apă, apă! făcu Bilţ, arătîndu-se mirat şi fîstîcit că toţi aveau ochii îndreptaţi asupra lui; iată că vă aduc! Luînd o doniţă de după uşă, ieşi din casă.
— Habar nu are de nimic; aţi văzut, cred?... spuse Bloss harţăgos şi continuă după cîteva clipe: Să-l concediem, bine; dar cine ne-ar aproviziona, cum ne-am putea descurca cu localnicii, la asta nu v-aţi gîndit?
Hotărît, toată lumea pare astăzi băţoasă şi bătăioasă faţă de ea, pînă şi acest Bloss!
— Poate rămîne, hotărî Hannelore şi reluă firul întrerupt al discuţiilor; propunerea dumneavoastră

---

1 Apă, în limba germană. (n. r.)

pentru schimbarea planului de lucru trebuie s-o discut şi cu inginerul Schön, el a fost acela care l-a îndepărtat pe Schulze, motivele nu le cunosc...

— Schön nu trebuia să se amestece ; Schulze a fost un om cinstit! spuse Bloss, spre marea mirare a Hannelorei.

— Să nu ne îndepărteze şi pe noi, căută Kurt să întărîte și să împungă, folosindu-se de forma glumeaţă, însă adevărul e că se temea de Schön — numele lui Schön îi amintea de gestapou.

— Va răspunde în cazul cînd a greşit! încheie Hannelore, ca să nu dea naştere la comentarii.

Discuţia luă sfîrşit şi Bloss ieşi grăbit şi trecu în bucătăria casei ; dintr-o ladă scoase o sticlă cu rom şi bău pe nerăsuflate mai multe înghiţituri. De vreun an, luase darul beţiei — dealtfel beau şi ceilalţi. Uneori beau împreună, dar de cele mai multe ori se ascundeau unul de altul ; Bloss bea acum fiindcă era furios pe Hannelore, furios fiindcă-l jignise prin lipsa ei de atenţie, furios şi prin faptul că se agăţase de Bilţ : „Ce crede ea, reprezint doar şi eu ceva în porcăria asta! Nu de Hans s-a legat, s-a legat de mine — o fi spionat, o fi avînd pe cineva care i-a spus că Hans îmi aduce ouă şi băutură şi altele ; lua-o-ar dracul, scorpie!"

Blos mai duse o dată sticla la gură şi mai dădu pe gît cîteva duște : „Dracu' s-o ia de misiune, datorită ei sînt nevoit să lîncezesc pe aici. Dacă aş fi fost pe undeva, prin teritoriile ocupate, astăzi aş fi un om făcut! Alţii au strîns aur, iar eu numai reproșuri și mofturile cățelei ăsteia din lumea mare! Ehei, timpurile de la început au trecut ; au trecut, dar or mai veni ele!"

Hannelore porni pe urmele lui Bloss, îl surprinse în bucătărie cu sticla la gură :

— Bei! făcu ea mustrătoare.

— Beau! răspunse scurt Bloss, înfruntînd-o.

Hannelore făcu, scîrbită, calea întoarsă, în suflet cu sentimentul că nu mai e stăpînă pe misiune, că

şi aici totul a început să intre în descompunere, ca pretutindeni.

Ieşi în cerdac. Ziua era senină, zăpada de pe coastele munţilor sclipea în bătaia razelor soarelui. În vale, apele Mărieşului, neîngheţate încă, alergau înspumate, sărind peste bolovanii de pe albie.

Vreo patru căluţi încărcaţi cu ciubere veneau din susul văii însoţiţi de tot atîţia munteni cu sarícile miţoase. Cînd ajunseră în dreptul casei în care era cantonată misiunea, opriră. Hannelore coborî treptele şi se apropie. Bărbaţii stăteau rezemaţi în bîte, tăcuţi şi nemişcaţi, tot aşa ca şi munţii lor, ca şi vîrful Păduros care sclipea în depărtare.

Hannelore încercă să le vorbească şi le puse cîteva întrebări — oamenii se uitară unul la altul, apoi chiorîş spre ea — nu răspunse nici unul. Domnişoara Schimdt mai aşteptă cîteva minute, apoi jenată, contrariată de tăcerea lor, se întoarse brusc şi se îndreptă spre casă:

„Niciodată n-o să ajungem la blestematul de zăcămînt — toate şi toţi sînt contra noastră, munţii şi oamenii ascund ce-i al lor!" îşi spuse ea şi toate greutăţile şi piedicile care i se iviseră în cale, de la început şi pînă în ziua aceea, îi veniră în minte. Figura lui Bilţ stăruia şi ea în faţa ochilor lui Hannelore, ca şi aceea a domnului decan Caragaţ, ca şi toate încurcăturile provocate de dispariţia dulăpiorului cu acte; şi toate necazurile ei le transpuse pe plan mare:

„Da, poţi stăpîni pămîntul prin forţă, dar oamenii, conştiinţele lor, sufletele lor, nu le poţi cuceri pe calea aceasta!" Şi deodată o întrebare îi scăpără în gînd:

„Oare profesorul Roth, el, evreul, a cărui conştiinţă a fost supusă şi mai mult forţei, teroarei, poate el face cauză comună cu noi? Cum să-mi explic noua lui atitudine? Nu; fără doar şi poate, nu! Abia acum, cred, s-a trezit în el simţul de împotrivire, abia acum a ieşit din letargia care făcuse din

el un simplu automat, abia acum începe să acționeze contra noastră! Propunerea lui e vinovată, izvorîtă din intenții dușmănoase, iar Kurt acesta e un nătărău de cea mai bună credință — s-a atașat atunci propunerii trădătorului Schulze și a luat și de data aceasta avînt alăturîndu-se celor spuse de Roth; atențiune, Hannelore!"

Mai mult ca oricînd, Hannelore simțea acum nevoia de a se sfătui cu cineva. „Dar cu cine? Cu bruta de Bloss în nici un caz; dacă în trecut mai reprezenta ceva, cel puțin ca autoritate, acum, cînd s-a dat cu totul beției, nu mai e decît un balast pentru misiune! Noroc de Schön, el e singurul care ar putea efectiv să-mi dea o mînă de ajutor, un sfat!"

Frămîntată de gînduri era Hannelore, dar mai frămîntat de gînduri era Bilț — și tot așa și Kurt, care nici el nu înțelegea nimic din noua atitudine a profesorului Roth.

Bilț se întorcea de la izvor cu donița în mîna — călca în neștire, cu gîndul la cele ce vor urma, la atîtea fapte inexplicabile care s-au ivit pe neașteptate: „Nu cumva a fost numai o simplă părere? Nu cumva Kurt și Roth n-au sabotat niciodată? Dar atunci cum se explică văditele lor acte de sabotaj din decursul celor doi ani? Să fi fost numai întîmplarea, să fi fost numai o înșelare a mea, rodul dorinței mele inconștiente de a nu fi eu acel care acționează direct? Nu, nu se poate — am atîta perspicacitate încît să nu mă înșel, să nu iau un fapt drept altul: ei au dus pînă astăzi o acțiune conștientă de sabotare a lucrărilor misiunii, în privința aceasta nu mai încape îndoială! Dar atunci, atunci pentru ce de data aceasta se arată așa de dispuși să se pună cu totul la dispoziția hitleriștilor, să lucreze conștiincios și cu zel pentru ei? Pe semne apropierea dezastrului le-a trezit spiritul de turmă, de solidaritate cu cei care, oricum, prin trăire, le sînt cei mai apropiați — Kurt e german sută la sută, iar Roth se consideră și el ca atare; faptul c-a fost

exclus din comunitatea germană, îl priveşte numai drept un accident istoric trecător — da, aşa trebuie să fie, s-au întors la matcă! Ei, şi in cazul acesta, ce-i de făcut cu ei? Pot eu lăsa ca datorită procesului lor de conştiinţă să ajungă la zăcămînt, să-l scoată la iveală, să-l ofere plocon lui Hitler? Nu! A sosit timpul să trec la acţiune, chiar prin cele mai condamnabile metode: Kurt şi Roth, ca singurii care pot conduce treburile misiunii la capătul dorit, trebuie sacrificaţi!"

Concluzia la care ajunse îl îngrozi, dar sentimentul acesta nu-l abătu din drumul hotărîrii luate: „Trebuie, e o luptă — şi în luptă, considerentele de alt ordin decît cel al izbîndei nu-şi au rostul!" îşi spuse.

Ajuns în dreptul celor patru munteni, On Bilţ se opri şi le dădu bineţe.

— Ăştia sînt nemţii care caută aur în munţii noştri? întrebă unul dintre ei, arătînd cu capul spre camionul-vagon din ocol.

— Ei! răspunse On Bilţ.

— Cînd se cară de pe aici?

— De ce?

— Cum de ce? Tu eşti sluga lor? Vezi să nu te mături furtuna şi pe tine o dată cu ei!

— Oare vine?

— Tu n-o simţi?

Bilţ dădu din cap: „E de mirat ce intenţie justă au oamenii noştri în pragul marilor evenimente!" îşi spuse şi intră în ocol.

Membrii misiunii erau în cerdacul casei, stăteau rezemaţi de parmalîcul cerdacului, la soare. Discutau asupra noului plan de lucru; Roth conducea discuţiile sub supravegherea suspicioasă a domnişoarei Hannelore şi spre totala neînţelegere a lui Kurt.

Bilţ lăsă doniţa pe prima treaptă a cerdacului şi-şi plimbă privirea asupra tuturor, căutînd parcă pe acela care doreşte apă proaspătă — totala armonie dintre ei întări şi mai mult hotărîrea: „Da, vor fi...

vor fi... şi nu numai Kurt şi Roth, ci şi ceilalţi, căci oricare dintre ei rămas în viaţă, urmînd calea indicată acum de Roth, poate ajunge la zăcămînt!" Acum nu-l mai îngrozea gîndul, ci dimpotrivă, îi dădea o satisfacţie pe care n-o cunoscuse pînă atunci.

Kurt se adresă lui Roth:

— Aş vrea să vă arăt ceva; poftiţi pînă jos, la camion!

— Ce mai e? întrebă Roth, oarecum stingherit de propunerea lui Kurt, privind-o pe Hannelore, ca şi cînd i-ar fi cerut îngăduinţa.

— Vă rog, e vorba de o probă... insistă Kurt.

Coborîră împreună pînă la camionul-vagon, Kurt deschise uşa camionului, intră înăuntru şi aduse pînă la margine un săculeţ cu minereu:

— Nu-i vorba de asta, spuse repede, în taină.

— Mi-am închipuit! răspunse Roth.

— Faceţi-mă să înţeleg; cum să-mi explic schimbarea survenită în atitudinea dumneavoastră? întrebă Kurt.

— Credeam că ţi-ai şi explicat-o!

— Nu mi-am putut-o explica şi de aceea vă întreb: vreţi cu adevărat să puneţi la dispoziţia naziştilor zăcămîntul de uraninit? Vreţi să le dăm prin asta posibilitatea de a ajunge la arma pe care o rîvnesc de atîta timp, la cea mai grozavă armă? Vreţi să fim şi noi părtaşi la crima pe care o pregătesc omenirii? Vocea lui Kurt, ca niciodată, era tremurată.

— Nu te nelinişti, Kurt, o să-ţi explic — spuse Roth, luînd în mînă un bulgăre de minereu din sac, prefăcîndu-se că-l cercetează cu atenţie — rolul nostru, tinere coleg, a luat sfîrşit; zăcămîntul de uraninit descoperit de fostul meu prieten şi coleg, profesorul Munte, nu-i mai poate salva! Le-ar fi folosit acum doi ani, poate chiar şi anul trecut — astăzi însă, e prea tîrziu; mult prea tîrziu!

— Credeţi? Cele ce mi-aţi spus, explică numai în parte... grăi Kurt îndoielnic.

— Sînt sigur! Lucrările tehnice pentru aplicarea practică a principiului cer timp, timp îndelungat — iar ei, pot avea — să zicem, tot ce vor — numai timp nu! Sînt strînşi cu uşa din toate părţile, nu mai au nici o ieşire, înţelegi? Aşa că, fără nici un proces de conştiinţă, şi fără nici un risc în privinţa soartei războiului, le putem oferi mult rîvnitul zăcămînt, căci nu le mai ajută la nimic, sînt sigur pe ce spun! Dealtfel, dacă o facem, n-o facem pentru ei, ci pentru noi — ca oameni de ştiinţă avem datoria să scoatem la iveală ceea ce ascunde pămîntul: uraniul romînesc nu va mai servi războiului, distrugerii, ci păcii, progresului! Avem datoria să ajungem la zăcămînt, să-l redescoperim, ca să zic aşa — datorie faţă de ţara aceasta ai cărei oaspeţi nedoriţi am fost atîta timp, căci acel dintre localnici care ar fi putut s-o facă, nu mai este!

— Vă gîndiţi la profesorul Munte? întrebă Kurt, complet convins acum.

— Nu! Mă gîndeam la succesorul lui Munte, pe care l-am cunoscut — e vorba de profesorul Bilţ, care nici el nu mai e în viaţă. Munte n-a apucat să aibă confirmată printr-un rezultat de analiză descoperirea sa — a murit înainte de a lua cunoştinţă de o scrisoare pe care i-o scrisesem, scrisoare care mi-a dat mai apoi mult de gîndit şi din cauza căreia în cazul cînd ar fi ajuns în mîinile naziştilor n-aş mai fi astăzi în viaţă — Bilţ a distrus acea scrisoare şi, căutînd să se pună de-a curmezişul planurilor lor, a fost pierdut! Nu ştiu: sacrificîndu-se, a avut conştiinţa că se sacrifică pentru o cauză mare? Spun: nu ştiu! Dar s-ar putea s-o fi avut!

Dacă Bilţ ar fi auzit cuvintele schimbate între ei, poate întîmplările n-ar fi dus la deznodămîntul tragic de mai apoi — însă el, deşi se afla numai la cîţiva paşi, devenise cu totul absent — numai un singur gînd îl frămînta acum: cînd şi unde îi va da pierzaniei!

Hannelore condiţionase schimbarea planului de lucru de rezultatul convorbirii pe care o va avea cu Schön, deci trebuia aşteptat pînă atunci; „Oare care va fi acel rezultat? În caz afirmativ, trebuie să trec imediat la acţiune; în caz contrar mai am timp!" îşi spunea Bilţ, considerînd socotelile sale cu Misiunea H.S. încheiate. A fost marea lui greşală — greşală care a dus la acel deznodămînt tragic prin care şi-au găsit moartea şi cei care au luptat tot timpul, cu tot riscul, ca zăcămîntul să nu ajungă în mîna naziştilor. Roth şi Kurt au căzut datorită faptului că al treilea — Bilţ — şi chiar ei înşişi, n-au avut perspicacitatea de a străbate tenebroasa atmosferă de suspiciune, aşa că nu s-au întîlnit cu încredere în acţiunea lor comună.

14

Veştile care vin de pe frontul de răsărit sînt dezastruoase. Ofensiva armatelor sovietice, deslănţuită cu cîteva săptămîni mai înainte, se desfăşoară într-un tempo care nu mai lasă nici un pic de răgaz pentru refacerea trupelor hitleriste. Retragerea s-a transformat într-o adevărată fugă, panica a cuprins frontul şi spatele lui, a pătruns pretutindeni, a pus stăpînire pe toţi, şi mai vîrtos pe marele, gloriosul, invincibilul *Führer!*

In cabinetul lui Killinger, Hannelore şi Schön ascultă cu atenţia încordată discursul lui Hitler — *Blaupunkt*-ul cu unsprezece lămpi prinde şi difuzează pînă şi cele mai tainice nuanţe ale vocii vorbitorului, pînă şi răsuflarea scurtă a omului care se simte prins în laţ. Hitler trece de la o gamă la alta: ameninţă, imploră, făgăduieşte şi dă speranţe — cere în-

cordare şi sacrificii, încredere în regimul nazist şi... şi, prezintă şi reversul: tunete şi fulgere pentru adversarii din afară şi dinlăuntru... vrea să înspăimînte pe unii, să trezească din apatie pe alţii, să alunge panica şi să solidarizeze cu cauza lui întregul popor german.

După fiecare cinci minute, aparatul de radio tremură, vibrează din toate încheieturile de zgomotul aplauzelor, dar Hannelore, şi tot aşa şi Schön, îşi dau seama că sînt aplauze mecanice — placă de patefon cu hîrîituri, uzată de prea multă întrebuinţare.

Excelenţa sa *Gauleiter*-ul Romîniei, von Killinger, se plimbă prin încăpere cu mîinile la spate, se mişcă repede, agitat — grăsimea nu mai e o chiurasă pentru nervii lui asteniaţi — aştepta de mult discursul acesta al lui Hitler, îl aştepta însoţit de relatări de fapte care să cutremure lumea: oraşe distruse dintr-o singură lovitură de armă diabolică, mii, zeci de mii, sute de mii de morţi — dar nimic în afară de vorbe; vorbe şi iar vorbe! Iar tonul, tonul îndeamnă de-a dreptul la sinucidere pe toţi cei cu conştiinţa aşa cum o are excelenţa sa baronul Killinger.

Aparatul a mai hîrîit o dată puternic, apoi din ce în ce mai domol, pînă la gama unui oftat de expiere, şi a amuţit.

Hannelore s-a ridicat:

— Opreşte-te, pentru Dumnezeu! îi strigă ea lui von Killinger.

— S-a sfîrşit: totul s-a sfîrşit! îngăimă Killinger, ştergîndu-şi sudorile de pe faţa buhăită.

Hannelore s-a întors spre Schön:

— Nimic mai desgustător ca laşitatea în panică — îi şopti lui Schön, apoi către Killinger, cu vădită ironie:

— Excelenţă, ar fi cu mult mai bine dacă aţi trece în apartamentul dumneavoastră, aveţi nevoie de odihnă!

Deodată, din sute de sirene, un urlet care pătrunde pînă-n cele mai ascunse cute ale sufletului, care face

să tremure carnea, să clănţăne dinţii — un urlet care nu s-a mai auzit din primele zile ale războiului.

Hannelore trece la fereastră. Afară, soarele îmbrăcat în strai de raze tinereşti, însoţeşte întîile zile de primăvară. Pe străzi lumea a intrat în neobişnuită forfotă, aleargă înspăimîntată ; se aud fluierături, automobile trec în goană în sunet de claxoane ; pe sub ganguri, pe la intrările adăposturilor, lumea dă năvală, îngrozită de spaimă. Hannelore stă şi priveşte aproape nepăsătoare, Schön s-a aşezat la masă, a scos din servietă un dosar şi-l cercetează filă cu filă — Killinger a dispărut, nici el singur nu-şi dă seama cum a ajuns în adăpostul betonat al ambasadei.

După vreo cîteva minute o linişte apăsătoare s-a lăsat peste întregul oraş. Străzile sînt pustii, goana automobilelor a încetat, se mai aud doar din cînd în cînd fluierături şi strigăte pătrunzătoare : „La adăpost ! La adăpost !"

Schön continuă să cerceteze filele dosarului — e dosarul geologului Schulze. Hannelore trece la spatele lui :

— Aşadar, Schulze a fost sacrificat în zădar — el ar fi putut să ne ducă de acum un an în faţa blestematului de zăcămînt, şi noi, dumneata, l-am împiedicat şi înlăturat !

— Nu mă simt cu nimic vinovat — vinovaţi sînt cei de la Berlin, cu birocratismul lor. Am aici prima notă, nota nesemnată — copie de pe nota lui Schulze — dacă mi-ar fi trimis originalul, aş fi ştiut că-i a lui Schulze ! Originalul cu semnătura lui Schulze mi l-au trimis abia acum, cînd Schulze de mult nu mai e printre cei vii, cînd trădătorul a avut timp destul ca să-şi ducă la îndeplinire planurile ! Greşeala e şi a lui Schulze, nu face nici o precizare asupra vreunei persoane, nimic — îşi arată doar bănuiala că cineva sabotează !

— Cine ar putea fi ? întrebă Hannelore ; nu cumva chiar... tunete rostogolite din sute de guri de foc o întrerupseră.

— Au intrat în raza de tragere a antiaerianei! spune Hannelore.

— Da; pare serios! răspunse Schön şi se ridică apropiindu-se de fereastră; s-ar impune să intrăm în adăpost!

— Mai are asta vreo importanţă pentru noi?! făcu Hannelore şi trecu alăturea de el, la fereastra deschisă.

— Te-ai întrerupt, continuă te rog! îi spuse Schön.

— Despre ce era vorba?

— Despre cazul Schulze, despre bănuielile lui!

— A, da! Mă gîndeam la cine se refereau: la laborator? Nu-mi vine a crede! M-am oprit asupra lui Kurt... deşi, după cum îmi amintesc, Kurt a fost alăturea de Schulze, susţinîndu-i propunerea!

— Da, îmi amintesc şi eu! răspunse Schön.

— Atunci care?

Bubuiturile tunurilor s-au rărit, apoi au amuţit cu totul, în schimb atmosfera duduie, tremură, parcă milioane de bondari ar fi în zbor pe deasupra oraşului, şi deodată vîjîituri sinistre străbat spaţiul atmosferic şi parcă se înfig în creştete, iar după o clipă, răbufniri îngrozitoare zguduie pămîntul, clatină clădirile — suflul izbeşte canaturile ferestrelor, deschide larg uşile, sfarmă în mii de bucăţi geamurile — undeva, spre nord şi est, bubuiturile bombelor nu se mai deosebesc una de alta:

— Covor asupra gării! spune Schön.

— Sînt cîteva sute; iată un alt val!

— Da; ne-au depăşit cu mult şi în privinţa aviaţiei!

— Se pare că nu vizează centrul!

— Da, aşa se pare!

Ambulanţe trec în goană nebună spre gară — cîţiva înspăimîntaţi sau îndrăzneţi au ieşit pe sub ganguri, unii pornesc alergînd în neştire pe străzi, pînă cînd un nou val de bubuituri îi trînteşte cu burta pe caldarîm. Fluierăturile se înteţesc, ca şi goana ambulanţelor. Trăsura unui birjar, cu calul lăsat de capul

lui, s-a pus de-a curmezişul străzii ; un camion cu răniţi, venind în viteză mare, răstoarnă trăsură şi cal şi aleargă mai departe spre spital. În urma camionului, calul, trîntit pe spate, bate aerul cu picioarele, pare o gînganie răsturnată care nu se poate întoarce. Obosit de efortul făcut, sau poate rănit de moarte, calul îşi întinde gîtul şi capul pe caldarîm — birjarul a răsărit şi el de undeva, stă la capul calului, cu biciul în mînă, blestemă.

— Poate, totuşi, Roth !...

— Nu ; Roth nu ! E evreu şi n-ar fi avut curajul s-o facă ; pe timpul acela tremura şi de umbra lui ! răspunse Hannelore, cînd Schön redeschise discuţia, apoi continuă :

— Astăzi, Roth pare cu totul alăturea de noi. El a stăruit pentru reluarea propunerii lui Schulze, iar Kurt a fost de aceeaşi părere şi acum !

— Instabile sînt evenimentele, instabili sînt şi oamenii — între ieri şi astăzi, uneori intervin fisuri prăpăstioase, alte ori suduri de oţel !

— Ai început şi tu, Schön, să filozofezi la ce şi la cine te referi ? întrebă Hannelore, atentă la forfota de pe stradă, căci sirenele sunaseră încetarea alarmei şi lumea, ieşind din adăposturi, dăduse năvală pe străzi.

— La oameni în general ; dar pornisem de la cele ce s-au întîmplat, şi poate se mai întîmplă şi astăzi, la Misiunea H.S. — răspunse Schön, privind şi el puhoiul omenesc care forfotea acum pe străzi.

A doua zi Hannelore porni spre Ardeal, hotărîtă să rămînă în mijlocul misiunii pînă la descoperirea zăcămîntului. Avea convingerea că prezenţa ei va aduce rezolvarea problemei în cel mai scurt timp posibil, că a lipsit pînă acum, din mijlocul misiunii, animatorul — acel care să însufleţească, să dea im-

bold la fapte mari, să dinamizeze micul grup, şi, poate, ajungînd la zăcămînt, să determine momentul hotărîtor — momentul ceasului al unsprezecelea. „Minuni se mai pot întîmpla !", îşi spunea Hannelore cu gîndul la o redresare generală.

On Bilţ îşi încheiase socotelile — acest capitol al vieţii sale, Misiunea H.S. ajunsese la sfîrşit, urma să aibă loc numai desnodămîntul.

Cu două zile înainte de a sosi Hannelore pe valea Mărieşului, Bilţ scrisese în jurnalul său ultimele pagini în legătură cu Misiunea H.S. — iată-le:

„Ieri, *Obersturmführer*-ul Bloss a avut o convorbire telefonică cu ambasada — Hannelore i-a dat dispoziţii să pregătească totul pentru strămutarea pe valea Ţapului ; aşadar zarurile au fost aruncate !

„Am căutat, pentru ultima dată, să verific atitudinea celor doi — Kurt şi Roth — pe care i-am considerat, fără ca ei să bănuiască, aliaţi în lupta pentru tăinuirea zăcămîntului. Ce-o fi intervenit în judecata lor nu-mi pot da seama, iar să încerc o explicare directă, ar fi prea riscant — riscant nu numai pentru persoana mea, ci mai ales pentru cauza pentru care m-am străduit atîta timp. Dealtfel, orice dubiu în faţa noii lor atitudini : Kurt s-a arătat entuziasmat de comunicarea Hannelorei şi s-a apucat pe dată să facă preparativele de plecare ; Roth, ca niciodată, i-a convocat pe ceilalţi şi a început să le explice modul de funcţionare a unei sonde — un sistem nou, o maşinărie complicată, trimisă de la Berlin în ultimul timp. E vorba de un aparat de foraj care, reglat după voie, pătrunde în straturi şi, prin explozii din loc în loc, zvîrle la suprafaţă probe din profunzime — cel puţin aşa reieşea din explicaţiile lui Roth. Dar nu asta interesează : interesează faptul că atît Kurt cît şi Roth sînt acum decişi să lucreze temeinic şi cu toată priceperea lor de specialişti, pentru a ajunge la zăcămînt. O observaţie, totuşi, trebuie să fac : cunosc mai bine ca ei unele amănunte de geneză, de conformaţie, de modificări intervenite în

structură — cred că pornind de unde vor să pornească, urmele promițătoare se vor îndrepta mult spre sud, ieșind între Mogoș și Pîrîul Alb, ori după presupunerile mele, și punctul indicat de Munte în convorbirea avută cu el, zăcămîntul s-ar afla între Părîul Alb și Măgura Crăiesei — pe teritoriul prevăzut în expunerea tehnică și planurile pe care le-am sustras cu mai bine de un an în urmă; am făcut această observație mai mult pentru a mă liniști, devierea lor putînd duce la o întîrziere, deci la o amînare a deznodămîntului; dar oare cîteva săptămîni cîștigate în felul acesta ar putea schimba situația? Nu-i cu mult mai bine să trec imediat la acțiune, să pun o dată capăt acestei tensiuni care pînă la urmă ar putea să-mi clatine voința?

„Ieri seară, după ce am aflat hotărîrea luată de către Hannelore, comunicată lui Bloss telefonic, am stat de vorbă cu Varga și Druță:

„— Am de vorbit cu dumneata, Varga — i-am spus șoferului; pe semne eram tare agitat, sau cu totul schimbat la față, mai știu eu! Destul că Varga m-a privit lung, ciudat:

„— Despre ce-i vorba? m-a întrebat stăpînit, cu o încleștare în ochi.

„— A sosit vremea să nu ne mai ascundem unul față de altul — trebuie să trecem la o acțiune comună, și asta neîntîrziat! i-am spus.

„— Însfîșit; bine c-ați început și dumneavoastră să vă dați seama, să vă gîndiți mai cu temei; ce avem de făcut? Și eu mă gîndeam să-ți propun, să-i dăm dracului și să ne luăm tălpășița de pe aici. În vara asta, cred că va fi treabă de făcut; așa-i, Mărine?

„Druță nu răspunse — cu fața rîzîndu-i de o satisfacție ascunsă el începu să fredoneze obișnuitul lui cîntec. Mi-am dat seama că ei își făcuseră mai dinainte planurile, că erau pregătiți pentru a începe din nou lupta lor, pe care eu o găseam inutilă și primejdioasă.

„Am ascultat primul vers — aveam nevoie de cîteva clipe de reculegere pentru a-mi recăpăta sîngele rece, calmul de care trebuia să dau dovadă, căci propunerea pe care urma să le-o fac, întrecea cu mult tot ce făptuiseră ei pînă atunci:

„— Hai, termină — i-am strigat mai apoi lui Druţă ; ceea ce vreau să vă spun, ceea ce vreau să vă propun, cere multă chibzuială. De aceea, te întreb, pe dumneata, Varga: eşti decis la orice? Chiar şi la un... cum să spun? Ei bine, chiar şi la un asasinat în masă?

„Varga avu o tresărire — îl privi lung pe Druţă şi mă privi pe mine; credeam că stă în cumpănă, că spusele mele l-au îngrozit — după cîteva clipe vorbi:

„— Întrebuinţaţi cuvinte greşite, domnule profesor — sîntem în război cu *ei*, aşa că nu poate fi vorba de asasinate, mai ales cînd ai în faţă criminali de speţa lor! Cred că la *ei* v-aţi gîndit, nu?

„— La care *ei*? — l-am întrebat, căci îmi dădui seama, nu-mi ghicise gîndul.

„— Ei, la *ei*, la hitlerişti — la coloanele care trec spre front, la trenurile lor cu muniţii, la...

„— Nu, Varga, nu m-am gîndit la cei înarmaţi, la cei în uniformă, ci la aceştia pe care eu, şi dumneata, şi Druţă îi servim de atîta timp. Ei sînt civili, oameni de ştiinţă, neînarmaţi — de aceea am ezitat, îngrozit, să pronunţ cuvîntul...

„Varga se închise în el însuşi — cu buzele strînse, cu o cută adîncă între sprîncene, părea în faţa unei probleme peste puterile lui de grea:

„— Fă-mă să înţeleg, întrerupse într-un tîrziu tăcerea.

„Nu i-am vorbit pe dată — Kurt cînta pe cerdacul casei, cînta acompaniat de acordeon; cîntecul lui îmi alungase cuvintele din minte. Cînta o romanţă cu acorduri pline de melancolie, o romanţă, exotică adusă probabil din colonia unde lucrase înainte de război.

„— Kurt! Vino repede, vorbește Göring! se auzi vocea brutală a lui Bloss — chemarea lui întrerupse brusc cîntecul fermecător al lui Kurt, ca și vraja care mă cuprinsese, el îmi readuse cuvintele pe buze, ura în suflet:

„— Varga, fii atent la cele ce-ți spun — începui eu, străbătut de același fior de gheață obișnuit firii mele în clipe grele — și *ei*, aceștia cu care sîntem, mai mult chiar ca acei ce poartă o armă în mînă, sînt în slujba războiului, în slujba lui Hitler! Nu interesul și pasiunea pentru știință i-a adus aici, asta cred c-o știi — au venit din ordin, sînt în căutarea unui metal rar, cu care să poată făuri cea mai grozavă armă de distrugere — singura lor nădejde astăzi!

„Și, în șoaptă, m-am apucat să expun tot ce știu și eu în privința armei nucleare, insistînd asupra efectului catastrofal pe care l-ar putea avea o astfel de armă. Firește, totul clar, ca să fiu înțeles de Varga și Druță, dar totuși simple închipuiri îndepărtate de realitatea științifică, pe care n-am cum s-o cunosc, fiind cu totul neinformat — cred că m-am călăuzit mai mult de cele citite în nuvela din „Fiction" — ele însă au fost mai mult decît convingătoare; Varga asculta fără o tresărire, palid, pierdut, iar cînd am făcut o scurtă pauză, îmi spuse:

„— Și ai ținut totul ascuns pînă acum?! Dar îți dai seama, îți dai seama?...

„Erau cuvinte de acuzare, nu de reproș — ca o justificare, îmi veni în minte c-ar trebui să-i spun că pericolul de a ajunge la zăcămîntul de uraninit abia acum ia o formă gravă — că înainte, Kurt și Roth, după bănuielile mele, erau pe poziții de adversitate față de fasciști și lucrau pentru a împiedica descoperirea zăcămîntului, dar că acum s-au decis a lucra pentru Hitler — n-am făcut-o însă ca să nu mai dau naștere la explicații, la discuții, la complicații; dealtfel, nici n-avea vreun rost s-o fac — interesează faptul în sine, nu amănuntele.

„— Să-ţi vezi de treburi şi să nu-ţi mai aminteşti cele ce ne-ai spus! îl auzii pe Varga; să nu te amesteci în ale noastre treburi, m-ai înţeles? îmi vorbi el poruncitor, ca unul care a luat o hotărîre care-l depăşeşte şi pe el, dar mi-te pe slabul pe care-l are în faţă. Mai apoi Varga a completat cu voce mai domoală:

— Dumneata ne-ai încurca, ne-ai împiedica şi n-avem nevoie de piedici, de încurcături!

„Am tăcut — acum, cînd scriu rîndurile acestea, îmi dau seama că, deşi sînt clipe cînd aş fi în stare de orice, după ele urmează altele de gîndire, de chibzuială, care în cele mai multe cazuri duc la şovăială — sînt intelectual şi port în suflet germenii tuturor aşa ziselor înţelegeri; suflet predispus la îngăduinţă, gata să disece şi să explice, să justifice pînă şi poziţia adversarului. Deci Varga a avut dreptate, cu firea şi felul meu de a fi, i-aşi încurca, aş fi piedică pentru ei!

„Aşadar, Varga şi Druţă ştiu ce au de făcut! Zarurile sînt acum în cupa lor, le vor arunca cînd vor crede de cuviinţă — cînd? E inutil să mă mai întreb — pentru mine sînt ca şi aruncate, căci îi cunosc foarte bine pe aceşti doi. Dîrza lor duşmănie e bine înfiptă în sufletele lor, pentru ei nu există considerente de nici un fel de ordin: duşmanul e duşman şi el trebuie răpus! Da, aşa e, şi convingerea mea e tot asta: distruşi cu toţii!

„Aşadar se va sfîrşi cu această Misiune H.S., iar zăcămîntul lui Munte va rămîne acolo unde se află, în măruntaiele munţilor noştri! Slavă domnului!

Zilele următoare au fost zile de stăruitoare şi febrilă activitate. Toţi membrii misiunii, inclusiv Hannelore, se pregăteau intens pentru începerea campaniei, ziua strămutării pe valea Ţapului fusese fixată.

Hannelore era prezentă pretutindeni. La început era cuprinsă de un spirit de suspiciune față de toți, căci mai stăruiau în amintirea ei cuvintele lui Schön, dar mai apoi, văzînd rîvna cu care lucrau membrii misiunii, își spuse că totul n-a fost decît reflexii amare, consecințe ale greșelii lui Schön în cazul Schulze, și chiar nefericitul Schulze, chiar el n-a fost decît victima închipuirii sale — închipuire izvorîtă din ideea fixă că numai el vedea clar, că o abatere și o neprimire a propunerilor sale constituie un sabotaj, mergînd pînă la a-și învinui, fără temei, camarazii!

Mai apoi Hannelore alungă orișice suspiciune și adoptă un spirit camaraderesc, dînd atenție fiecăruia, vorbindu-le cu căldură, căutînd să anime, să alunge urmele descurajării, să prezinte viitorul în culori promițătoare, să restabilească încrederea, să-i cucerească prin comportarea ei, pe toți membrii misiunii.

Bloss, și el în felul lui, își dădea toată silința secundînd-o. În orice împrejurare, el întrebuința lozinci, repeta fraze din discursul lui Hitler și mai ales din ultimul discurs al lui Göring; Göring, cu cinismul lui de ucigaș, mai mult ca Hitler, era pentru Bloss idealul de urmat în comportarea față de cei ce nu făceau parte din pura rasă germană:

— O să-i zdrobim! Îi vom face tocătură! O să-i facem să muște țărîna! repeta tot mereu *Obersturmführer*-ul; numai să ajungem o dată la neprețuitul acesta de zăcămînt, pe care-l căutăm de atîta timp!

Kurt și Roth păreau și ei sinceri și cu totul atașați grupului, ceea ce alungă orice urmă de dubiu din mintea lui Bilț. Vorbeau cu încredere despre munca viitoare, fixau, ca principali experți, chiar termene: la data cutare am isprăvit cu forajul în regiunea X, zece-cincisprezece zile ne iau sondajele în regiunea Y, într-o lună, cel mult, ne aflăm în fața zăcămîntului!

Cuvintele lor, și mai ales ale lui Roth, măreau entuziasmul Hannelorei. Domnișoara dr. Schmidt era încîntată de „nefericitul evreu". Cu multă afecțiune, ea spunea celorlalți, cînd era vorba de Roth: „Dom-

nul profesor inginer Dr. Roth, care la Politehnica din Dresda era printre cei mai..."

Iar într-o zi, în ajunul plecării, cînd toţi se aflau la masă, cu o mină foarte serioasă şi oarecum vinovată, ea îi spuse lui Roth:

— Domnule profesor Roth, vă rog, ne-aţi face mare plăcere dacă v-aţi dispensa de insigna aceea, care... şi Hannelore îşi îndreptă ochii spre Bloss.

— *O, ja, ja!* Se înţelege, o mare plăcere! grăi Bloss, trudindu-se să sfărîme între măsele un os de miel.

Bilţ, şi el cu înfrigurarea aşteptării, alerga dintr-un sat în altul: „Ouă, ouă, fraţilor; plătim bine!" Ouă şi rachiu — rachiu de-al muntenilor, trăsnaie care arde — ăstea îi erau date în samă şi Bilţ se achita mulţumitor de sarcina care-i fusese încredinţată.

Dar Varga şi Druţă?

Ei se mişcau agale de colo-colo, fredonînd într-una cîntecul acela stupid — uneori începea Druţă şi continua Varga, alteori Varga şi continua Druţă, erau parcă singuri pe lume, nimic parcă nu-i interesa. Puseseră la punct maşinile, munciseră zi şi noapte înaintea plecării, terminaseră tot ce ţinea de ei, spre marea satisfacţie a lui Bloss; acum aşteptau ziua şi ora plecării.

Dar în noaptea din preziua plecării, cînd toţi dormeau duşi, cînd luna cu razele ei tainice, palide, lumina ocolul, două umbre se apropiară de camionul gata de plecare — şi Varga şi Druţă îşi ţineau buzele strînse, ca nici răsuflarea să nu fie lăsată cu zgomot; Varga se apucă de lucru, încet, fără grabă, căutînd să-şi păstreze calmul. În cutiile laterale de sub podina camionului el plasă cîte o lădiţă cu explozibil, din fiecare lădiţă ieşea cîte un fir electric şi se întindea pe sub camion pînă la motor; la motor totul era pregătit de mai înainte: butonul de contact era fixat sub parbriz, în dreptul volanului — totul fusese încercat şi pus la punct.

Treaba o dată isprăvită, Varga puse cîte un lacăt pe fiecare cutie, stătu cîteva clipe cu cheile lacătelor în mînă, socotindu-se ce să facă cu ele, apoi le zvîrli cît colo, în apele Mărieșului, ca să nu le mai poată lua, ca să nu se mai răzgîndească.

Amîndoi se așezară pe ultima treaptă a scărilor de la cerdac — acolo rămaseră pînă în zori, privindu-și umbrele care se întindeau în ocol, micșorîndu-se pe măsură ce luna se îndepărta. Fumau țigară după țigară, fredonînd într-una cîntecul acela stupid — uneori în tempo de marș funebru, alteori într-o cadență de iureș de luptă — o făceau fără voie, fără voie își modelau vocile stăpînite; toată noaptea n-au schimbat între ei nici o vorbă.

De către ziuă Kurt a ieșit în cerdac:

— Marin, hai! Das Auto! porunci el. Coborînd scările se îndreptă spre Mărieș, scoțîndu-și cămașa, ca să-și spele jumătatea trupului, cum făcea în fiecare dimineață.

Fusese stabilit: Kurt pornea cu mașina cea mică cu cîteva ore mai înainte, pentru a căuta un loc bun pentru campament — faptul acesta îl neliniștise pe Varga, dar Druță îl luă pe Kurt în seama sa; din clipa aceea Kurt era condamnat.

— Doamne ajută! grăi Druță, strîngînd mîna lui Varga, înainte de a se așeza în mașină, alături de Kurt.

— Aștepți tunetul lui Ilie proorocul! îi spuse Varga, clipind din ochi.

— S-a înțeles! răspunse Druță, trăgînd și el cu ochiul.

La ora opt toți membrii misiunii erau în camion. Hannelore se simțea nespus de bine, Bloss deasemenea. El trăsese, înainte de a se urca în camion, cîteva duște de rachiu, îmbiase și pe ceilalți și însăși Hannelore gustase puțin din sticlă, dar se oțărî, arsă de tăria alcoolului, stîrnind hohotele de rîs ale lui Bloss — ceilalți, și chiar și Roth, erau veseli, bucuroși că schimbă locul, cu nădejdea unui grabnic succes.

Condus de mîna sigură a lui Varga, camionul o întinse la drum. În stînga, coasta munţilor, pereţi de stîncă ; în dreapta, apele Mărieşului cu murmurul lor gîlgîitor. Deasupra, soarele cu razele sale primăvăratece : Misiunea H.S. înainta pe ultimul ei drum !

Cînd, după aproape două ore de mers camionul-vagon intră pe şoseaua asfaltată, Varga acceleră viteza — cineva parcă îi tot striga în ureche : Grăbeşte ! Grăbeşte !

Alerga spre Nord cu viteză maximă. Nu opri decît la vamă şi numai pentru cîteva clipe, timp în care ofiţerul de gardă îşi aruncă ochii pe permisul de trecere al misiunii dintr-o ţară în alta. Apoi coborî, tot în viteză, serpentina, ţinînd mereu şoseaua către Nord.

Din caimon se auzeau cîntece, strigăte — pe semne unii dintre ei se îmbătaseră — glasul puternic al lui Bloss predomina. Cînd cîntecul se întrerupea pentru cîteva minute, se auzeau îndemnurile lui Hannelore : „Copii, continuaţi !" iar o dată, ea indică şi cîntecul : „Cîntaţi pentru mine : Dragonii din Hessa au schimbat caii pe tancuri !" — probabil se ameţise şi ea, căci glasul îi suna cam dogit, mai ales cînd după fiecare cîntec, ea striga : *Heil Hitler !*

Hărmălaia din camion îl agasa pe Varga, dar îşi păstra calmul, accelerînd tot mereu viteza, ca să se isprăvească o dată.

— Gălăgioşi sînt nemţii beţi ! spuse Bilţ lui Varga — Bilţ se afla în dreapta lui Varga, în cabina şoferului. Nu bănuia nimic, nu-i spusese nimic nici Varga, nici Druţă. El îşi depăna gîndurile care stăruiau în jurul Martei — a Martei şi a decanului Caragaţ, şi Bilţ nu-şi putea explica această asociere.

— Se veselesc ; nu ştiu ce-i aşteaptă ! răspunse Varga, mişcînd tot mereu volanul.

Bilţ nu-şi dădu seama ce vrea să spună, se întoarse şi privi prin geam în interiorul camionului — în minte îi venise profesorul Roth ; cum s-o fi simţind bătrînul evreu în atmosfera de beţie şi entuziasm nazist ? se întreba.

Roth părea că se simte destul de bine — poate cînta și el dimpreună cu ceilalți, căci Bilț văzu cum își mișca buzele, cu voia bună pe față; făcu și Bilț remarca lui Schön: „Instabili sînt oamenii!“ și-și întoarse fața scîrbit.

Dar deodată îi veni în minte ultimele cuvinte ale lui Varga și într-o fărîmă de clipă înmărmuri:

— Varga, ce-ai vrut să spui? strigă Bilț și repezindu-se prinse mîna lui Varga. Luat pe neașteptate, șoferul scăpă volanul, mașina mai să dea în șanț.

— Dracu'; ai înnebunit? se răsti Varga; lasă ieșirile astea muierești și fii atent: cînd vei vedea că opresc și cobor, să nu mai aștepți nici un picuț — să sai prin ușa din dreptul dumitale și s-o întinzi la fugă după mine; ai înțeles?

— Varga! izbucni Bilț înspăimîntat.

— Nici un cuvînt mai mult! scrîșni Varga și-i dădu o lovitură cu cotul în piept.

Bilț simți cum începe să se înăbușe, cum ochii i se împăienjenesc. Arborii de pe marginea șoselei alergau nebunește, motorul parcă se mutase sub țeasta sa și acolo țăcănea într-una monoton, sinistru. On Bilț își descheie mantaua, zăbunul, rupse și nasturele de la gulerul cămășii. Se trudea să respire, își umfla pieptul, își deschidea ritmic gura ca un pește — dădu să-și miște picioarele, dar ele nu răspunseră intenției lui.

Dar iată că la o nouă încercare picioarele i se mișcară și se mai liniști, își șterse sudoarea de pe față, își apăsă cu degetele ochii. Involuntar își întoarse capul și privi din nou prin geam în interiorul camionului: Roth sta cu capul în palme, cu coatele pe genunchi; la ce s-o fi gîndind? se întrebă Bilț. Rămase mult timp cu privirea ațintită asupra lui Roth, ceilalți ca și cînd n-ar fi existat pentru el. Cînd simți că mașina cotește spre stînga, părăsind șoseaua asfaltată, se înfioră și-și întoarse capul. Varga micșorase viteza, drumul era îngust și accidentat, camionul se

înclina cînd pe o parte, cînd pe alta, motorul trăgea din greu: „Ne apropiem; ne apropiem!"

— Varga! Varga! Frate! Omule! începu şoptit Bilţ, fără să-şi dea seama ce spune şi cum spune: cuvintele lui avînd o rezonanţă stranie, aproape imploratoare.

Dar Varga nu avea inimă să se înmoaie la implorările lui — cu mişcări automate, purta volanul de la dreapta la stînga, ţinînd ochii aţintiţi înainte, cu o cută adîncă între sprîncene.

Sus, pe culme, drumul nu mai făcea cotituri, nu mai avea nici hîrtoape. În stînga se deschidea prăpastia adîncă, cu pămîntul galben-roşcat, lipsit de vegetaţie — eroziunile, rupturile veneau pînă la marginea drumului, şi nici un parapet nu despărţea drumul de prăpastie.

„Vrea să răstoarne camionul în prăpastie!" îl fulgeră pe Bilţ un gînd. Planul lui Varga i se părea nebunesc, nebunesc şi fără rost, căci camionul s-ar fi putut totuşi opri în rostogolirea sa, unii ar fi rămas în viaţă şi încercarea o dată eşuată, n-ar mai fi putut fi reluată. Tot reflectînd asupra nepotrivirii locului, în suflet i se cuibări teama de nereuşită, de eşuare a întregii acţiuni:

— Fii atent, Varga; neizbutind, totul e pierdut! îi strigă şoferului şi se miră el însuşi de dîrzenia tonului său.

Jos, în vale, şerpuia un pîrîu printre pîlcurile de arini. Ici, colo, se vedeau căsuţele satului, colibe cu acoperişurile ţuguiate, cu şindrila înnegrită de vreme. Pe coasta din spatele satului păştea o turmă de bivoli, mai departe, prin pădurea deasă, neînfrunzită încă, se vedeau petele verzi ale brazilor; deodată motorul începu să-şi încetinească ţăcănitul. Bilţ simţi cum şi inima lui încetează să mai bată, iar în gît i se pune un nod. Îşi întoarse faţa spre interiorul camionului, prin fereastră văzu spatele celor de pe banca întîia, feţele celor de pe banca a doua. O văzu pe Hannelore şi pe Roth care se afla alăturea de ea, în dreapta.

Bloss era în stînga, roş ca un rac; el îşi mişca într-una buzele, pe semne îi vorbea Hannelorei, căci ea îl privea cu atenţie. Roth dormita cu bărbia în piept, mai apoi îşi înălţă capul şi spuse şi el ceva, arătînd totodată cu mîna spre vale, şi în jos, spre stînga. Hannelore îşi întoarse capul într-acolo: „Vorbesc despre zăcămînt!" îşi spuse Bilţ. „De sigur, Roth îi asigură că în curînd îl vor avea; nu, nu-l vor avea! vai sărmane Roth, ai sugerat lui Munte ideea de a lăsa zăcămîntul înmormîntat, ţi se face acum voia, şi tu însuţi îţi vei afla aici mormîntul!".

Motorul se opri şi Bilţ îşi întoarse capul. Varga deschisese uşa din dreptul său, coborî şi rămase cu mîna întinsă spre butonul de sub parbriz: „Jos! Altcum sai în aer!" se auzi glasul lui şoptit.

Bilţ nu înţelese în primele clipe ce vrea să spună — abia cînd îi văzu buzele tremurînde, ochii sticloşi şi mîna pe butonul de sub parbriz, înţelese toată grozăvia momentului pe care-l trăiau: „Oare nu cumva oamenii aceştia sînt nevinovaţi?" străfulgeră prin mintea lui Bilţ o întrebare. „Nevinovaţi? Dar i-am urmărit atîta timp; mai poate exista vreun dubiu? Ş-apoi, chiar dacă oamenii nu sînt vinovaţi, vinovat e scopul strădaniei lor, ca şi cauza pentru care se străduiesc!"

Explozia pe care Varga urma s-o provoace printr-o sucitură de buton aduse în faţa ochilor lui Bilţ ceea ce s-ar fi putut întîmpla dacă el, Bilţ, nu s-ar fi pus de-a curmezişul, dacă n-ar fi ajuns trecînd prin multe, riscînd mult, la această sucitură de buton pe care urmează s-o facă Varga. Văzu aievea parcă viziunea apocaliptică a pămîntului făcut fărîme — aprins, pulverizat, un ghemotoc de foc alergînd nebuneşte prin cosmos! Şi Hitler îi apăru în faţa ochilor, cu rînjetul lui; şi Hannelore, şi Caragaţ, Hapca şi Năpastă, Munte şi Matei. Şi Marta...

Deodată, ca şi cînd ar fi fost în faţa unui ecran cînd filmul s-a întrerupt, toţi şi toate dispărură şi rămase

numai imaginea Martei: „Vezi, sînt în luptă, la datorie!" surîse Bilţ. Viziunea îl fură cîteva clipe.

— Coboară! Coboară! şopti insistent, apăsat, Varga, cu mîna tot pe buton. Cuvintele şoferului, deşi abia şoptite, i se părură lui Bilţ bubuituri de tunet. Imaginea Martei dispăru brusc. Bilţ îşi mai aruncă o dată privirea spre interiorul camionului: „Oricum ar fi, vinovaţi sau nevinovaţi, bine c-am ajuns aici!" îşi spuse şi apăsă cu dreapta clanţa uşii, îşi trase picioarele şi le lăsă în jos fără grabă — mai înainte de a le pune pe pămînt auzi ţăcănitul butonului; Varga făcuse contactul şi fugise. Bilţ auzi paşii fugii lui. Sări şi el în grabă trîntind uşa în urma sa, dar poala mantăii lui rămăsese pe podina cabinei; uşa trîntită cu putere o prinse acolo.

Bilţ dădu să fugă — se simţi priponit şi se smuci — se smuci de mai multe ori cu putere, cu moartea în faţă. Apoi fulgerător îi trecu prin minte gîndul de a lepăda mantaua, de a-şi scoate mîinile din mîneci. O şi făcu, dar fu prea tîrziu: o explozie puternică zgudui pămîntul, camionul sări în sus pînă la o mare înălţime, se făcu fărîme; în clipa următoare totul reintră în liniştea care stăpînea pămîntul.

La vreo sută de metri de la locul exploziei, Varga stătea lungit, întins pe pămîntul jilav. Sta cu faţa în sus, privind seninul cerului. Se simţea mai liniştit ca oricînd, tot aşa de liniştit ca şi copilaşul la sînul mamei. Trăsăturile feţii îi erau acum destinse, surîzătoare, ca ale omului împăcat cu sine însuşi.

Pe suprafaţa pămîntului adia un vînt uşor, călduţ, vîntul care zvîntă brazdele de primăvară. Varga se simţea alintat de dulcea adiere, cîte o pală mai tărişoară de vînt îi răsfira şuviţele părului năclăit de sudori, după un timp, pleoapele-i începură să se închidă şi Varga adormi pe neaşteptate; sbuciumul intens, tăinuit, luase sfîrşit, dar trupul avea nevoie de odihnă, şi poate şi sufletul.

Pe coasta de dincolo de sat bivolii de pe pășune, speriați o clipă din pricina bubuiturii, își ridicaseră capetele, întrerupîndu-și păscutul; cu gîturile întinse, cu urechile ciulite, cu ochii negri bulbucați, priviră lung spre coama celuilalt deal, dar nu văzură nimic și nu mai auziră nici un zgomot — liniștiți își aplecară din nou capetele și unul cîte unul își reluară păscutul în tihnă.

Toaca de lemn din clopotnița bisericuței satului porni să bată sfîrșitul slujbei — era în săptămîna Paștelui; o dată cu primele ciocănituri începu și dulăul popii să urle, urla înfiorător... Oamenii, ieșiți din bisericuță, începură să-și facă semnul crucii: „Doamne, ce-o mai fi?!"

Undeva, în susul pîrîului, se auzi o împușcătură, numai una singură. Sătenii o puseră pe seama pădurarului, dar nu peste multă vreme zăriră un om alergînd cu arma în mînă, urcînd în goană coasta dealului spre locul unde se înălța, puțin aplecată într-o parte, troița lui Balint.

— N-a fost pădurarul!

— Pe semne jandarmii urmăresc iarăși vreun dezertor!

— Faceți-vă că nu vedeți!

— Doamne, nici în săptămîna patimilor nu lasă oamenii în pace!

Druță urca iepurește coasta dealului. Uneori aluneca și cădea, se ridica și alerga mai departe, cu ochii tot înainte, înfricoșat, neîndrăznind să și-i îndrepte în altă parte, și în nici un caz înapoi, acolo unde-l lăsase pe Kurt. Ucisese mulți pînă atunci, dar niciodată nu-și simțise sufletul împovărat și înspăimîntat ca de data aceasta.

Tot urcînd, tot alergînd, Druță își spunea cu voce tare:

— Am ucis un om! Am ucis un om!

Cînd auzi bătăile toacei, Druță se prăbuși și îngenunche fără să-ndrăznească să-și ridice capul. Pămîntul lutos, roșcat și umed i se părea îmbibat cu

sînge şi se feri să-l atingă cu mîinile; stătu îngenunchiat pînă toaca amuţi, pînă clopotul bisericii începu să sune cu glasul lui puţin dogit de vreme, apoi, lăsînd arma din mînă, îşi făcu semnul crucii:

— Iartă-mă, doamne!

Mai liniştit, mai împăcat, scotoci în buzunar şi scoase ţigara de foi pe care i-o dăduse Kurt cu cîteva clipe mai înainte de a auzi bubuitura exploziei, cu cîteva clipe mai înainte ca el, Druţă, să ridice perna maşinii, s-o scoată pe retezata şi s-o descarce în plin pieptul lui Kurt — al lui Kurt pe care nu-l ura, pe care îl îndrăgise chiar pentru omenia lui.

— Iartă-mă, doamne! mai spuse o dată Druţă şi aprinse ţigara, apoi se ridică şi porni mai departe. Clopotul încetase şi el, numai dulăul popii mai urla sfîşietor. Ca să nu-l mai audă, Druţă începu cu voce tare, răsunătoare, cîntecul acela stupid de tavernă bucureşteană.

Cînd ajunse la troiţa lui Balint şi, fără să-şi dea seama, îşi opri privirea asupra răstignitului cioplit grosolan în lemn, cuvintele, notele, i se opriră în gîtlej — cu ochii plini de lacrimi, sacadat, gîngăvi ultimul vers, ca un sfîrşit de rugă: „Şi tată-tu-i închis la Văcăreşti!" O luă la fugă spre locul exploziei.

Ajuns acolo privi năucit sfărîmăturile, trupurile sfîrtecate, şi deodată, neîntîlnind pe nimeni, simţindu-se singur-singurel, începu a striga disperat:

— Domnu'! Domnu' învăţător! Varga! Frate Varga!

Nu-i răspunse decît ecoul propriului său glas. Înspăimîntat, începu să se învîrte în loc, căutînd pretutindeni cu ochii, dar nimic în afara sfărîmăturilor şi trupurilor sfîrtecate, care nu toate fuseseră zvîrlite în prăpastie.

Singurătatea îl înnebuni aproape şi Druţă începu a striga, a urla:

— Vaaarga! Vaaarga!

Alerga în lungul drumului, înainte şi înapoi pe porţiunea unde se întîlneau sfărîmăturile, strigînd tot

mereu cu glas urlător; într-un tîrziu, trezit din somnul lui greu, Varga îl auzi și-i răspunse:

— Mărineee; sînt aici!

Druță dădu un chiot al cărui ecou răsună mult timp și o dată cu chiotul sufletul începu să i se liniștească — nu era singur.

Alergă într-un suflet spre locul de unde venise vocea lui Varga — șoferul sta așezat pe pămînt, ținîndu-și genunchii cu mîinile împreunate, privind cum o ciocîrlie se înălța în zbor triluind.

— Ai isprăvit, Mărine? îl întrebă Varga.

— Isprăvit! răspunse scurt Druță; sufletul îi era prea împovărat ca să mai poată relata faptul — cum îl ucisese pe Kurt, cum îl văzuse prăbușindu-se cu o privire întrebătoare în ochi.

Hál Istenem![1] rosti Varga în ungurește.

— Domnu'; unde-i domnu'? întrebă Druță căutînd în jur, speriat deodată.

— Trebuie să fie ascuns pe undeva — o fi adormit și el; am adormit și eu; hai să-l căutăm! răspunse Varga și se ridică de la pămînt. Dar oare nu vine cineva? Cei din sat, jandarmii, n-or fi auzit? întrebă el, cuprins pe neașteptate de îngrijorare.

— Nu se vede nimeni venind! răspunse Druță.

Începură să-l caute pe Bilț, îndepărtîndu-se tot mai mult de locul exploziei, strigîndu-i uneori numele, nu prea tare, căci amîndoi începuseră să fie stăpîniți de teama de a nu veni cineva, pînă mai sînt prin apropierea locului exploziei.

Cînd din nou se apropiară de drum, zăriră deasupra unei tufe de mesteacăn mantaua lui Bilț. Se opriră uimiți; cum de n-o văzuseră pînă atunci? Trecuseră de mai multe ori pe lîngă tufărișul acela. Druță urcă o mică dîlmă de pămînt, cînd fu dincolo de tufele de mesteacăn zări trupul lui Bilț, sfîrtecat de explozie, îl recunoscu după resturile hainelor. Ră-

1 Slavă Domnului, în ungurește (n. a.)

mase înlemnit, mut, numai mîna în care avea arma o tot mişca, făcîndu-i semn lui Varga să se apropie.

— Ce-i? întrebă Varga.

Druţă tot nu-i răspunse prin grai. Varga urcă şi cînd fu de partea cealaltă a tufărişului, văzu şi el ceea ce mai rămăsese din trupul lui Bilţ.

N-avură timp să schimbe nici un cuvînt între ei — pe semne ciurdarul, sau altul din sat care auzise şi văzuse explozia, dăduse alarma, anunţase jandarmii. La troiţa lui Balint apărură oameni mulţi, însoţiţi de doi jandarmi; se opriseră acolo şi vorbeau între ei, parcă nu îndrăzneau să înainteze.

— Hai! E din vina lui! strigă stăpînit, îndurerat, Varga. Sătenii porniseră din loc, se apropiau, nu era vreme de tînguire. Furişindu-se, Varga se afundă în tufăriş, croindu-şi cale spre pădure; Druţă îl urma mut, cu sufletul copleşit de durere.

Ancheta avu loc chiar în ziua aceea şi ea dădu la început mult de gîndit anchetatorilor: dacă explozia părea uşor de explicat, fiind pusă pe seama neglijenţei şi se credea că fusese cauzată de un accident, de o zguduire mai puternică sau de alterarea explozibilului transportat — moartea lui Kurt, în schimb, nu-şi afla nici o explicaţie.

Despre o sinucidere a tînărului inginer, ca o consecinţă a catastrofei întîmplate, nu putea fi vorba — pistolul lui Kurt fusese găsit neatins în buzunarul de la spate a pantalonilor, iar o altă armă nu mai fusese aflată prin apropiere.

Dar cînd s-au strîns sfărîmăturile şi trupurile sfîrtecate, şi s-a dat peste mantaua lui Bilţ, în buzunarul căreia au găsit jurnalul lui, totul a fost lămurit pînă în cele mai mici amănunte. Era şi timpul, căci altfel populaţia satului ar fi avut multe de suferit. Ancheta fu repede încheiată; raportul menţiona în concluzie:

„Sfîrşitul tragic al Misiunii H. S. a fost unul dintre miile de episoade dramatice ale războiului, purtat contra noastră pretutindeni în spatele frontului."

Iar după vreo două luni, cînd alte fapte grave s-au petrecut pe porțiunea de șosea din acea regiune și cînd, cu toate stăruințele nu s-au putut afla făptașii, autoritățile militare hitleriste au notat pe hărțile lor de circulație: „Atenţiune! Zonă periculoasă!"

Cînd primele vîrfuri ale armatelor sovietice eliberatoare au apărut pe șosea, Varga s-a despărțit de Druță, înregimentîndu-se. După cîteva săptămîni, ostașul Druță, dezertorul, s-a prezentat și el la unitatea lui.

Astăzi, Mărin Druță își muncește ogorul de pe hotarul satului din apropierea Segarcei, ogor căpătat prin împroprietărire. La zile de praznic, el aprinde o lumînare în amintirea lui On Bilț; dar oare cine pomenește numele celor doi eroi: Roth și Kurt, căzuți în mod întîmplător, luptători necunoscuți pentru o cauză mare?

Coperta și ilustrații de
POP SILAGHI VASILE

Nr. 2705
Redactor de carte : Herta Spuhn
Tehnoredactor : C. Guluță
Corector : V. Sion

Dat la cules 23.V.957. Bun de tipar 20.VIII.957. Tiraj 18.055 broșate și 2.055 cartonate. Hîrtie semivelină de 65 gr. m p Coli de tipar 17,25. Coli de editură 13.2. Ft. 32/84×108 Com. editurii 2460. Ediția I A. 0893. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 (R)

Tiparul executat sub com. nr. 806 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", București — R.P.R.

Lei 7

EDITURA TINERETULUI

